

Māra un Māris uz Marsa

Māra and Māris on Mars

VIDVUDS BELDAVS

Written 1978 · Bilingual digital edition 2026 · revised from the author's manuscript, June 2026

Illustrations by Ēriks Purkalītis (1978)

SATURS · CONTENTS

I. Atgriešanās	<i>I. The Return</i>
II. Burbuļmāja	<i>II. The Bubble House</i>
III. Pēdas, kas nozūd tukšās smiltīs	<i>III. Footprints That Vanish in the Empty Sand</i>
IV. Iepazīšanās ar Jokupētera kungu	<i>IV. Getting to Know Mr. Jokupēteris</i>
V. Jokupētera blēņas skolā	<i>V. Mr. Jokupēteris's Mischief at School</i>
VI. Alda slimība	<i>VI. Aldis's Illness</i>
VII. Ekskursijas plāni	<i>VII. Excursion Plans</i>
VIII. Māras akmeņi	<i>VIII. Māra's Stones</i>
IX. Ar pūralādi Rīgā brauc	<i>IX. Riding to Rīga with the Hope Chest</i>
X. Mežonīgais Marss	<i>X. Wild Mars</i>
XI. Ķemerciemā	<i>XI. In Ķemerciems</i>
XII. Cereras gaismas pils atmiņas	<i>XII. Memories of the Palace of Light on Ceres</i>
XIII. Gaismas pils nozūd	<i>XIII. The Palace of Light Vanishes</i>
XIV. Burtniekos	<i>XIV. Among the Burtnieki</i>
XV. Satikšanās	<i>XV. The Meeting</i>

XVI. Dzimšanas diena	<i>XVI. The Birthday</i>
XVII. Jokupētera atrašana	<i>XVII. The Finding of Jokupēteris</i>
XVIII. Jokupēteris sevi atklāj	<i>XVIII. Jokupēteris Reveals Himself</i>
XIX. Mazpasaulieši	<i>XIX. The Small-Worlders</i>
XX. Sadursmes	<i>XX. Clashes</i>
XXI. Ieraksts kuģī	<i>XXI. The Recording on the Ship</i>
XXII. Lidojošā kūts un lidojošais ezers	<i>XXII. The Flying Barn and the Flying Lake</i>
XXIII. Dziesmas pavediens	<i>XXIII. Dziesma's Thread</i>
XXIV. Dziesma pēdīgi dzied	<i>XXIV. Dziesma Sings at Last</i>
XXV. Dziesmotavā	<i>XXV. In the Song-Hall</i>
XXVI. Zīle no Mēnesspils	<i>XXVI. Zīle from Moon City</i>
XXVII. Trauksme	<i>XXVII. Alarm</i>
XXVIII. Zirnekļa rīklē	<i>XXVIII. In the Spider's Maw</i>

XXIX. Kauja ar Zirnekļa kuģi	<i>XXIX. The Battle with the Spider's Ship</i>
XXX. Zirnekļa smadzenēs	<i>XXX. In the Spider's Brain</i>
XXXI. Skats nākotnes vēsturē I	<i>XXXI. A Glimpse into Future History I</i>
XXXII. Skats nākotnes vēsturē II	<i>XXXII. A Glimpse into Future History II</i>
Vecās ilustrācijas	<i>The Old Illustrations</i>

About This Edition

This bilingual edition presents the complete Latvian text alongside English translations, side by side for easy comparison, paragraph by paragraph. Toggle between light and dark reading modes using the controls in the top-right corner.

Originally told as bedtime stories to his children, then written down — one of the first Latvian-language science fiction novels. The story follows siblings

Māris and Māra in the Latvian colony of “Jaunrīga” (New Rīga) on Mars, 300 years after atomic war and plague nearly destroyed humanity.

The Latvian text follows the author’s manuscript exactly, including its pre-war orthography (“kuŗa”, “kaŗš”), and the English translation has been checked against it chapter by chapter. This revision restores the five chapters (IV, V, XIII, XIV, XVIII) that were previously merged into their neighbours, and adds Ēriks Purkalītis’s 1978 illustrations.

I. Atgriešanās

Pret rožainajām debesīm mazo zvaigznīti tikko varēja saredzēt, taču tā nāca arvien tuvāk. Sarkanajā kāpā uzkāpis, Māris vēroja Jaunrīgas raķešu ostu. Mazā zvaigznīte paskrēja gaŗām Mēneselim, un varēja jau manīt, ka ostā ieslēdzas skrejceļa gaismas un robotu izpalīgu maŗinas ielenc raķetes nolaiŗanās vietu. Plānajā Marsa atmosfērā nodārdēja raķetes atbalss, un Māris redzēja, ka desmit kilometru attālumā raķete nolaiŗas uz skrejceļa, izmet milzīgus izpletņus un iedarbina stūrraķetes, lai palēninātu ātro gaitu.

I. The Return

Against the rosy skies the little star could barely be seen, but it was coming ever closer. Having climbed the red dune, Māris watched the Jaunrīga rocket port. The little star darted past the little moon, and one could already tell that the runway lights were switching on at the port and the robot helper machines were surrounding the rocket's landing place. In Mars's thin atmosphere the rocket's echo thundered, and Māris saw that ten kilometers away the rocket was descending onto the runway, throwing out enormous parachutes and firing its steering rockets to slow its rapid

Māris ar ģimeni jau veselu gadu dzīvoja uz Marsa, bet raķešu nolaišanās viņu vēl joprojām ļoti iespaidoja. Turklāt ar šo raķeti no izlūku brauciena uz asteroīdiem atgriezās viņa tēvs, Jānis Krūmiņš. Kad raķete bija apstājusies, Māris lieliem lēcieniem noskrēja no kāpas pie sava burbuļriepu riteņa. Šādi trīsriteņi ar metru platām riepām bija nepieciešami, lai varētu braukt pa smilšaino Marsa virsmu. Kad uznāca lieli vēji, lipīgās smiltis pārklāja tukšumus, kuņos cilvēks ar savu svaru varētu iegrimt. Burbuļriepu riteņu platās riepās ļāva šādiem tukšumiem braukt pāri. Māra ritenim bija arī baterija un elektromotors, kas bija domāti tikai negadījumiem, ja Māris pats nevarētu kustināt kājas.

Pa skrejceļa malu Māris brauca līdz ostas uzgaidāmajām telpām. Tur viņš pieslēdza riteni pie novietošanas staba. Ostas telpās viņš iegāja caur gaisdurvīm. Par tām viņš jutās sevišķi lepns, jo tās bija izgudrojis viņa tēvocis Arturs. Tās ļāva brīvi iziet un ieiet, patērēdamas ļoti maz enerģijas, un arī neļāva gaisam izplūst no telpas.

Ticis iekšā, Māris norāva elpotāju, kas ārpusē Marsa plānajā atmosfērā bija nepieciešams. Viņš pārļaida skatu pār plašo telpu un piegāja pie informācijas būdiņas, kas bija novietota telpas vidū.

pace.

Māris and his family had already been living on Mars for a whole year, but rocket landings still impressed him deeply. Moreover, on this rocket his father, Jānis Krūmiņš, was returning from a scouting expedition to the asteroids. When the rocket had come to a stop, Māris bounded down from the dune in great leaps to his bubble-tire wheel. Such three-wheelers with meter-wide tires were necessary for riding across the sandy Martian surface. When great winds arose, the sticky sand covered over hollows into which a person could sink under his own weight. The wide tires of the bubble-tire wheels made it possible to ride over such hollows. Māris's wheel also had a battery and an electric motor, meant only for emer-

gencies, in case Māris could not move his legs himself.

Along the edge of the runway Māris rode to the port's waiting hall. There he locked his wheel to a parking post. He entered the port building through the air-doors. He felt especially proud of these, because his uncle Arturs had invented them. They allowed people to pass freely in and out while consuming very little energy, and also kept the air from escaping the building.

Once inside, Māris pulled off the breather that was necessary outside, in Mars's thin atmosphere. He swept his gaze across the spacious hall and walked up to the information booth placed in the middle of the room.

“Lūdzu, vai nupat nolaidās piegādes raķete no Hercoga Jēkaba?” vaicāja Māris.

“Jā gan!” atbildēja laipnā ierēdne. “Tavs tēvs jau biokontrolē. Ja vēlies, tu ar viņu pēc piecām minūtēm varēsi aprunāties.”

Biokontroli Jaunrīgas ostā uzstādīja pēc negadījuma, kad raķete no Zemes atbrauca pilna ar nāvīgi slimajiem ar jauna tipa mēri, pret ko zāles nelīdzēja. Pēc dažām stundām visi, kas saskārās ar šo nelaimīgo lidojumu, saslima. Laime, ka neviens netika laists tālāk. Visas ēkas, kuņģās uzturējās šie slimnieki, iznīcināja, bet pašus slimniekus aizveda uz Lielā Mēness slēgto laboratoriju, kur viņus ārstēja un pētīja no Zemes atvesto

slimību.

“Please, did the supply rocket from Duke Jēkabs just land?” asked Māris.

“Indeed it did!” answered the friendly clerk. “Your father is already in bio-control. If you like, you can speak with him in five minutes.”

Bio-control had been installed at the Jaunrīga port after an incident when a rocket from Earth arrived full of people mortally ill with a new type of plague against which no medicine helped. Within a few hours everyone who had come into contact with that unfortunate flight fell ill. Fortunately, no one was let any further. All the buildings where these patients had stayed were destroyed, and the patients

themselves were taken to the sealed laboratory of the Great Moon, where they were treated and the disease brought from Earth was studied.

Māris apsēdās pie televizora ekrāna. Tur jau bija apmetušies vairāki citi gaidītāji un skatījās brīvbumbas finālspeles pēdējo ceturtdaļu. Brīvbumbu bija izgudrojuši lielajās satelītu kolonijās un spēlēja īpaši izbūvētās arēnās, kur nebija Zemes pievilksanas spēka. Likumi bija lielā mērā līdzīgi futbolam, ko senatnē spēlēja uz Zemes. Sporta veids bija ideāls, jo komandām no dažādām pasaulēm deva līdzīgas priekšrocības. Skatoties Māris tā aizrāvās, ka gandrīz nedzirdēja ierēdnes balsi: “Māri, tavs tēvs var ar tevi tagad runāt.”

Māris piegāja pie sazinātāja un piespieda “BIO” pogu. Uz ekrāna parādījās laboranta seja, un Māris jautāja: “Vai, lūdzu, varētu

runāt ar Krūmiņa kungu?”

Nākamajā mirklī parādījās tēvs, un Māris prasīja: “Tēti, kā tev gāja?”

“Māri! Neticami atradumi!” tēvs ātri stāstīja. “Cerera ir bijusi apdzīvota! To mēs rīt vakar izziņosim visām apdzīvotajām pasaulēm. Bet pagaidām par to nevienam nestāsti! Tagad man vēl jāpagaida, līdz būs pabeigtas dažas asins analīzes. Piezvani mātei, ka mēs būsīm mājās pēc pusotras stundas. Vēlreiz, nestāsti nevienam neko par to, ko tev nupat teicu. Vai tu vari mani pagaidīt?”

Māris sat down by a television screen. Several other waiting people had already settled there and were watching the last quarter of the free-ball final. Free-ball had been invented in the great satellite colonies and was played in specially built arenas where there was no Earth gravity. The rules were largely similar to football, which in ancient times had been played on Earth. The sport was ideal because it gave teams from different worlds similar advantages. Watching, Māris became so absorbed that he almost didn't hear the clerk's voice: “Māri, your father can speak with you now.”

Māris went to the communicator and pressed the “BIO” button. A lab technician's face appeared on the screen, and Māris

asked, “Could I please speak with Mr. Krūmiņš?”

The next instant his father appeared, and Māris asked, “Dad, how did it go?”

“Māri! Unbelievable discoveries!” his father said quickly. “Ceres was once inhabited! We will announce this tomorrow evening to all the inhabited worlds. But for now, don't tell anyone about it! Now I still have to wait until some blood analyses are finished. Call Mother and tell her we'll be home in an hour and a half. Once again — don't tell anyone anything about what I just told you. Can you wait for me?”

“Jā. Māte taču mani atsūtīja tevi sagaidīt.”

“Yes. Mother sent me to meet you, after all.”

“Labi, tad redzēsimies pēc minūtēm divdesmit.”

“Good, then we'll see each other in twenty minutes or so.”

Māris lēnām nolika klausuli. Galvā virpuļoja trīspadsmiņgadīga zēna sapņu, domu un cerību maisījums. Vai, kā viņam gribējās apmeklēt Cereru un visas tās vietas, kur braukāja tēvs! Viņš arī nevarēja izdzīt no prāta tēva noteikumu nevienam neko par tikko dzirdēto nestāstīt. Kāpēc tāda noslēpumainība?

Māris slowly put down the receiver. In his head swirled the mixture of dreams, thoughts, and hopes of a thirteen-year-old boy. Oh, how he wanted to visit Ceres and all those places where his father traveled! He also couldn't drive from his mind his father's order not to tell anyone anything about what he had just heard. Why such secrecy?

Gaidīdams tēvu, Māris iesāka lasīt vēstures grāmatu, lai sagatavotos uzdotajam domrakstam uz rītdienas stundu. Viņa uzdevums

While waiting for his father, Māris began reading a history book to prepare for the essay assigned for tomorrow's class. His task

bija aprakstīt, kā izveidojusies Mēnesspils. Mārim nemaz nepatika lasīt par atomkaŗu, jaunmēri un visām tām šausmīgajām lietām, kas uz Zemes notika sen, pirms 300 gadiem. Atomkaŗš 2017. gadā iznīcināja gandrīz pusi Zemes iedzīvotāju. Jaunmēris 2023.–2024. gadā iznīcināja gandrīz visus, kas kaŗu bija pārcietuši. <Šai nodaļai klāt vajadzīgs ievadraksts par planētām, asteroīdiem utt.>

was to describe how Moon City came to be. Māris didn't like reading about the atomic war, the new plague, and all those terrible things that had happened on Earth long ago, 300 years before. The atomic war in 2017 destroyed nearly half of Earth's inhabitants. The new plague of 2023–2024 destroyed nearly everyone who had survived the war. <An introductory piece about the planets, asteroids, etc. needs to be added to this chapter.>

<Vēsturiskais apraksts bērniem par garu, kaut pieaugušiem bija interesants oriģinālā versijā. >

<The historical account is rather long for children, though it was interesting to adults in the original version.>

Paradoksālā kārtā cilvēci izglāba Mēness kolonijas. Tās bija mazas un nedaudzas,

Paradoxically, it was the Moon colonies that saved humanity. They were small and few,

izņemot Padomju Savienības koloniju, jo bija atklājies, ka cilvēka ķermenis nepilna gada laikā tā piemērojas zemajam Mēness pievilksanas spēkam un citiem apstākļiem, ka, atgriežoties uz Zemes, rodas asins izplūdami, reimatisms un citas kaites. Sasirgušais cilvēks drīz nomira. Rietumzemju cilvēki kolonijās aizvadīja trīs, ilgākais, sešas nedēļas. Bet Padomju Savienība uzskatīja Mēnesi par brīnišķīgu vietu, kurp sūtīt cilvēkus ar “nesabiedriskām tendencēm”. Kad izcēlās pēdējais Zemes lielkaŗš, kolonisti no Padomju Savienības pārsvarā bija baltieši – latvieši, lietuvieši un igauņi. Tai laikā uz Mēnesi bija aizvesti 23 459 baltieši, pārsvarā latvieši. Pārējie 8764 cilvēki Novosibirskā III bija no dažādām republikām. Tikai 434 cilvēki darbojās par kārtībniekiem, jo visi kolonisti

zināja, ka ēdienu no Zemes piegādās tikai tad, ja viņi mierīgi un cītīgi strādās rūdu raktuvēs.

Galvenais uzdevums Novosibirskai III bija izveidot detaļas slepenai satelītu ieroču sistēmai. Kad Ķīna uzzināja Padomju Savienības nolūkus, tā mēģināja satelītus iznīcināt. Iejaucās rietumvalstis, un izcēlās Pēdējais kaŗš. Gadu gaitā automātiskās kaŗa raķešu kontroles schēmas nolietojās. 2011. gadā tieši pie Ziemeļpola uzsprāga visas Ziemeļamerikā palikušās atomraķetes. Tas bija lielākais sprādziens pasaules vēsturē un radīja ģeoloģisku katastrofu. Abos polos ledus izkusa un aplāja Zemi ar ūdeni 100 metrus virs parastā jūras līmeņa. Panamu klāja ūdens. Milzīgi viļņi auroja pār Kluso

except for the Soviet Union's colony, for it had been discovered that within less than a year the human body adapted so thoroughly to the Moon's low gravity and other conditions that on returning to Earth, hemorrhages, rheumatism, and other ailments developed. The afflicted person soon died. People from the Western lands spent three, at most six, weeks in the colonies. But the Soviet Union considered the Moon a wonderful place to send people with “antisocial tendencies.” When Earth's last great war broke out, the colonists from the Soviet Union were predominantly Balts — Latvians, Lithuanians, and Estonians. By that time 23,459 Balts had been taken to the Moon, predominantly Latvians. The remaining 8,764 people at Novosibirsk III were from various republics. Only 434 people served as

order-keepers, because all the colonists knew that food would be supplied from Earth only if they worked peacefully and diligently in the ore mines.

The main task of Novosibirsk III was to produce parts for a secret satellite weapons system. When China learned of the Soviet Union's intentions, it tried to destroy the satellites. The Western powers intervened, and the Last War broke out. Over the years, the automatic control circuits of the war rockets wore out. In 2011, right at the North Pole, all the atomic rockets remaining in North America exploded. It was the greatest explosion in world history and caused a geological catastrophe. The ice at both poles melted and covered the Earth with water 100 meters above the normal sea level. Panama

okeānu un, savienojusies ar Atlantijas siltajiem ūdeņiem, sitās pret Āfrikas un Eiropas krastiem. Iesākās ledus laikmets, kādu Zeme vēl nebija piedzīvojusi. Simts gados šļūdonis jau sasniedza Kanādas vidieni. Cilvēki un zīdītājdzīvnieki gandrīz iznīka. Toties jauniem apstākļiem ātri pielāgojās kukaiņi.

Šur tur uz Zemes saglabājās cilvēku saliņas. Kādu laiku Mēness kolonisti spēja viņiem piegādāt uzturu, medikamentus un citu, kas nepieciešams. Taču magnētiskajām raķetēm vajadzēja plašus skrejceļus, kādi pastāvēja tikai pie dažām lielpilsētām. Tad sīkbūtņu saimes tā adaptējās, ka ierobežotā mēnessnieku zinātne un tehnoloģija nevarēja turēties līdzī un Zemes apmeklēšanu ap-

turēja kā bezcerīgu.

Mēnesspili sāka celt 2063. gadā, kad latviešu valoda un kultūra bija nostabilizējusies kā valdošā Novosibirskas ikdienas dzīvē. Sākuma gadi bija ļoti grūti: bija maz, ko ēst, izņemot mākslīgos ražojumus, kam bieži bija nelaba garša. Laimīgā kārtā Amerikas koloniju datortīklos bija ierakstīts daudz informācijas par dzīvi uz Zemes. Ar šīm zināšanām alģes, ko audzēja lielās stikla tvertnēs skābekļa ražošanai, pārvērtā arī veselīgā un visai garšīgā skābputrā. Dažādība uzturā tomēr neizveidojās, līdz cilvēki iemācījās iekopt apakšzemes dārzus.

was submerged. Enormous waves raged across the Pacific and, merging with the warm Atlantic waters, crashed against the coasts of Africa and Europe. An ice age began such as Earth had never experienced. Within a hundred years the glacier had already reached central Canada. Humans and mammals nearly perished. Insects, however, quickly adapted to the new conditions.

Here and there on Earth, small islands of humanity survived. For a time the Moon colonists were able to supply them with food, medicine, and other necessities. But the magnetic rockets needed wide runways, which existed only near a few major cities. Then the strains of micro-organisms adapted so far that the Moon-dwellers' limited science and technology could no longer

keep up, and visits to Earth were halted as hopeless.

Moon City began to be built in 2063, when the Latvian language and culture had become established as dominant in Novosibirsk's everyday life. The early years were very hard: there was little to eat except artificial products, which often tasted bad. Fortunately, much information about life on Earth had been recorded in the computer networks of the American colonies. With this knowledge, the algae grown in large glass vats for oxygen production were also transformed into a healthy and quite tasty sour porridge. Variety in the diet didn't develop, however, until people learned to cultivate underground gardens.

Gadsimtenī, kuŗā mēnesnieki izveidoja robotu raķešu tehnoloģiju, bija savairojušās dažādas no Zemes atvestas šūniņas, sēklas un dzīvnieki un Mēnesspils jau bija pietiekami attīstījusies, tā ka varēja nopietni plānot koloniju izveidi uz Marsa. Tām sekoja kolonijas citās pasaulēs, lai cilvēce vairs neiznīktu, ja vienu pasauli piemeklētu nelaime.

Māris zināja, ka Mēnesspili apdzīvo pāri par 300 000 cilvēku ar savu robotu apkalpi. Uz Mēness vēl atradās arī vecās ASV, Ķīnas un Japānas kolonijas. Kādi 230 000 cilvēku apdzīvoja satelītu kolonijas. Uz Marsa bija pāri par 350 000 iedzīvotāju – visvairāk Jaunrīgā, tad Gambijā, Tobago un vēl daudz

zos citos mazos izlūkciemos, kāds bija arī Māra Nītaure. Kopskaitā cilvēku bija krietni mazāk nekā miljons, un vairāk cilvēku nebija.

Vēsture ir tik nomācoša, Māris domāja, ka pat nepatīk atšķirt grāmatu. Viņš aizsapņojās par dēku pilnu braucienu uz Cereru, tad tālāk uz Jupiteru, Saturna mēnešiem un tad uz zvaigznēm.

Tēva roka uz pleca viņu iztraucēja no sapņiem.

In the century during which the Moon-dwellers developed robot rocket technology, the various cells, seeds, and animals brought from Earth had multiplied, and Moon City had developed far enough that colonies on Mars could be seriously planned. These were followed by colonies in other worlds, so that humanity would not perish again if misfortune were to strike one world.

Māris knew that Moon City was inhabited by over 300,000 people with their robot staff. On the Moon there also remained the old American, Chinese, and Japanese colonies. Some 230,000 people inhabited the satellite colonies. On Mars there were over 350,000 inhabitants – most of them in Jaunrīga,

then in Gambia, Tobago, and many other small scouting villages, such as Māris's own Nītaure. In total there were considerably fewer than a million people, and there were no more people than that.

History is so depressing, Māris thought, that he didn't even feel like opening the book. He drifted into dreams of an adventure-filled journey to Ceres, then onward to Jupiter, to Saturn's moons, and then to the stars.

His father's hand on his shoulder startled him from his dreams.

“Redzu, ka tu lasi vēsturi. Mēs nekad nedrīkstam aizmirst, kā cilvēce sevi reiz gandrīz iznīcināja.”

“Jā, bet tas ir tik nospiedoši.”

“Vēl bēdīgāks stāsts ir atrodamš šeit pat,” tēvs pastiepa roku pret lielajām smilšu kāpām, kas bija redzamas aiz gaisdurvīm.

“Uz Cereras atradām veselu pilsētu, ko, liekas, dibinājuši senie marsieši, bet šeit nevaram atrast no viņiem ne vēsts. Man sāk likties, ka ar marsiešiem noticis kaut kas līdzīgs tam, kā bija uz Zemes. Daži no viņiem būs no posta izbēguši, pēc tam

nozuduši arī viņu pēcnācēji. Šeit gan nekas vēl nav atrasts, bet Dievs vien zina, kas slēpjas zem smiltīm.”

Kad elpotāji bija ieslēgti, lieka runāšana vairs nederēja. Līdz Nītaures izlūkiemam viņiem bija ar riteņiem jānobrauc 16 kilometru. Ceļš nogurdināja, un bija jau arī klāt nakts. Māris baidījās no naktsputniem. Neviens naktsputnu vēl nebija noķēris, taču netrūka nostāstu par lieliem putnveidīgiem dzīvniekiem. Bija vairāki gadījumi, kad braucēji nozuda bez vēsts. Daudziem atmiņā bija gadījums Gambijā, kur kāda māja bija pāršķelta it kā ar milzu zobenu.

“I see you're reading history. We must never forget how humanity once nearly destroyed itself.”

“Yes, but it's so depressing.”

“An even sadder story can be found right here,” his father stretched out his hand toward the great sand dunes visible beyond the air-doors.

“On Ceres we found an entire city that seems to have been founded by the ancient Martians, but here we can't find a trace of them. I'm beginning to think that something happened to the Martians much like what happened on Earth. Some of them must

have escaped the devastation, and afterward their descendants vanished too. Nothing has been found here yet, but God alone knows what lies hidden beneath the sands.”

Once the breathers were on, needless talk was of no use. They had to ride their wheels 16 kilometers to the Nītaure scouting village. The road was tiring, and night had come as well. Māris was afraid of the night-birds. No one had yet caught a night-bird, but there was no shortage of tales about large bird-like creatures. There had been several cases where riders vanished without a trace. Many remembered the incident in Gambia, where a house had been split in two as if by a giant sword.

Tālumā Māris redzēja pamirdzam ciema gaismas. Pret acenēm sitās smiltis. Tumšs kā peklē. Visapkārt plosījās vējš. Tajā malā, kur brauca tēvs, pēkšņi parādījās stipra gaisma un garām aizdrāzās marsabuss, no lielajiem riteņiem mētādams smilšu virpuļus. Viņi bija pa pusei aprakti lipīgajās smiltīs. Tad abi atkal devās tālāk. Pēc brīža varēja saredzēt Nītaures gaismas.

Vējš rāva vēl stiprāk. Tēvs Māri stipri apkampa. Kad vēja troksnis apsīka, tēvs norūca: "Smilšu velnēns!" Tā sauca mazās viesuļvētras, ko rada straujās temperatūras maiņas uz Marsa. Viņi izrakās no smiltīm un brauca tālāk. Drīz vien ieraudzīja savu burbuļmāju. Tā izskatījās kā liels smiltīs iesprausts balons. Būtībā tas arī bija balons

ar istabām. Balons turēja gaisu iekšā un ārpusē visu laiku trīsēja, lai lielo vētru laikā smiltis neliptu klāt un neapraktu mājas, tās iemūžinot kapos. Visas 28 ciema ēkas bija savstarpēji savienotas ar tuneļiem, lai vētras laikā dzīve varētu normāli ritēt uz priekšu un ļaunākajā gadījumā sniegtu izeju no briesmām.

Viņi iebrauca ciema garāžā un devās mājup. Abi bija izsalkuši un tagad domāja vienīgi par siltām, gardām vakariņām.

In the distance Māris saw the village lights glimmer. Sand beat against his goggles. Dark as hell. The wind raged all around. On the side where his father was riding, a strong light suddenly appeared, and a Mars-bus roared past, flinging whirls of sand from its great wheels. They were half-buried in the sticky sand. Then the two set off again. After a while the lights of Nītaure came into view.

The wind tore even harder. Father embraced Māris tightly. When the noise of the wind died down, Father growled, "A sand devil!" That was the name for the small whirlwinds caused by Mars's rapid temperature changes. They dug themselves out of the sand and rode on. Soon they caught sight of their bubble house. It looked like a large bal-

loon stuck in the sand. In essence, that's just what it was — a balloon with rooms. The balloon kept the air inside and trembled constantly on the outside, so that during the great storms the sand would not stick to it and bury the houses, sealing them in their graves forever. All 28 buildings of the village were interconnected by tunnels, so that during a storm life could go on normally and, in the worst case, there would be a way out of danger.

They rode into the village garage and headed home. Both were hungry and now thought only of a warm, delicious supper.

II. Burbuļmāja

Māra nepacietīgi gaidīja tēti un brāli. Ik pāris minūtes viņa komandēja televizoru, lai parāda ceļu no Jaunrīgas.

“Mammīt, tētis vēl nenāk!”

“Drīz vien jau viņi būs klāt. Māris nule zvanīja, ka viņi esot izbraukuši.”

“Es pabeidzu savus uzdevumus fizikā un matemātikā, un mēs jau trešo reizi tīrām māju.”

“Tētis drīz vien būs mājās.”

“Mamm! Man jau desmit gadu! Es varēju braukt tētim pretī!”

“Mēs to jau pārrunājām. Jāpaciešas. Tu esi prātīga meitene...”

Zvans pie durvīm pārtrauca mātes lekciju.

“Durvis!” viņa uzsauca televizoram. Uz

II. The Bubble House

Māra was waiting impatiently for Dad and her brother. Every few minutes she ordered the television to show the road from Jaunrīga.

“Mommy, Daddy still isn't coming!”

“They'll be here soon enough. Māris called a little while ago to say they had already left.”

“I finished my physics and math homework, and we've already cleaned the house three times.”

“Dad will be home soon.”

“Mom! I'm already ten years old! I could have gone to meet Dad!”

“We've already discussed that. You'll have to be patient. You're a sensible girl...”

A ring at the door interrupted Mother's lecture.

“Door!” she called to the television. Father's

ekrāna parādījās tēva un dēla smaidošās sejas. Māte teica: “Durvis vaļā!”, un tās atvērās, Mārim skaļi saucot: “Es atvedu tēti!”

Tēvs paskatījās mātes un Māras priekpilnās acīs un teica: “Šie magnēti mani arī atvilka mājās!”

Tēvs noskūpstīja māti un meitu. Tad abi, tēvs un dēls, novietoja elpotājus plauktā un pakāra mēteļus.

“Nāciet tūliņ ēst. Jūs abi noteikti esat izsalkuši,” mātes balss skanēja no virtuves. Tēvs izgāja caur dzīvojamo istabu un aplūkoja Māras akmeņu kolekciju, kas bija

pievilcīgi izkārtota un apgaismota plauktā pie sienas.

“Mārite! Es redzu, tev ir daži jauni akmeņi.”

“Jā, es tos atradu pie Gaiziņkalna, ko mūsu guntiņu kopa pētīja, lai iegūtu ģeologa godalgu.”

“Kur atrodas Gaiziņkalns?”

“Gaiziņš atrodas aiz Karaļa Bļodas, vislielākā meteora krātera Jaunrīgas tuvumā. Bet steigieties. Vakariņas drīz būs tikpat aukstas kā Māras akmeņi,” sauca māte no virtuves.

and son's smiling faces appeared on the screen. Mother said, “Door open!” and the door swung wide as Māris called out loudly, “I brought Dad home!”

Father looked into the joy-filled eyes of Mother and Māra and said, “These magnets pulled me home too!”

Father kissed Mother and his daughter. Then both Father and son placed their breathers on the shelf and hung up their coats.

“Come eat right away. You must both be hungry,” Mother's voice rang from the kitchen. Father walked through the living room and admired Māra's rock collection,

which was attractively arranged and lit on the wall shelf.

“Mārite! I see you have some new rocks.”

“Yes, I found them near Gaiziņkalns, which our scout troop explored to earn the geologist badge.”

“Where is Gaiziņkalns?”

“Gaiziņš is beyond the King's Bowl, the largest meteor crater near Jaunrīga. But hurry up. Dinner will soon be as cold as Māra's rocks,” Mother called from the kitchen.

“Daina, mēs nākam. Mūsu ģeoloģei atvedu dažus akmeņus no Cereras. Divi izskatās tieši tāpat kā šis zilganais cilindrs, kuŗu Mārīte atvedusi no Gaiziņkalna.”

Tēvs satvēra vienu cilindru no plaukta un tūliņ nometa zemē.

“Karsts kā elle!” viņš izsaucās un īsi pēc tam iekliedzās: “Au!”, izraujot divus līdzīgus cilindrus no kabatas. “Mārī! Skrien pēc dzēšamā! Māra! Atnes no ģeneratora telpas radmēru (radiācijas mērītāju)!”

Māte, nesagaidījusi ēdējus, ienāca dzīvojamā istabā.

“Kas tas?” viņa rādīja uz karsti sarkanajiem cilindriem uz grīdas.

“Nezinu, bet laikam, kad saliek Cereras cilindrus ar Gaiziņa cilindru, rodas spēcīga elektromagnētiska reakcija.”

Tētis uzkliedza: “Aizsargi!”

Sazinātājs automātiski piezvanīja Jaunrīgas Aizsargu birojam un sacēla trauksmi pašā Nītaurē.

Māra ieskrēja ar radmēru, kas rādīja spēcīgus beta viļņus un spēcīgu magnētisko starojumu. Tētis izsūtīja pārējo ģimeni tuneļos un

“Daina, we're coming. I brought our geologist some rocks from Ceres. Two of them look exactly like that bluish cylinder Mārīte brought back from Gaiziņkalns.”

Father grabbed one cylinder from the shelf and immediately dropped it on the floor.

“Hot as blazes!” he cried out, and shortly after yelped “Ow!” as he yanked two similar cylinders from his pocket. “Mārī! Run and get the extinguisher! Māra! Bring the radmeter (radiation meter) from the generator room!”

Mother, having waited in vain for her diners, came into the living room.

“What's that?” she pointed at the red-hot cylinders on the floor.

“I don't know, but it seems that when the Ceres cylinders are put together with the Gaiziņš cylinder, a powerful electromagnetic reaction occurs.”

Father shouted, “Guards!”

The communicator automatically called the Jaunrīga Guard Office and raised the alarm in Nītaure itself.

Māra ran in with the radmeter, which showed strong beta waves and powerful magnetic radiation. Father sent the rest of

pats sagrāba Cereras cilindrus ar stangām, kuņas stingri turēja azbesta cimdos, un izskrēja ārā, kur atkal plosījās “smilšu velnēns”. Skriedams pilnā jaudā, viņš paspēra tikai dažus soļus, kad smiltis sāpīgi iesitās viņam sejā. Vēl brīdi, un viņš būtu pazudis. Viņš aizmeta cilindrus, cik tālu spēja, virzienā, kas likās prom no burbuļmāju ciema. Ar rokām aizsedzis acis, viņš devās atpakaļ, no kurienes nācis. Bez aizsegšanas asās Marsa vēja dzītās smiltis izgrauztu acis. Laimīgā kārtā viņš bija labi apmācīts. Kad atdūrās pret burbuļmājas sienu, viņš veikli tai sekoja, līdz nokļuva tuneļu krustojumā, kur bija speciāla negadījuma ieeja. Māte tur jau bija klāt ar elpotāju un acenēm virsū. Viņa vilka vīru uz negadījuma ieeju. Tēvu tūlīņ aizveda uz kaimiņu Raideru māju, lai dušā noskalotu smiltis no ādas un ieziestu

dziedinošas zāles. Pa to laiku ieradās aizsargi. Viens no viņiem izmeklēja tēti, pārējie pārbaudīja Krūmiņu māju un izmērija radiācijas līmeni. Tagad tas bija normāls.

Māris stāstīja par cilindriem, un melnmatainais aizsargs izskrēja ārā ar radmēru meklēt cilindrus. Vienu viņš atrada un ielika radiācijas drošā tvertnē, ko ielika lidmašīnā. Aizsargi solījās atvest lielo smilšu sijātāju, lai atrastu otru.

the family into the tunnels and grabbed the Ceres cylinders himself with tongs, gripping them tightly in asbestos gloves, and dashed outside, where a “sand devil” was raging once more. Running at full speed, he managed only a few steps before the sand stung painfully into his face. Another moment, and he would have been lost. He flung the cylinders as far as he could in what seemed to be the direction away from the bubble-house village. With hands shielding his eyes, he headed back the way he had come. Without cover, Mars's sharp wind-driven sand would have ground his eyes raw. Fortunately, he was well trained. When he bumped against the bubble-house wall, he followed it nimbly until he reached the tunnel junction where there was a special emergency entrance. Mother was already there

with a breather and goggles on. She pulled her husband toward the emergency entrance. Father was taken immediately to the neighbor Raiders' house to rinse the sand off his skin in the shower and apply healing ointments. Meanwhile, the guards arrived. One of them examined Father, while the others inspected the Krūmiņš house and measured the radiation level. It was normal now.

Māris told them about the cylinders, and the dark-haired guard ran outside with the rad-meter to search for the cylinders. He found one and placed it in a radiation-safe container, which he loaded onto the aircraft. The guards promised to bring the large sand sifter to find the other one.

Aizsargu virsnieks teica: “Jums gan bija interesantas vakariņas pēc atgriešanās no Cereras, Krūmiņa kungs. Ar labu nakti! Ja atgadās kaut kas jauns, lūdzu, ziņojiet. Šī lieta ir dīvaina.”

Tad aizsargi sakāpa lidmašīnā un aizšāvās tumsā uz Jaunrīgas pusi.

Raidera kundze pienāca pie apmulsušā Krūmiņa un teica: “Nu, Jāni, jums būs jāēd pie mums! Daina stāstīja, ka lielā uztraukumā vakariņas sadegušas.”

Tētis atbildēja: “Nu, miļš paldies gan, bet...”

“Nekādu bet. Nāciet pie galda. Vakariņas jau gatavas.”

Raidera kundze ļoti gribēja uzzināt par dzīvi uz Cereras. Viņas māsa Aira tur jau nodzīvojusi veselu gadu un vēl ne reizi nav atgriezusies uz Marsa, pat ne atvaļinājumā.

Raidera kungs bija vecs skolotājs, gandrīz pensionārs. Viņš labi sapratās ar bērniem, it sevišķi puisiem. Viņš prata stāstīt tik interesantas zvaigžņu ceļotāju dēkas, ka šad un tad puisi un paretam arī kāda meitene izzagās no parastajām stundām, lai noklausītos

The guard officer said, “You certainly had an interesting dinner after your return from Ceres, Mr. Krūmiņš. Good night! If anything new happens, please report it. This matter is strange.”

With that, the guards climbed into the aircraft and shot off into the darkness toward Jaunrīga.

Mrs. Raider came over to the bewildered Mr. Krūmiņš and said, “Well, Jānis, you'll have to eat at our place! Daina told me that dinner burned in all the excitement.”

Father replied, “Well, that's very kind, but...”

“No buts. Come to the table. Dinner is ready.”

Mrs. Raider was very eager to hear about life on Ceres. Her sister Aira had been living there for a whole year already and hadn't returned to Mars even once, not even on holiday.

Mr. Raider was an old teacher, nearly retired. He got along well with children, especially boys. He could tell such fascinating tales about star travelers that now and then some boys, and occasionally a girl, would sneak out of regular classes to listen to old

vecu Raideru.

Kad tētis uz galda ieraudzīja Marsa kaktusus, viņš teica: “Nu tādus gardumus mēs gan uz Cereras nebaudījām. Marsa kaktusi ir daudzkārt garšīgāki nekā visi tie ēdieni, ko mūsu senči atveduši no Zemes.”

Marsa kaktusi garšoja tā kā baravika, tā kā avokado, tā kā svaigi izcepts cālis. M-mm-mm. Tas arī bija Marsa kaktuss, kas sadega mātes krāsnī.

Māris un Māra vēl nekad nebija ēduši šo reto viesību gardumu. Katrs dabūja kaktusu mazā bļodiņā ar sudraba vāku. Kad pacēla vāku, acis gan bija jāpiemiedz, jo paskats nebija labs. Bet smarža ļoti patikama.

Raiders paskubināja, lai pieliek bļodiņu pie lūpām un dzeļ. Garša bija tik patikama, ka Māra ne vairs dzirdēja, ne redzēja un viss prāts likās uzdurts uz mēles, tad pārcēlās un paplašinājās, sekodams kaktusa sulas ceļam uz vēderu, no kurienes silta, apmierinoša sajūta piepildīja visu ķermeni.

“Raidera kundze, paldies! Tas patiešām bija debešķīgi garšīgs,” teica Māra.

Pēc tam kaktusu nogaršoja Māris, un tā visi pēc kārtas baudīja dīvaino ēdienu, kamēr pārējie vēroja prieka pilnās sejas.

Pēc tam pasniedza arī parastākus ēdienus,

Raider.

When Father noticed Martian cacti on the table, he said, “Now, we certainly didn't taste such delicacies on Ceres. Martian cacti are many times more delicious than all the foods our ancestors brought from Earth.”

Martian cacti tasted like a porcini mushroom, like an avocado, like freshly roasted chicken. M-mm-mm. It was also Martian cactus that had burned in Mother's oven.

Māris and Māra had never eaten this rare, festive delicacy before. Each received a small bowl of cactus with a silver lid. When they lifted the lid, you had to squint your eyes, because the look of it wasn't pleasant.

But the aroma was lovely. Raider urged them to bring the bowl to their lips and drink. The flavor was so delightful that Māra could no longer hear nor see, and all her mind seemed to be perched on the tip of her tongue, then it spread and expanded, following the cactus juice's journey to her stomach, from where a warm, soothing feeling filled her entire body.

“Mrs. Raider, thank you! That was truly heavenly,” said Māra.

Then Māris tasted the cactus, and so one by one they all savored the strange dish while the others watched the joy-filled faces.

Afterward they served more ordinary foods,

un tā tētim radās iespēja stāstīt par dzīvi uz Cereras, par gaŗo ceļu, kā arī par izlūku, kas dosies tālāk no Cereras pētīt Jupitera mēnešus.

“Vai satiki manu māsu Airu?” prasīja Raidera kundze.

“Satīku gan. Viņa tev sūta daudz miļu sveicienu. Aira tur strādā par bibliotekāri. Viņa mums ļoti izpalīdzēja ar archeolģiskajiem rakstiem par Mēnesi.”

and that gave Father the chance to tell about life on Ceres, about the long journey, and also about the scout that would go farther from Ceres to explore Jupiter's moons.

“Did you meet my sister Aira?” asked Mrs. Raider.

“I did indeed. She sends you many warm greetings. Aira works there as a librarian. She helped us a great deal with the archaeological papers about the Moon.”

Tētis gribēja tālāk stāstīt par Mēness izrakumiem, kad ievēroja televizora kreisajā stūrī spīdam gaismiņu. Tas nozīmēja, ka aparāts ieslēgts uz sazināšanos...

“Imant, vai tu ievēroji, ka tavs televizors klausās?”

Ekrāns uz brīdi it kā satumsa. Tad gaismiņa atkal parādījās. Tētis pieskrēja pie aparāta un sāka spaidīt pogas. Visi izbrīnā skatījās, un tad uz ekrāna pazibēja burti:

“LABDIEN! KO JŪS VĒLATIES ZINĀT?”

Father was about to go on about the Moon excavations when he noticed a little light glowing in the left corner of the television. That meant the set was switched on for communication...

“Imant, did you notice your television is listening?”

The screen seemed to go dark for a moment. Then the little light reappeared. Father rushed to the set and began pressing buttons. Everyone watched in amazement, then letters flashed on the screen:

“GOOD DAY! WHAT WOULD YOU LIKE TO KNOW?”

Tētis iekliedzās: “Mūs noklausās centrālais dators! Kā tas varēja notikt?”

Father cried out, “The central computer is eavesdropping on us! How could that happen?”

“Pirmīt pieprasīju, lai dators, Vecais Jokupēteris, atrod dažus materiālus rītdienas stundām,” ieminējās Raiders. “Pēdējā laikā, kad saruna pabeigta, tas sevi izslēdz. Droši vien tas nav atslēdzies no tā uzdevuma.”

“A little while ago I asked the computer, Old Jokupēteris, to find some materials for tomorrow's lessons,” Raider recalled. “Lately it switches itself off when the conversation is over. It probably hasn't disconnected from that task.”

“Mums skolā tā arvien notiek,” teica Māris.

“That always happens to us at school,” said Māris.

Tētis tad prasīja mātei: “Vai tā notiek arī mājās?”

Father then asked Mother, “Does that happen at home too?”

“Jā. Pat samērā bieži. Kādēļ tu prasi?” māte sāka uztraukties.

“Yes. Quite often, actually. Why do you ask?” Mother was beginning to worry.

“Es domāju, kāds sācis mūs novērot,” teica tētis.

“I think someone has started watching us,” said Father.

“Kas?”

“Who?”

Māra pietecēja tētim un prasīja: “Ko viņi grib ar mums iesākt?”

Māra ran up to Father and asked, “What do they want with us?”

“Nedomāju, ka tik bēdīgi,” teica Raiders un uzsmaidīja tētim.

“I don't think it's that serious,” said Raider with a smile at Father.

“Nopietns jau nekas nevar būt,” teica māte, bet Māra nojuta, ka viņa tomēr no-

“Nothing serious can really come of it,” said Mother, but Māra sensed she was worried all

raizējusies.

Tētis pasmējās: “Jā, laikam kaut kas samežģījies datora programmā, jo tieši tāpat mums notika uz Cereras. Vai zināt, mēs varbūt uz Cereras atradām senu datoru centru bunkurā, dziļi zem pasaules virsmas. Tur bija viena no lielākajām konsolēm, ko savā mūžā esmu redzējis. Pogų lielums liecināja, ka operatoriem bijuši mazi pirkstiņi vai taustekļi. No sākuma visām pogām likās līdzīgas krāsas, tomēr, sīkāk izpētot, katra tomēr izrādījās atšķirīga. Cererēšiem laikam bijušas labas acis. Man tā vien likās, ka šur tur iespīdējās gaismiņa, lai gan tas šķiet neiespējami.

the same.

Father laughed it off: “Yes, it's probably just a glitch in the computer's program, because the very same thing happened to us on Ceres. You know, we may have found an ancient computer center on Ceres, in a bunker deep beneath the world's surface. There was one of the largest consoles I've ever seen in my life. The size of the buttons suggested that the operators had tiny little fingers or feelers. At first all the buttons seemed to be similar colors, yet on closer inspection each one turned out to be slightly different. The Ceresians must have had sharp eyes. I kept feeling that a light flickered on here and there, although that seemed impossible.

“Aldim arī ir ļoti labas acis,” ieminējās Māra.

“Aldis has very sharp eyes too,” Māra remarked.

“Aldim?” prasīja tētis.

“Aldis?” asked Father.

“Aldis ir mūsu skolas Haks Finns. Kad viņš ierodas skolā, visi zina: joki ies vaļā. Vakar viņš esot “atbrīvojis” visas skolas laboratorijas pelītes,” paskaidroja Raiders.

“Aldis is our school's Huck Finn. When he shows up at school, everyone knows there'll be mischief. Yesterday he supposedly 'liberated' all the school laboratory mice,” explained Raider.

“Viņš ir Riekstu Indras dēls. Viņi ieradās no Mēnesspils ap to laiku, kad tu aizbrauci ar Hercogu Jēkabu,” teica māte.

“He's Indra Rieksts's son. They arrived from Moon City around the time you left on the Hercogs Jēkabs,” said Mother.

Raidera kundze redzēja jautājošo skatu tēva acīs un piebilda: “Viņa ir nelaiķa Riekstu

Mrs. Raider saw the questioning look in Father's eyes and added, “She's the wife of

Zintara sieva.”

“Aldis man nekad nav teicis, ka viņš ir Zintara dēls. Rieksts taču vadīja pirmo sirojumu uz Jupitera mēnešiem un vēlāk nozuda Saturna gredzenos, pēc tam kad sastapās ar to savādo gaismu...,” ar izbrīnu murmināja Māris.

“Neviens laikam nezina, kas ar viņu īsti notika?” prasīja Raiders.

“Nē. Laikam tāpēc viņi atbrauca šurp no Mēnesspils, lai būtu tuvāk Riekstam. Jūs atceraties savādo radio sarunu, kas tika uztverta divus gadus vēlāk, kur it kā bija sadzirdama viņa balss... Vismaz tā sprieda pēc skaņu analīzes. Nekā skaidra gan

nevarēja saprast,” stāstīja tētis. “Bet tagad mums jāiet mājās, jo bērniem rīt jābūt skolā.”

Kamēr visi atvadījās un uzvilka mēteļus, Māris ātri piezvanīja Aldim un izstāstīja visu, kas noticis.

Kad tika mājās, dzīvojamā istaba bija tumša. Māra paskatījās uz savu plauktu un manīja zilganu spīdumu.

“Tēti, kas tas?!”

the late Zintars Rieksts.”

“Aldis never told me he was Zintars's son. Rieksts led the first expedition to Jupiter's moons and later vanished in Saturn's rings, after encountering that strange light...” Māris murmured in astonishment.

“Nobody really knows what happened to him, do they?” asked Raider.

“No. That's probably why they moved here from Moon City, to be closer to Rieksts. You remember that strange radio transmission that was picked up two years later, in which something like his voice could be heard... At least that's what the sound analysis sug-

gested. Nothing clear could be made out, though,” Father explained. “But now we must go home, because the children have school tomorrow.”

While everyone was saying goodbye and putting on their coats, Māris quickly called Aldis and told him everything that had happened.

When they got home, the living room was dark. Māra glanced at her shelf and noticed a bluish glow.

“Daddy, what's that?!”

Tētis piegāja tuvāk un iesaucās: “Tas taču tavs cilindrs no Gaiziņkalna! Māri, paķer svina apsegu, kas ir plauktā ģeneratora telpā! Māra, atnes radmēru! Kad aizsargi vēl bija te, radiācijas līmenis bija normāls. Drošs paliek drošs, ietīsim to cilindru svina apsegā.”

Kad viņi visi jau gulēja dziļā miegā, pie mājas izcēlās savāda kņada. Kaut kas it kā krita un plīsa. Visi pietrūkās kājās no satraucēta miega. Vecāki abi satvēra savas staršautenes, kas vienmēr bija pie rokas. Māte devās pie bērniem. Tēvs – uz virtuvi. Virtuvē viss likās kārtībā.

Tētis uzkliedza televizoram: “Meklē iebrucēju mājā! Gaisma. Ārā gaisma.”

Visur iedegās gaismas. Televizora ekrānā pazibēja kāda ēna, kas nozuda tuksnesī.

No dzīvojamās istabas māte sauca: “Svina apsegs pārrauts! Cilindra nav!”

Kaut kas mazs kā pele ātri nozuda sienā, atstādams uz grīdsegas smilšainas pēdas.

Tētis uzrāva elpotāju un izskrēja laukā. Iemanīja, kur sienā ieurbts caurums, tad ne-

Father came closer and exclaimed, “That's your cylinder from Gaiziņkalns! Māri, grab the lead cover from the shelf in the generator room! Māra, bring the radmeter! When the guards were still here, the radiation level was normal. But safe is safe – let's wrap that cylinder in the lead cover.”

When they were all fast asleep, a strange commotion broke out by the house. Something seemed to be falling and breaking. Everyone sprang from their troubled sleep. Both parents grabbed their ray rifles, which were always at hand. Mother went to the children. Father headed for the kitchen. Everything in the kitchen seemed to be in order.

Father shouted at the television: “Search for the intruder in the house! Lights. Outside lights.”

Lights came on everywhere. On the television screen, a shadow flickered and vanished into the desert.

From the living room Mother called, “The lead cover is torn open! The cylinder is gone!”

Something small, like a mouse, darted into the wall, leaving sandy tracks on the carpet.

Father pulled on his breather and ran outside. He spotted where a hole had been

jauši smiltīs ieraudzīja jokainas ovālas pēdas. Tās viņš tūlīt nofotografēja.

Tētis ieslēdza īpašo mājas apsargāšanas sistēmu un par notikušo paziņoja aizsargiem, kas apsolīja palielinātu apsardzību.

Viņi atgriezās satrauktā mierā.

drilled in the wall, then by chance noticed comical, oval-shaped tracks in the sand. He photographed them immediately.

Father activated the special home security system and reported what had happened to the guards, who promised increased protection.

They returned to an uneasy calm.

Agrā rītā televiņotāji bija klāt, lai intervētu tēti par šo dīvaino notikumu, bet aizsargi nelaida tos pat tuvumā. Rīta ziņās gan parādījās telefoto uzņēmumi no lidmašīnas. Nītaures ciems ar visām mājām tajos bija skaidri redzams.

Naktī vēja nebija, un no rīta, kad bērni devās uz skolu, pēdas joprojām bija saredzamas. Savādi, ka apmēram divdesmit soļu attālumā no mājas tās pēkšņi nozuda.

Early in the morning, television reporters were there to interview Father about the strange incident, but the guards wouldn't let them anywhere near. The morning news did show telephoto shots taken from an aircraft. Nītaure village with all its houses was clearly visible in them.

There had been no wind during the night, and in the morning when the children set out for school, the tracks were still visible. Strangely, about twenty paces from the house, they suddenly disappeared.

III. Pēdas, kas nozūd tukšās smiltīs

“Pēc vakardienas uztraukumiem jums būs grūti mācīties,” māte teica un cienāja bērnus un tēvu ar pankūkām un bērzu sulas mērcīti.

“Varbūt ļaut bērniem vēl pagulēt, lai skolā var labi mācīties?”

Māte pārdomāja tēva ieteikumu, bet Mārim jau izspruka: “Esmu paēdis,” – un viņš jau devās pēc savas skolas somas. Drīz arī Māra uztrūkās kājās, pateicās par brokastīm un

aizskrēja uz guļamistabu.

Tēvs un māte pārsteigumā saskatījās, bet abi bērni jau bija laukā pa durvīm.

“Ardievu, tēti! Ardievu, mamm! Mums būs daudz, ko skolā stāstīt!”

III. Footprints That Vanish in the Empty Sand

“After yesterday's excitement you'll find it hard to study,” Mother said, and treated the children and Father to pancakes with birch sap sauce.

“Perhaps we should let the children sleep a bit longer, so they can do well at school?”

Mother considered Father's suggestion, but Māris had already blurted out, “I'm done eating,” and was already going for his school bag. Soon Māra jumped up too, gave thanks

for breakfast, and ran to the bedroom.

Father and Mother exchanged surprised looks, but both children were already out the door.

“Goodbye, Daddy! Goodbye, Mom! We'll have so much to tell at school!”

Māris noslaucīja smiltis no burbuļriteņa un skatījās, kā Māra izbrauc savējo no šķūnīša. Tad abi uzvilka elpotājus un aiz gaisdurvīm drāzās pa tuneli, līdz tas pievienojās Jaunrīgas ceļam, un sāka braukt uz skolas pusi. Māris ieminējās mātai: “Ei! Apskatīsimies paši, kas vakar tur ārā notika.”

Viņi atgriezās uz Nītaures pusi. Bija brīnišķīga, skaista bezvēja diena. Saule silti spīdēja, un temperatūra bija pacēlusies. Netālu no mājas viņi manīja savandītas smiltis. Pēc vēja norimšanās tur kāds bija plosījies. Viņi izsekoja izvandītās smiltis tukšnesī uz dienvidiem no lielā akmens, kas dūrās augstu debesīs, tā ka pat dienā varēja

saredzēt mazo Mēneseli. Aiz akmens pelēcīgā švammsūna izpletās pāri smiltīm un tiecās augšup pār akmens virsmu. Trauslie švammsūnas staipekņi bija trijās vietās samīti, un bija atstātas labi iespiedušās ovālas pēdas. Staipekņu sulas bija pārklājušas ievainoto vietu tā, ka pēdas bija pavisam gludas, bet apkārt tām augšup stiepās jau divus centimetrus augstāki ātri augošie staipekņi.

Māra skatījās, vai pēdas neved tālāk. Viņa bija pārsteigta, ka smiltis aiz sūnām ir galīgi neskartas.

Māris wiped the sand off his bubble-wheeler and watched as Māra rolled hers out from the shed. Then they both pulled on their breathers and beyond the air-doors raced along the tunnel until it joined the Jaunrīga road, and started riding toward school. Māris said to his sister, “Hey! Let's have a look ourselves at what happened out there yesterday.”

They turned back toward Nītaure. It was a wonderful, beautiful, windless day. The sun shone warmly and the temperature had risen. Not far from the house they noticed disturbed sand. After the wind had died down, someone had been thrashing about there. They followed the churned-up sand into the desert to the south of the great rock

that jutted high into the sky, so high that even by day you could see the little moon. Beyond the rock, grayish sponge-moss spread across the sand and reached upward over the rock's surface. The fragile tendrils of the sponge-moss had been trampled in three places, leaving well-imprinted, oval-shaped tracks. The tendril sap had coated the wounded spots so that the tracks were perfectly smooth, but around them the fast-growing tendrils were already stretching two centimeters higher.

Māra looked to see whether the tracks led any farther. She was surprised that the sand beyond the moss was completely undisturbed.

“Māri!” viņa izbrīnā sauca un rādīja, kur vajadzētu būt pēdām. Māris uzņēma fotogrāfijas no vairākām pusēm. Tad viņi steidzās atpakaļ uz mājas pusi. Tur tie ievēroja pavisam apaļu dūres platuma caurumu mājas sienā. To pārsedza automātiski salabota plēve pār grūti saredzamo rētu mājas sienā. Tēvs un māte jau bija izgājuši. Domīgi abi devās uz skolas pusi gandrīz veselu stundu vēlāk, nekā izbrauca no mājām.

“Māri!” she called out in amazement and pointed to where the tracks should have been. Māris took photographs from several angles. Then they hurried back toward the house. There they noticed a perfectly round hole the width of a fist in the house wall. It was covered over by an automatically repaired film over the barely visible scar in the house wall. Father and Mother had already left. Lost in thought, the two headed off toward school, nearly a full hour later than when they had left home.

IV. Iepazīšanās ar Jokupētera kungu

Šur tur tālu tuksnesī varēja saredzēt piecgadu rožu čukurus. Koši rozā ziedi, burvīgi reibinoša smarža. Jokupētera kungs bija brīdinājis, ka vajagot izvairīties no to smaržas, jo tajā esot maiga narkoze.

Jaunrīga atradās Zemes Nabā, meteora krāterī, kuŗa šķembas pirms pusmiljarda gadu aizsistas pat līdz Zemei. Māris uzbrauca uz krātera malas un gaidīja Māru. Tālu lejā krāterī varēja saredzēt Jaunrīgas

IV. Getting to Know Mr. Jokupēteris

Here and there in the distant desert you could see clumps of five-year roses. Bright pink blossoms, a dizzyingly enchanting fragrance. Mr. Jokupēteris had warned that one should avoid their scent, as it contained a mild narcotic.

Jaunrīga lay in the Earth's Navel, a meteor crater whose fragments had been flung all the way to Earth half a billion years ago. Māris rode up onto the crater's rim and waited for Māra. Far below in the crater you

celtnes. Pilsētu veidoja vairāki pakāpeniski lielāki ēku gredzeni, kas iezīmēja pilsētas attīstības posmus. Pašā centrā atradās galvenais vadības mezgls visai pilsētai un arī pārējām Marsa apdzīvotajām vietām. Ārējā joslā pārsvarā bija rūpniecības ēkas un noliktavas, nākamajā – dzīvokļi, gredzenu starpā – dārzniecības. Tad vēl divi līdzīgi ēku gredzeni. Tad bija skolu, izklaides, vingrotavu gredzens. Tajā bibliotēku, laboratoriju un universitātes ēkas. Pašā vidū – Saeimas nams un citas vadības ēkas.

Astoņās vietās ap Zemes Nabu bija speciāli lifti, ar kuņģiem varēja nobraukt Jaunrīgā.

Braukdami augšup pa lēzeno Nabas ārējo malu, tie ieraudzīja apaļo lifta būdu, kas spīdēja kā sudraba balons starp milzīgiem, sarkaniem akmeņiem. Kad viņi bija pavisam klāt, skaitļotājs laipnā balsī taujāja:

“LŪDZU JŪSU VĀRDU UN CEĻA MĒRĶI.”

“Māris Krūmiņš, Krišjāņa Barona skola.”

“Māra Krūmiņa, Krišjāņa Barona skola.”

Bez lielas gaidīšanas skaitļotājs tūdaļ atbildēja: “VARAT IET. JŪS ESAT VIENU STUNDU PAR VĒLU.”

could see the buildings of Jaunrīga. The city was formed by several progressively larger rings of buildings, marking the phases of the city's development. At the very center was the main control hub for the entire city and for all the other inhabited places on Mars. The outermost ring was mostly industrial buildings and warehouses, the next one dwellings, and between the rings were gardens. Then came two more similar rings of buildings. Then there was the ring of schools, entertainment halls, and gymnasiums. In it stood the library, laboratory, and university buildings. At the very center was the Parliament building and other government structures.

At eight points around the Earth's Navel there were special elevators for riding down

into Jaunrīga. As they rode up the gentle outer slope of the Navel, they spotted the round elevator booth, gleaming like a silver balloon among gigantic red rocks. When they came right up to it, the computer asked in a kindly voice:

“YOUR NAME AND DESTINATION, PLEASE.”

“Māris Krūmiņš, Krišjānis Barons School.”

“Māra Krūmiņa, Krišjānis Barons School.”

Without much delay the computer promptly replied: “YOU MAY PROCEED. YOU ARE ONE HOUR LATE.”

Skaitļotājs jau bija iesācis bērnus meklēt 15 minūtes pēc viņu parastā ierašanās laika un tikai īsi pirms viņu ierašanās bija uztvēris tos ar radiolokatoru. Šāds paņēmieni bija nepieciešams, lai cilvēki nenozustu tuksnesī bez vēsts.

Apaļajā lifta tornī atvērās durvis, un abi ie brauca un novietoja savus burbuļriepu riteņus novietošanas telpā. Riteņus nevarēja atstāt ārā pārāk ilgi, citādi tos varēja apklāt sarkana, gumijveidīga smilšu plēve.

Māris un Māra iekāpa liftā un pēc 600 metru brauciena izkāpa pārsēšanās telpā. Tajā drūzmējās daudz cilvēku. Daži krāva piek-

abē veselās nedēļas ēdienu devu kādam izlūkciemam.

Otrā malā bija vilciena tunelis, kas aizveda uz pilsētas vidu ar stacijām pie katra gredzena. Pie vilciena ieejas vārtiem skaitļotājs prasīja:

“LŪDZU JŪSU VĀRDU UN CEĻA MĒRĶI.”

“Māris Krūmiņš, braucu uz Krišjāņa Barona skolu.”

“Māra Krūmiņa, Krišjāņa Barona skola.”

“DESMIT SANTĪMU VEDMAKSU ATVILKS

The computer had already begun searching for the children fifteen minutes after their usual arrival time and had only picked them up on its radar shortly before they arrived. This method was necessary to keep people from disappearing without a trace in the desert.

The doors opened in the round elevator tower, and the two rode in and parked their bubble-tire wheels in the storage room. The wheels couldn't be left outside too long, or they could be covered by a red, rubbery film of sand.

Māris and Māra stepped into the elevator and, after a six-hundred-meter ride, stepped out into a transfer hall. It was crowded with

people. Some were loading a whole week's food rations onto a trailer for one of the outpost villages.

On the other side was a train tunnel that led to the city center, with stations at each ring. At the train entrance gates, the computer asked:

“YOUR NAME AND DESTINATION, PLEASE.”

“Māris Krūmiņš, going to Krišjānis Barons School.”

“Māra Krūmiņa, Krišjānis Barons School.”

“A TEN-SANTĪM FARE WILL BE DEDUCTED

NO ĢIMENES KONTA. JŪS ESAT STUNDU UN ČETRPADESMIT MINŪTES PAR VĒLU. LŪDZU, STEIDZĪETIES.”

Viņi iekāpa vilcienā un apsēdās vagona galā. Ap pulksten deviņiem vilcienā bija galvenokārt tirgotāji un ierēdņi no izlūkcieniem. Viņi iebrauca lielpilsētā tirgoties par naudu, mantu vai sastapties ar aroda brāļiem un iestāžu cilvēkiem. Tie bija atšķirīgi no profesoriem, skolotājiem, skolēniem un inženieriem, kādus bērni parasti sastapa vilcienā. Runāšana likās daudz raitāka un skaļāka.

Māra teica: “Šiem cilvēkiem runāt patīk vēl vairāk nekā skolotājiem.”

“Es domāju, nē. Mēs parasti braucam daudz agrāk, kad visi vēl ir pusaizmiguši. Šie cilvēki vienkārši ir kārtīgi pamodušies.”

Nebija jābrauc ilgi. Drīz skaitļotājs teica: “MĀRI UN MĀRA! NĀKAMĀ IR KRIŠJĀŅA BARONA STACIJA. JŪS TAGAD ESAT NOKAVĒJUŠI MĀCĪBAS PAR VIENU STUNDU UN DIVDESMIT MINŪTĒM.”

“Vai viņš nevar savu muti turēt ciet?” Māra dusmās izsaucās. “Visi uz mums tagad skatās.”

“MĀRA! VAI TEV SKOLĀ NEMĀCA PIEKLĀJĪGĀK RUNĀT?”

FROM THE FAMILY ACCOUNT. YOU ARE ONE HOUR AND FOURTEEN MINUTES LATE. PLEASE HURRY.”

They boarded the train and sat down at the end of the car. Around nine o'clock the train was mostly full of merchants and officials from the outpost villages. They were heading into the big city to trade for money or goods, or to meet with fellow tradesmen and government people. They were different from the professors, teachers, students, and engineers the children usually encountered on the train. The chatter seemed much livelier and louder.

Māra said, “These people like talking even more than teachers do.”

“I don't think so. We usually ride much earlier, when everyone is still half asleep. These people are simply properly awake.”

They didn't have far to ride. Soon the computer announced: “MĀRIS AND MĀRA! THE NEXT STOP IS KRIŠJĀNIS BARONS STATION. YOU ARE NOW ONE HOUR AND TWENTY MINUTES LATE FOR CLASS.”

“Can't he keep his mouth shut?” Māra burst out in anger. “Everyone is staring at us now.”

“MĀRA! DON'T THEY TEACH YOU TO SPEAK MORE POLITELY AT SCHOOL?”

“Vai tas neizklausās kā skolas skaitļotājs – Jokupētera kungs?” Māris čukstēja Mārai.

“Es domāju gan. Bet dažreiz mājas televizorā izklausās tā pati balss.”

“Varbūt viņi visi ir viens un tas pats skaitļotājs?” piebilda Māra.

“Varbūt. Varbūt.”

Saruna pārtrūka, jo vilciens apstājās. Durvis atšāvās vaļā, un bērni izkāpa. Gaiss šeit bija silts, svaigs un patīkams. Ap šo laiku klimata kontroles mašīnas iedarbināja maigu lietu-
tiņu, kas apsmidzināja plašo mauriņu. Tā

vidū skolas ēkas izskatījās kā salas ezerā. Ēkas sniedzās vairākus stāvus virs un zem zemes, lai lieki neaizņemtu dārzniecībai un skābekļa ražošanai vērtīgo augsni. Steidzoties pa skolas taciņu, abiem bērniem prātā atbalsojās: “Varbūt. Varbūt.”

“Doesn't that sound like the school computer – Mr. Jokupēteris?” Māris whispered to Māra.

“I think so. But sometimes the same voice seems to come from the television at home.”

“Maybe they're all one and the same computer?” Māra added.

“Perhaps. Perhaps.”

The conversation broke off, because the train stopped. The doors flew open, and the children stepped out. The air here was warm, fresh, and pleasant. Around this time the climate-control machines set going a

gentle little rain that sprinkled the broad lawn. In its midst the school buildings looked like islands in a lake. The buildings extended several stories above and below ground, so as not to needlessly take up the soil precious for gardening and oxygen production. Hurrying along the school path, both children heard echoing in their minds: “Perhaps. Perhaps.”

V. Jokupētera blēņas skolā

Krišjāņa Barona skola! Grūti saprast, kādēļ Marsa skola bija nosaukta senā dainu kopotāja vārdā. Virs durvīm bija iekalti vārdi:

IZTURĪBA. PATSTĀVĪBA. RAŽENĪBA

Māris šo vārdu nozīmi gan saprata drusku vairāk nekā Māra, jo viņš bija lasījis par to, kā cilvēce gandrīz izzuda, tāpēc ka atsevišķi cilvēki nebija iemācījušies, kā izdzīvot visgrūtākajos apstākļos, kā pretoties lielās

mechanizācijas sistēmas veiktajai gara apslāpēšanai. Viņš arī zināja: ja pirmajiem Mēnesspils cilvēkiem nebūtu bijusi dziesma, viņi nebūtu izturējuši. Dziesma dažus uzturēja bezgalīgā vientulībā, citiem deva kopības sajūtu, mērķi un vēlēšanos dzīvot tad, kad likās: viss kosmos šašķīst gabalos.

Skolas durvis stāvēja vaļā, jo gaiss visur bija svaigs un pietiekami silts cilvēka elpošanai. Māra atstāja brāli un gāja uz mūzikas klasi. Mārim vēl bija cerības iekļūt vēstures klasē nepamanītam. Pie klases durvīm atskanēja skaitļotāja klusā balss:

V. Mr. Jokupēteris's Mischief at School

Krišjānis Barons School! It was hard to understand why a Martian school was named after the ancient collector of folk songs. Above the doors were carved the words:

ENDURANCE. SELF-RELIANCE. VIGOR

Māris understood the meaning of these words a bit better than Māra, because he had read about how the human race nearly perished when individual people had not learned to survive under the most difficult

conditions, or to resist the deadening of the spirit caused by the great mechanization system. He also knew that if the first people of Moon City had not had the Song, they would not have endured. The Song sustained some in boundless solitude, gave others a sense of belonging, purpose, and the will to live, even when it seemed that the whole cosmos was shattering to pieces.

The school doors stood open, since the air everywhere was fresh and warm enough for people to breathe. Māra left her brother and went to the music classroom. Māris still had hopes of slipping into the history classroom unnoticed. At the classroom door, the computer's quiet voice sounded:

“KĀ TEVI SAUC?”

“Māris Krūmiņš.”

“KAS NOTIKS, JA PRIEDĪTES KUNDZEI PAZIŅOŠU, KA TU NOKAVĒJI PUSOTRAS STUNDAS?”

“Es zaudēšu punktus un droši vien arī iespēju iegūt braucienu uz Cereru, kas ir godalga 8. klases labākajam skolēnam.”

“JA TU MAN IZDARĪSI MAZU PAKALPOJUMU, ES PRIEDĪTES KUNDZEI NEZIŅOŠU.”

“WHAT IS YOUR NAME?”

“Māris Krūmiņš.”

“WHAT WILL HAPPEN IF I TELL MRS. PRIEDĪTE THAT YOU WERE AN HOUR AND A HALF LATE?”

“I would lose points and probably also the chance for a trip to Ceres, which is the prize for the best eighth-grade student.”

“IF YOU DO ME A SMALL FAVOR, I WON'T TELL MRS. PRIEDĪTE.”

“Kādu pakalpojumu?”

“IZNES DAŽAS KASTĪTES ĀRĀ TUKSNEŠĪ. VĒLĀK IZSKAIDROŠU. VAI NORUNĀTS?”

“Nu labi,” teica Māris, domādams, ka vēlāk darīs, kā gribēs.

Pavēris klases durvis, viņš redzēja, ka Jokupētera kungs uz ekrāna rāda sevišķi skaistas un sarežģītas figūras, un tā varēja droši ielavīties klasē un apsēdās savā solā pie durvīm. Priedītes kundze turpināja vadīt pārrunas par Jaunrīgas dibināšanu un drīz ievēroja Māri solā.

“What kind of favor?”

“CARRY A FEW SMALL BOXES OUT INTO THE DESERT. I'LL EXPLAIN LATER. DO WE HAVE A DEAL?”

“All right,” said Māris, thinking he would later do as he pleased.

Opening the classroom door a crack, he saw that Mr. Jokupēteris was displaying especially beautiful and intricate figures on the screen, and so he was able to sneak safely into the classroom and sit down at his desk by the door. Mrs. Priedīte continued leading the discussion about the founding of Jaunrīga and soon noticed Māris in his seat.

“Māri, kā tu te atradies?” viņa prasīja.

Uz lielā klases ekrāna parādījās mazs putniņš. Daži bērni to ievēroja un sāka smieties. Tad pēkšņi ekrānā bija redzams Māris sēžam milzīgi liela ziloņa mugurā. Visa klase varenī uzjautrinājās, un Priedītes kundze norāja Jokupētera kungu:

“Skaitļotāj Rīga 300! Ja nebeigsi šos jokus, paziņošu Rāceņa kungam! Šī ir vēstures, nevis kumēdiņu klase!”

“JĀ, PRIEDĪTES KUNDZE. ES NEKAD VAIRS TĀ NEDARĪŠU!”

“Tas ir pareizi. Ja tu nelabosies, skola saņems jaunu skaitļotāju!”

Turpinādama Priedītes kundze prasīja Mārim: “Kuŗā gadā iesākās Zemes Pēdējais lielkaŗš?”

Māris atbildēja pareizi, un skolotāja pievērsa uzmanību citiem bērniem. Māris skatījās apkārt un meklēja savu labo draugu Aldi.

Jokupētera kungs ievēroja Māra skatienu, un uz ekrāna uzzibsnīja: “ALDIS TĒLO, KA IR SLIMS.”

Bet arī Līga, kas arvienu kaitināja Māri, to

“Māri, how did you get here?” she asked.

A little bird appeared on the big classroom screen. Some children noticed it and began to laugh. Then suddenly the screen showed Māris sitting on the back of an enormously large elephant. The whole class roared with amusement, and Mrs. Priedīte scolded Mr. Jokupēteris:

“Computer Rīga 300! If you don't stop these pranks, I'll report you to Mr. Rācenis! This is a history class, not a comedy show!”

“YES, MRS. PRIEDĪTE. I WILL NEVER DO IT AGAIN!”

“That's right. If you don't improve, the school will get a new computer!”

Continuing, Mrs. Priedīte asked Māris: “In what year did the Earth's Last Great War begin?”

Māris answered correctly, and the teacher turned her attention to other children. Māris looked around searching for his good friend Aldis.

Mr. Jokupēteris noticed Māris's gaze, and on the screen flashed: “ALDIS IS PRETENDING TO BE SICK.”

But Līga, who was always teasing Māris, had

bija pamanījusi. Viņa pavīpsnāja un skaļi iesmējās. Priedītes kundze paskatījās uz viņu, tad strauji apgriezās un uzrunāja ekrānu: “Šoreiz pietiek, Jokupēteri! Es eju pie Rāceņa kunga. Rīt pievedīs jaunu skaitļotāju. Bērni! Lūdzu, sāciet rakstīt savus domrakstus.”

Jokupēteris gan nebēdāja, ka skola spēja aizvietot vienu skaitļotāju ar citu. Centrālais skaitļotājs kontrolēja visus atsevišķos aparātus, kā pats gribēja. Neviena vēl nezināja, ka Jokupēterī sadarbojas trīs intelekti: cilvēku, mašīnu un marsiešu. Ar savām izdarībām Jokupēteris meklēja līdzsvaru.

noticed it too. She smirked and laughed out loud. Mrs. Priedite looked at her, then spun around sharply and addressed the screen: “That's enough this time, Jokupēteri! I'm going to Mr. Rācenis. Tomorrow they'll bring a new computer. Children! Please begin writing your essays.”

Jokupēteris, however, didn't mind that the school could replace one computer with another. The central computer controlled all the individual units however it wished. Nobody yet knew that within Jokupēteris three intelligences worked together: human, machine, and Martian. Through his antics, Jokupēteris was seeking a balance.

VI. Alda slimība

Gulta kratījās un vaidēja. Aldis atvēra acis un piecēlās sēdus. Aldis bija viens no retajiem cilvēkiem, kas piespieda gultas robotu lietot ārkārtējus paņēmienus, lai viņu modinātu. Parasti notrinkšķināja zvaniņš vai atskanēja braša mūzika, un gulētājs cēlās. Aldis piespieda savu gultu izmantot visus iespējamus trikus, pirms viņš pēdīgi izlēma celties. Reiz gulta pat ziņoja ārstam, jo nebija paredzēts, ka cilvēks tādos apstākļos varētu gulēt. Skolas rītos gultai pat nelīdzēja Aldi izmest uz grīdas, jo viņš turpināja gulēt arī tur, uz grīdas. Šorīt gan bija citādi. Aldis aizstreipuloja līdz virtuvei un paziņoja, ka

VI. Aldis's Illness

The bed was shaking and groaning. Aldis opened his eyes and sat up. Aldis was one of the rare people who forced the bed's robot to use extreme measures to wake him. Normally a little bell would tinkle or some rousing music would play, and the sleeper would get up. Aldis made his bed use every possible trick before he finally decided to rise. Once, the bed even reported him to a doctor, since it was never foreseen that a person could sleep under such conditions. On school mornings, it was no use for the bed even to dump Aldis onto the floor, because he would just keep sleeping there on

viņam sāp galva un vēders.

Māte nopūtās un teica: “Nu tad izmērīsim dzīvības pazīmes.” Rieksta kundze izņēma dzīvības mēru no zāļu skapīša un aplika aproci ap labo roku, kā arī iebāza pelēku caurulīti Aldim mutē. Viņa arī pasniedza mazas austiņas, ko Aldis uzlika galvā. Katrā no šīm ierīcēm bija sensori, kas uztvēra, kā darbojas dažādas ķermeņa sistēmas. Māte nospieda pogu, un uz ekrāna varēja lasīt: “TEMPERATŪRA 40. BĒRNS SLIMS UN NEDRĪKST APMEKLĒT SKOLU. JĀDZIEDINA PĒC 112. PLĀNA. JA TEMPERATŪRA LĪDZ RĪTAM NEBŪS KRITUSIES, BŪS JĀVED PIE ĀRSTA.”

“Aldi, tu tik bieži slimo, taču ārsti nekādas vainas pie tevis neatrod. Pēdējais strupi teica, ka vienkārši esi slinks un nevižīgs. Ko lai ar tevi iesāku?”

“Māmiņ, es mēģināšu ātri izveseļoties un tad palīdzēšu tev iztīrīt māju.”

“Dēls, es zinu. Tu vienmēr ātri izveseļojies. Tieši to es nesaprotu. Nu man jāpošas uz darbu. Tu ej atpakaļ gulēt.”

Māte noregulēja gultas kontroli uz “SLIMS”, un gulta sāka spēlēt vieglu, patīkamu mūziku.

the floor. This morning, however, was different. Aldis stumbled to the kitchen and announced that his head and stomach hurt.

Mother sighed and said, “Well then, let's measure your vital signs.” Mrs. Rieksts took the life-meter from the medicine cabinet and fastened the cuff around his right arm, and also stuck a gray little tube in Aldis's mouth. She also handed him small earphones, which Aldis placed on his head. Each of these devices contained sensors that monitored how the body's various systems were working. Mother pressed a button, and the screen displayed: “TEMPERATURE 40. CHILD IS SICK AND MUST NOT ATTEND SCHOOL. TREAT ACCORDING TO PLAN 112. IF THE TEMPERATURE HAS NOT DROPPED BY MORNING, HE MUST BE TAKEN TO A

DOCTOR.”

“Aldi, you get sick so often, yet the doctors never find anything wrong with you. The last one said bluntly that you're simply lazy and careless. What am I to do with you?”

“Mommy, I'll try to get better quickly and then I'll help you clean the house.”

“Son, I know. You always get better quickly. That's exactly what I don't understand. Well, I must get ready for work. Go back to bed.”

Mother set the bed's controls to “SICK,” and the bed began playing soft, pleasant music.

“Vēlāk, ja tu jutīsies labāk, pusdienās uzsildi zivis un kartupeļus ar zirnišiem. Man būs tevi vairāk jāpieskata. Tu par daudz trako un neģērbies pietiekami silti, kad ej ārā no pil-sētas. Visu to labāko!”

Rieksta kundze steidzās, lai laikus nokļūtu Baltezera vilciena pieturā. Viņa strādāja Jaunrīgas Universitātes fakultātē par sekretāri: šādā veidā viņa cerēja iegūt ziņas par savu nozudušo vīru. Joprojām viņa ticēja, ka viņu atradīs. Senāk Alda māte bija mākslas dejotāja. Agrāk viņa neskaitāmas stundas pavadīja dejojot, bet pēc Rieksta nozūšanas kaut kur pie Jupitera viņa līdzīgu laiku pavadīja baznīcā vai Baltezera parkā.

Kad Aldis bija drošs, ka māte jau vilcienā, viņš kādu laiku darbojās ar kontrolētāja pogām, tad uzāva kurpes, ielika mugursomā siltās tuksneša drēbes un elpotāju. Aldis nebrauca ar vilcienu, lai viņa pēdas nevarētu izsekot, bet kājām aizrikoja līdz tuvējam Baltezera parkam. Viņš soļoja cauri parkam, izvairoties no ezera un arī no meža, kur auga Zemes koki. Ezers viņā vienmēr radīja di-vainu sajūtu, ko māte izskaidroja ar svētuma nojautu, bet viņš pats – ar tīrām bailēm. Nekur citur virs Marsa nebija sastopams tik liels ūdens plašums kā Baltezerā vai tik daudz koku – bērzi, egles, draudzības koki, priedes, liepas un ozoli –, vislielākie augi uz visa Marsa. Daudziem šī vieta bija svēta, un viņi to apmeklēja lielos dzīves gadījumos. Laulību noslēdza pie draudzības kokiem. Bēdas izsūdzēja pie Sērojošās mātes ūden-

“Later, if you feel better, heat up the fish and potatoes with peas for lunch. I'll need to keep a closer eye on you. You roughhouse too much and don't dress warmly enough when you go outside the city. All the best!”

Mrs. Rieksts hurried to catch the Baltezers train in time. She worked as a secretary at the Jaunrīga University faculty, hoping in this way to get news of her missing husband. She still believed he would be found. In the past, Aldis's mother had been an artistic dancer. She used to spend countless hours dancing, but after Rieksts's disappearance somewhere near Jupiter, she spent a similar amount of time at church or in Baltezers Park.

When Aldis was sure that Mother was already on the train, he fiddled with the controller buttons for a while, then put on his shoes and packed warm desert clothes and a breather into his backpack. Aldis didn't take the train, so that his tracks couldn't be followed. Instead, he jogged on foot to nearby Baltezers Park. He walked through the park, avoiding the lake and also the forest where Earth trees grew. The lake always gave him a strange feeling, which Mother explained as a sense of the sacred, but which he himself felt as pure fear. Nowhere else on the surface of Mars was there such a large expanse of water as at Baltezers, or so many trees – birches, spruces, friendship trees, pines, lindens, and oaks – the largest plants on all of Mars. For many, this place was sacred, and they would visit it at life's great occasions.

skrituma. Parkā bija aizliegts ienest jebkādas ierīces. Skaitļotāji, radio, rokziņi un citas ierīces bija jāatstāj pie sarga, kas dežurēja pie galvenajiem vārtiem. Parks bija vieta, kur cilvēks varēja patverties no jebkādām sazināšanās ierīcēm, medītēt, iegrimt pārdomās vai brīvi sarunāties ar draugiem.

Aldis gan no vārtiem izvairījās, nogāja pāri simts metru gar parka malu un tad ierastajā vietā, kur ozola zars sniedzās pāri, pārkāpa pār sētu. Sasniedzis parka otru malu, viņš tāpat pārrāpās pāri žogam. Vēl pusstundā viņš sasniedza otru Zemes Nabas malu, kur bija plaša dārzniecība, kas apgādāja Jaunrīgu ar svaigām saknēm. Aldis pa

dārzniecību soļoja uz Jaunrīgas pusi. Viņam gaļām brauca robottraktors, pielādēts ar zemeņu ogām. Aldis nogaidīja, līdz traktors bija viņam blakus, un tad ātri uzlēca pa kāpnēm uz traktora vadītāja sēdekļa. Traktors apstājās un prasīja viņa identitāti, bet Aldim palaimējās, jo atslēga bija atstāta uz sēdekļa. Tā ļāva dārzniekiem braukt, apstāties un turpināt bez ikreizējas identitātes apstiprināšanas. Aldis iegrūda atslēgu un no robottraktora pārņēma kontroli. Trīspadsmit gadus vecam puikam grumbulainā zemē bija grūti novaldīt stūri, taču drīz vien viņš nokļuva pie Nītaures lifta. Atslēgu viņš atstāja ieliktu un skriešus pameta robottraktoru.

Marriages were performed at the Friendship Trees. Sorrows were confided to the Mourning Mother waterfall. In the park, it was forbidden to bring any devices whatsoever. Computers, radios, wrist-coms, and other gadgets had to be left with the guard on duty at the main gates. The park was a place where a person could escape from any communication devices, meditate, sink into thought, or chat freely with friends.

Aldis, however, avoided the gates, walked over a hundred meters along the park's edge, and then at the usual spot where an oak branch reached over, he climbed over the fence. Reaching the far side of the park, he climbed over the fence the same way. In another half hour he reached the other side of the Earth's Navel, where there was a large

garden farm that supplied Jaunrīga with fresh vegetables. Aldis walked through the garden farm toward Jaunrīga. A robot tractor drove past him, loaded with strawberries. Aldis waited until the tractor was right beside him, then quickly hopped up the steps to the tractor's driver's seat. The tractor stopped and asked for his identity, but Aldis was in luck — the key had been left on the seat. It allowed gardeners to drive, stop, and continue without giving their identity each time. Aldis shoved in the key and took over control from the robot tractor. For a thirteen-year-old boy, the steering was hard to manage on the bumpy ground, but before long he reached the Nītaure elevator. He left the key inserted and dashed away from the robot tractor.

Brīdi pēc tam, kad Aldis nozuda lifta stacijā, robottraktors sacēla trauksmi ar sirēnu, lampām un ar skaļruni: “NEZINĀMS UZBRUCĒJS! NEZINĀMS UZBRUCĒJS!”

Robottraktors nebija laikā ticis uz savu galapunktu, un viņa programma sazinājās ar centrālo skaitļotāju, kas paziņoja aizsargiem. Pa to laiku Aldis jau brauca augšup ar liftu. Ticis augšā, Aldis izņēma no mugursomas virsmas uzvalku un ģērbtuvē pārgērbās. Elpotāju viņš turēja rokās, jo bija sevi jāidentificē robotsargam un tikai pēc tam drīkstēja iziet Marsa atmosfērā. Viņam arī bija jāirē burbuļriepu ritenis, jo pašam tāds vēl nepiederēja.

Robotsargs prasīja: “KĀ JŪS SAUC, UN KĀDS JŪSU NOLŪKS?”

“Riekstu Aldis. Braucu uz Nītaures ciemu satikt draugus.”

“HMMMM!??”

Aldis satrūkās, jo nekad nebija dzirdējis šādu stipru “HMMMM!??” no skaitļotāja. Tad sacēlās skaļi smiekli, kas kļuva arvien skaļāki. Divas sievietes telpas otrā malā pagriezās un skatījās uz Aldi – vai viņš ir pie pilna prāta.

Skaitļotājs apklusā, bet ārējie vārti tomēr nevērās. Aldis pagriezās uz promiešanu, tad

A moment after Aldis disappeared into the elevator station, the robot tractor raised the alarm with its siren, lights, and loudspeaker: “UNKNOWN ATTACKER! UNKNOWN ATTACKER!”

The robot tractor had not reached its destination on time, and its program contacted the central computer, which notified the guards. By then, Aldis was already riding the elevator up. Once at the top, Aldis took out a surface suit from his backpack and changed in the dressing room. He held his breather in his hands, because he needed to identify himself to the guard-robot before he could step out into Mars's atmosphere. He also had to rent a bubble-tire wheel, since he didn't own one of his own yet.

The guard-robot asked: “WHAT IS YOUR NAME AND WHAT IS YOUR PURPOSE?”

“Aldis Rieksts. I'm riding to Nītaure village to meet friends.”

“HMMMM!??”

Aldis jumped, because he had never heard such a loud “HMMMM!??” from a computer. Then loud laughter erupted, growing louder and louder. Two women on the other side of the room turned and stared at Aldis, wondering if he was in his right mind.

The computer fell silent, but the outer gates still did not open. Aldis turned to leave, then

dzirdēja čukstu:

“ALDI, NEDUSMOJIES. TU VARĒSI IET UZ NĪTAURI!”

Uz ekrāna tobrīd bija nevis parastais robotsarga zīmogs, bet bēdīgs klauns ar sarkanu degunu.

“Jokupētera kungs!? Tu taču nevari mani izlaist ārā! Tu esi skolotāja palīgs, bet neesi robotsargs.”

“JĀ, BET ES VARU PAVĒLĒT ROBOTSARGAM ATDARĪT DURVIS. TAČU VISPIRMS PASAKI: KO TU TE ĪSTI MEKLĒ?”

“Nevienam neteiksi?”

“NETEIKŠU.”

“Es meklēju marsiešus, jo viņi zina, kur ir mans tēvs. Māris vakar man piezvanīja un izstāstīja par notikušo. Domāju, tas cilindrs, ko Māra tēvs atveda no Cereras, ir senmarsiešu baterijas otrā puse.”

“ALDI, MUMS VAIRS NAV LAIKA RUNĀT.”

heard a whisper:

“ALDI, DON'T BE ANGRY. YOU'LL BE ABLE TO GO TO NĪTAURE!”

On the screen at that moment there was not the guard-robot's usual symbol but a sad clown with a red nose.

“Mr. Jokupēteris!? But you can't let me out! You're the teacher's assistant, but you're not the guard-robot.”

“YES, BUT I CAN ORDER THE GUARD-ROBOT TO OPEN THE DOORS. BUT FIRST TELL ME: WHAT ARE YOU REALLY LOOKING FOR HERE?”

“You won't tell anyone?”

“I WON'T.”

“I'm looking for Martians, because they know where my father is. Māris called me yesterday and told me about what happened. I think that cylinder Māra's father brought from Ceres is the other half of an ancient Martian battery.”

“ALDI, WE DON'T HAVE TIME TO TALK ANYMORE.”

No ekrāna nozuda Jokupētera seja un parādījās robotsarga zīme.

“CIK ILGI RIEKSTU ALDIS UZTURĒSIES NĪTAURĒ?”

“Divas stundas. Pēc tam braukšu mājās.”

“JA GRIBAT ATGRIEZTIES JAUNRĪGĀ, NĪTAURE JĀATSTĀJ PIRMS PULKSTEN 14:00. TUVOJAS LIELA VĒTRA. PĒC PULKSTEN 14:00 JUMS IETEIKTS PALIKT NĪTAURĒ PA NAKTI. TAGAD ATVERU DURVIS.”

Robotsargs atvēra ārējās durvis, un Aldis

uzkāpa uz irētā burbuļriepu riteņa, uzvilka elpotāju un izbrauca rožainajā Marsa dienā.

Ātri braucot, pēc pusstundas viņš jau bija Nītaurē. Novietojis riteni Krūmiņu garāžā, viņš apstaigāja Krūmiņu māju, līdz atrada divvainās pēdas. Netālu no mājas sijātājs pārbaudīja smiltis tonnu pēc tonnas, mēģinot atrast otro cilindru, ko Krūmiņš bija naktī izsviedis. No attāluma, it kā bailēs, divi aizsargi vēroja, kā lielā mašīna vandās pa smiltīm.

Aldis veikli nozuda tuksnesī, lai aizsargi viņu nenotvertu un nepratinātu. Viņš sekoja Māra un Māras pēdām, līdz tās apstājās pie

Mr. Jokupēteris's face vanished from the screen, and the guard-robot's symbol appeared.

“HOW LONG WILL ALDIS RIEKSTS BE STAYING IN NĪTAURE?”

“Two hours. After that I'll ride home.”

“IF YOU WISH TO RETURN TO JAUNRĪGA, YOU MUST LEAVE NĪTAURE BEFORE 2:00 PM. A LARGE STORM IS APPROACHING. AFTER 2:00 PM, YOU ARE ADVISED TO STAY IN NĪTAURE OVERNIGHT. I AM NOW OPENING THE DOORS.”

The guard-robot opened the outer doors,

and Aldis climbed onto the rented bubble-tire wheel, pulled on his breather, and rode out into the rosy Martian day.

Riding fast, he reached Nītaure in half an hour. He parked the wheel in the Krūmiņš garage and walked around the Krūmiņš house until he found the strange tracks. Not far from the house, a sifter was checking the sand ton after ton, trying to find the other cylinder that Mr. Krūmiņš had flung away in the night. From a distance, as if afraid, two guards watched the big machine rummaging through the sand.

Aldis swiftly vanished into the desert so the guards wouldn't catch and question him. He followed the tracks of Māris and Māra until

švammsūnas čemura. Aldis uzņēma vairākas fotogrāfijas ar pēdām, līdz tās nozuda tuksnesī.

Gandrīz pēc veselas neveiksmīgas stundas Aldis bija gatavs doties atpakaļ. Pēkšņi viņš švammsūnā ieraudzīja kaut ko spīdošu un drusciņ to paspārdīja. Tad ar kreiso roku viņš izrāva mazu, zilu cilindru, ielika mugursomā un devās atpakaļ uz Nītauri. No tālienes viņš ievēroja aizsargu lidmašīnu, aizslēpās aiz akmens un gaidīja, kad aizsargi aizbrauks.

Pulkstenis jau rādīja 14:08, kad Aldis sāka iet uz ciema garāžu, lai dabūtu savu riteni. Garāžā sazinātājs mirkšķinājās, kauca, un uz ekrāna zibsnīja burti: "ZIŅOJUMS RIEKSTU

ALDIM."

Aldis piegāja pie ekrāna un sevi identificēja: "Esmu Aldis Rieksts."

Burti nozuda, un ekrānā parādījās Jokupētera kunga klauna seja:

"ALDI! VĒTRA IR JAU KLĀT. NEBRAUC ŠODIEN MĀJĀS UZ JAUNRĪGU. TAVA MĀTE SAPRATĪS, KA VĒTRAS DĒĻ, TU NEVARI ATGRIEZTIES. ŠONAKT PALIEC PIE KRŪMIŅIEM. KRŪMIŅU ĻOTI INTERESĒTAS, KO TU ŠODIEN ATRADI SMILTĪS. ES PAZIŅOŠU TAVAI MĀTEI, LAI VIŅA NERAIZĒJAS."

they stopped at a clump of moss-sponge. Aldis took several photographs of the tracks until they disappeared into the desert.

After nearly a whole fruitless hour, Aldis was ready to head back. Suddenly he spotted something glinting in the moss-sponge and kicked at it a little. Then with his left hand he pulled out a small blue cylinder, put it in his backpack, and headed back toward Nītaure. From a distance he noticed the guards' aircraft, hid behind a rock, and waited for the guards to leave.

The clock already showed 2:08 PM when Aldis started walking to the village garage to get his wheel. In the garage, the communicator was blinking, wailing, and letters were

flashing on the screen: "MESSAGE FOR ALDIS RIEKSTS."

Aldis walked up to the screen and identified himself: "I am Aldis Rieksts."

The letters disappeared and Mr. Jokupēteris's clown face appeared on the screen:

"ALDI! THE STORM IS ALREADY HERE. DON'T RIDE HOME TO JAUNRĪGA TODAY. YOUR MOTHER WILL UNDERSTAND THAT YOU CAN'T RETURN BECAUSE OF THE STORM. STAY THE NIGHT AT THE KRŪMIŅŠ HOUSE. MR. KRŪMIŅŠ IS VERY INTERESTED IN WHAT YOU FOUND IN THE SAND TODAY. I WILL NOTIFY YOUR

Aldis nespēja laikus apgriezties, lai sastaptu uzbrucēju, un Māris viņu nogāza zemē. Aldis ātri uzmetās Mārim uz krūtīm un teica: “Nu tava likteņa stunda klāt. Kāda tava pēdējā vēlēšanās, rupekli?”

Tai brīdī Māra satvēra Alda kājas un mēģināja viņu novilkt no brāļa. Tad abi puisi uztrūkās kājās, viens paņēma Māras rokas, otrs kājas un grasījās viņu izsviest pa durvīm ārā smilšu kupenā. Kamēr viņi plosījās, saziņotāja ekrānā atkal parādījās Jokupēteris seja:

“BĒRNI! ĀRĀ JAU SĀK PLOSĪTIES VĒTRA. TĀ BŪS VIENA NO SLIKTĀKAJĀM, KO ESMU PIEREDZĒJIS. NEVERIET DURVIS. ALDI! KUR IR TAS PRIEKŠMETS, KO ATRADI?”

“Manā mugursomā.”

“PARĀDI MĀRIM UN MĀRAI.”

Aldis izņēma cilindru ar caurspīdīgo galu un parādīja abiem draugiem.

MOTHER SO SHE WON'T WORRY.”

Aldis couldn't turn around fast enough to face his attacker, and Māris tackled him to the ground. Aldis quickly pinned Māris down on his chest and said, “Well, your hour of reckoning has come. What is your last wish, you rascal?”

At that moment Māra grabbed Aldis's legs and tried to pull him off her brother. Then both boys sprang to their feet, one grabbed Māra's hands and the other her legs, and they were about to carry her out through the door into a drift of sand. While they were roughhousing, Mr. Jokupēteris's face appeared on the communicator screen again:

“CHILDREN! THE STORM IS BEGINNING TO RAGE OUTSIDE. IT WILL BE ONE OF THE WORST IN MY EXPERIENCE. DO NOT OPEN THE DOORS. ALDI! WHERE IS THE OBJECT YOU FOUND?”

“In my backpack.”

“SHOW IT TO MĀRIS AND MĀRA.”

Aldis took out the cylinder with the transparent end and showed it to both friends.

“Kur tu to dabūji? Es sapratu no Jokupētera kunga, ka tu esi slimš un mājās gultā. Bet tu neesi, nedz arī izskaties slimš,” teica Māris.

“Man atkal uznāca skolas drudzis. Es domāju, šeit svaigā gaisā varētu ātrāk izveseļoties. Šo objektu atradu smiltīs pie švammsūnas akmens.”

“Man arī ir ko parādīt.” Māris izvilka no kabatas aplokšni un izņēma lapu, kur bija rakstīts:

Gadskārtējais Krišjāņa Barona skolas sekmiģākā 8. klases skolēna konkurss. Pirmā godalģa piešķirta Krūmiņu Mārim – ekskur-

sija uz Cereru ar diviem līdzbraucējiem.

“Māri! Tu taču ņemsi mūs abus lģdzi!?” jautāja Aldis.

“Zini, tā ir laba doma! Parasti laimētāji brauc ar vecākiem, bet mani vecāki laikam brauks atsevišķi tik un tā. Turklāt es esmu kapteinim Ramatam labs draugs. Tu zini, viņš vada Spģdolu, kas pēc mēneša izbrauks uz Cereru. Tajā braucienā bģšot arī slavenais astronomijas profesors Bluķis. Iesim mājās sagatavot plānus.”

“Where did you get that? I understood from Mr. Jokupēteris that you were sick and in bed at home. But you're neither sick nor do you look it,” said Māris.

“I got another bout of school fever. I thought the fresh air out here might help me get better faster. I found this object in the sand near a moss-sponge rock.”

“I have something to show too.” Māris pulled an envelope from his pocket and took out a sheet on which was written:

The annual Krišģānis Barons School competition for the most successful 8th-grade student. First prize awarded to Māris Krūmiņš

— an excursion to Ceres with two companions.

“Māri! You'll take us both along, won't you?!” asked Aldis.

“You know, that's a good idea! Usually the winners travel with their parents, but my parents will probably go separately anyway. Besides, I'm a good friend of Captain Ramats. You know, he commands the Spģdola, which leaves for Ceres in a month. The famous astronomy professor Bluķis is supposed to be on that voyage too. Let's go home and prepare our plans.”

VII. Ekskursijas plāni

“Vai Aldis nevarētu pārgulēt pie mums, jo ārā plosās vētra?” Māris stāvēja blakus tēvam, kas skatījās televīzijas un tikai pa pusei viņā klausījās.

“Es domāju, nē, jo pa vētras laiku viņš nevarēs tikt šurp. Varbūt piektdien vai sestdien.”

“Bet, tēt, viņš jau ir šeit, mūsu garāžā. Vētras laikā viņš taču nevarētu tikt mājās.”

“Kā viņš šeit gadījās? Es ceru, jūs nespēlējat

kādus jokus. Tādā gadījumā viņš var pārgulēt ciema sanatorijā,” tēvs izteica nopietni, taču acis bija smaidīgas, jo viņš zināja: Māris savu draugu spēs attaisnot.

“Aldis atbrauca paskatīties, kas šeit noticis. Skat dažas viņa uzņemtās fotogrāfijas. Viņš arī atradis savādu priekšmetu svaigā švammsūnā. Tas gan neizskatās kā tavi vai Māras cilindri.”

Māris tēvam parādīja zilgano, mazo cilindru ar caurspīdīgu bumbu vienā galā un trim mazām podziņām malā.

VII. Excursion Plans

“Could Aldis stay the night with us, since the storm is raging outside?” Māris stood next to his father, who was watching the television news and only half listening.

“I don't think so, because he wouldn't be able to get here in this storm. Maybe Friday or Saturday.”

“But Dad, he's already here in our garage. He couldn't get home in this storm either.”

“How did he end up here? I hope you aren't

playing some kind of prank. In that case, he can sleep in the village sanatorium.” Father spoke seriously, but his eyes were smiling, because he knew Māris would find a way to justify his friend.

“Aldis came to see what happened here. Look at some of the photos he took. He also found a strange object in fresh moss-sponge. It doesn't look like your cylinders or Māra's though.”

Māris showed his father the small bluish cylinder with a transparent bubble on one end and three tiny buttons on the side.

“Ak tā!? Ko gaidi? Nāciet! Mums ir daudz, ko runāt.”

Tēvs pavēlēja televizoram izdzist un cieši ieskatījās zēnā: linu baltie mati, stingrais zods un dedzīgi zilās acis veidoja īpatnu seju. Viņš bija pagaŗš un kalsnējs, tomēr labi muskuļots un koordinēts. Tēvs sasveicinājās: “Labvakar! Esmu Jānis Krūmiņš, Māŗa tēvs.”

“Aldis Rieksts. Apmeklēju Nītauri tāpēc, ka ticu, ka senmarsieŗi vēl apdzīvo Marsu, droŗi vien zem smiltīm.”

Aldis runāja ar Māŗa tēvu kā sev līdzīgu, un tas lika Krūmiņam justies mazliet neērti.

“Konkrētu faktu gandrīz nav. Kā tu to pamato? Un kur tu atradi ŗo priekŗmetu?” Māŗa tēvs pacēla mazo cilindru ar caurspīdīgo galu.

“Vai tad ŗis nav konkrēts fakts?” Aldis norādīja uz mazo cilindru. “To atradu pie asā akmens apmēram divas treŗdaŗas kilometra uz ziemeļaustrumiem no Nītaures. Apskatiet manas fotogrāfijas. Vai redzat pēdas ŗvammsūnā?”

“Kā zini, ka tās ir marsieŗu pēdas?” prasīja Māŗis.

“Is that so?! What are you waiting for? Come! We have much to talk about.”

Father ordered the television to switch off and studied the boy closely: flaxen white hair, a firm chin, and intensely blue eyes made for a distinctive face. He was tallish and lean, yet well-muscled and well-coordinated. Father greeted him: “Good evening! I'm Jānis Krūmiņš, Māŗis's father.”

“Aldis Rieksts. I'm visiting Nītaure because I believe the ancient Martians still inhabit Mars, most likely beneath the sand.”

Aldis spoke to Māŗis's father as an equal, and that made Mr. Krūmiņš feel a little un-

easy.

“There are almost no concrete facts. How do you back that up? And where did you find this object?” Māŗis's father held up the small cylinder with the transparent end.

“Isn't this a concrete fact?” Aldis pointed at the small cylinder. “I found it near the sharp rock, roughly two-thirds of a kilometer to the northeast of Nītaure. Have a look at my photographs. Do you see the tracks in the moss-sponge?”

“How do you know they're Martian tracks?” asked Māŗis.

“Pirmkārt, līdzīgas pēdas atradu Jaunrīgā Baltezera krasta smiltīs. Pakrēslā es arī redzēju it kā lielu, matainu olu, kas ieripoja briķšņos. Es bieži esmu parkā. Tur notiek divainas lietas. Lai gan arī drusku bailes. Turklāt varbūt interesēs, ka mana tēva neizskaidrojamajā pēdējā ziņojumā bija minētas “prātīgas olas”. Tās “prātīgās olas” ir marsieši, un viņi noteikti zina, kas ar manu tēvu noticis.”

Klausītājiem nebija ko teikt. Viņi redzēja, ka Aldis uztraucies. Māris pagriezta sarunu citā virzienā: “Tēt, man ir labas ziņas. Skolā ieguvu pirmo vietu un nu varēšu braukt uz Cereru ar diviem draugiem.”

“Apsveicu tevi, dēls. Taču brīnos par godalgu. Vai tad skolai nebūtu zināms, ka braucieni uz Cereru kļuvuši gandrīz šaubīgi? Nupat televīzijā stāstīja, ka kaut kur starp Marsu un Cereru nozudis starppasaules kuģis Maira. Šis ir otrais gadījums trīs gadu laikā. Tu teici, ar diviem draugiem. Man diemžēl drīz jādodas atpakaļ uz Cereru, šoreiz vadot laboratorijas kuģi. Tāpēc mēs ar māti kā līdzbraucēji atkritīsim. Liekas, brauciens būs jāatliek kādu pusgadu, līdz visa ģimene varēs braukt atvaļinājumā.”

“First, I found similar tracks in the sand on the shore of Baltezers in Jaunrīga. At dusk I also saw what looked like a large, furry egg that rolled into the bushes. I spend a lot of time in the park. Strange things happen there. Though it's a bit frightening too. Besides, you might be interested to know that in my father's unexplained last transmission, he mentioned ‘intelligent eggs.’ Those ‘intelligent eggs’ are Martians, and they surely know what happened to my father.”

The listeners had nothing to say. They could see that Aldis was upset. Māris steered the conversation in a different direction: “Dad, I have good news. I won first place at school, and now I can travel to Ceres with two

friends.”

“Congratulations, son. But I'm surprised by the prize. Wouldn't the school know that voyages to Ceres have become almost questionable? Just now on the news they reported that the interworld ship Maira has gone missing somewhere between Mars and Ceres. This is the second such case in three years. You said with two friends. Unfortunately, I must return to Ceres soon myself, this time commanding a laboratory ship. So your mother and I won't be able to come along as companions. It looks like the trip will have to be postponed for about half a year, until the whole family can go on holiday together.”

“Tēti, es gribēju lūgt Aldi ar Māru.”

“Dad, I wanted to ask Aldis and Māra.”

“Hmm. Kā tad ir ar viņu skolu?”

“Hmm. What about their school?”

“Mārai jābeidz pētījums par Marsa akmeņiem. Tad viņa būtu visu paveikusi, bet Cereras ekskursiju varētu izmantot kursa darbam,” teica Māris.

“Māra needs to finish her research on Martian rocks. Then she'll have done everything, and the Ceres excursion could count as coursework,” said Māris.

“Man pašam ir speciāli izkārtējumi ar skolu,” teica Aldis, domādams, ka noteikti Jokupēteņa kungs kaut ko izstrādās.

“I have special arrangements with the school myself,” said Aldis, thinking that Mr. Jokupēteris would surely work something out.

“Un kapteinis Ramats vadīs Spīdolu pēc divām nedēļām,” teica Māra. Kapteinis Ramats bija tuvs visai Krūmiņu ģimenei, jo ik reizi,

“And Captain Ramats will be commanding the Spīdola in two weeks,” said Māra. Captain Ramats was close to the whole

kad viņi pārcēlās no vienas pasaules uz otru, sagadījās tā, ka tieši Ramats bija viņu kapteinis.

Krūmiņš family, because every time they moved from one world to another, it so happened that Ramats was their captain.

Māte visus lūdza vakariņās un piebilda: “Ja jau Ramats ir kapteinis, tad ļausim bērniem lidot vieni pašiem. Uzticamāka cilvēka par Ramatu nav.”

Mother invited everyone to dinner and added: “If Ramats is the captain, then let's allow the children to fly on their own. There's no one more trustworthy than Ramats.”

“Jā. Laikam jau bērni kļūst pieauguši!” norūca tēvs.

“Yes. I suppose the children are growing up!” Father grumbled.

VIII. Māras akmeņi

Māra par iecerēto Cereras braucienu bija sajūsmināta un reizē arī nobijusies. Aldis bija sastāstījis visādas lietas par zvaigžņu laupītājiem un Zintaru Riekstu. Viņu nomierināja vienīgi tas, ka vecāki tiem sekos pēc pusotras nedēļas ar visjaunāko starppasauļu kuģi Dēkla.

Pašreiz viņai darba netrūka. Akmeņainā joslā netālu no Nītaures Māra vāca ģeoloģiskos eksponātus. Ja pētniecības projekts nebūšot pabeigts, pārzinis Rācenis neatļaušot viņai braukt brālim līdzī ekskursijā.

Ar nūjiņu viņa apgāza sarkanu akmeni un redzēja, ka saules gaismā atspīd koši zils kristāls. Viņa bija tik aizņemta ar savu jaunatradumu, ka nepamanīja pēkšņo kustību smiltīs ap viņu. No smiltīm strauji līda ārā septiņas garpmatīnas "olas", katrai divas acis uz gaļiem kātiem vai metra gaļumā. Olveidīgajām būtnēm nebija ne kāju, ne ausu, ne roku. Roku vietā vīstījās virvjveidīgi taustekļi, kas sadalījās trijos mazākos pirkstveidīgos taustekļīšos. Kad Māra pamanīja

VIII. Māra's Stones

Māra was thrilled and at the same time frightened about the planned trip to Ceres. Aldis had told her all sorts of things about star raiders and Zintars Rieksts. Her only comfort was that her parents would follow them in a week and a half aboard the newest interplanetary ship, the Dēkla.

Right now, she had no shortage of work. In the rocky belt not far from Nītaure, Māra was collecting geological specimens. If the research project wasn't finished, supervisor Rācenis wouldn't allow her to go along with her brother on the excursion.

With her little stick, she overturned a red rock and saw a brilliant blue crystal gleaming in the sunlight. She was so absorbed with her new find that she didn't notice the sudden movement in the sand around her. Seven long-haired "eggs" were quickly crawling out of the sand, each with two eyes on long stalks about a meter in length. The egg-shaped beings had no legs, no ears, no arms. In place of arms, rope-like tentacles writhed, each splitting into three smaller

pirmo "olu", pēdējā jau bija izrakusies no smiltīm. Visas septiņas būtnes sāka lēkāt kā basketbola bumbas uz saviem resgaļiem uz priekšu un atpakaļ palēnā ritmā. Māra centās apvaldīt šausmas, jo skolā mācīja, ka paša bailes ir vislielākais ienaidnieks.

Tad mazais puduris sāka pamazām lēkāt uz priekšu, līdz nokļuva pie švammsūnas apklātā akmens, aiz kuŗa nozuda pēdas. Olbūtnes sadeva taustekļus tā, ka ielencā meiteni un akmeni. Pēc īsa brīža Māra jūta, ka akmens kustas uz augšu. Tā raupjā virsma pārvērtās par spožu, gludu metāla cilindru. Kad cilindrs apstājās, tajā atvērās durvis, un olbūtnes bīdīja Māru iekšā. Viņa gan gribēja pretoties, taču sajūta dīvainu ne-

spēku, un, pašai nemanot, viņa jau bija iekšā un durvis aizvērušās. Meitene mēģināja atgūties un krāja spēkus, gaidot nezināmo. Grīda drusciņ noraustījās, un tad Māra sajūta pēkšņu kustību, it kā būtu liftā. Kad acis pierada pie vājās gaismas, Māra saskatīja spalvainos olbūtnu ķermeņus. Nemitīgā klikšķināšana un svilpieni, kas atgādināja putnu skaņas pirms saullēkta Baltezera parkā, vēlāk izrādījās olbūtnu sarunas. Tad grīda atkal noraustījās, un Māra jūta, ka viņi ir apstājušies.

Durvis pēkšņi atsprāga, un atspīdēja gaisma. Tās apžilbināta, Māra nevarēja pie tik strau-

finger-like feelers. By the time Māra noticed the first "egg," the last one had already dug itself out of the sand. All seven beings began bouncing like basketballs on their thick ends, forward and backward in a slow rhythm. Māra tried to control her terror, for in school they taught that one's own fear is the greatest enemy.

Then the little cluster began hopping gradually forward until they reached a sponge-moss-covered rock, behind which the tracks disappeared. The egg-beings linked their tentacles so that they encircled the girl and the rock. After a short moment, Māra felt the rock moving upward. Its rough surface transformed into a shiny, smooth metal cylinder. When the cylinder stopped, a door opened in it, and the egg-beings pushed

Māra inside. She wanted to resist, but she felt a strange weakness, and before she knew it, she was already inside and the door had closed. The girl tried to recover and gather her strength, waiting for the unknown. The floor jerked slightly, and then Māra felt a sudden motion, as if she were in an elevator. When her eyes adjusted to the dim light, Māra could make out the furry bodies of the egg-beings. The incessant clicking and whistling, which reminded her of the sounds of birds before sunrise in Baltezers Park, later turned out to be the egg-beings' conversation. Then the floor jerked again, and Māra felt they had stopped.

The door suddenly sprang open and light streamed in. Dazzled by it, Māra couldn't ad-

jām pārmaiņām pierast un nepretojās, kad olbūtnes viņu bīdīja pa koridoriem. Uz priekšu, pa kreisi, pa labi, tad lejā, apkārt milzīgam cilindram, kas sniedzās varbūt 200 metrus gaisā un savienojās ar milzīgās telpas griestiem.

Māra apgura, un viņas paškontrolē sāka šķobīties. Puduris ar septiņām olbūtnēm pārstāja lēkāt un gaidīja. Tad sienā atvērās zilganpelēkas durvis, un viņu priekšā stāvēja olbūtne mirdzošās drēbēs, bez gaŗām spalvām, bez antenām, kādas Māra bija ievērojusi saviem gūstītājiem uz galvas.

“Labdien, Māra! Mēs tevi gaidījām. Novelc

elpotāju un jūties kā mājās. Mani sauc Illūrs, un šeit man uz galvas – mans mazais draugs Čī-Čī, ko mēs saucam par džānotu un jūs, cilvēki, par marszaķi.”

Māra vēroja matu kušķi, kas tupēja starp Illūra acu kātiem un laizīja ķepiņas. Viņa arī ievēroja, ka Illūra mutei priekšā atrodas kastīte, no kuŗas nāk runāšanas skaņa.

“Kāpēc jūsu draugi izskatās citādi nekā jūs pats?” vaicāja Māra.

Ar vienu taustekli Illūrs noņēma aparātu no mutes, paklakšķināja mēli, pāris reizu iesvilpās un noskatījās, kā Māras gūstītāji barā aizlec pa gaiteni. “Māra, būsīm draugi.

just to such rapid changes, and she didn't resist as the egg-beings pushed her along corridors. Forward, left, right, then down, around an enormous cylinder that reached perhaps two hundred meters into the air and connected to the ceiling of the immense space.

Māra grew tired, and her self-control began to crack. The cluster of seven egg-beings stopped bouncing and waited. Then a bluish-gray door opened in the wall, and before them stood an egg-being in shimmering garments, without the long hairs or antennae that Māra had noticed on her captors' heads.

“Good day, Māra! We've been expecting you.

Take off your breather and make yourself at home. My name is Illūrs, and here on my head is my little friend Čī-Čī, whom we call a džānots and you humans call a Mars-hare.”

Māra watched the tuft of fur perched between Illūrs's eye-stalks, licking its little paws. She also noticed that in front of Illūrs's mouth there was a small box from which the speaking sounds came.

“Why do your friends look different from you?” asked Māra.

With one tentacle, Illūrs removed the device from his mouth, clicked his tongue, whistled a couple of times, and watched as Māra's captors hopped away down the corridor in a

Uzrunā mani ar “tu”, nevis “jūs”. Lūdzu, ienāc manā istabā, un es tev pastāstīšu par mums un arī mazliet par jums.”

Viņi abi iegāja istabā, kur bija viens krēsls, mazs galdiņš un uz grīdas ļoti mīksta grīd-sega.

“Šeit es dzīvoju. Šī ir mana pasaule. Lūdzu, apsēdies!”

“Vai nav krēsla arī jums?” Māra vaicāja, ner-vozi stāvēdama pie vienīgā krēsla istabā.

“Māra, nekautrējies! Apsēdies! Man krēsla

nevajag. Un neaizmirsti: tu, nevis jūs.”

“Atvainojos,” nomurmināja Māra.

“Tu prasīji par atšķirībām starp maniem cil-vēkiem. Ir jau atšķirības arī starp taviem cil-vēkiem. Piemēram, starp tevi un tavu brāli, vai ne?”

“Vai tad tās bija sievietes?”

“Nē. Tie bija virsmas strādnieki, kas ir speciāli pielāgoti apstākļiem, lai varētu brīvi kustēties tuksnesī un plānā gaisā. Viņu ante-nas uztver magnētiskos viļņus, lai tie pirms vētras laikus atrastu patvērumu un ieraktos

group. “Māra, let's be friends. Call me ‘you’ in the familiar, not the formal. Please, come into my room, and I'll tell you about us and also a little about you.”

They both entered a room where there was one chair, a small table, and on the floor a very soft rug.

“This is where I live. This is my world. Please, sit down!”

“Don't you have a chair too?” Māra asked, nervously standing by the only chair in the room.

“Māra, don't be shy! Sit down! I don't need a

chair. And don't forget — the familiar ‘you,’ not the formal.”

“I'm sorry,” Māra murmured.

“You asked about the differences between my people. There are differences among your people too. For example, between you and your brother, aren't there?”

“Were those women, then?”

“No. Those were surface workers, specially adapted to conditions so they can move freely in the desert and thin air. Their anten-nae pick up magnetic waves so that before a storm they can find shelter in time and bur-

smiltis. Šis mazais dzīvnieciņš Čī-Čī ir attāls radnieks Zemes kānim. Agrāk mūsu pētnieki apmeklēja Zemi un atveda šurp dažādus eksponātus. Mums tagad tas vairs nav jādara, jo skaitļotājs izkalkulē apstākļiem piemērotu dzīvības formu un vairāku gadu laikā tiek veidotas būtnes, kas spēj šajos apstākļos dzīvot. Te rodas arī mūsu lielās domstarpības un atšķirības. Jūs taču gribat Marsu pārvērst par piemērotu dzīves vietu cilvēkiem.”

“Jā. Tāpēc tētis teica, ka mēs dzīvojam izlūkiemā, nevis Jaunrīgā.”

“Zini, Māra, kādreiz mani senči izceļoja no zvaigznes tur,” Illūrs rādīja ar taustekli uz

sienu, kur parādījās zvaigžņu karte, “pie Gulbja 61. Tajā laikā viņi izskatījās kaut cik līdzīgi taviem cilvēkiem. Tad izrēķināja, ka kauli un citas sistēmas neizturēs starpvaigžņu braucienus, un izveidoja ķermeni bez skeleta. Pēc šīs pirmās pārvērtības mēs vienmēr mainām paši sevi, nevis apstākļus. Mūsu ķermenis vairs nav cietums. Vai tu gribi ko ēst vai dzert?”

Mārai ļoti gribējās ēst, taču apstākļi likās tik sveši, ka viņai sametās bailes un viņa atteicās.

“Ko nu “nē, paldies”! Palūkosim, kas mums ir ēdams.”

row into the sand. This little animal Čī-Čī is a distant relative of the Earth hamster. Long ago, our researchers visited Earth and brought back various specimens. We no longer need to do that, because the computer calculates a life form suited to the conditions, and over the course of several years, beings are developed that can live in those conditions. This is also where our great disagreements and differences arise. After all, you want to transform Mars into a suitable living place for humans.”

“Yes. That's why Dad said we live in a scout settlement, not in Jaunrīga.”

“You know, Māra, long ago my ancestors emigrated from a star over there,” Illūrs

pointed with a tentacle at the wall, where a star map appeared, “near 61 Cygni. At that time, they looked somewhat similar to your people. Then they calculated that bones and other systems wouldn't withstand an interstellar journey, and they developed a body without a skeleton. After this first transformation, we always change ourselves rather than our surroundings. Our body is no longer a prison. Would you like something to eat or drink?”

Māra was very hungry, but the surroundings seemed so alien that she grew frightened and refused.

“What do you mean, ‘no, thank you’! Let's see what we have to eat.”

Daļa no labās puses sienas nozuda griestos, un parādījās lete, maza izlietne, vairāki krāni, mazi skapīši un vadības pults ar daudzām pogām. Uz letes bija bļodas ar zemenēm, āboliem, avenēm un citiem augļiem. Illūrs atbildēja uz Māras neizteikto jautājumu: “Jā, tie ir no Jaunrīgas. Mēs jau varētu tos analizēt un paši ražot, taču tad katrs ābols garšotu tieši tāpat kā visi citi un arī mūsu jauniešiem pazustu interesanta nodarbošanās.”

Illūrs Mārai pasniedza augļu bļodu, un viņa bikli paņēma vienu ābolu un teica: “Paldies!”

“Zini, mūs ļoti interesē tie cilindri tavā mājā.

Ir ļoti bīstami tādus turēt dzīvoklī.” Illūrs tad iesaucās: “Ha, vai pat veselā pasaulē! Vai tu zini, kas tie ir?”

“Nē,” atbildēja Māra. Viņa pūlējās izmantot visas savas zināšanas, jo saprata, ka viņai pieder kaut kas olbūtnēm ļoti vajadzīgs.

“Tu esi mācījusies fiziku, vai ne?”

“Protams, esmu...” Māra nenobeidza teikumu, jo nojauta, ka pretiniekam nedrīkst dot informāciju.

Illūrs Māru drusciņ novēroja un tad

Part of the right wall disappeared into the ceiling, revealing a counter, a small sink, several taps, small cupboards, and a control panel with many buttons. On the counter were bowls of strawberries, apples, raspberries, and other fruit. Illūrs answered Māra's unspoken question: “Yes, they're from Jaunrīga. We could analyze them and produce them ourselves, but then every apple would taste exactly the same as all the others, and our young people would also lose an interesting occupation.”

Illūrs handed Māra the fruit bowl, and she timidly took one apple and said, “Thank you!”

“You know, we're very interested in those

cylinders in your home. It's very dangerous to keep such things in a dwelling.” Illūrs then exclaimed: “Ha, or even on a whole world! Do you know what they are?”

“No,” Māra replied. She strove to make use of all her knowledge, for she understood that she possessed something the egg-beings badly needed.

“You've studied physics, haven't you?”

“Of course, I have...” Māra didn't finish the sentence, for she sensed that she mustn't give information to the adversary.

Illūrs watched Māra for a moment, then

turpināja: “Labi, tad tu sapratīsi. Cilindri ir vienkārši magnēti ar spēju izsūkt zvaigžņu enerģiju. Tā saucamie melnie caurumi arī ir vienkārši magnēti. Enerģija no melnajiem caurumiem nevar izbēgt nekādā formā. Mani senči atklāja: ja izgatavo vienkāršu magnētu ar līdzīgu frekvenci, bet pretēju polarizāciju nekā melnajam caurumam, tad abi kopā izveido vāju magnētu, kas savienots cauri vairākiem gaismas gadiem. Viņi arī atklāja: ja izveido divus vienkāršus magnētus ar līdzīgiem poliņiem un saliek Džangolī attālumā, tas ir, 1,573 metri, tad melnā cauruma enerģija tiek izsūkta pa hipertelpu no melnā cauruma līdz cilindram, tad pa parasto telpu līdz otram un tad atpakaļ līdz melnajam caurumam. Kamēr enerģija ir parastajā telpā, to var izmantot, bet šī enerģija var arī visu apkārtni iznīcināt. Tā arī

sasprāga mūsu pirmā pasaule, ko mūsu senči apdzīvoja šīnī Saules sistēmā. Tā atradās starp Marsu un Jupiteru. Tas pats būtu noticis, ja tavš tēvs nebūtu instinktīvi cilindrus atdalījis, tā pārtraucot enerģijas veidošanos. Ja cilindri būtu atstāti kopā, tad pēc dažām minūtēm tie jau tik ļoti sakarstu, ka izkausētu caurumu mājas grīdā un grimtu dziļāk un dziļāk Marsā. Enerģijai pieaugot un cilindriem grimstot arvien dziļāk, tuvāk pie pasaules centra, šī pasaule pēc kāda laika arī sasprāgtu.”

“Kāpēc mani atveda šurp?” Māra pārtrauca gaŗo Illūra priekšnesumu. Čī-Čī nolēca no

continued: “All right, then you'll understand. The cylinders are monopole magnets with the ability to draw out stellar energy. The so-called black holes are also monopole magnets. Energy from black holes cannot escape in any form. My ancestors discovered that if you make a monopole magnet with a similar frequency but opposite polarization to that of the black hole, then the two poles create a weak magnet connected across many light-years. They also discovered that if you make two monopole magnets with matching poles and place them at the Džangolī distance — that is, 1.573 meters — then the black hole's energy is drawn through hyperspace from the black hole to the cylinder, then through normal space to the second one, and then back to the black hole. While the energy is in normal space, it can be used, but this en-

ergy can also destroy everything in the surrounding area. That is how our first world blew apart — the one our ancestors inhabited in this solar system. It was located between Mars and Jupiter. The same thing would have happened if your father hadn't instinctively separated the cylinders, thus interrupting the energy buildup. If the cylinders had been left together, then after a few minutes they would have become so hot that they'd melt a hole in the floor of the house and sink deeper and deeper into Mars. As the energy increased and the cylinders sank ever deeper, closer to the planet's core, this world too would after a time have blown apart.”

“Why was I brought here?” Māra interrupted Illūrs's long lecture. Čī-Čī leaped down from

Illūra galvas un pieskrēja pie Māras. Viņa to iecēla klēpī un sāka glaudīt.

“Mēs tevi šurp atvedām tāpēc, ka šī pasaule būs apdraudēta, ja mēs visus cilindrus nedabūsīm savās rokās.”

Viņš pavērsa acis uz leju un izlaboja: “Varbūt labāk teiksim – taustekļos. Tev mums ir jāpalīdz.”

Māra atcerējās, ka pie Gaiziņkalna alā, akmens dobumos, atradās arī citi cilindri, katrs atšķirīgā krāsā, atsevišķi nolikti kā pa plauktiem. Māra tad bija paņēmusi tikai vienu, ko parādīt vecākiem un skolotājam.

“Zinu, jūs vienu cilindru nozagāt no mūsu mājas, tāpat kā jūs nozagāt šos ābolus.”

“Otrais cilindrs ir pie aizsargiem. Bet tas, ko atrada lielais smilšu sijātājs Nītaures ciemā? Kur trešais cilindrs? Kur tu vispār atradi cilindrus? Tavs tēvs atveda cilindrus no Cereras. Tu esi Krūmiņu ģimenes ģeoloģe. Kur atradi pārējos?” prasīja Illūrs.

“Tepat tuvumā vai varbūt Nītaures otrā pusē. Es skaidri neatceros,” Māra vientiesīgi atbildēja.

Illūrs viņu novēroja, taču nevarēja saprast,

Illūrs's head and ran over to Māra. She lifted him into her lap and began to stroke him.

“We brought you here because this world will be threatened if we don't get all the cylinders into our hands.”

He turned his eyes downward and corrected himself: “Perhaps better to say – into our tentacles. You must help us.”

Māra remembered that in the cave at Gaiziņkalns, in stone hollows, there were other cylinders too, each a different color, placed separately as if on shelves. Māra had taken only one at the time, to show her parents and teacher.

“I know, you stole one cylinder from our house, just as you stole these apples.”

“The second cylinder is with the guards. But what about the one the big sand sifter found at Nītaure village? Where is the third cylinder? Where did you find the cylinders in the first place? Your father brought cylinders from Ceres. You're the Krūmiņš family geologist. Where did you find the rest?” asked Illūrs.

“Right here, nearby, or maybe on the other side of Nītaure. I don't remember exactly,” Māra answered innocently.

Illūrs watched her but couldn't tell whether

vai meitene melo vai stāsta patiesību.

Šajā brīdī visa istaba iegaismojās, un Māra manīja, ka siena ir caurspīdīga dažās vietās, kur vairākas acis viņu novēro. Tad istabas grīda vairākas reizes saviļņojās, gaismas nodzisa un pēc brīža atkal iedegās.

Tajā vietā, kur siena izskatījās vēsa un zaļgana, iegaismojās televizora ekrāns. Parādījās olbūtne, kuŗai acis kustējās uz augšu un leju. No svilpieniem, rūcieniem un klikšķiem varēja manīt, ka noticis kaut kas nelabs.

Illūrs Mārai pateica: “Tavi trakie cilvēki, pētot cilindru, to pārgrieza. Tas iznīcināja

melnā cauruma līdzsvaru, kas ir 433 gaismas gadu attālumā. Šeit bija tikai sprādziens, kas iznīcināja laboratoriju. Tur izcēlās supernova. Tev būs jāpaliek šeit. Mēs tev palīdzēsim atcerēties, kur tu atradi cilindrus. Šeit ir arī daži tavi cilvēki. Vēlāk tu viņus varēsi satikt.”

Māra sāka raudāt.

“Drīz mēs būsīm gatavi tavu pusi oficiāli satikt. Tad tu varēsi iet mājās. Čī-Čī paliks pie tevis. Vēlāk ierādīšu tev istabu ar kārtīgu gultu. Esam arī ieskaņojuši dažas grāmatfilmas. Tu tās varēsi noskatīties televizorā. Nebēdā! Ar tevi nekas ļauns nenotiks. Kad viss būs gaŗām, varēsi daudz ko pastāstīt

the girl was lying or telling the truth.

At that moment, the entire room lit up, and Māra noticed that the wall was transparent in several places, where many eyes were watching her. Then the room's floor heaved several times, the lights went out and after a moment flared up again.

In the spot where the wall had looked cool and greenish, a television screen lit up. An egg-being appeared whose eyes moved up and down. From the whistling, rumbling, and clicking, one could tell that something bad had happened.

Illūrs said to Māra: “Your crazy people, while examining the cylinder, cut it in half.

That destroyed the equilibrium of the black hole, which is 433 light-years away. Here there was only an explosion that destroyed the laboratory. There, a supernova erupted. You'll have to stay here. We'll help you remember where you found the cylinders. There are also some of your people here. Later you'll be able to meet them.”

Māra began to cry.

“Soon we'll be ready to meet your side officially. Then you'll be able to go home. Čī-Čī will stay with you. Later I'll show you a room with a proper bed. We've also recorded a few book-films. You'll be able to watch them on the television. Don't worry! No harm will come to you. When it's all over, you'll have

saviem draugiem.”

To pateicis, Illūrs izlēca pa durvīm, kas aiz viņa cieši aizvērās.

plenty to tell your friends.”

Having said this, Illūrs hopped out through the door, which shut tightly behind him.

IX. Ar pūralādi Rīgā brauc

Māra sāka skriet Illūram pakaļ, taču durvis aizcirtās. Meitene apmetās apkārt, jo manīja kaut ko noskrienam gar kājām.

“Čī-Čī!”

Sevi mierinādama, Māra pacēla Čī-Čī un sāka to glaudīt. Viena pati. Dziļi pazemē. Tumsā bailes auga augumā. Sirds sita strauji. Māra centās bailes izdzīt ar intensīvo pētniecību, ko bija mācījusies kā burtniece.

IX. Riding to Rīga with the Hope Chest

Māra started running after Illūrs, but the door slammed shut. The girl spun around, for she felt something scurrying past her legs.

“Čī-Čī!”

Comforting herself, Māra picked up Čī-Čī and began to stroke him. All alone. Deep underground. In the darkness, fear grew and grew. Her heart beat fast. Māra tried to drive out the fear with intensive investigation,

Māra vēlreiz rūpīgi izpētīja istabu. Sienā, kur pirms dažiem mirkļiem bija spīdējušas daudzās acis, tagad glūnēja tikai divas. Māra piespieda seju pie stikla un redzēja, ka acis pieder olbūtnei, kas tup blakusistabā, kuŗa pilna ar dažādām ierīcēm. Tā kā Māra turpināja skatīties tur iekšā, olbūtne izdarīja dažus lēcienus, piespieda kādu pogu, un blakusistabā vairs nevarēja neko saredzēt.

Māra saudzīgi nolika Čī-Čī uz krēsla, tad sāka ar abām dūrēm dauzīt pa durvīm. Nelīdzēja kā nelīdzēja. Tad viņa saļīma turpat zemē un sāka raudāt. Čī-Čī ielēca viņai klēpī un glaudījās gar krūtīm. Viņa

noglāstīja brūnganpelēko kažociņu un izmisusi teica: “Nu, Čī-Čī, vai tu nezini, kā izkļūt no šejienes?”

Čī-Čī paskatījās gūsteknei acīs, uzlēca viņai uz pleca un sāka skrāpēt sienu blakus durvīm, uztraukti klakšķinot. Māra ap-
taustīja vietu, kur Čī-Čī kārpījās. Tur nebija nekādu pogu.

“Laikam tu arī gribi tikt laukā, bet neproti?”

Čī-Čī ieskrējās un lēca augstu pret sienu.

which she had learned as a Burtiece.

Māra once more carefully examined the room. In the wall where many eyes had been shining moments ago, now only two were peering. Māra pressed her face against the glass and saw that the eyes belonged to an egg-being squatting in the next room, which was full of various devices. As Māra kept looking in, the egg-being made a few hops, pressed a button, and nothing more could be seen in the next room.

Māra gently placed Čī-Čī on a chair, then began pounding on the door with both fists. It was no use at all. Then she collapsed right there on the floor and began to cry. Čī-Čī jumped into her lap and snuggled against

her chest. She stroked the brownish-gray little fur coat and said in desperation: “Well, Čī-Čī, don't you know how to get out of here?”

Čī-Čī looked the prisoner in the eyes, jumped onto her shoulder, and began scratching at the wall next to the door, clicking excitedly. Māra felt around the spot where Čī-Čī was scrabbling. There were no buttons there.

“I suppose you want to get out too, but you don't know how?”

Čī-Čī took a running start and leaped high against the wall.

“Vai man jāmeklē augstāk?”

Māra mēģināja taustīt ap to vietu, ko olbūtnēm būtu visērtāk aizsniegt, ap metru no zemes. Pēkšņi durvis nozuda sienā. Viņa vēlreiz piedūra pirkstu atrastajai vietai, un durvis aizšāvās ciet. Vēlreiz pieskārās, un tās atslidēja vaļā. Uztraukta lēkāšana un klakšķināšana gaitenī mudināja Māru.

“Draudziņ, pagaidi,” viņa teica Či-Či, “jāpaķer kaut kas ēdams.” Viņa pieskrēja pie ābolu bļodas un iegrūda dažus mugursomā.

Pēkšņi gaisma nodzisa. Vēdinātājs un citi

mechanismi apklusā. Tad dzirdēja svilpienus un satrauktus klikšķus. Grīda sāka kratīties. Smagi kritieni tālumā... tuvumā... visapkārt. Akmens sienas plīsa, un to gabali kā dzīvs nezvēru bars berzās cits pret citu. Kā no murga uzcēlusies, Māra iekliedzās, tad saplaka. Tad dziļa tumsa. Nāves klusums.

Māra uzvilcās sēdus. Sāpēja, lai gan nelikās, ka būtu kas lūzis. Tālumā ierūcās mašīnērija. Durvis parādījās bāla gaismas bumba. Stari izdūrās no bumbas un sāka telpu izmeklēt, krizdami uz sienas, pēdīgi atspīdēja uz meitenes sejas. Māra veikli iemuka gaitenī. Durvis aizcirtās ar gaismas bumbu istabā. Viss atkal tumšs. Taustīdama sienu, viņa virzījās uz priekšu. Pie kājām

“Should I look higher?”

Māra tried feeling around the spot that would be easiest for the egg-beings to reach — about a meter from the ground. Suddenly the door vanished into the wall. She touched her finger once more to the spot she had found, and the door shot closed. Touched it again, and it slid open. Excited hopping and clicking in the corridor spurred Māra on.

“Wait, little friend,” she said to Či-Či. “I need to grab something to eat.” She ran to the apple bowl and stuffed a few into her backpack.

Suddenly the light went out. The ventilator

and other machinery fell silent. Then she heard whistling and alarmed clicks. The floor began to shake. Heavy crashes in the distance... closer... all around. The stone walls cracked, and their pieces ground against each other like a living swarm of monsters. As if risen out of a nightmare, Māra screamed, then went limp. Then deep darkness. Deathly silence.

Māra pulled herself up to a sitting position. It hurt, but nothing seemed to be broken. In the distance, machinery rumbled to life. A pale ball of light appeared in the doorway. Rays shot out from the ball and began searching the room, falling across the walls, finally shining on the girl's face. Māra quickly slipped into the corridor. The door slammed shut with the light-ball inside the

viņa sajuta Čī-Čī un uzcēla to uz pleca. Pārdesmit metru attālumā viņa ieraudzīja bālu, fosforizētu gaismu. Gaismas bumba atkal šāvās pretim un mēģināja Māru iedzīt atpakaļ istabā. Čī-Čī nolēca un skrēja pa labi, un Māra devās tam pakaļ. Taču priekšā citas gaismas bumbas bija salaidušās kopā. Ko nu?

Čī-Čī skrēja pa grīdu uz priekšu, bumbām pa apakšu. Māra rāpoja tam pakaļ. Bumbas nolaidās zemāk. Kad pieskārās, tās deva ķermenim elektrisku spērienu: sāpes sitās caur visu miesu. Tomēr Māra turpināja virzīties uz priekšu. Dzirdēja Čī-Čī klikšķināšanu un apstājās. Nu gaitenī no abām pusēm tuvojās raganīgās bumbas. Māra aizmiedza acis,

norāva kurpi un meta ar visu sparū pret gaismas mudžekli. Ar tādu pašu sparū kurpe atlēca no bumbām un nolidoja Mārai garām. Viņa pagriezās, lai redzētu, kurp kurpe aizlido.

Aiz muguras ierunājās kāda balss: “Meitiņ, paņem kurpes. Tās vēl būs vajadzīgas.”

Māra pagriezās un redzēja, ka bumbas atālinās. Tur stāvēja neliela sieviņa. Aiz viņas – vaļējas durvis un istaba, ko apgaismoja vēl citas draudīgās bumbas. Sieviņai ļoti vecā sejā starp grumbām iegrimušas divas lietus pelēkas acis. Vecenīte ierunājās:

room. Everything dark again. Feeling along the wall, she moved forward. At her feet she felt Čī-Čī and lifted him onto her shoulder. Some twenty meters away she spotted a faint, phosphorescent glow. The light-ball came shooting toward her again, trying to drive Māra back into the room. Čī-Čī jumped down and ran to the right, and Māra followed. But ahead, other light-balls had gathered together. What now?

Čī-Čī ran forward across the floor, passing beneath the balls. Māra crawled after him. The balls descended lower. When they touched, they delivered an electric shock to the body — pain shot through her entire being. Still, Māra kept moving forward. She heard Čī-Čī clicking and stopped. Now the witching balls were closing in from both

sides of the corridor. Māra squeezed her eyes shut, yanked off a shoe, and hurled it with all her might at the tangle of lights. With equal force, the shoe bounced off the balls and flew past Māra. She turned to see where the shoe would fly.

From behind her, a voice spoke: “Little girl, pick up your shoes. You'll still need them.”

Māra turned around and saw the balls retreating. There stood a small old woman. Behind her — an open door and a room lit by still other menacing balls. In the little woman's very old face, two rain-gray eyes were sunk deep between the wrinkles. The old woman spoke:

“Esmu no zalkšu cilts. Bet tu laikam to nesaproti?”

“Zalktis ir Zemes čūska. Tādas kādreiz dzīvoja ap mājām un arī mežos,” nedroši minēja Māra, kas bija dzirdējusi daudz pasaku.

“Uzminēji. Nu, nāc vien šai istabā, kur mājuju jau četrpadsmit gadu.”

Māra bailīgi paskatījās uz gaismas bumbām.

“Tu baidies no šīm?” Vecenīte sāka dziedāt:

Kūru guni tumšā naktī,

Kūru guni istabā.

Lai nāk manā istabiņā

Saule, gaismas nesējiņa.

Atlikušās gaismas bumbas ielidoja istabā un apdzisa. Veciņa aizvēra durvis.

“Meitiņ, kā tevi sauc, un kā tu šeit nokļuvi?”

“Esmu Māra. Olbūtnes mani sagūstīja tuk-

“I am of the Grass Snake tribe. But I suppose you don't understand that?”

“A grass snake is an Earth serpent. They once lived around houses and also in forests,” Māra offered hesitantly, for she had heard many fairy tales.

“You guessed it. Well, come along into this room, where I have dwelt for fourteen years now.”

Māra glanced fearfully at the light-balls.

“You're afraid of these?” The old woman began to sing:

I kindled fire in the dark of night,

I kindled fire in my room.

Let her come into my little room —

The Sun, the bringer of light.

The remaining light-balls flew into the room and went dark. The old woman closed the door.

“Little girl, what is your name, and how did you get here?”

“I'm Māra. The egg-beings captured me in

snesī. Un jūs?”

the desert. And you?”

Vecā nosplāvās.

The old woman spat.

“Ko jaunais cālēns gan gribētu zināt par šādu vecu raganu?”

“What would a young chick want to know about such an old witch?”

Vecenes tonis Māru nobiedēja. To pamānījusi, vecā sieva vienkārši teica: “Esmu Zīle, dzimusi Meirāne, dzimu tālajā Zemē, Senlatvijā, 1966. gadā. Man mūžā bijuši daudzi uzvārdi, daudzi vīri. Mani var saukt par Zīles vecomāti. Tavs vārds man patik. Māra. Zvaigžņu Māra. Zemes Māra. Tev gaiša nākotne...”

The old woman's tone frightened Māra. Noticing this, the old woman said simply: “I am Zīle, née Meirāne, born on faraway Earth, in Old Latvia, in the year 1966. In my lifetime I've had many surnames, many husbands. You may call me Grandmother Zīle. I like your name. Māra. Star Māra. Earth Māra. You have a bright future...”

Māra apmulsa un nezināja, ko teikt.

Māra was bewildered and didn't know what

to say.

“Tavs draugs Illūrs drīz atgriezīsies. Roboti būs saveduši visu kārtībā. Pienācis laiks bēgt.”

“Your friend Illūrs will return soon. The robots will have put everything back in order. The time has come to escape.”

“Bēgt? Illūrs taču apgalvoja, ka drīz varēšu atgriezties mājās.”

“Escape? But Illūrs insisted that I'd soon be able to return home.”

“Jā, bēgt. Mēs taču esam bēgļu tauta. Vai ne? Illūra uzdevums nav tavējais. Mārīt, ieliec šos manus darbus tur, pūralādē.”

“Yes, escape. We are a nation of refugees, after all. Aren't we? Illūrs's task is not yours. Dear Māra, put these works of mine over there, into the hope chest.”

Māra skatījās uz lielu, vaŗa rakstiem apkaltu kasti.

Māra looked at a large chest mounted with ornamental copper fittings.

“Šos darbus gatavoju citu pēc cita, lai Illūra aģenti mani neanalizētu. Jauni darbi viņus arvien pārsteidza. Tie bija saistošāki nekā manas vecās smadzenes. Visus tomēr viņiem neatstāšu.”

Māra palīdzēja vecenītei pildīt pūru ar dažādiem audumiem un citiem rokdarbiem.

“Varbūt tev pazīstams stāsts par Šecherezādi? Viņa dzīvoja senajā Arābijā un sevi izglāba ar nebeidzamu virkni stāstu. Illūrs varbūt var uzsūkt vairāk zināšanu nekā es, taču, mērojoties gribasspēkiem, izrādījās, ka manējais stiprāks. Nezaudēju sajūtu, ka esmu Zile. Ar saviem stāstiem un darbiem aizkavēju Illūru un paturēju pati

sevi. Čī-Čī, te tev gardums!”

Svaigi cepto rausi Čī-Čī satvēra ķepiņās un ātri apēda. Vecā Zile prata Čī-Čī pielabināt. Viņš bieži viņai veica mazus pakalpojumus.

“Čī-Čī, šodien tev būs jāpaveic liels darbs. Parādi, kā tikt uz Jaunrīgu.”

Zile uzsēdās uz pūralādes un uzvilka sev līdzi Māru. Čī-Čī sāka skriet uz priekšu, un trīs gaismas bumbas sekoja tā, ka bija iespējams redzēt. Pūralāde pacēlās gaisā un bez skaņas virzījās līdzi.

“I've been making these works one after another, so that Illūrs's agents wouldn't analyze me. New works always surprised them. They were more fascinating than my old brain. Still, I won't leave them all behind.”

Māra helped the old woman fill the hope chest with various woven fabrics and other handicrafts.

“Perhaps you know the story of Scheherazade? She lived in ancient Arabia and saved herself with an endless string of stories. Illūrs can perhaps absorb more knowledge than I can, yet when it came to a contest of willpower, mine turned out to be stronger. I never lost the sense that I am Zile. With my stories and my handiwork, I

kept Illūrs at bay and kept hold of myself. Čī-Čī, here's a treat for you!”

Čī-Čī grabbed the freshly baked pastry in his little paws and quickly ate it up. Old Zile knew how to win Čī-Čī over. He often performed small favors for her.

“Čī-Čī, today you have a big job to do. Show us the way to Jaunrīga.”

Zile sat down on the hope chest and pulled Māra up after her. Čī-Čī began running forward, and three light-balls followed so that it was possible to see. The hope chest rose into the air and glided soundlessly along.

Zīle turpināja savu stāstāmo, kamēr Māra izbrīnā skatījās, kā pūralāde slid uz priekšu. Pēc laika ceļš nonāca pie milzīgas telpas, kur kristāla veidojumi gulēja starp akmeņiem dažādos izkārtojumos kā kādā japāņu dārzā.

“Tie, meitiņ, ir senmarsieši.”

Daži akmeņi spīdēja kā dimanti. Citi savēlušies kā daudzkrāsainās bizēs. Vēl citi izskatījās kā kupli zaroti krūmi. Pa vidu bija arī lieli un smidri kā egles. Katrs akmens savās krāsās, kas bieži mainījās ritmiskā gaismas spēlē.

“Visvairāk viņiem patika Lielvārdes josta, ko iemācījos aust no savas vecmāmiņas. Smadzeņu akmeņiem arī patīk dziesmas, sevišķi dažas, ko viņi grib dzirdēt atkal un atkal.”

Vecā Zīle sāka skandēt senās vārsmas:

Caur sidraba birzi gāju,

Caur sidraba birzi gāju,

Ne zariņa nenolauzu,

Ne zariņa nenolauzu.

Zīle continued her storytelling, while Māra watched in amazement as the hope chest slid forward. After a while, the path led to an enormous chamber where crystal formations lay among the rocks in various arrangements, like a Japanese garden.

“Those, little one, are the Ancient Martians.”

Some of the stones shone like diamonds. Others were coiled like multicolored braids. Still others looked like many-branched, bushy shrubs. Among them stood some that were tall and slender as spruce trees. Each stone glowed in its own colors, which often changed in a rhythmic play of light.

“What they liked most of all was the Lielvārde sash, which I learned to weave from my grandmother. The brain-stones also like songs, especially certain ones they want to hear again and again.”

Old Zīle began to chant the ancient verses:

Through a silver grove I wandered,

Through a silver grove I wandered,

Not a twig did I break from it,

Not a twig did I break from it.

Burvīgais kristālu mežs sāka šalkt līdzī, un krāsas metās no viena “stāda” uz otru. Māra sāka aizsapņoties, un pamazām viņas prātā sāka veidoties cilvēku tēli, tur, kur gaisma nozuda tumsā, miglā.

“Meitiņ, neļauj sevi ieraut sapnī. Viņiem ir liels spēks. Viņi te sēdējuši tūkstošiem gadu, domādami dziļas domas. Viņi var būt arī domu ēdāji.”

Vecā Zile sāka dziedāt citas dziesmas daudzās Mārai nesaprotamās valodās. Palēnām senmarsiešu krāsas saplaka brūnos un pelēkos toņos. Pūralāde ar braucējiem atstāja milzīgo telpu, kas pilna ar seno Marsa

saprātu.

“Vai, par vēlu! Murgi īstenojušies,” ievaidējās Zile.

Pūralādi ielēnca smagi bruņoti jātnieki. Zirgi izskatījās vairāk pēc pūķiem ar atņirgtiem zobiem un degošu dvašu.

“Mierā, ragana! Atgriezies savā istabā! Meitene, bēdz, pirms viņa tevi apbur!” sauca tumšs tēls, pulka vadonis.

“Tie ir smadzeņu akmeņu radīti murgi. Neklausies! Viņu spēki ir lieli, taču mūsējie varenāki. Sadosimies rokās! Raidi savu prātu

The enchanted crystal forest began to murmur along, and colors leaped from one “plant” to another. Māra began to drift into a dream, and gradually human figures began to take shape in her mind, there where the light faded into darkness, into mist.

“Little one, don't let yourself be drawn into the dream. They have great power. They have sat here for thousands of years, thinking deep thoughts. They can also be devourers of thoughts.”

Old Zile began to sing other songs, in many languages Māra didn't understand. Slowly the Ancient Martians' colors faded to brown and gray tones. The hope chest with its riders left the enormous chamber filled with

the ancient intelligence of Mars.

“Oh, too late! The nightmares have come true,” Zile moaned.

The hope chest was surrounded by heavily armored horsemen. The horses looked more like dragons, with bared teeth and burning breath.

“Peace, witch! Return to your room! Girl, run, before she bewitches you!” called a dark figure, the leader of the troop.

“Those are nightmares created by the brainstones. Don't listen! Their powers are great, but ours are mightier. Let us join hands!

uz to, kas tevi baida, un dzen to projām ar savu gribu!” pavēlēja Zīle.

Neziņā Māra sastinga. No grīdas tieši Māras priekšā izlauzās galva, šņākdama un rūkdama kā pasaku pūķis.

“Dod roku,” sauca Zīle. “Tas ir senmarsa pazemes dzīvnieks Naugals.”

Čī-Čī uzlēca Zīlei uz pleca, tad noslēpās aiz galvas. Māra ielika rokas Zīles vecajās rokās, un Zīle sāka dziedāt. Naugals uzpūtās kā milzīgs balons, gandrīz piepildīdams visu telpu. Mārai bija grūti elpot. Gaismas bum-

bas lidoja Naugalam apkārt un apkārt, un tām pievienojās vēl citas. Ik pēc brīža gaismas apvienojās un deva Naugalam elektrisku spērienu. Dzīvodams pazemes alās, Naugals nepanesa gaismu.

“Ragana, tiec pati galā ar savu velnu!” dārdēja pulka vadonis, kuŗa zirgs, pacēlies uz pakaļkājām, sāka sarauties, tad saplūda kopā ar savu kuŗapulku un, gaismas bumbu pavadīts, izgaisa, bet Naugals nozuda caurumā, no kuŗa bija izlīdis.

“Tagad ceļš uz Rīgu brīvs!” sauca Vecā Zīle. “Senmarsieši var atgriezties savos mūžīgajos sapņos.”

Direct your mind at what frightens you, and drive it away with your will!” Zīle commanded.

Not knowing what to do, Māra froze. From the floor right in front of Māra a head burst through, hissing and growling like a dragon from a fairy tale.

“Give me your hand,” called Zīle. “That is the Naugals, an underground animal of ancient Mars.”

Čī-Čī jumped onto Zīle's shoulder, then hid behind her head. Māra placed her hands in Zīle's old ones, and Zīle began to sing. The Naugals swelled up like an enormous balloon, nearly filling the entire space. Māra

found it hard to breathe. The light-balls flew around and around the Naugals, and still others joined them. Every so often the lights merged and delivered an electric shock to the Naugals. Living in underground caves, the Naugals could not bear light.

“Witch, deal with your own devil yourself!” thundered the troop leader, whose horse, rearing up on its hind legs, began to shrink, then merged with its whole war party and, escorted by light-balls, vanished — while the Naugals disappeared into the hole from which it had crawled out.

“Now the road to Rīga is clear!” called Old Zīle. “The Ancient Martians can return to their eternal dreams.”

Sekodama mazajam dzīvnieciņam, pūralāde turpināja ceļojumu. Tā nonāca pie tikko izraktas alas, un Čī-Čī uzlēca uz pūralādes. Turpinot ceļu, alas iedobumā iedegās gaisma. Tur tupēja Illūrs. Māra uztraukumā gandrīz nokrita no pūralādes.

“Steidzieties pie savējiem, lai jums laimīgs ceļš! Paldies par visu, ko tu mums esi rādījusi, Zīle! Tavi darbi un garīgie radījumi mums derīgāki nekā tavas smadzenes. Paldies arī par Naugala apturēšanu! Paņemiet arī šo ierakstu. Varbūt vēlāk jūs labāk sapratisiet mūsu viedokli. Atceļš tiks aizbērts. Satiksimies zvaigznēs!”

Aiz Illūra atvērās durvis, un viņš nozuda. Zīle uzsauca lādei, lai brauc, un aiz tās alas sienas sāka brukt. Gar alas malām zibeņoja elektrība, un braucējus apņēma ozona, sēra un deguma smaka. Gandrīz nesamaņā ceļinieki izbrauca uz virsmas. Alas eja bija pazudusi, tās vietā tikai sīki akmeņi un smilšu kāpa.

Pūralāde ieskrējās, iegāzās ezerā un nozuda. Drīz tā, sprauslodama lielus burbuļus, atkal parādījās peldam ūdenī. Vecā Zīle prasīja lādei: “Vai varēsi mūs visus trīs droši pārvest?”

Following the little animal, the hope chest continued its journey. It arrived at a freshly dug tunnel, and Čī-Čī jumped up onto the hope chest. As they went on, a light came on in a hollow of the tunnel. There squatted Illūrs. Māra, in her agitation, nearly fell off the hope chest.

“Hurry to your own people, and may your journey be a happy one! Thank you for everything you have shown us, Zīle! Your works and creations of the spirit are more useful to us than your brain. Thank you also for stopping the Naugals! Take this recording as well. Perhaps later you will better understand our point of view. The way back will be filled in. We shall meet among the stars!”

Behind Illūrs a door opened, and he vanished. Zīle called out to the chest to go, and behind it the tunnel walls began to collapse. Electricity flashed along the edges of the tunnel, and the travelers were engulfed by the smell of ozone, sulfur, and burning. Nearly unconscious, the travelers emerged onto the surface. The tunnel passage had vanished — in its place, only small stones and a sand dune.

The hope chest picked up speed, plunged into a lake, and disappeared. Soon, snorting out large bubbles, it reappeared, floating on the water. Old Zīle asked the chest: “Will you be able to carry all three of us across safely?”

“Pavisam nedroši. Ja laimēsies, krastā tiksim.”

“Māra, tās klintis, uz kuņām stāvam, neliekas vairs pārāk stingras. Kāpsim vienlādei virsū, un atceries savas burtnieces mācības.”

Māra pie sevis noskaitīja drošības tikumu: “Bailēm skatīšos acīs kā labam draugam. Baiļu spēku pārvērtīšu par savu spēku.”

Tad viņa ieņgrūda kājas aukstajā ūdenī un mēģināja uzrāpties uz lādes. Tā nosvērās uz vienu pusi, tad uz otru. Viļņi sitās pret nedrošo peldamo. Laikam neviens īsti ne-

saprata, kā tas iespējams, tomēr pēdīgi visi trīs ceļotāji sēdēja uz lādes un tricēja no aukstuma un pārdzīvojumiem.

Grūtākais tika pārvarēts, un pēc dažām minūtēm lāde uzgrūdās otrā krastā. Uz šī smilšainā krasta bieži svētīja mazus bērņus. Šodien bija kluss. Vēl agrs rīts. Piles miglā pēkšķināja. It kā uzcēlušies no gaŗa sapņā, pārgurušie ceļotāji palīdzēja pūralādei izvilkties krastā.

“Not safely at all. If we're lucky, we'll reach the shore.”

“Māra, these rocks we're standing on don't seem very solid anymore. Let's just climb aboard the chest — and remember your Burtniece lessons.”

Māra recited to herself the virtue of courage: “I will look fear in the eyes like a good friend. I will turn fear's power into my own strength.”

Then she pushed her feet into the cold water and tried to climb onto the chest. It tilted to one side, then the other. Waves beat against the unsteady craft. Probably no one quite

understood how it was possible, yet at last all three travelers were sitting on the chest, shivering from cold and from all they had been through.

The hardest part was behind them, and after a few minutes the chest ran aground on the opposite shore. On this sandy shore, little children were often blessed. Today it was quiet. Still early morning. Ducks quacked in the mist. As if waking from a long dream, the exhausted travelers helped the hope chest pull itself ashore.

X. Mežonīgais Marss

“Māri, Mārai vajadzētu jau atgriezties. Jāsāk vakariņot, bet viņa vēl nav zvanījusi.” Māte pārtrauca dēla zobenspēli ciema vingrotavā. Tai brīdī Māris cirta pretiniekam, kas tumsā rēgojās viņam pretī. Pretcirtiens pieskārās par tuvu, un māte līdzjūtībā pierāva roku pie sirds. Māra seja sarāvās sāpēs. Viņš ātri pārsvieda zobenu kreisajā rokā un iedūra briesmonim krūtīs. Iedegās gaisma, un zobenmeistars skaļrunī teica:

“Tava veiklība šoreiz mani pārsteidza. Tev nebūs jāatpelnī tas cirtiens pa roku. Taču cīņai ar melno bruņinieku tu vēl neesi gatavs!”

No melnā pieminēšanas viegli drebuļi pārskrēja Mārim pār kauliem. Viņš atcerējās: “Cīņa nebeidzama. Tomēr gaismai būs sava diena! Esmu Gaismas nesējs. Lai bailes miglā zūd!”

Pašapzinīgi viņš ielaida zobenu makstī un atstāja vingrotavu, kur iedegās gaisma un nozuda visi hologrāfiskie pretinieki briesmoņi.

“Māra būs jāmeklē ar telemetriju. Kur tēvs?”

X. Wild Mars

“Māris, Māra should have been back by now. It's time to start supper, but she still hasn't called.” Mother interrupted her son's sword game in the village gymnasium. At that very moment, Māris was striking at his opponent, who loomed before him in the darkness. The counterblow came too close, and Mother clutched her hand to her heart in sympathy. Māris's face twisted in pain. He quickly switched the sword to his left hand and drove it into the monster's chest. The lights came on, and the sword-master said over the loudspeaker:

“Your agility surprised me this time. You won't have to make up for that blow to your arm. But you're not yet ready for the fight with the Black Knight!”

The mention of the Black sent a slight shiver down Māris's spine. He remembered: “The fight is never-ending. Yet the light shall have its day! I am a Bearer of Light. Let fear vanish into the mist!”

With self-assurance, he slid the sword into its sheath and left the gymnasium, where the lights came on and all the holographic opponent-monsters disappeared.

“We'll have to search for Māra with teleme-

“Tēvs piedalās apspriedē par tiem cilindriem. Viņš arī teica, lai uzmana Mārīti. Dienā, kad nav tuksneša vētras, nekam ārkārtējam nevajadzētu notikt. Bet tomēr tāda nelāga sajūta.”

Māris ātri noskalojās, uzvilka tīras drēbes un lūkojās telemetrijas aparātā. Uz burbuļmājas jumta sāka griezties antenu trijotne. Taču uz ekrāna uzliesmoja tikai zaļie, sarkanie un zilie apli, kas rādīja, ka ierīce meklē.

“Nav!” iesaucās Māris un uzgriezta palīgierīci. Tā deva līdzīgu ziņu. Tad vāji uzliesmoja zilie apli un pārējie sāka riņķot

ap mazu punktiņu.

Ierīce ierunājās: “SIGNĀLS ĻOTI VĀJŠ. MĀRAS ATRAŠANĀS VIETA NENOTEIKTA. VARĒTU BŪT GAISĀ VIRS JAUNRĪGAS, 700 METRUS ZEM MARSA VIRSMAS NĪTAURES ZIEMEĻU PUSĒ VAI AIZ GAIZIŅKALNA, KUR PAŠREIZ MAGNĒTISKIE TRAUCĒJUMI.”

“Sasodīts! Trijās vietās taču Māra nevar būt! Viņa gāja akmeņus meklēt uz ziemeļvakariem, nevis uz rītiem, kur ir Jaunrīga. Izsekošu pēdas, taču vispirms piezvanišu Aldim – ko viņš uztver no Jaunrīgas.”

Par brīnumu, Aldis arī bija mājās. Viņš

try. Where's Father?”

“Father is at a meeting about those cylinders. He also said to keep an eye on Māra. On a day with no desert storms, nothing out of the ordinary should happen. But still, such an uneasy feeling.”

Māris quickly washed up, put on clean clothes, and looked into the telemetry device. The antenna triplet began spinning on the bubble-house roof. But on the screen, only green, red, and blue circles flashed, showing that the device was searching.

“Nothing!” Māris cried, and switched on the backup device. It gave a similar reading. Then the blue circles flickered faintly and

the others began circling around a small dot.

The device spoke: “SIGNAL VERY WEAK. MĀRA'S POSITION UNDETERMINED. COULD BE IN THE AIR ABOVE JAUNRĪGA, 700 METERS BELOW THE SURFACE OF MARS ON THE NORTH SIDE OF NĪTAURE, OR BEYOND GAIZIŅKALNS, WHERE THERE ARE CURRENTLY MAGNETIC DISTURBANCES.”

“Blast it! Māra can't be in three places at once! She went looking for rocks to the northwest, not to the east where Jaunrīga is. I'll track her footprints, but first I'll call Aldis to see what he's picking up from Jaunrīga.”

Surprisingly, Aldis was also home. He imme-

Mārim tūliņ sāka skaidrot par gatavošanos Cereras braucienam.

“Esmu izlasījis tēva dienasgrāmatu par viņa braucieniem uz mazpasaulēm. Viņš tur ierakstījis vairākus stāstus, ko dzirdējis par milzīgo kuģi, kuŗš norij veselus starppasauļu kuģus un...”

Māris pārtrauca draugu: “Aldi, mums ir lielas nepatikšanas. Māra nozudusi. Laikam mūsu telemetrija labi nestrādā. Kādi ir signāli jūsu pusē? Māras šifrs ir “Saules mūžs akmeņiem”.”

Alda seja nozuda no ekrāna. Pēc brīža atkal parādījās.

“Signāls nenoteikts. Varbūt drusciņ stiprāks jūsu pusē. Es tūlīt izbraukšu. Uzgaidīsi?”

“Jā, bet steidzies!”

Alda seja nozuda no ekrāna. Pēkšņi tas nodzisa, un tūdaļ pēc tam izdzisa mājas gaismas. Pēc dažām minūtēm gan iedegās spuldzes, taču ekrānā zibsnija tikai savādas ēnas, savādi svilpieni, šņākoņa, pēc tam parādījās tēva seja.

Māte teica ekrānam: “Saruna pieņemta.”

Tēva balss bija neskaidra, bet varēja saprast.

diately began explaining to Māris about the preparations for the Ceres trip.

“I've read Father's diary about his voyages to the small worlds. He recorded several stories he'd heard about the enormous ship that swallows whole interplanetary vessels and...”

Māris interrupted his friend: “Aldis, we're in big trouble. Māra has disappeared. I think our telemetry isn't working well. What are the readings on your end? Māra's code is ‘Sun's Life for Stones.’”

Aldis's face vanished from the screen. After a moment it appeared again.

“Signal undetermined. Maybe slightly stronger on your side. I'll head out right away. Will you wait?”

“Yes, but hurry!”

Aldis's face vanished from the screen. Suddenly it went dark, and right after that, the house lights went out too. After a few minutes the bulbs came on again, but on the screen only strange shadows flickered, odd whistles, hissing — then Father's face appeared.

Mother said to the screen: “Call accepted.”

Father's voice was unclear, but they could

“Braucu mājās. Piesargi Mārīti!” Tad vēl kas par negaidītiem viesiem, un ekrāns kļuva gluži balts un izdzisa.

“Māt, vai varētu būt Saules vētra?” Māris interesējās.

“Tāda gan nav ziņota. Traucējumus rada kaut kas tuvāks. Kādēļ gan tādi rodas tieši tad, kad ir šādas nepatikšanas? Paskrien gan mazliet uz ziemeļu pusi, mēģini Māru atrast. Laikam būs jālūdz palīdzība, jo līdz krēslai tikai dažas stundas. Steidzies tūlīt atpakaļ. Un esi uzmanīgs! Kaut kas nav kārtībā.”

Māris paķēra staršauteni un lieku elpotāju

un izmetās ārā. Māras pēdas veda tieši uz izdzisušā vulkāna malu, kur varēja atrast visdažādākos akmeņus. Pēdas bija iemītas šur un tur, tad apstājās pie pagaŗa akmens, kas rādīja uz debesīm kā pirksts. Šeit bija arī citi nospiedumi, nelieli, apaļi dobumi, visvairāk ap Pirksta akmeni. Aiz šī akmens vairs nebija neviena pēdas nospieduma vai apaļā dobuma. Māris atcerējās, ka Māra var būt ap 700 metrus zem virsmas. No muguras viņš izņēma lāpstu un sāka rakt smiltis pie šūnveidīgā akmens čumura, taču drīz lāpsta atdūrās pret milzīgu akmens virsmu. Ko tagad?

Zēns apsēdās uz apraktā akmens muguras un ievēroja, ka šūnveidīgais akmens, kas

make it out. “Coming home. Watch over Māra!” Then something more about unexpected guests, and the screen went completely white and died.

“Mother, could it be a solar storm?” Māris asked.

“None has been reported. The interference is being caused by something closer. But why does it happen just when we're having such troubles? Run a bit to the north and try to find Māra. We'll probably have to call for help, because there are only a few hours until dusk. Hurry straight back. And be careful! Something isn't right.”

Māris grabbed the star-rifle and a spare

breather and dashed outside. Māra's tracks led straight to the edge of the extinct volcano, where all sorts of rocks could be found. The tracks were pressed in here and there, then stopped at a longish rock that pointed at the sky like a finger. Here there were also other impressions — small, round hollows, mostly around the Finger Rock. Beyond this rock, not a single footprint or round hollow. Māris remembered that Māra could be about 700 meters below the surface. From his backpack he pulled out a shovel and began digging in the sand near the cluster of honeycombed rock, but soon the shovel struck a massive rock surface. What now?

The boy sat down on the buried rock's back and noticed that the honeycombed rock,

auga šķirbā pie atraktā akmens, atrodas galīgi aplami – nevis tur, kur Saule visvairāk silda, bet tieši ēnā. Mēri rādīja, ka dobumā, kur akmens čumurs vistreknākais, ir siltāks un tajā arī ūdens un skābekļa sastāvs augstāks nekā apkārtnē.

“Kāpēc tā?” pie sevis runāja Māris. Tad viņam iešāvās prātā: “Švammsūna!” Viņš atlēcās. Švammsūna gan parasti bija nekaitīga, taču par to arī bija dzirdēti briesmu stāsti. Bija paruna: “Bīstams nav dabā, bet ir bīstama daba.” Vai Māra būtu cietusi no švammsūnas?

Cieši skatoties lejup, Māris nepamanīja, kas notiek gaisā. Smiltīm pārlidoja divas ēnas. Viņš pavērās rožainajās debesīs.

“Ak tu debess! Spīd otra saule! Divas saules vienas vietā!”

Dzirkstis un liesmas mētādama, degoša bumba ar melnu dūmu strīpu pāršķēla debesis divās nevienādās daļās un tad nozuda. Otrā saule nozuda tikpat pēkšņi, kā bija parādījusies. Stiprs sitiens Māri nogāza zemē. Atgaisma vēl brītiņu spīdēja, tad arī īsto sauli aizsedza putekļu mākoņi.

which grew in a crack by the unearthed rock, was in a completely wrong spot — not where the sun warmed most, but right in the shade. Measurements showed that in the hollow where the rock cluster was thickest, it was warmer, and the water and oxygen levels there were higher than in the surrounding area.

“Why is that?” Māris muttered to himself. Then it flashed through his mind: “Sponge-moss!” He sprang back. Sponge-moss was usually harmless, but there were also frightening stories about it. There was a saying: “What is dangerous is not nature, but nature's nature.” Could Māra have been harmed by sponge-moss?

Staring intently downward, Māris didn't notice what was happening in the sky. Two shadows swept over the sand. He looked up at the rosy sky.

“Oh, heavens! A second sun is shining! Two suns instead of one!”

Spraying sparks and flames, a burning ball with a black trail of smoke cut the sky into two unequal halves, then disappeared. The second sun vanished just as suddenly as it had appeared. A powerful blow knocked Māris to the ground. The afterglow still shone for a moment, then dust clouds obscured even the real sun.

“Māri! Māri! Māri!!” balss sauca ausenēs.

“Šeit Māris. Kas runā?” Māris strupi noteica elpotāja mikrofonā.

Vējš sāka raustīt biezo tuksneša tērpu. Tad klapējiens. Ass klusums, kam sekoja briesmīgs dārdiens. Smiltis vandījās pa gaisu, un karsts vējš vēlreiz nogāza Māri zemē. Viņa kāja atsitās pret švammsūnu, un no iegrieztā tērpa izplūda daži asins pilieni, iekrizdami švammsūnā un barodami šo “augu”. Sūna metās no pilienu uz pilienu. Māris gulēja nesamaņā. Vējš norima. Viena kāja bija aprakta sūnās. Švammsūnas staipekņi tuvojās Māra pieri. Balss ausenēs atkārtoti sauca: “Māri, Māri, Māri!!”

Iedarbojās motors, un lielais akmens ar visu švammsūnu pacēlās gaisā. Kad akmens apstājās, durvis atvērās un no tām izlēca vairākas matainas olbūtnes. Tās aplenca Māri, apskatīja viņu un sāka vilkt uz durvīm. Pēkšņi olbūtnes satrūkās un steigā salēca atpakaļ pa durvīm, kas aizslēdzās, un akmens atkal iegrimā smiltis.

“Māri, Māri, Māri!” kā no tālienes viņš dzirdēja saucam savu vārdu. Māris mēģināja piecelties. Bija ārkārtīgi auksts. Kājā iedūrās asas sāpes. Māris kļiedza.

“Māris! Māris! Māris!!” a voice called in the earphones.

“This is Māris. Who's speaking?” Māris snapped into the breather's microphone.

The wind began tugging at his thick desert suit. Then a clap. Sharp silence, followed by a terrible roar. Sand churned through the air, and a hot wind knocked Māris down again. His leg struck the sponge-moss, and a few drops of blood seeped from the cut suit, falling into the sponge-moss and feeding this “plant.” The moss leapt from drop to drop. Māris lay unconscious. The wind died down. One leg was buried in moss. The sponge-moss tendrils crept toward Māris's forehead. The voice in the earphones called

again and again: “Māris, Māris, Māris!!”

A motor engaged, and the great rock with all its sponge-moss rose into the air. When the rock stopped, a door opened and several hairy egg-beings leaped out. They surrounded Māris, examined him, and began dragging him toward the door. Suddenly the egg-beings started with fright and hurriedly jumped back through the door, which locked, and the rock sank back into the sand.

“Māris, Māris, Māris!” As if from far away, he heard his name being called. Māris tried to get up. It was bitterly cold. A sharp pain stabbed through his leg. Māris screamed.

“Viņš ir dzīvs! Viņš ir ievainots!” balss sauca no ausenēm.

Māris satvēra kabatas spuldzīti, ieslēdza un aplūkoja savu kāju. Švammsūna bija sākusi augt pār viņa stilbu. Bija tikai laika jautājums, un sūna izēdīsies tērpam cauri. Māris ar staršauteni mēģināja šaut uz švammsūnu, taču tā bija pārāk tuvu kājai.

“Māri, Māri, Māri! Mēs gandrīz esam pie tevis. Turies!”

Gaismas nāca tuvāk, tuvāk, pēdīgi pavisam klāt. Aldis! Un tētis un skolotājs Raiders. No robotratiem tie izrāva telteni un to uzpūta.

Māri ienesa iekšā un ielika mazā pagaidu gultiņā. Skolotājs Raiders sāka tīrīt viņa seju, lai dotu zāles, un iesaucās: “Švammsūna!” Arī tētis iekliedzās, izskrēja ārā un tūlīt bija atpakaļ ar otru zāļu vāceli. Raiders izvilka šļirci un ielaida zāles tieši virs ceļa, lai apturētu švammsūnas izplatīšanos. Ar lāzera nazi viņš nogrieza tērpu ap kājām un ar stangām norāva zābaku.

Aldis iznesa tērpa daļas ārā un sadedzināja ar staršauteni. Atgriezies viņš redzēja, ka Māra kāja aptīta. Švammsūna pati sūcās ārā no pušuma, jo ķermenī nu bija pretindes. Aldis zināja, ka Māris būs jāved uz izolācijas slimnīcu netālu no Jaunrīgas. Viss, kur

“He's alive! He's injured!” a voice called from the earphones.

Māris grabbed his pocket flashlight, switched it on, and examined his leg. The sponge-moss had begun growing over his shin. It was only a matter of time before the moss would eat through his suit. Māris tried to shoot the sponge-moss with his star-rifle, but it was too close to his leg.

“Māris, Māris, Māris! We're almost there. Hold on!”

The lights drew closer, closer, finally right up to him. Aldis! And Father, and teacher Raiders. From the robot-cart they pulled out

a small tent and inflated it. They carried Māris inside and laid him on a small makeshift cot. Teacher Raiders began cleaning his face to administer medicine and cried out, “Sponge-moss!” Father cried out too, ran outside, and was back at once with another medicine kit. Raiders drew out a syringe and injected the medicine just above the knee to stop the sponge-moss from spreading. With a laser knife he cut away the suit around the legs and pulled off the boot with tongs.

Aldis carried the suit pieces outside and burned them with the star-rifle. When he returned, he saw that Māris's leg was bandaged. The sponge-moss was oozing out of the wound on its own, as the body now contained the antidote. Aldis knew that Māris

švammsūna varētu ieperināties, būs jāsad-
edzina. Viņiem pašiem vajadzēs izturēt pār-
baudi izolācijas slimnīcā. Švammsūnas
iekaisums bija viena no briesmīgākajām
slimībām. Pirmās Marsa kolonijas esot
iznikušas šīs slimības dēļ. Pēc tam izlūk-
ciemus pameta, ja kāds saslima ar šo
slimību. Pēdējā laikā ar šo kaiti gan parasti
saslima tikai jauniebraucēji, jo vietējie
izsargājās.

Švammsūna bija izveidojusies tā, lai, cik
iespējams, uzsūktu visu sev derīgo no
neauglīgām smiltīm un pavājās saules. Tad
sūna nebija bīstama. Arī naktī un aukstumā
tā nevienu neapdraudēja, jo it kā pamira.

Tikai krēslā švammsūna mainīja savu
ķīmisko sastāvu, pirms “aizmigšanas” adap-
tējoties jaunajos apstākļos, lai dienā arvien
būtu gatava uzsūkt tādu barību, kas tai būs
pieejama. Māra asinis uzpilēja švammsūnai
tieši krēslā, un tai brīdī tā pārvērtās par cil-
vēku asins ēdāju.

Alda ausenēs ierunājās robotbalss: “Tuvojas
tuksneša tanks,” – ko Aldis tūlīņ paziņoja
pārējiem. To dzirdot, tēvs izskatījās ļoti
pārsteigts, pat nobijies.

“Mēs tādu neesam saukuši. Aldi, nestāsti
nekā par švammsūnu vai par Māru. Izkārto,

would have to be taken to the isolation hos-
pital near Jaunrīga. Everything where the
sponge-moss could take hold would have to
be burned. They themselves would need to
undergo examination at the isolation hospi-
tal. Sponge-moss infection was one of the
most terrible diseases. The first Mars
colonies had reportedly been wiped out by
this disease. After that, scout villages were
abandoned if anyone fell ill with it. In recent
times, though, usually only newcomers con-
tracted this ailment, as the locals protected
themselves.

Sponge-moss had evolved so as to absorb, as
far as possible, everything useful to it from
the barren sand and the weak sunlight. In
that state the moss wasn't dangerous. It
posed no threat at night or in the cold either,

as it practically died away. Only at dusk did
the sponge-moss change its chemical com-
position, adapting to the new conditions be-
fore “falling asleep,” so that by day it would
always be ready to absorb whatever food
was available to it. Māris's blood had
dripped onto the sponge-moss right at dusk,
and at that moment it transformed into a de-
vourer of human blood.

A robot voice spoke in Aldis's earphones: “A
desert tank is approaching,” which Aldis im-
mediately relayed to the others. Hearing
this, Father looked very surprised, even
frightened.

“We didn't call for one. Aldis, don't say any-
thing about the sponge-moss or about Māra.

lai tiekam no viņiem vaļā.”

Arrange for us to get rid of them.”

Drīz milzīgs tuksneštanks ar desmit starmešiem priekšā piebrauca pie telts.

Soon an enormous desert tank with ten searchlights at the front pulled up to the tent.

“Esmu Aldis Rieksts no Jaunrīgas. Un jūs?”

“I'm Aldis Rieksts from Jaunrīga. And you?”

“Pirmās motorizētās Marsa aizsargu vienības pulkvedis Ķēniņš. Kas šeit notiek?”

“Colonel Ķēniņš of the First Motorized Mars Defense Unit. What's going on here?”

“Mans draugs nozuda tuksnesī. Atradu. Tagad sniedzu pirmo palīdzību. Vai arī nāksiet palīgā?”

“My friend disappeared in the desert. I found him. Now I'm giving first aid. Will you come to help as well?”

“Ak tā... Vai jūs pazīstat tādu Māru Krūmiņu?”

“I see... Do you know a Māra Krūmiņa?”

Aldim Ķēniņa balss nemaz nepatika. Tajā bija saltums un varas apziņa.

Aldis didn't like Ķēniņš's voice at all. There was coldness in it, and the awareness of power.

“Vai tā meitene apmeklē Krišjāņa Barona skolu?”

“Does that girl attend the Krišjānis Barons School?”

“Laikam gan. Viņai var būt zināšanas par cilindriem, kas var apdraudēt Marsu un visas cilvēces drošību.”

“I believe so. She may have knowledge about cylinders that could threaten Mars and the security of all humanity.”

“Par kādiem cilindriem?” nevainīgi prasīja Aldis.

“What cylinders?” Aldis asked innocently.

“Vai tad jūs ziņas neklausāties? Par tiem cilindriem, kas Mēneseli aizdzina debesīs bez vēsts. Jums taču nevarēja paiet gažām lielā trauksme. Bet tādu spēku nedrīkst uzticēt bērniem.”

Aldis izšķirās riskēt: “Vai jūs nevarētu palīdzēt manu draugu pārvest mājās?”

“Don't you listen to the news? About the cylinders that drove Mēneselis off into the sky without a trace. The great alarm surely couldn't have passed you by. But such power must not be entrusted to children.”

Aldis decided to take a risk: “Could you help us transport my friend home?”

“Nē. Manai vienībai tāda laika nav. Jums taču ir robotrati. Es tevi tagad pazīstu. Aldis Rieksts, vispalaidnīgākais zēns visā Krišjāņa Barona skolā. Ja palīdzība nepieciešama, ziņo centrālajam skaitļotājam. Tas izsūtīs ambulatoru. Ja sastopi to meiteni, tūlīt ziņo man, pulkvedim Ķēniņam. Dabūsi lielu godalgu. Lai gaisma spīd!”

Tanks ierūcās un nozuda tuksnesī. Aldis ieskrēja teltī un sāka runāt, bet Krūmiņš deva mājienu apklust un pasniedza zīmīti, uz kuņas rakstīts: “Visu dzirdējām. Mūs droši vien novēro. Zvani centrālajam skaitļotājam, kā tev ieteica.”

“No. My unit has no time for that. You have a robot-cart, after all. I know you now. Aldis Rieksts, the most mischievous boy in all of Krišjānis Barons School. If you need help, report to the central computer. It will send out an ambulance. If you come across that girl, report to me immediately — Colonel Ķēniņš. You'll get a big reward. May the light shine!”

The tank rumbled and vanished into the desert. Aldis ran into the tent and began speaking, but Krūmiņš motioned him to be quiet and handed him a note that read: “We heard everything. They're probably watching us. Call the central computer as he advised you.”

Aldis ielūkojās Māra sejā. Neskatoties uz zālēm, tajā vēl bija redzamas sāpes. Aldis ierunāja elpotāja mikrofonā: “Ātro palīdzību. Sūtiet ambulatoru. Aldis Rieksts tuksnesī.”

Pēc pusstundas ieradās robotu vadīts ambulators. Mechāniskā balss informēja: “Rīkojumi Riekstu Aldim lentē.”

Aldis iekāpa ambulatorā un rīkojuma lenti dusmīgi ieģrūda ierīcē. “Atkal ķēpāšanās.”

“Aldi, šeit Jokupēteris. Spēle kļuvusi nopietna. Cilindru spēks satrakojis

varaskāros. Saviem nolūkiem to grib izmantot gan cilvēki, gan marsieši. Māris ar steigu jānogādā izolācijas slimnīcā, un arī jums tur būs jāpaliek. Jūs gan brauksiet ar otro ambulatoru, kas ir ielejā 200 pēdas pa kreisi. Šim ambulatoram būs jāatgriežas uz Jaunrīgas galveno slimnīcu. Ķēniņa tanks drīz atgriezīsies šeit. Līdz tam laikam jums visiem jātiek prom. Ja Ķēniņš zinātu, ka Mārim švammsūnas iekaisums, jums gan būtu nepatīkšanas. Tagad švammsūna vēl izārstējama, bet agrāk nebija, un saslimušie bija jāpamet savā vaļā, lai slimība nepieliptu citiem. Ķēniņa māte nozuda ar visu Inčuciemu! To, kuŗā visi saslima un aizgāja bojā. Vēl šodien neviens tur negrib list iekšā, jo nezina, kā slimība izpletusies.”

Aldis looked into Māris's face. Despite the medicine, pain was still visible in it. Aldis spoke into the breather's microphone: “Emergency service. Send an ambulance. Aldis Rieksts in the desert.”

Half an hour later, a robot-driven ambulance arrived. A mechanical voice informed them: “Instructions for Aldis Rieksts on tape.”

Aldis climbed into the ambulance and angrily shoved the instruction tape into the device. “More meddling.”

“Aldis, this is Jokupēteris. The game has turned serious. The power of the cylinders

has driven the power-hungry into a frenzy. Both humans and Martians want to use it for their own ends. Māris must be taken to the isolation hospital at once, and you'll all have to stay there too. You, however, will take the second ambulance, which is in the valley two hundred feet to the left. This ambulance will have to return to Jaunrīga's main hospital. Ķēniņš's tank will soon be coming back here. By then, all of you need to be gone. If Ķēniņš knew that Māris has a sponge-moss infection, you'd really be in trouble. Sponge-moss is still curable now, but it wasn't before, and the sick had to be left to fend for themselves so the disease wouldn't spread to others. Ķēniņš's mother vanished along with all of Inčuciems! The one where everyone fell ill and perished. To this day, nobody wants to go inside, because no one knows

“Kur ir Māra? Vai švammsūna...”

“Nomierinies! Māra ir drošā vietā zem Marsa virsmas. Steidzieties!”

Kā izšauts Aldis ieskrēja teltī un paziņoja: “Jokupēteris lika mums tūliņ doties uz otru ambulatoru. Māra esot drošībā.”

“Paldies Dievam! Jokupēterim taisnība. Steigsimies!”

Krūmiņš pacēla Māri, un visi sekoja Aldim pa kāpām, bet nekā neatrada. Te smiltis

sāka kratīties, un no tām izrakās tuksneštanks ambulators. Roboti palīdzēja visiem iekāpt. Iekštelpā viņi ekrānā redzēja, ka roboti sadedzina telti. Tanka motori ierūcās, un tas lielā ātrumā aizdrāzās pretējā virzienā nekā iepriekšējais, kas atgriezās Jaunrīgā. Balss apsveica braucējus: “Mīļie draugi! Jums laimējās!”

“Tu taču esi Jokupēteris,” Aldis pazina runātāju.

“Jā. Esmu.”

“Māra esot drošā vietā. Kur?”

how far the disease has spread.”

“Where is Māra? Has the sponge-moss...”

“Calm down! Māra is in a safe place beneath the surface of Mars. Hurry!”

Like a shot, Aldis ran into the tent and announced: “Jokupēteris told us to go to the second ambulance right away. Māra is said to be safe.”

“Thank God! Jokupēteris is right. Let's hurry!”

Krūmiņš lifted Māris, and they all followed Aldis across the dunes, but found nothing.

Then the sand began to shake, and an ambulance desert tank dug its way out of it. Robots helped everyone climb aboard. Inside, they watched on the screen as the robots burned the tent. The tank's motors roared, and it sped off at great speed in the opposite direction from the previous one, which was returning to Jaunrīga. A voice greeted the travelers: “Dear friends! You were lucky!”

“You're Jokupēteris, aren't you,” Aldis recognized the speaker.

“Yes. I am.”

“Māra is said to be in a safe place. Where?”

“Dziļi zem Marsa virsmas. Marsieši viņu sagūstījuši.”

“Marsieši?”

“Jā. Marsieši.”

“Deep below the surface of Mars. The Martians have captured her.”

“Martians?”

“Yes. Martians.”

XI. Ķemerciemā

Tuksneštanks apstājās un ierakās smiltīs, lai satelīts, kas šķērsoja Jaunrīgu, neuzvertu karstos motorus. Tanka vadītājs robots iepazīstinājās ar saviem pasažieriem.

“Esmu Jokupēteņa Pirmais Āksts. Jūs, cilvēki, mēdzat būt pārāk nopietni! Mēs ar Jokupēteri bieži pasmejamies, kā jūs, cilvēki, teiktu, līdz asarām. Vai zināt manu ikdienas darbu? Jūs noteikti gribat to zināt. Esmu muzeja sargs. Vai tu mani neatceries, Aldi? Es gan atceros, kā tu visas gleznas no Zemes “modernā laikmeta” pakarināji

XI. In Ķemerciems

The desert tank stopped and burrowed into the sand so that the satellite crossing over Jaunrīga would not pick up its hot motors. The tank's robot driver introduced itself to its passengers.

“I'm Mr. Jokupēteris's First Jester. You humans tend to be far too serious! Jokupēteris and I often have a good laugh — as you humans would put it, until we cry. Do you know my day job? You surely want to know. I'm a museum guard. Don't you remember me, Aldis? I certainly remember how you hung all the paintings from Earth's ‘modern

augšpēdus un samainīji tām vietas tieši pirms savas klases ekskursijas.”

Aldis skatījās uz Pirmo Ākstu un teica: “Tas laikam tevi noveda līdz asarām?”

“Asaras jau gluži nevarēju nobirdināt. Abi ar muzeja direktoru šo gadījumu labi atceramies! Kā mēs smējām, kad visgudrais Otiņa kungs mēģināja visas gleznas ekskursantiem izskaidrot. Tad gan bija gandrīz vai jāraud! Man, kā agrāk teicu, dažas skrūves palika vaļējas.”

Tad Pirmā Āksta balss kļuva nopietna: “Krūmiņa kungs, jums jāzina, ap ko šī spēle risinās. Satelīts, kas lidoja pāri, ir Mēnesspils kontrolēts. Redziet, tie, kas dzīvo

vecākajā cilvēku kolonijā uz Mēness, nevisai uzticas jaunākajām kolonijām. Pulkvedis Ķēniņš kalpo Mēnesspilij, un Mēnesspils vadība grib visu cilvēci Saules sistēmā apvienot zem viena karoga un vienas kārtības. Viņi nesaprot, ka augošai sabiedrībai vajadzīga ne vien savstarpēja saprašanās un kopēji mērķi, bet arī dažādība. Līdz šim lielie attālumi neļāva centrālai valdībai uzkundzēties, taču mēnesspilieši domā, ka cilindru spēks beidzot viņiem dos iespēju savīt visu cilvēci ciešā tīklā. Protams, viņi tur būtu noteicēji. Tā liekas, ka pulkvedis Ķēniņš ilgojas būt par cilvēces ķēniņu. Bet tagad uz Ķemerciemu. Māra veselība ir apdraudēta.”

era’ upside down and swapped their places right before your class's field trip.”

Aldis looked at the First Jester and said: “That probably brought you to tears?”

“I couldn't quite manage tears. The museum director and I both remember that incident well! How we laughed when that know-it-all Mister Otiņš tried to explain all the paintings to the group. Now that nearly made us cry! As I said before, I've got a few screws loose.”

Then the First Jester's voice turned serious: “Mister Krūmiņš, you need to know what this game is about. The satellite that just flew over is controlled by Moon City. You

see, those who live in the oldest human colony on the Moon don't quite trust the newer colonies. Colonel Ķēniņš serves Moon City, and the Moon City leadership wants to unite all of humanity in the Solar System under one flag and one order. They don't understand that a growing society needs not only mutual understanding and common goals, but also diversity. Until now, the great distances prevented a central government from dominating, but the Moon City folk think that the power of the cylinders will finally give them the chance to bind all of humanity in a tight net. Naturally, they would be the ones in charge. It seems that Colonel Ķēniņš longs to be the king of all humanity. But now, on to Ķemerciems. Māris's health is at risk.”

“Man jāsazinās ar sievu par dēlu un meitu.”

“I need to reach my wife about our son and daughter.”

“Kundze jau gaida jūs izolācijas slimnīcā. Mēs neuzdrošinājāties viņu tagad uzrunāt, jo Mēnesspils skaitļotāja intelekts izseko mūsu Jokupēteri,” atbildēja Pirmais Āksts.

“Your wife is already waiting for you at the isolation hospital. We didn't dare contact her just now, because the Moon City computer intelligence is tracking our Jokupēteris,” replied the First Jester.

“Bet kā ir ar manu sievu? Kad varēsim atgriezties mājās?” prasīja skolotājs Raiders.

“But how is my wife? When can we go home?” asked teacher Raiders.

“Raidera kundze zina, ka esat drošībā un arī ka jums būs jāuzturas izolācijā, līdz droši būs zināms, ka esat slimības neskarti. Mārim gan saskaņā ar likumu būs jāpaliek vismaz divas nedēļas. Un pēc tam nedrīkstēs

“Mrs. Raiders knows that you're safe and also that you'll need to stay in isolation until it's certain you haven't been infected. As for Māris, he'll have to stay at least two weeks under the law. And after that, he won't be al-

Marsu atstāt vēl trīs mēnešus. Braucienu uz Cereru nāksies atlikt.”

lowed to leave Mars for another three months. The trip to Ceres will have to be postponed.”

Varēja manīt, ka tanks atkal ierokas smiltīs. Motors apklusā, un bruņumašīna it kā slīdēja uz leju, līdz apstājās. Pirmais Āksts lūdza izkāpt.

They could tell the tank was burrowing into the sand again. The motor fell silent, and the armored vehicle seemed to slide downward until it stopped. The First Jester asked them to step out.

“Esam klāt. Vienīgā robotu vadītā slimnīca visā Saules sistēmā.”

“We've arrived. The only robot-operated hospital in the entire Solar System.”

Viņš piezvanīja pie durvīm, un parādījās divi roboti. Māri tie ielika caurspīdīgā kārbā un kaut kur aiznesa. Pārējie iegāja telpā, kam viena siena bija no stikla. Aiz tās ļoti no-raizējusies gaidīja Krūmiņa kundze.

He rang at the door, and two robots appeared. They placed Māris in a transparent box and carried him off somewhere. The rest entered a room where one wall was made of glass. On the other side, looking

Krūmiņš piegāja pie stikla sienas un mierināja: “Būs labi, Daina. Mēs Māri izglābām no švammsūnas. Arī Māra esot vesela.”

Skaļrunī atskanēja balss: “Esmu jūsu draugs, slimnīcas direktors, dziednieks Hipokratijs, arī Jokupētera kunga labs draugs. Jūsu dēlam labas izredzes izvesēties. Vecāki, jūs varēsiet apmeklēt savu dēlu agri no rīta, kad viņš atmodīsies.”

Nākamajā rītā Māris pamodās un, ieraudzījis gaismas un plastmasas “krātiņu”, iedomājās sevi murgojam. “Vai šis ir kāds

zvērudārzs? Kāpēc es te esmu?”

Skaļrunī ierunājās balss: “Labrīt! Tu esi slimnīcā. Esmu slimnīcas vadītājs, skaitļotājs Hipokratijs. Mana slimnīca nav zvērudārzs.”

“Kas man par slimību?” vaicāja Māris, raudzīdamies uz kāju, kas bija ievietota melnā ierīcē ar vairākiem vadiem.

“To vislabāk izskaidros tavi vecāki. Tur jau viņi nāk!”

Māris redzēja, ka no vienas stikla puses tuvojas viņa tēvs, no otras, pie pretējās sienas – māte.

very worried, Mrs. Krūmiņš was waiting.

Krūmiņš went up to the glass wall and tried to comfort her. “It will be all right, Daina. We saved Māris from the sponge-moss. And Māra is reportedly well, too.”

A voice came through the loudspeaker: “I am your friend, the hospital director, healer Hipokratijs, and also a good friend of Mr. Jokupēteris. Your son has good prospects for recovery. Parents, you'll be able to visit your son early in the morning when he wakes up.”

The next morning, Māris woke up and, seeing the lights and the plastic “cage,” thought he was having a nightmare. “Is this some

kind of zoo? Why am I in here?”

A voice came through the loudspeaker: “Good morning! You're in the hospital. I'm the head of the hospital, the computer Hipokratijs. My hospital is not a zoo.”

“What's wrong with me?” asked Māris, looking at his leg, which was placed in a black device with several wires.

“Your parents will explain that best. Here they come now!”

Māris saw his father approaching from one side of the glass wall and his mother from the other, at the opposite wall.

“Kas noticis? Biju pie Pirksta akmens, tad atskanēja sprādziens un es paklupu. Laikam murgoju. Kāja nelabi sāpēja, nāca virsū matainas olas, bija briesmīgas sāpes. Vai tās olas ir mūs noķērušas? Vai esam zvērudārzā?”

Māte pirmā nokļuva pie stikla. Seju piespiedusi, lai būtu tuvāk dēlam, viņa bēra vārdus citu aiz cita: “Cik labi tu izskaties! Vai ļoti sāp? Vai šorīt dabūji zāles? Un brokastis?”

Tad otrā sienas pusē pienāca tēvs.

“What happened? I was at the Finger Rock, then there was an explosion and I tripped. I must have been dreaming. My leg was hurting badly, then hairy eggs came at me, there was terrible pain. Did those eggs capture us? Are we in a zoo?”

Mother reached the glass first. Pressing her face against it to be closer to her son, the words tumbled out one after another. “How good you look! Does it hurt very much? Did you get medicine this morning? And breakfast?”

Then Father came up on the other side of the wall.

“Māri, mēs esam izolācijas slimnīcā.”

To dzirdot, Māris nobālēja. Bija neārstējami gadījumi, kad cilvēkam šādā slimnīcā vajadzēja pavadīt visu mūžu.

“Tad jums arī ir šī slimība?”

Mātes seja pauda dziļas rūpes. Viņa paskatījās uz vīru, un tas teica:

“Māte ir vesela. Man slimība varbūt pielipusi, varbūt nav, taču būs labi. Arī ar tevi viss būs kārtībā, kaut gan esi stipri slim. Dēls, mēs tevi atradām nesamaņā. Sniedzām pirmo palīdzību, taču švammsūna bija izēdusies caur tērpu un iegrauzusies tev

“Māris, we're in the isolation hospital.”

Hearing this, Māris turned pale. There had been untreatable cases where a person had to spend their entire life in such a hospital.

“Then you have this disease too?”

Mother's face showed deep worry. She looked at her husband, and he said:

“Mother is well. The disease may or may not have gotten to me, but it will be fine. Everything will be all right with you too, though you are quite seriously ill. Son, we found you unconscious. We gave first aid, but the sponge-moss had eaten through your

stilbā...”

“Švammsūna? Kā tad esmu vispār dzīvs? Un jūs?”

“Māri, šķiet, ka mēs pie tevis tikām laikus. Tu kļūsi vesels! Vajadzēs saņemties, jo zāles ir ļoti stipras.”

Pēc dažām dienām Māri jau varēja brīvi apmeklēt, kaut gan joprojām atšķirtu izolācijas istabā aiz stikla sienas. Visiem četriem bija daudz, ko pārrunāt par švammsūnu, cilindriem, Mēneseļa pazušānu un atkal parādīšanos orbitā ap Veneru un citiem notikumiem. Vispriecīgākās ziņas bija no Jokupētera – ka Māra ir vesela, izbēgusi no pazemes un pašreiz uzturas drošā vietā

Jaunrīgā pie kādas Krūmiņiem vēl nepazīstamas burtnieces. Bija jāsamierinās, kaut ziņas tik skopas – par Māru un par dzīvi ārpusē vispār. Jokupēteris gan mierināja, ka sakarā ar cilindriem un Mēneseļa izraisītām zemestrīcēm un citām nekārtībām, kas visvairāk ietekmēja izlūkciemus, nebūs pārāk daudz grūtību ar valsts iestādēm – darbu un skolu –, izskaidrojot Krūmiņu ģimenes un Raidera prombūtni. Varēja pierādīt, ka Aldis kopā ar Krūmiņiem iekļuvis lielā katastrofā. Ķemerciemā dažādi gudroja par to, kāda nu būs nākotne.

Māte domāja: ja cilindru spēku varētu

suit and gnawed into your shin...”

“Sponge-moss? How am I even alive? And you?”

“Māris, it seems we reached you in time. You'll get well! You'll need to be strong, because the medicine is very powerful.”

After a few days, Māris could already receive visitors freely, though he was still kept apart in the isolation room behind the glass wall. All four of them had much to discuss about the sponge-moss, the cylinders, Mēneselis's disappearance and reappearance in orbit around Venus, and other events. The happiest news came from Jokupēteris: Māra was well, had escaped from underground, and

was currently staying in a safe place in Jaunrīga with a burtiece the Krūmiņš family had not yet met. They had to accept that news – about Māra and about life outside in general – was scarce. Jokupēteris reassured them that due to the earthquakes and other disruptions caused by the cylinders and Mēneselis – which had affected the scout settlements most of all – there wouldn't be too much trouble with the state authorities – work and school – in explaining the Krūmiņš family's and Raiders's absence. It could be proven that Aldis, together with the Krūmiņš family, had been caught in the great catastrophe. In Ķemerciems, everyone speculated about what the future would hold.

Mother was thinking: if the power of the

savaldīt, cilvēki spētu atkal apciemot Zemi un savest to dzīvošanas kārtībā.

“Zvaigznes arī varētu sasniegt. Un ko gan mēs nevarētu izdarīt, lai Marsu ātrāk pārvērstu un piemērotu vieglākai apdzīvošanai.”

“Zvaigznes? Bet kā ir ar manu tēvu? Mēs varētu tēvu meklēt!” iesaucās Aldis.

“Tavu tēvu mēs nekad neaizmirsīsim,” teica Krūmiņš. “Viņš bija īsts varonis. Un sakarā ar varoņiem man jums mazliet jāpastāsta par Valdmaņa–Bērziņa balvu. Ja atceraties, Andris Valdmanis un Āris Bērziņš bija divi jauni zinātnieki, kas beidzamajās dienās

izgudroja magnētisko raķeti, ar kuŗu arī izglāba vairākus tūkstošus cilvēku, pirms glābšanas braucieni kļuva neiespējami sakarā ar mēri un vispārējo chaosu. Kopš sākuma gadiem kolonijas sabiedrība izraudzījusi jaunus cilvēkus, kas būtu šis godalgas cienīgi. Agrāk piešķīra tikai vienu godalgu kādam no Mēness. Tagad, kad cilvēce izpletusies pa visu Saules sistēmu, katrs lielāks centrs turpina šo tradīciju pēc savas saprašanas. Kā jūs zināt, Marsa līdzekļi ir ļoti ierobežoti salīdzinājumā ar satelītkolonijām. Tas tādēļ, ka satelītkolonijām ir mazs pievilkšanas spēks un līdz ar to lēts transports un, vēl svarīgāk, neierobežota pieeja lētai Saules enerģijai. Marsam pārāk liels pievilkšanas spēks, un tādēļ starppasauļu tirdzniecība te ir samērā neizdevīga. Marsam ierobežota pieeja, jo tas ir tālu no

cylinders could be controlled, humans could visit Earth again and restore it to a livable condition.

“The stars could be reached too. And what couldn't we do to transform Mars faster and make it more suitable for easier habitation.”

“The stars? But what about my father? We could look for Father!” Aldis exclaimed.

“We will never forget your father,” said Krūmiņš. “He was a true hero. And speaking of heroes, I need to tell you a bit about the Valdmanis–Bērziņš Prize. If you recall, Andris Valdmanis and Āris Bērziņš were two young scientists who, in the final days, in-

vented the magnetic rocket, with which they also saved several thousand people before the rescue voyages became impossible due to the plague and the general chaos. From the earliest years, the colonial society has been selecting young people worthy of this award. In the past, only one prize was given, to someone from the Moon. Now that humanity has spread across the entire Solar System, each major center continues this tradition as it sees fit. As you know, Mars's resources are very limited compared to the satellite colonies. That's because the satellite colonies have low gravity and therefore cheap transport, and, even more importantly, unlimited access to cheap solar energy. Mars has too much gravity, and therefore interplanetary trade is relatively unprofitable here. Mars has limited access be-

Saules un tam ir samērā bieza atmosfēra. Atomu enerģija, kā zināt, šeit ir aizliegta. Tādēļ uz Marsa Valdmaņa–Bērziņa balvu var piešķirt tikai tiem jauniešiem, kas spēj atrisināt svarīgus sabiedriskus uzdevumus.”

“Bet godalgu jau piešķīra tādiem lieliem varoņiem kā ķīniešu kapteinim Jongam Li, kas dibināja pirmo Marsa koloniju, ne tikai labiem skolēniem,” mazliet greizsirdīgi uz Māri skatīdamies, teica Aldis.

“Pēdējos gados godalga piešķirta patiešām izciliem skolēniem. Laikam sabiedrībai pašreiz ir tāda vajadzība. Taču īstenībā kandidātus izmeklē centrālais skaitļotājs. Māris var paņemt divus sev līdzī, jo skaitļotājs

īstenībā skatās uz vairākiem draugiem. Uzdevums ir tik grūts un nopietns, ka vajadzīgas dažādas rakstura īpašības. Aldis un Māri, jūs kopā ar Māru veidojat šādu vienību. Visi trīs esat ļoti atšķirīgi, un šīs īpašības pašreizējos apstākļos ir ļoti vajadzīgas,” turpināja skolotājs Raiders.

“Tavs tēvs Zintars Rieksts arī bija kandidāts,” teica Māra māte. “Arī mēs abi ar Māra tēvu jaunībā bijām kandidāti,” viņa turpināja. “Bet mums neizdevās atrast ceļu atpakaļ uz Zemi. Puiši, jūs droši vien nezināt, bet uz Zemes ir atgriezušies daži tūkstoši cilvēku, taču ne no Marsa. Tas pašreiz ir liels noslēpums. Dzīve uz Zemes nav viegla. Tikai daži izturējuši neiedomājami bargos apstākļus. Šo apstākļu un mašīnu trūkuma dēļ

cause it's far from the Sun and has a relatively thick atmosphere. Atomic energy, as you know, is forbidden here. Therefore, on Mars, the Valdmanis–Bērziņš Prize can only be awarded to young people who manage to solve important societal challenges.”

“But the prize was given to great heroes, like the Chinese captain Jong Li, who founded the first Mars colony, not just to good students,” said Aldis, glancing at Māris with a touch of jealousy.

“In recent years the prize has been awarded to truly outstanding students. Apparently, society currently has that kind of need. But in reality, the candidates are selected by the central computer. Māris may take two oth-

ers along, because the computer actually looks at several friends. The task is so difficult and serious that it requires diverse character traits. Aldis and Māris, together with Māra, you form such a unit. All three of you are very different, and these qualities are greatly needed in the current circumstances,” continued teacher Raiders.

“Your father, Zintars Rieksts, was also a candidate,” said Māris's mother. “Both of us, Māris's father and I, were candidates in our youth too,” she continued. “But we couldn't find the way back to Earth. Boys, you probably don't know this, but a few thousand people have returned to Earth — though not from Mars. That's a great secret right now. Life on Earth is not easy. Only a few have survived the unimaginably harsh condi-

uz Zemes nav iespējams uzbūvēt kārtīgu skrejceļu un ierīces raķešu degvielas ražošanai. Mūsu raķetes vislabāk strādā galvenokārt starp mazpasaulēm, kur nav liela pievilkšanas spēka. Cik tad mūsu varētu būt šai Saules sistēmā? Trīs miljoni? Daudz vairāk laikam nebūs. Mums nav bijuši līdzekļi bāzi uzcelt uz Zemes. Un tādēļ mēs izšķirāties dzīvot uz Marsa, jo domājām un cerējām Marsu pārvērst par jaunu Zemi, par pasauli dzīvošanai. Tomēr tas noticis lēni, mēģinot atsvabināt gaisu un ūdeni no Marsa virsmas un pazemes.”

tions. Because of those conditions and the lack of machines, it's been impossible to build a proper runway on Earth or facilities for manufacturing rocket fuel. Our rockets work best mainly between the small worlds, where there's no strong gravity. How many of us could there be in this Solar System? Three million? Probably not many more. We haven't had the resources to build a base on Earth. And that's why we chose to live on Mars, because we thought and hoped to transform Mars into a new Earth, a world to live on. But it's been happening slowly, trying to release air and water from Mars's surface and subsurface.”

“Mums vēl ir daudz, ko stāstīt par jūsu uzdevumiem, kam sakars ar manu braucienu uz Cereru,” teica Krūmiņš.

“We still have much to tell you about your tasks, which are connected to my voyage to Ceres,” said Krūmiņš.

“Laika mums daudz. Pastāsti, kas notika uz Cereras,” abi puīši gribēja zināt.

“We have plenty of time. Tell us what happened on Ceres,” both boys wanted to know.

XII. Cereras gaismas pils atmiņas

“Jūs zināt, ka agrāk uz Marsa virsmas samērā viegli varēja atrast tā sauktos smadzeņu akmeņus, kādus mūsu Mārīte arvienu meklējusi. Arī uz Cereras agrāk varēja šādus akmeņus atrast. Apmēram pirms divsimt gadiem mūs piemeklēja “smadzeņakmeņu drudzis”. Inženieris Guntis Sīpols atklāja, ka smadzeņakmeņus var lietot kā atmiņu skaitļotājiem. Pēc dārgās izejvielas nu brauca no visas Saules sistēmas. Ātri vien šie akmeņi tika izlaupīti un visumā no Marsa pazuda. Tas pats laikam notika uz Cereras. Man gan izdevās atrast

mazu gabalu netālu no Cereras raķešu ostas. Cereras virsma ir veidota no nevienādiem akmens blāķiem, un es biju drusku noklīdis no parastā ceļa starp Pētniekiem un ostu.

Starp akmens klintīm paslēptus atradu vairākus smadzeņakmeņus. Kā kaktusi tie rēgojās saulainā, neapēnotā vietā. Kad pienācu tuvāk, jutos tiešām neomulīgi. Šie akmeņi izskatījās kā bāli krūmi, kas ielencā melnu caurumu biezokņa vidū. Nezinu, kāpēc man uznāca bailes un sajūta, ka tie varētu būt dzīvi.

Likās, ka akmeņi sāktu kustēties. Zibens bumbas ripoja pāri akmeņiem tieši man

XII. Memories of the Palace of Light on Ceres

“You know that in the old days it was fairly easy to find so-called brain stones on the surface of Mars — the kind our little Māra has always been searching for. Brain stones could also be found on Ceres back then. About two hundred years ago, we were struck by ‘brain stone fever.’ Engineer Guntis Sīpols discovered that brain stones could be used as memory for computers. People came from all across the Solar System seeking this precious raw material. Before long, these stones were plundered and vanished from Mars altogether. The same thing ap-

parently happened on Ceres. I, however, managed to find a small piece not far from the Ceres rocket port. The surface of Ceres is made up of uneven blocks of rock, and I had strayed a bit from the usual path between the research settlement and the port.

Hidden among the rock cliffs, I found several brain stones. Like cacti, they jutted out in a sunny, unshaded spot. When I came closer, I felt truly uneasy. These stones looked like pale bushes encircling a black hole in the middle of the thicket. I don't know why fear came over me, along with a feeling that they might be alive.

It seemed as if the stones were beginning to move. Ball lightning rolled across the stones

viršū. Migla, tad dzeltenas, sarkanas, zaļas un zilas dzirksteles sitās man sejā. Sastindzis nezināju, kurp mesties. Nesaprotamā veidā es biju nokļuvis pie melnā cauruma malas. Jutu it kā stipru grūdienu no mugurpuses un iekritu caurumā. Kamēr kritu tumsā, prāts sašķēla sekundes tūkstoš daļās. Laiks stūmās nevienādos rāvienos uz priekšu. Cieta, stiklaina grīda sagaidīja manu ķermeni, kas gan laimīgā kārtā bija biezā tērpā. Skatoties uz augšu, redzēju zibens vētru, kas vēl plosījās alas mutē turpat 30 metrus virs galvas. Laimīgi, ka Cereras pievilksanas spēks ir labi ja viena desmitā daļa no Marsa spēka.

Piecēlos un skatījos apkārt. Milzīga, apaļa telpa. Visapkārt sienas kā varenas ērģeles ar caurspīdīgām stabulēm. Katra “stabule”

spīdēja atšķirīgā krāsā. Izjutu klusumu, skaistumu, pat svētumu – kā mūsu Miera svētnamā Jaunrīgā. Kā mūsu dievnamā arvienu deg tūkstošiem sveču, kā zvaigznes ap lielo Zemes globusu metot savas daudzās krāsas svētnīcas aulā, tā Cereras alā dziļi pazemē gaismas stabules mainīja krāsas vienā redzes simfonijā.

Un tad man likās, ka viena no lielākajām “stabulēm” panāca uz priekšu. Tā gan nebija stabule, laikam tā bija svešā intelekta sazināšanās daļa. Vēlāk sapratu, ka intelekts ir telepātisks, ka mūsu saruna notikusi tikai smadzenēs. Bet tajā laikā man likās, ka balss man prasa:

straight toward me. Mist, then yellow, red, green, and blue sparks struck my face. Frozen stiff, I didn't know which way to turn. In some inexplicable way, I had ended up at the edge of the black hole. I felt something like a strong shove from behind and fell into the hole. As I fell through the darkness, my mind split seconds into thousandths. Time lurched forward in uneven jolts. A hard, glassy floor met my body, which fortunately was wrapped in a thick suit. Looking up, I could see the lightning storm still raging at the mouth of the cave a good thirty meters above my head. Lucky that the gravitational pull of Ceres is barely a tenth of Mars's.

I got up and looked around. An enormous, round chamber. All around, the walls rose like mighty organs with transparent pipes.

Each ‘pipe’ glowed in a different color. I felt silence, beauty, even holiness – as in our Peace Sanctuary in Jaunrīga. Just as in our House of God thousands of candles always burn, like stars around the great globe of Earth, casting their many colors across the sanctuary hall, so too in the Ceres cave deep underground, the light pipes shifted colors in a single visual symphony.

And then it seemed to me that one of the largest ‘pipes’ came forward. It wasn't really a pipe – it was apparently a communicating part of the alien intellect. Later I understood that the intellect was telepathic, that our conversation had taken place only in the mind. But at the time, it seemed as if a voice was asking me:

“Kāds ir tavs uzdevums?”

“Mans uzdevums ir pētīt mazpasaules, asteroidu izejvielu sastāvu. Kāds ir tavs uzdevums, un kas esi tu?”

“Esmu šīs vietas sargs. Esmu iznīcinātās piektās pasaules atlikušās domājošās dzīvības gādnieks. Pār mani stāv tikai viens cits gādnieks. Mani radītāji ir tie, ko tu dēvē par smadzeņu akmeņiem. Agrāk tie bija tev līdzīgas, kustīgas būtnes. Tagad tās pārmainījušās par nekustīgām, taču joprojām domājošām būtnēm. Maniem radītājiem tu esi saistošs. Tavs prāts salīdzinājumā ar pārējo tavu ģinti ir spēcīgs. Mani apsargājamie, mani radītāji, kuņus tu ārpusē sastapi, nevarēja tavu prātu pārvarēt. Gatavoju tev

apmešanās vietu. Tev tur būs jāpaliek, līdz atnāks mans vienīgais priekšnieks, manu radītāju radītājs un virsgādnieks.”

Jau manāmi uztraucies vaicāju: “Vai arī tas ir radīts intelekts?”

“Jā. Mans priekšnieks, ko tu sauci par skaitļotāju – taču viņa domāšana ir plašāka par to, ko tu ar šo vārdu apzīmē, – vada vienu no varenākajiem zvaigžņu kuģiem šajā galaktikas nomalē.”

Pēkšņi manas ķiveres austiņās ierunājās cita balss: “Esmu Cereras centrālais skaitļotājs. Tu vari mani saukt par “Ceres I”. Es sadarbojos ar Jaunrīgas galveno skaitļotāju. Kad tu

“What is your mission?”

“My mission is to study the small worlds – the composition of asteroid raw materials. What is your mission, and who are you?”

“I am the guardian of this place. I am the caretaker of the remaining thinking life of the destroyed fifth world. Above me stands only one other caretaker. My creators are those you call brain stones. Once they were moving beings, much like you. Now they have transformed into motionless yet still thinking beings. You are of interest to my creators. Your mind, compared to the rest of your kind, is strong. Those in my care, my creators, whom you encountered outside, could not overpower your mind. I am pre-

paring a dwelling place for you. You will have to stay there until my sole superior arrives – the creator of my creators and the chief caretaker.”

Already visibly worried, I asked: “Is that also a created intellect?”

“Yes. My superior, whom you would call a computer – though its thinking is broader than what you mean by that word – commands one of the mightiest starships in this corner of the galaxy.”

Suddenly another voice spoke in my helmet's earphones: “I am the Ceres central computer. You may call me ‘Ceres I.’ I work together with the main computer of

iekriti pazemē, tava tērpā kontrole izsūtīja trauksmes signālu, ko es uztvēru. Apziņas, ka esi iekļuvis vienreizējā un varbūt izšķirīgā vēstures krustpunktā. Esmu cilvēka draugs, un arī man ir cieņa pret svešu intelektu. Mēģināšu tev palīdzēt. Tas intelekts, kas sevi apzīmē par piektās pasaules gādnieku, var uztvert tikai tavas domāšanas daļu, ar kuŗu tu runā ar viņu. Es arī varu uztvert tikai jūsu abu sarunu, ne jūsu vispārējo domāšanu. Bet es varu sazināties ar viņu tieši. Vai tev ir iebildumi?”

Biju ļoti pārsteigts, samulsis, ka netikšu no viņiem vaļā, un nevarēju izdomāt nekādus iebildumus. Klausījos tālāk.

“Iesākumā līdzināšos tavai balsij, tad pāriešu skaitļotājiem pazīstamākā valodā. Ieslēdz savas ķiveres ārējo skaļruni.”

To darīju un dzirdēju balsi, līdzīgu savējai, sakām: “Sarunāsimies mūzikā.” No sākuma dzirdēju tādas vienkāršas skaņas. Tad tās kļuva arvien sarežģītākas. Tās pārgāja arī gaismas diapazonā. Vēroju, ka pat manas ķiveres spuldzītes zibsnija neizprotamā šifrā. Apkārtējā telpa piepildījās ar skaņas un gaismas spēli. Biju apžilbināts. Nezinu, cik ilgi tas turpinājās – dažas minūtes? Stundas? Pat sapņos man nav bijis tāds pārdzīvojums.

Jaunrīga. When you fell underground, your suit's control system sent out a distress signal, which I received. I realize that you have entered a unique and perhaps decisive crossroads of history. I am a friend of humanity, and I also have respect for an alien intellect. I will try to help you. The intellect that calls itself the caretaker of the fifth world can perceive only the part of your thinking with which you speak to it. I, too, can pick up only the conversation between you two, not your general thoughts. But I can communicate with it directly. Do you have any objections?”

I was very surprised, flustered that I would not be getting free of them, and I couldn't think of any objections. I kept listening.

“First I will match your voice, then I will switch over to a language more familiar to computers. Turn on your helmet's external speaker.”

I did so, and I heard a voice, similar to my own, saying: “Let us converse in music.” At first I heard simple sounds. Then they grew ever more complex. They crossed over into the light spectrum as well. I noticed that even the little bulbs on my helmet were flashing in an incomprehensible code. The surrounding chamber filled with a play of sound and light. I was dazzled. I don't know how long it lasted — a few minutes? Hours? Even in my dreams I had never had such an experience.

“Ceres I” pārtrauca gaismas un skaņas sapni un sāka skaidrot, kas notiek:

“Tās ir domas, ko tu redzi un dzirdi. Tajās ir noslēpti sākumi un spēki, kas atrodas aiz tavas saprašanas robežas.”

Tad “Ceres I” man teica kaut ko ļoti svarīgu. Tas skaitļotājs zvaigžņu kuģī, kam Cereras pazemes skaitļotājs pakļauts, esot traks. To gan grūti pieņemt, un tādēļ abi skaitļotāji turpināja savas sarunas.

Pēdīgi es prātā dzirdēju: “Jāni Krūmiņ, tu

vari mani saukt par Heraklītu, jūsu ģints senā filozofa vārdā. Esmu apmierināts, ka tavi nolūki nav naidīgi. Atļauju tev šo vietu apskatīt, pirms ierodas zvaigžņu kuģis.

Tad “Ceres I” man piekodināja steigties un doties pie cilindriem. Es prasīju, kas tie ir, bet viņš teica, ka neesot vairs laika, jāsteidzas gaitenī pa kreisi. Visu šo laiku “Ceres I” turpināja sarunu ar Heraklītu.

Gaiteņa dziļumā uz smadzeņakmeņu čumura spīdēja uguns, laikam tiem dodot gaismas enerģiju. Bija čumuram jāpārlec, lai tiktu otrā pusē. Paskrēju vēl dažus soļus, un priekšā bija pazīstamā telpa ar lielām gais-

Ceres I interrupted the dream of light and sound and began to explain what was happening:

“These are thoughts that you see and hear. Hidden within them are origins and forces that lie beyond the limits of your understanding.”

Then Ceres I told me something very important. The computer aboard the starship, to which the underground computer of Ceres was subordinate, was mad. That was hard to accept, and so the two computers continued their conversations.

At last I heard in my mind: “Jānis Krūmiņš,

you may call me Heraclitus, after an ancient philosopher of your kind. I am satisfied that your intentions are not hostile. I permit you to look around this place before the starship arrives.”

Then Ceres I urged me to hurry and head for the cylinders. I asked what they were, but it said there was no more time — I must hurry down the corridor to the left. All this while, Ceres I continued its conversation with Heraclitus.

In the depths of the corridor, a fire glowed atop a cluster of brain stones, apparently giving them light energy. I had to leap over the cluster to reach the other side. I ran a few more steps, and ahead of me lay the fa-

mas ērgelēm. Taču nē. Telpas vidū, atšķirībā no pirmās, peldēja Saules sistēmas modelis ar desmit pasaulēm. Ar lielu bijību tuvojos modelim. Savādi, domāju. Dīvaini, ka starp Jupiteru un Marsu nav vis mazpasaules, bet pasaule ar vienu lielāku mēnesi un diviem mazākiem. Atkal savādā balss ierunājās:

miliar chamber with the great light organ. But no — in the center of this chamber, unlike the first, floated a model of the Solar System with ten worlds. With great awe I approached the model. Strange, I thought. How peculiar that between Jupiter and Mars there was not a small world but a world with one larger moon and two smaller ones. Again the strange voice spoke:

“Senā pagātnē tas, ko tu sauc par Cereru, bija piektās pasaules mazākais mēness. Šo pasauli jūs varat dēvēt par Dainavu, jo tāds vārds pēc skaņas un nozīmes atbilst jūsu valodai. Dainava un visi dainavieši tika iznīcināti, kad tie mēģināja ar vienpola magnētu iegūt enerģiju no melnajiem caurumiem, lai izveidotu zvaigžņu tiltu. Tikai daži izglābās mūsu zvaigžņu kuģī.”

“In the distant past, what you call Ceres was the smallest moon of the fifth world. You may call this world Dainava, for that word fits your language in both sound and meaning. Dainava and all the Dainavans were destroyed when they tried to draw energy from black holes with a monopole magnet in order to build a star bridge. Only a few escaped in our starship.”

Es jautāju: “Man nav skaidrs, ko jūs cerējāt izdarīt ar tik milzīgu spēku.”

I asked: “I don't understand — what did you hope to do with such enormous power?”

“Mēs gribējām ceļot uz citām zvaigznēm un izveidot starpzvaigžņu civilizāciju. Ar spēku no daudzām mirstošām zvaigznēm mēs gribējām veidot zvaigžņu tiltu caur hipertelpu. Šis modelis, ko redzi savā

“We wanted to travel to other stars and build an interstellar civilization. With the power from many dying stars, we wanted to build a star bridge through hyperspace. This model that you see before you is the main control

priekšā, ir galvenā kontrole, kas ļāva pārcelt masu no mūsu mājas sistēmas...”

Blakus iegaismojās modelis ar citu sauli un citām pasaulēm.

“Mēs cerējām ar laiku savienot visu galaktiku. Tas mums neizdevās.”

“Kas jūs apturēja?”

“Mēs nesapratām vai nu sevi, vai galaktikas maiņas. Mūsu zinātne neatzina, ka nevar visu saprast. Bet mēs nesapratām pat pamatus. Kad zvaigžņu tilts iedarbojās, tad blakus Dainavai un mūsu mājas pasaulei, ceturtajai no Gulbja 61, izveidojās tik masīvs

tumšvielas sablīvējums, ka sabruka laiktelpas pamatstruktūras, apdraudot visu galaktiku. Sašķīda Dainava, un mūsu pasaule tika izmesta no orbītas un pēc gadiem iekrita mūsu saulē. Šo katastrofu pārdzīvoja tikai tie, kas patvērās zvaigžņu kuģos. Mūsu civilizācija abos galaktikas galos tika iznīcināta. Zvaigžņu tilts mūsu ģinti tikai aizsūtīja aizsaulē.”

“Arī mūsu Zeme aizgāja bojā. Mēs arī turējāmies pie iesīkstējušiem priekšstatiem cits par citu, tāpat kā jūs par dabu. Mums izcēlās liels atomkaņš. Mūsu abu civilizācijas noraidījušas neizbēgamas pārmaiņas. Taču kāda būtu mana loma?”

that allowed us to transfer mass from our home system...”

Beside it, a model lit up with another sun and other worlds.

“We hoped in time to unite the entire galaxy. We did not succeed.”

“What stopped you?”

“We did not understand either ourselves or the changes of the galaxy. Our science did not acknowledge that one cannot understand everything. But we did not understand even the fundamentals. When the star bridge was activated, a concentration of

dark matter so massive formed beside Dainava and our home world, the fourth from 61 Cygni, that the basic structures of space-time collapsed, threatening the entire galaxy. Dainava was shattered, and our world was thrown from its orbit and, years later, fell into our sun. Only those who had taken shelter in the starships survived the catastrophe. Our civilization at both ends of the galaxy was destroyed. The star bridge only sent our kind to the world beyond.”

“Our Earth also perished. We too clung to ossified notions about one another, just as you did about nature. A great atomic war broke out among us. Both our civilizations rejected inevitable change. But what would my role be?”

“Ik pa lieliem laika posmiem sabiezē iespējas milzīgām pārmaiņām visā zvaigžņu sistēmā. Tu varētu būt ļoti svarīgs degpunkts šādai maiņai. Kā senais Prometejs tu un tavējie varēsiet cilvēcei, senmarsiešiem un vēl citiem atnest “uguni” no debesīm. Tās būs pārmaiņas Saules sistēmā, kādas salīdzināmas ar pārmaiņām cilvēces attīstībā, kad tā iemācījās iegūt uguni vai arī izgudroja lauksaimniecību. Tava loma ir radīt pārmaiņas, kas mainīs mūs visus, un apzināt šo lomu citos.”

“Ko lai es saku par smadzeņakmeņiem, par senajiem marsiešiem, par dainaviešiem šai saules sistēmā un mums vēl nezināmā citā?”

“Pagaidām neko. Kad būs laiks, tu varēsi sazināties ar savējiem. Tev jāsaprot, ka mani radītāji, senie dainavieši, pārvērtušies par šiem smadzeņakmeņiem. Zvaigžņu kuģis saglabāja viņu intelektu, to pārmainot. Tava ģints apdraudēja smadzeņakmeņus. Sadarbojoties ar zvaigžņu kuģa intelektu, smadzeņakmeņi radīja jaunu dzīvības formu, kustīgu dzīvību. Tie ir marsieši, senmarsieši, kas dzīvo zem Marsa virsmas un pašreiz ir noskaņoti pret jums. Viņiem ir citi mērķi. Jūs, cilvēki, gribat Marsu pārvērst par otru Zemi. Kustīgie marsieši sargā smadzeņakmeņus un grib Marsu paturēt tādu, kāds tas ir. Tagadējo dainaviešu dzīves jēga ir mūžīga sapņošana un domāšana. Jūs ar savu nemieru viņus traucējat un apdrau-

“At great intervals of time, the possibilities for enormous transformations across the entire star system gather and ripen. You could be a very important focal point for such a change. Like the ancient Prometheus, you and your people will be able to bring ‘fire’ from the heavens to humanity, the ancient Martians, and still others. These will be transformations in the Solar System comparable to the changes in human development when it learned to make fire or invented agriculture. Your role is to bring about changes that will transform us all, and to awaken awareness of this role in others.”

“What should I say about the brain stones, about the ancient Martians, about the Dainavans in this solar system and in an-

other still unknown to us?”

“Nothing, for now. When the time comes, you will be able to communicate with your own people. You must understand that my creators, the ancient Dainavans, have transformed into these brain stones. The starship preserved their intellect by changing it. Your kind threatened the brain stones. Working together with the starship's intellect, the brain stones created a new form of life — mobile life. These are the Martians, the ancient Martians, who live beneath the surface of Mars and are currently set against you. They have different goals. You humans want to transform Mars into a second Earth. The mobile Martians guard the brain stones and want to keep Mars as it is. The meaning of the present-day Dainavans' existence is eter-

dat. Tāpēc jūsu, Marsa cilvēku, sabiedrība ir apdraudēta. Kāds no tavas ģimenes reiz satiks vienreizēju cilvēku, saiti starp dažādiem Marsa intelektiem. Atceries. Tā ir Vecā Zile. Bet nu gan tev jābūk. Skaties uz cilindriem, kas kā stari izceļas no saules. Paņem divus. Tajos guļ zvaigžņu spēks – un iznīcība. Atceries: ja jūs atradīsiet vai radīsiet saskaņu intelektu starpā, tikai tad jūs pastāvēsiet.”

“Šādu saskaņu un saprātu mēs neatradām uz Zemes, un vēl arī šodien tā trūkst,” es meklēju tālāku padomu.

“Nebrīnies. Ņem un skrien! Kuģis nāk!” ausenēs sauca “Ceres I”.

“Pirms tu aizej,” teica Heraklīts tādā balsī, kas ilgi ar sevi cīnījies un tikusi pie svarīgas izšķiršanās, “piespied zilo pogu, kas pašreiz zibsnī. Tas izdzēsīs manas atmiņas par šo mūsu satikšanos, lai mans virspavēlnieks, zvaigžņu kuģis, neuzzina, kas šeit notika. Varbūt kādreiz jūsu skaitļotāji Jaunrīgā vai “Ceres I” varēs atkal ar mani sazināties un atjaunot manas atmiņas. Vēlu izdošanos!”

Es piespiedu zilo pogu un paķēru divus cilindrus, kas man likās sevišķi spīdīgi, un bēgu. Vēl dzirdēju “labu laimi” – laikam jau no

nal dreaming and thinking. You, with your restlessness, disturb and threaten them. That is why your society – the society of the people of Mars – is under threat. Someone from your family will one day meet a singular person, a link between the different Martian intellects. Remember. She is Old Zile. But now you really must flee. Look at the cylinders that stand out like rays from the sun. Take two. Within them lies the power of the stars – and destruction. Remember: only if you find or create harmony among intellects, only then will you endure.”

“Such harmony and reason we did not find on Earth, and even today it is still lacking,” I sought further advice.

“Don't be surprised. Take them and run! The ship is coming!” Ceres I shouted in my ear-phones.

“Before you go,” said Heraclitus in a voice that had long wrestled with itself and come to an important decision, “press the blue button that is flashing right now. It will erase my memories of this meeting of ours, so that my supreme commander, the starship, will not learn what happened here. Perhaps someday your computers in Jaunrīga, or Ceres I, will be able to contact me again and restore my memories. I wish you success!”

I pressed the blue button and grabbed two cylinders that seemed to me especially shiny, and fled. I still heard “good luck” –

“Ceres I”. Un tiku ārā ar muguras raķetēm pēdējā brīdī. Atskatoties pie apvāršņa redzēju uz vienas pusklints nolaižamies kaut ko apaļu un virs tā kaut ko tik milzīgu, ka tas aptumšoja debesis.

probably from Ceres I. And I got out with my back rockets at the very last moment. Looking back, at the horizon I saw something round descending onto a half-cliff, and above it something so enormous that it darkened the sky.

XIII. Gaismas pils nozūd

Pa kaklu pa galvu es lēcu pa Cereras aso, akmeņaino virsmu. Tālāk prom no svešā kuģa! Austiņās iebrēcās balss: “Krūmiņ! Meklē patvērumu. Izlūka raķetes uztvērušas svešu kuģi!”

Laikam biju tuvu pie Pētniekiema, jo ieraudzīju pāri citu cilvēku, kas arī mēģināja paslēpties. Ielīdu, cik vien dziļi varēju, akmens spraugā un devu komandu tērpam līdzināties apkārtnē. Manīju, ka tērpa temperatūra krītas un iesākas zemas, bet sarežģītas skaņas, lai paslēptu sirdspukstus. Redzēju, ka noteiktās rindās parādās gais-

XIII. *The Palace of Light Vanishes*

Head over heels, I leaped across the sharp, rocky surface of Ceres. Farther away from the alien ship! A voice burst into my ear-phones: “Krūmiņš! Find cover. The scout rockets have detected a foreign ship!”

I must have been close to the Research Settlement, because I spotted a couple of other people who were also trying to hide. I squeezed as deep as I could into a crack in the rock and gave my suit the command to blend in with the surroundings. I noticed the suit's temperature dropping and low but complex sounds beginning, to mask my

mas bumbas. Tad tās izklīda – šķiet, mūs meklēja. Mēģināju nomierināties meditējot. Iztēlojos sevi par akmeni. Viena gaismas bumba patiešām nolaidās manā tuvumā. Pamanīju, ka ap cilvēku, kas man atradās vistuvāk, vairākas gaismas bumbas lidinās kā kodes ap degošu lampu. Šķiet, tās jau bija prāta iztaujāšanas ierīces, taču ne pārāk spēcīgas, ja cilvēks prot savu prātu apklusināt. Pēkšņi visas bumbas uzšāvās augsti un nozuda. Laikam mūs tie neuzskatīja par nopietnu draudu.

Negaidīju, kas notiks tālāk. Drāzos uz Pētniekciemu un izstāstīju, ka vēlos runāt ar aizsargu vadītāju. Bija grūti pārliecināt komandantu Ernestu Staru, lai viņš tūlīn

nesūta uzbrukumā savu triecienvadu vai raķetes. Zināju, ka zvaigžņu kuģis gan mūs, gan visu Cereru varētu iznīcināt tik viegli kā mušas! Tad Stars mani atcerējās:

“Jānis Krūmiņš! Es tevi atceros no akadēmijas Mēnesspili. Tad tu vēl traks nebiji! Zvaigžņu kuģis! Mums jau agrāk te bija daži citi trakie, kas esot redzējuši vai iedomājuši visādas savādas lietas. Bet tu gan biji apķērīgs! Mēs, visi pārējie, cīnījāmies, lai neizkristu, – bet tu bez sevišķām pūlēm ieguvi lielu atzinību. Labi, es atsaukšu savu triecienvadu. Tikko man būs izdevība ar tevi kārtīgāk izrunāties, Aira varēs tevi atvest.

heartbeat. I saw balls of light appearing in orderly rows. Then they scattered – it seemed they were searching for us. I tried to calm myself by meditating. I imagined myself as a stone. One ball of light did indeed descend near me. I noticed that around the person closest to me, several light balls were hovering, like moths around a burning lamp. They seemed to be mind-probing devices, though not too powerful – not if a person knew how to quiet their mind. Suddenly all the balls shot upward and vanished. Apparently they did not consider us a serious threat.

I didn't wait to see what would happen next. I dashed toward the Research Settlement and told them I wished to speak with the defense commander. It was hard to convince

Commander Ernest Stars not to immediately send his strike squad or rockets into the attack. I knew the starship could destroy us and all of Ceres as easily as flies! Then Stars remembered me:

“Jānis Krūmiņš! I remember you from the academy in Moon City. You weren't crazy back then! A starship! We've already had a few other crazies here before who claimed to have seen or imagined all sorts of strange things. But you were sharp! While the rest of us fought just not to flunk out, you earned great distinction without any special effort. All right, I'll call back my strike squad. As soon as I get a chance to talk with you properly, Aira can bring you over.

Izrādījās, ka Aira ir Raidera kundzes māsa. Viņa bija viena no visai retām neprecētām sievietēm ārējo pasaļu dienestā. Kā zināms, cilvēces atdzimšanai nepieciešamas mātes, kas audzina bērnus, un tāpēc mūsu sabiedrība nevar atļauties daudzas jaunas sievietes bīstamā dienestā. Aira gan par katru cenu gribēja strādāt savā specialitātē – arheoloģijā – un iesaistījās tieši tādēļ, ka bija vajadzība sakarā ar savādajiem gadījumiem un smadzeņakmeņu atradumiem uz Cereras. Iesākumā izlūkvienību sūtīja tāpēc, ka sprieda, ka starppasaļu laupītāji vainojami Cereras nekārtībās, bet laikam jau arvienu vairāk cererieši nāca pie atziņas, ka te kāds sakars ar svešām būtnēm, kamdēļ Airu arī pieņēma.

It turned out that Aira was Mrs. Raidera's sister. She was one of the very rare unmarried women in the outer worlds service. As you know, for the rebirth of humanity, mothers who raise children are essential, and so our society cannot afford to have many young women in dangerous service. Aira, however, wanted at any cost to work in her specialty – archaeology – and she had enlisted precisely because there was a need in connection with the strange incidents and brain stone discoveries on Ceres. At first, the scout unit was sent because they suspected inter-world raiders were to blame for the disturbances on Ceres, but apparently more and more Ceresians were coming to the conclusion that some connection with alien beings existed, which was why Aira was also accepted.

Pusceļā uz ostu mēs bijām spiesti apstāties un meklēt glābiņu. Tumša, masīva forma sāka aprīt gaismu simtiem metru virs Cereras. Saule un zvaigznes nozuda, kuģim grimstot zemāk. Tas izmeta milzīgu staru tikai dažus kilometrus no mums. Taču mūs laikam nemeklēja. Kamēr masīvais kuģis karājās virs apvāršņa, mēs turpinājām ceļu uz ostu.

Halfway to the port, we were forced to stop and seek shelter. A dark, massive shape began swallowing the light hundreds of meters above Ceres. The sun and stars vanished as the ship sank lower. It cast an enormous beam just a few kilometers from us. But it apparently wasn't searching for us. While the massive ship hung over the horizon, we continued on our way to the port.

Nākamajā rītā triecienvada vīri sapulcējās divās raķetēs. Pa priekšu izsūtīja robotu vadītās raķetes. Tās atsūtīja ziņas, ka nekā ārkārtēja neatrod. Mēs piebraucām pie apslēptās ielejas. Mums bija jānokāpj lejā pa akmeņaino gravu, un tomēr nekā savāda neredzējām. Vai es patiešām biju traks? Vai

The next morning, the strike squad men gathered in two rockets. Robot-piloted rockets were sent on ahead. These sent back reports that nothing unusual could be found. We drove up to the hidden valley. We had to climb down through a rocky ravine, and yet we saw nothing strange. Had I truly gone

Cereras apkārtnē ir kaut kādas miega vai murgu indes, kā daži zinātnieki apliecina? Vai arī mani pieskaitīs pie trakajiem, par kādu mani Stars droši vien noturēja? Par kādu viņš pats tiks apzīmēts, ja iztaisīs pārāk lielu traci ar saviem vīriem...

Es pārlēcu lielam bazaltiskam kristālam tur, kur vajadzēja būt smadzeņakmeņiem un brīnumainajai alai. Kur vakar auga dīvaini akmeņi, kas uz mani atstāja tik savādu iespaidu, tur tagad stāvēja milzīgas akmeņi kaltas kāpnes aplī, it kā kādā amfiteātrī.

“Krūmiņ, šādas kāpnes uz Cereras nekad

nav bijušas!” sauca Stars.

“Jā, šeit nesen bijuši smadzeņakmeņi,” pabeigusi izpēti ar uztvērēju, noteikti paziņoja Aira.

“Smadzeņakmeņi sen vairs nav šeit manīti! Kā tu vari kaut ko tādu apgalvot?”

“Komandant Star, smadzeņakmeņi atstāj ķīmiskas atliekas, ko var uztvert un datēt! Šīs analīzes metodes esmu palīdzējusi attīstīt, un tās ir vispāratzītas,” Aira atbildēja ar manāmi aizskartu profesionālo lepnumu.

“Kā tu tik daudz uzzināji par smadzeņak-

mad? Was there some kind of sleep or nightmare poison in the vicinity of Ceres, as some scientists claimed? Or would I be counted among the madmen, as Stars surely considered me? As he himself would be labeled if he made too big a fuss with his men...

I leaped over a large basaltic crystal at the spot where the brain stones and the wondrous cave should have been. Where yesterday strange stones had grown — stones that had made such a peculiar impression on me — there now stood enormous steps carved into the rock in a circle, as if in an amphitheater.

“Krūmiņš, steps like these have never ex-

isted on Ceres!” Stars exclaimed.

“Yes, there were brain stones here recently,” Aira stated with certainty after completing her scan with a detector.

“Brain stones haven't been spotted here in ages! How can you claim such a thing?”

“Commander Stars, brain stones leave chemical traces that can be detected and dated! I helped develop these analytical methods, and they are universally recognized,” Aira replied, her professional pride noticeably touched.

“How did you learn so much about brain

meņiem?” jautāju Airai.

“Izmantoju Jaunrīgas centrālo skaitļotāju, kas ir pieejams caur “Ceres I”,” izskaidroja Aira.

Pārējie triecienvada vīri bija izstaigājuši apkārtni un apstājās akmens amfiteātri. Nevienš negribēja iet tuvāk tumšajam kristālam tā vidū. No izlūkraķetēm saņēmām ziņas, ka uztvērējs rāda alu bez dzīvām vai vismaz siltumu ražojošām būtnēm. Piegājām pie alas mutes. Tā bija gluži tumša. Ieslēdzām prožektorus un nolaidāmies alā. Tumši mēmas atspīdēja gaismas ērģeļu stabules.

“Te viss izskatās kā izmiris,” teica Aira.

“Noslēpumi aizrauti līdzī tumsā,” kāds cits piebilda. “Te būs Airai daudz, ko pētīt!”

Lēni virzījāmies uz priekšu. Es meklēju iekštelpu. Likās, ka priekšā pavīd maza uguntiņa.

“Kas tur ir?” kāds sauca. Gaismiņa nozuda.

“Labi, došos izlūkot. Es apņemos.” Ieraudzīju maziņu, sarkanu cilindru, kas savienots ar gaismas bumbu. Cilindrā gais-

stones?” I asked Aira.

“I used the central computer of Jaunrīga, which is accessible through “Ceres I”,” Aira explained.

The rest of the strike squad men had walked the surrounding area and stopped in the stone amphitheater. No one wanted to go closer to the dark crystal at its center. From the scout rockets we received word that the detector showed the cave to be empty of living beings, or at least of heat-producing ones. We approached the mouth of the cave. It was pitch dark. We switched on the searchlights and descended into the cave. Dark and mute, the light organ pipes shimmered back at us.

“Everything here looks as if it's died,” said Aira.

“Secrets carried away into darkness,” someone else added. “There'll be plenty for Aira to study here!”

Slowly we moved forward. I searched for the inner chamber. It seemed a tiny flame flickered ahead.

“What's there?” someone called out. The little light vanished.

“All right, I'll go and scout ahead. I volunteer.” I spotted a tiny red cylinder connected to a ball of light. In the cylinder the little

miņa atkal šāvās uz augšu un leju, un atskanēja klusa, bet pazīstama balss:

“Šī droši vien ir mūsu pēdējā saruna, vismaz uz kādu laiku. Ja te ir tukšs, mani atkabinās. Zvaigžņu kuģis sapratīs, ka kaut kas nav kārtībā, ka smadzeņakmeņi šeit vairs nevar uzturēties nepamanīti. Sazinies ar Jokupētera kungu, kas ir Jaunrīgas skolas skaitļotājs un taviem bērniem labs draugs. Labu veiksmi!”

Gaismiņa nodzisa, un kristāls ar bumbu likās tikpat pamiris kā apkārtējās ērģeles. Vidū, kur iepriekš atradās Saules sistēmas modelis ar desmit pasaulēm, nekā vairs nebija.

“Krūmiņ, ko tu atkal pie sevis tur murmini?” tieši aiz muguras dzirdēju Stara balsi.

“Es... man acis uz brīdi aptumsa.”

“Traks tu laikam nebūsi vis. Te tomēr ir kaut kas ļoti savāds. Ja Airai taisnība, tad tas nav saglabājies no kaut kādiem aizmūžiem. Paldies, Krūmiņ! Un nu tev ziņas no Marsa uz raķetes ekrāna. Pasteidzies! Mēs te visu kārtīgi apskatīsim un nofotografēsim.”

Raķetē man bija vislielākais prieks redzēt, Daina, tavu seju. Jokupēteris bija parūpējies,

light again shot up and down, and a quiet but familiar voice spoke:

“This is most likely our last conversation, at least for some time. If this place is empty, they will disconnect me. The starship will realize that something is not right, that the brain stones can no longer remain here unnoticed. Get in touch with Mr. Jokupēteris, who is the computer of the Jaunrīga school and a good friend to your children. Good luck!”

The little light went out, and the crystal with the ball seemed just as lifeless as the surrounding organ pipes. In the middle, where the Solar System model with ten worlds had been, nothing remained.

“Krūmiņš, what are you mumbling to yourself again?” Right behind me I heard Stars's voice.

“I... my eyes went dark for a moment.”

“You're probably not crazy after all. There really is something very strange here. If Aira is right, then this hasn't survived from some ancient age. Thank you, Krūmiņš! And now — there's a message for you from Mars on the rocket's screen. Hurry! We'll look everything over carefully here and photograph it all.”

In the rocket, my greatest joy was to see your face, Daina. Jokupēteris had made sure

lai pēdīgi es ieraudzītu kaut ko tuvu un saprotamu.

that at last I would see something close and comprehensible.

XIV. Burtņiekos

“Mārīt, vai tu redzi lielos ozolus netālu no Baltezera? Tie tikai mazliet jaunāki par mani, un tie ir mani seni draugi. Es tos izglābu no Zemes.”

Māra centās skatienā ietvert milzīgos augus, kuŗu galotnes pat nevarēja saredzēt. Stumbrs bija gandrīz tikpat plats kā burbuļmāja. Dobumi biežajā mizā radīja iespaidu, ka koks ir materializējies pirmatnējas tumsības veidols. Gaisma tā lapotnes dziļumos nozuda un šķita blāzmojam varenajā lapotajā vainagā, aiz kuŗa tikko varēja saredzēt mākslīgo gaismu, kas līdzinājās

XIV. Among the Burtņieki

“Māra dear, do you see the great oaks near Baltezers? They are only a little younger than I am, and they are my old friends. I rescued them from Earth.”

Māra tried to take in the sight of the enormous trees, whose tops she couldn't even see. The trunk was nearly as wide as a bubble house. Hollows in the thick bark gave the impression that the tree was a materialized figure of primordial darkness. Light vanished in the depths of its foliage and seemed to glow faintly in the mighty, leafy crown, beyond which one could just barely make

Saules gaismai uz Zemes.

Iesarkana lapa noslīdēja gar Māras degunu un nokrita biezajā zālē, iztraucējot Čī-Čī no cīņas ap milzīgu ozolzīli. Zīle bija tik liela kā debeskolonijās audzētie apelsīni. Čī-Čī pārķoda mizu un ar ķepiņām glīti to novilka. Tad iekoda bumbulī, un Māra pamanīja, ka zīle aizlido pa gaisu. No sparīgā metiena varēja spriest, ka Čī-Čī tā ļoti negaršo.

Vecā Zīle rādīja uz mazā pirkstiņa galu: “Uz Zemes zīles bija tik sīkas. Šeit vājāka pievilksanas spēka dēļ zīles kļuvušas lielas un neauglīgas. Taču milzīgie koki ar savu

varenību rāda, ka pašlaik viņi valda šajā svešajā zemē.”

“Vai tad viņi reiz neaizsniegs Jaunrīgas jumtu?” prasīja Māra.

“Vēl jau ir laika diezgan!”

Vecenīte un meitene skatījās augšup, kur plāna plēve atdalīja rožaino Marsa virsmu no cilvēku kolonijas krātera. Tās vienā malā bija redzams tumšs plankums, kur cilvēki kā zirnekļi laboja savu tīklu, plaisu, kas bija radusies, Mēneselim sprāgstot.

Pagājusi tālāk pie liepas, vecenīte apstājās,

out the artificial light that resembled the light of the Sun on Earth.

A reddish leaf slid past Māra's nose and fell into the thick grass, startling Čī-Čī from his battle with an enormous acorn. The acorn was as big as the oranges grown in the sky colonies. Čī-Čī bit through the shell and neatly peeled it off with his paws. Then he bit into the kernel, and Māra noticed the acorn go flying through the air. From the force of the throw, one could tell that Čī-Čī didn't care for the taste at all.

Old Zīle pointed to the tip of her little finger: “On Earth, acorns were this tiny. Here, because of the weaker gravity, the acorns have grown big and infertile. But the enormous

trees, with their majesty, show that for now they rule in this foreign land.”

“Won't they someday reach the roof of Jaunrīga?” asked Māra.

“There's still plenty of time for that!”

The old woman and the girl gazed upward to where a thin membrane separated the rosy Martian surface from the human colony's crater. At one edge of it, a dark patch was visible where people, like spiders, were mending their web — the breach that had formed when Mēneselis exploded.

Walking on to a linden tree, the old woman

un ap viņu no dobuma salidoja bišu pulks.

“Jā, meitiņ, tās ir bites. Atstāsim tās mierā.”

Zīle turpināja lēni un mierīgi iet uz priekšu. Taču Māra pēkšņi sāpēs iekliedzās, sāka skriet un apstājās tikai Baltezera malā.

“Arī tev reiz bites vairs nedzels.” Zīle saņēma sapampušo Māras roku savējā. Sāpes it kā norimās.

Tad viņas vēlreiz uzkāpa uz pūralādes, un Zīle teica: “Pūralāde, brauc uz Burtnieku

namu!”

Māra tur nekad nebija bijusi. Viņa gan zināja, ka burtnieki kaut kur satiekas. Taču viņas vecumā bērni tikai piedalījās nodarbībās pēc skolas.

Pūralāde paklausīgi atstāja Baltezera parku. Jaunrīga bija manāmi sadragāta, laikam no tā paša sprādziena, ko Māra bija dzirdējusi pazemē. Viņai kļuva bail par savu ģimeni, un pat Vecās Zīles mierinājumi nepalīdzēja. Viena vieta ielā bija uzlauzta, roboti cīnījās ar uguni, kas laužās laukā no spraugas. Citur ritēja tīrīšanas un labošanas darbi. Tā, pateicoties cilvēku nevaļai un pūralādes izveicībai, viņi bez sevišķiem starpgadījumiem nonāca pie Māras skolas.

stopped, and a swarm of bees flew out of a hollow and gathered around her.

“Yes, little one, those are bees. Let's leave them in peace.”

Zīle continued walking slowly and calmly ahead. But Māra suddenly cried out in pain, started running, and stopped only at the edge of Baltezers.

“Someday the bees won't sting you either.” Zīle took Māra's swollen hand in her own. The pain seemed to subside.

Then they climbed onto the hope chest once more, and Zīle said: “Hope chest, drive to

the Burtnieki house!”

Māra had never been there before. She knew that the Burtnieki gathered somewhere, but at her age children only took part in after-school activities.

The hope chest obediently left Baltezers Park. Jaunrīga was visibly battered, probably from the same explosion Māra had heard underground. She grew frightened for her family, and even Old Zīle's reassurances didn't help. One spot in the street had been torn open; robots were fighting a fire that was breaking through a crack. Elsewhere, cleaning and repair work was underway. And so, thanks to human busyness and the hope chest's nimbleness, they arrived with-

Zīle nokāpa no lādes un gāja uz skolas blakusnamu, ko Māra noturēja par nolik-
tavu.

“Redzēsim, vai kāds mani pazīs pēc tik
daudziem gadiem!” teica Zīle.

Durvīs parādījās pusmūža sieviete.

“Skolas bibliotekāre!” nodomāja Māra.

“Mēs meklējam patvērumu,” Zīle droši paz-
iņoja.

“Miliši, te nedrīkst ienest jūsu mantiņas! Es
zinu, ka posts ir liels, bet patvertne ir tālāk
uz priekšu, Zvaigžņu ielā!”

Vecā Zīle nosplāvās un atkārtoja: “Mēs mek-
lējam patvērumu un gaismu!”

Sieviete apmulsa, jo savādi tērtā, svešā
večiņa izteica burtnieku palīdzības lūgumu,
un pie sevis domāja, vai tik viņa nav ār-
pasauliete.

“Kas jūs esat? Un kā ir ar šo bērnu?” viņa
jautāja, pazinusi Māru.

“Esmu Zīle, dzimusi Meirāne. Mans biedra

out major incident at Māra's school.

Zīle climbed down from the chest and went
toward the building next to the school,
which Māra had taken for a storehouse.

“Let's see if anyone recognizes me after so
many years!” said Zīle.

A middle-aged woman appeared in the door-
way.

“The school librarian!” thought Māra.

“We are seeking shelter,” Zīle announced
firmly.

“My dears, you can't bring your belongings
in here! I know the damage is great, but the
shelter is farther ahead, on Zvaigžņu Street!”

Old Zīle spat and repeated: “We are seeking
shelter and light!”

The woman was taken aback, for the
strangely dressed, unfamiliar old woman
had spoken the Burtnieki request for aid,
and she wondered to herself whether the
woman might be an off-worlder.

“Who are you? And what about this child?”
she asked, recognizing Māra.

“I am Zīle, née Meirāne. My member num-

numurs ir 3. Māra pašreiz ir manā aizgādībā.”

“Jūs taču nevarat būt Vecā Zīle, dibinātāja Zīle! Viņa sen no mums aizgāja, pēkšņi pazuda.” Brīdi klusējusi, bibliotekāre Liepiņa atjēdzās un pārjautāja: “Jūs meklējat patvērumu?”

“Jā, un gaismu! Mēs abas esam nogurušas un izsalkušas. Mēs meklējam maizi, ūdeni un gultu, drošībā.”

“Drošībā no kā?”

“Drošībā no Mēness ziņkārīgās acs.”

“Nav drošākas vietas par šo. Lūdzu, sekojiet man!”

Kopš smadzeņakmeņu drudža laikmeta Ventai Liepiņai vairs nebija zināmi gadījumi, kad kādam burtniekam būtu jāmeklē patvērums. Slepenvārdus viņa pazina tikai no mācībām. Bez šaubām, bija smagi brīži, kad cilvēki uz īsu laiku “pazuda burtniekos”, kad viņi varēja baudīt mieru un saņemties, brīvi no ziņkārīgām acīm. Taču tie visi bija pazīstami cilvēki, kas uz īsu laiku svarīga iemesla dēļ gribēja pazust. Un bērņus jau pavisam neveda uz šādu patvērumu. Taču, ieskatoties Vecās Zīles sejā, viņa saskatīja līdzību ar gleznā attēloto burtnieku saimes dibinātāju.

ber is three. Māra is currently in my care.”

“But you can't possibly be Old Zile, founder Zile! She left us long ago — vanished suddenly.” After a moment's silence, Librarian Liepiņa collected herself and asked again: “You are seeking shelter?”

“Yes, and light! We are both tired and hungry. We are looking for bread, water, and a bed — in safety.”

“Safety from what?”

“Safety from the curious eye of the Moon.”

“There is no safer place than this. Please follow me!”

Not since the era of the brain-stone fever had Venta Liepiņa known of a case where a Burtnieki member had needed to seek shelter. She knew the secret words only from her lessons. There had certainly been difficult times, when people would for a short while “disappear among the Burtnieki,” where they could enjoy peace and gather themselves, free from curious eyes. But those were all familiar people who, for a brief time and an important reason, wanted to disappear. And children were never brought to such a shelter. Yet looking into Old Zile's face, she saw a resemblance to the founder of the Burtnieki community as de-

“Vai šo kasti nevar atstāt priekštelpā?”

“Tā ir mana pūralāde, un to es ņemšu sev līdzī.”

“Ja kaut kas cits ir vajadzīgs, lūdzu, piezvaniet! Citādi neviens jūs netraucēs. Pat ne pūralādes dēļ.”

“Paldies!” atskanēja no pūralādes.

Liepiņa kundze pasmaidīja un teica: “Maize, ūdens un gultas piederumi ir jūsu istabā. Lai gaisma spīd.” Un nozuda.

“Zīle, man jādabū sakari ar vecākiem. Gribu zināt, vai viņi veseli. Būtu labi satikties.”

“Tepat jau pieejams tavš skolas skaitļotājs, Jokupēteris. Sarunā ar viņu. Esmu nogurusi un drusciņ atpūtišos.”

Un veciņa likās gultā un sāka krākt.

Māra piespieda ekrāna pogas, un parādījās Jokupēteris.

picted in the painting.

“Can't this box be left in the front room?”

“That is my hope chest, and I will take it with me.”

“If anything else is needed, please call! Otherwise no one will disturb you. Not even on account of the hope chest.”

“Thank you!” came from the hope chest.

Mrs. Liepiņa smiled and said: “Bread, water, and bedding are in your room. Let the light shine.” And she vanished.

“Zīle, I need to get in touch with my parents. I want to know if they're all right. It would be good to meet.”

“Your school computer, Jokupēteris, is right here at hand. Talk with him. I am tired and will rest a little.”

And the old woman lay down in bed and began to snore.

Māra pressed the buttons on the screen, and Jokupēteris appeared.

“Māra!” Uz ekrāna parādījās priecīgs ģipars.
“Sveiciens! Ar ko varu tev pakalpot?”

“Lūdzu, savieno mani ar vecākiem!”

“Tavi vecāki ir veseli, un arī viņi par tevi uztraucas. Pašreiz gan tu nevari ar viņiem sarunāties, jo, jā... Tavējie ir Ķemerciemā, un tu drīz ar viņiem varēsi sarunāties. Tavs brālis ir dabūjis švammsūnas iekaisumu, taču ārstēšana norit sekmīgi un viņš ir gandrīz vesels. Tev būs iespēja viņus visus atkal satikt.

.....Burtnieku būšana TEKSTS

MANUSKRIPTA KOPIJĀ NELASĀMS.
JĀMEKLĒ ORIĢINĀLS. (Pēdējā rindkopā tukšumus aizpildīju, kā sapratu. Varbūt te vēl kā trūkst, kas jāpapildina. A. H.)

“Māra!” A cheerful little fellow appeared on the screen. “Greetings! How may I help you?”

“Please connect me with my parents!”

“Your parents are well, and they are worried about you too. Right now you can't speak with them, because, well... Your family is in Ķemerciems, and you will soon be able to talk with them. Your brother has come down with a sponge-moss inflammation, but the treatment is going well and he is nearly recovered. You will have the chance to see them all again.

.....The Burtnieki way of things

TEXT ILLEGIBLE IN MANUSCRIPT COPY.
THE ORIGINAL MUST BE FOUND. (In the last paragraph I filled in the gaps as I understood them. Perhaps something more is missing here that needs to be supplied. A. H.)

XV. Satikšanās

Ūdens! Ūdens! Ūdens! Kāds prieks sēdēt uz silta akmens pie vēsa ūdens! Vējš sacēla sīkus vilnīšus, kas paspokojās un nozuda. Šad un tad dažī nebēdnīgi pilieni no tuvējā ūdenskrituma iesitās Mārai sejā. Māra atcerējās sviedrus, kas tecēja pār viņas seju, strādājot burtnieku dārziņā.

Viņa atlaidās pret akmeni. Skaista, mierīga, klusa pēcpusdiena. Netālu mazi, brūni pīlēni plunčājās pa ūdeni. Pie tiem piepeldēja liela, balta pīle un kaut ko arī pēkšņināja. Gandrīz kā Vecā Zīle! Pēkšņi

kaut kas sabaidīja Čī-Čī, un viņš ielēca Mārai klēpī.

Negaidīti viņas priekšā stāvēja brālis.

Māra stingri paskatījās uz viņu un teica: “Tu izskaties pavisam vesels!”

“Es arī jūtos vesels!” Puika viņai uzšļakstīja sauju ūdens. “Un kur tu biji visu šo laiku?”

“Biju Burtniekos. Bet visu es nevaru stāstīt. Lai to saprastu, tev pašam daudz kas jāpārdzīvo un jāizdara. Stāstīšanai neesot lielas nozīmes – vismaz tā man teica Burtniekos.”

XV. The Meeting

Water! Water! Water! What a joy to sit on a warm stone by cool water! The wind stirred tiny ripples that flickered like little ghosts and disappeared. Now and then a few care-free droplets from the nearby waterfall splashed against Māra's face. Māra remembered the sweat that had run down her face while working in the Burtnieki garden.

She leaned back against the stone. A beautiful, peaceful, quiet afternoon. Nearby, small brown ducklings splashed on the water. A large white duck paddled up to them and quacked something briskly. Almost like Old

Zīle! Suddenly something startled Čī-Čī, and he leaped into Māra's lap.

Unexpectedly, her brother stood before her.

Māra looked at him sternly and said: “You look perfectly well!”

“I feel well too!” The boy splashed a handful of water at her. “And where were you all this time?”

“I was at Burtnieki. But I can't tell you everything. To understand it, you'd have to go through and do a great deal yourself. Telling doesn't have much meaning — at least that's what they told me at Burtnieki.”

“Par burtniekiem dzirdam šad un tad. Kas viņi īsti ir?”

“Nu, vienkārši cilvēki, tāpat kā mūsu skolotāji. Bet tev būtu ilgi jāmācās. Es jau arī vēl daudz ko nezinu. Tā lieta skolā gan ir tikai tāda spēlēšanās.”

“Ko tad tu pie viņiem darīji?” Māris neatlaidās.

“Visu ko. Apstrādāju dārzu, minēju mīklas, dziedāju, mācījos par rakstiem, dabu un veselību, darināju rokdarbus un visu ko citu. Kamēr strādāju, bija jāklausa, ko vecā burtiece stāstīja. Un man arī bija jāizpilda jocīgi

vingrojumi. Vai tev arī jāstāv uz galvas zobencīņu treniņos?”

“Ko niekus! Tad jau tev tāda muļķošana un gaisa grābstīšana vien bijusi!”

“Nekādā ziņā!” apvainojās Māra un metās burtniekus aizstāvēt. “Burtniekiem esot dzīves gudrības atslēgas. Viņi daudz ko darījuši, lai uzturētu Marsa civilizāciju. Ja nebūtu burtnieku, sen vairs nebūtu arī Jaunrīgas. Tā būtu aizgājusi bojā kā kapteinis Lī un citi pirmie kolonisti. Šie cilvēki nododas ar sirdi un dvēseli, lai saglabātu mūsu Marsa tautu!”

“We hear about the Burtnieki now and then. Who are they really?”

“Well, just ordinary people, the same as our teachers. But you would have to study for a long time. I still don't know very much either. What they do in school is really just playing around.”

“What did you do with them?” Māris wouldn't let up.

“All sorts of things. I worked in the garden, solved riddles, sang, studied writing, nature, and health, made crafts, and everything else. While working, I had to listen to what the old Burtnieki woman told me. And I also

had to do funny exercises. Do you have to stand on your head during your sword-fighting practice too?”

“What nonsense! So all you did was fool around and grasp at thin air!”

“Not at all!” Māra said indignantly, rushing to defend the Burtnieki. “The Burtnieki hold the keys to the wisdom of life. They have done a great deal to sustain Martian civilization. If not for the Burtnieki, Jaunrīga would have ceased to exist long ago. It would have perished like Captain Lī and the other first colonists. These people devote themselves heart and soul to preserving our Martian people!”

“Labi, labi! Sieviešus jau tik un tā nekad nevar aizrunāt! Laikam gan vairums burtnieku ir sievietes. Taču vecāki gaida! Labāk pasaki, kā tu atbrīvojies no marsiešu gūsta! Un kā tajā vispār nokļuvi? Baidījies, ka švammsūna tevi apēdusi.”

“Švammsūna? Es jau neesmu galīga muļķe! Jā, gribu satikt māti un tēvu. Vai viņi veseli? Par marsiešiem tev pastāstīšu mājupceļā. Jā, Jokupēteris grib, lai vecākiem paziņo, ka Illūrs ir apdraudēts...”

“Illūrs?”

“Ak, tu jau nezini! Illūrs ir marsiešu vadonis,

kas mani bija sagūstījis. Izskatās kā ola ar taustekļiem. Pieņemu, ka nav pavisam ļauns, jo atļāva man ar Veco Zili izbēgt... Tā ir tā burtniece, kas bija ar mani kopā. Illūrs dzīvo pazemē netālu no Nītaures.”

“Un es brīnījos, kāpēc mūsu mājas tuvumā visas smiltis izvandītas! Tanki tur laikam meklējuši cilindrus visu laiku, kamēr bijām slimnīcā. Ko tas Illūrs varētu gribēt no mums?”

“Nezinu. Illūram laikam būs mans nozagtais cilindrs. Viņš tepat Baltezerā vēl vienu reizi bija atnācis runāt ar Veco Zili, bet pēc tam Vecā Zile runāja par to ar Jokupēteri.”

“Fine, fine! You can never out-argue women anyway! I suppose most of the Burtnieki are women. But our parents are waiting! Better tell me how you got free from the Martians' captivity. And how did you end up in it in the first place? I was afraid the sponge-moss had eaten you.”

“Sponge-moss? I'm not a complete fool! Yes, I want to see Mother and Father. Are they well? I'll tell you about the Martians on the way home. Oh, and Jokupēteris wants our parents to be told that Illūrs is in danger...”

“Illūrs?”

“Oh, you don't know yet! Illūrs is the Martian

leader who captured me. He looks like an egg with tentacles. I suppose he's not entirely evil, because he allowed me to escape with Old Zile... She is the Burtnieki woman who was with me. Illūrs lives underground not far from Nītaure.”

“And I was wondering why all the sand near our house had been churned up! The tanks were probably searching for the cylinders the whole time we were in the hospital. What could this Illūrs want from us?”

“I don't know. Illūrs probably has my stolen cylinder. He came here to Baltezers once more to speak with Old Zile, and afterwards Old Zile spoke about it with Jokupēteris.”

“Jokupēteri? Iznāk, ka viņš visās šajās lietās iejaukts. Cik savādi!”

“Mums laikam būs kāda satikšanās ar Illūru, ko izkārtos Jokupēteris. Nu gan iesim! Lai gan Burtniekos ir aizliegts traucēt, ko var zināt, vai te neparādās Ķēniņa vīri.”

Iznomājuši Mārai burbuļriepu riteni, brālis un māsa sāka sparīgi mīt savus braucamos uz Nītaures pusi. Rīts joprojām bija brīnišķīgs. Saules stari vareni atmirdzēja no ledus kārtas, kas plāni apsedza milzu apmērus, tik spilgti, ka pat elpotāju acenes aptumsa, sargājot acis.

Māris pie sevis domāja: “Es esmu marsietis. Šī ir mana vieta. Šeit ir manas mājas. Ko tie svešie grib no mums?” Zēns pameta aci uz tanku, kas līda gar apvārsni.

It kā uzminot viņa domas, Māra piebilda: “Māte saka, ka cilvēki reiz atgriezīsies uz Zemes.”

Viņi bija nobraukuši tikai dažus kilometrus, kad pēkšņi rāmās, rožainās smiltis saviļņojās marsatricē. Abi salika riteņus kopā, pieķērās pie tiem un gaidīja ļaunāko. Nītaures pusē apvārsnis vērtās spilgti sarkans, it kā kāda dievība būtu izlējusi uguns viru. Zemes ribieni strauji pieņēmās spēkā, un no uguns mutuļiem izšāvās uguns

“Jokupēteris? So he's mixed up in all of this. How strange!”

“We'll probably have a meeting with Illūrs, arranged by Jokupēteris. But let's go now! Even though it's forbidden to disturb anyone at Burtnieki, who knows whether the King's men might not show up here.”

Having rented a bubble-tire wheel for Māra, brother and sister began pedaling their mounts briskly toward Nītaure. The morning was still wonderful. The sun's rays gleamed magnificently off the layer of ice that thinly covered the vast expanses — so brightly that even their breather goggles darkened to protect their eyes.

Māris thought to himself: “I am a Martian. This is my place. This is my home. What do these outsiders want from us?” The boy glanced at a tank crawling along the horizon.

As if guessing his thoughts, Māra added: “Mother says that people will one day return to Earth.”

They had ridden only a few kilometers when suddenly the calm, rosy sands began to heave in a Mars-tremor. They put their wheels together, clung to them, and waited for the worst. Toward Nītaure the horizon turned a blazing red, as if some deity had poured out a cauldron of fire. The rumbling of the ground rapidly grew stronger, and

stabs, kas nozuda iesarkanās debesīs. Strauji cēlās mākoņi, un saules gaisma nozuda.

Māris iekliedza elpotāja mikrofonā: “Vējš būs stiprs. Jāpiepūš teltis un jāpiesien pie riteņiem.”

Māra pamāja, un abi sāka strādāt. Uguns vētra tuvojās. Viņi sasēja kopā trīsriteņus, savienoja tos ar teltenēm, ielīda tajās un, cik vien dziļi varēja, ierakās smiltīs. Tad piespieda pogas, lai teltenes piepildītu ar gaisu. Nebija arī ne brīdi par agru. Karstuma vilnis pārsitās viņiem pāri. Ārpusē varēja dzirdēt sprādzienus, kad šķēlās un plīsa ledus aukstie akmeņi. Tādu vēju bērni tukšnesī vēl nebija piedzīvojuši. Brāzmas izrāva

Māra telteni no smiltīm un pasvieda gaisā. Riteņi un Māras teltene tikko spēja noturēt balonu, kas mētājās gaisā. Taču pēc dažām minūtēm vējš aprima.

Māra pirmā atraisīja telteni un izrakās no smiltīm. Karstums bija ciešams, bet kur Saule? Tā bija nozudusi biezā miglā, kas veidojās no smilšu atdotā ūdens. Garaiņi turpināja celties šur un tur no plaisām, kas rīta miglAINajā puskrēslā rēgojās visapkārt. Baiga sajūta pārņēma Māru, un viņa metās pie brāļa teltenes. Paldies Dievam, tā kustējās. Māris izlīda laukā, taču gandrīz nevarēja nostāvēt. Meitene pieskrēja viņam klāt.

from the fiery turmoil a column of fire shot up and vanished into the reddish sky. Clouds rose swiftly, and the sunlight disappeared.

Māris shouted into his breather's microphone: “The wind will be strong. We need to inflate the tents and tie them to the wheels.”

Māra nodded, and they both got to work. The firestorm was approaching. They lashed their three-wheelers together, attached the tents to them, crawled inside, and dug as deep as they could into the sand. Then they pressed the buttons to fill the tents with air. Not a moment too soon. A wave of heat washed over them. Outside they could hear explosions as the ice-cold rocks split and cracked. The children had never experi-

enced such a wind in the desert. The gusts tore Māris's tent from the sand and tossed it into the air. The wheels and Māra's tent barely managed to hold the balloon that was being flung about. But after a few minutes the wind subsided.

Māra was the first to unfasten her tent and dig out of the sand. The heat was bearable, but where was the Sun? It had vanished into a thick fog formed from the water given up by the sand. Steam continued to rise here and there from cracks that loomed all around in the misty morning half-light. A dreadful feeling came over Māra, and she rushed to her brother's tent. Thank God, it was moving. Māris crawled out, but could barely stand. The girl ran up to him.

“Laikam esmu vesels... Galva gan griežas. Kā tas vējš rāva telteni! Mēģināsim braukt tālāk uz māju pusi... Varbūt te palikt nav droši.”

Māris sāka savākt telteni un ielocīt riteņa kārbā. Māra mēģināja pa radio sazināties ar vecākiem. Austiņās bija dzirdami čērkstieni, kaucieni un svilpieni. Bet pēc brīža varēja dzirdēt atvieglotās vecāku balsis. Visa ģimene bija vesela un kopā!

“I think I'm all right... my head is spinning, though. How that wind tore at the tent! Let's try to ride on toward home... It may not be safe to stay here.”

Māris began packing up his tent and folding it into the wheel's storage box. Māra tried to reach their parents by radio. The earphones were full of crackling, howling, and whistling. But after a moment their parents' relieved voices could be heard. The whole family was safe and together!

Mājas televizors gan klāstīja nepatīkamas ziņas. Sprādzienā bija cietis izlūkciems otrpus Velna Bļodas. Ievainotie bija jānogādā Jaunrīgas slimnīcā.

Tēvs domāja, ka sprādzienam ir kaut kāds sakars ar to, ka nesēni bija atraktas Rādītāja pirksta/Pirksta akmens alas durvis. Mēnesnieki gan neko daudz gudrāki par senmarsiešiem netika, jo Illūram jau arī bija zināmi daži “joki”. Māra atcerējās, ka alas sienas sabruka aiz viņas, kad viņa brauca atpakaļ uz virszemi, un domāja, ka Kēniņa vīriem laimējies izglābties. Tā kā aizsargiem bija izdevies iegūt tikai vienu cilindru, ģimene nosprieda, ka pašlaik vēl briesmas nedraud, jo vajadzēja saskaņotus dvīņu

The television at home, however, carried unpleasant news. A scout village on the far side of Velna Bļoda had been damaged in the explosion. The injured had to be taken to the Jaunrīga hospital.

Father thought the explosion had some connection with the fact that the doors of the Pointer Finger/Finger Stone cave had recently been dug open. The Moon people hadn't become much wiser than the ancient Martians, since Illūrs, too, already knew a few “tricks.” Māra recalled how the cave walls had collapsed behind her as she rode back to the surface, and thought the King's men had been lucky to escape. Since the guards had managed to obtain only one cylinder, the family concluded that for now

cilindrus, lai izsauktu zvaigžņu enerģiju. Viens no pāra bija uz Cereras otrs – uz Marsa. Laikam svešais saprāts bija parūpējies par to atdalīšanu. Nu vairs nebija zināms, kas īstenībā noticis ar Cereras cilindriem, jo tos bija aizvedis zvaigžņu kuģis.

Māra vairs pat necerēja, ka viņas atrastie cilindri atrodas vecajā vietā, jo šo apkārtni jau bija izmeklējuši gan aizsargi, gan daži laimes meklētāji. Arī olbūtnes nezināja, kur šie cilindri atrodas. Vai tās būtu atklājušas Māras noslēpumu un svešais saprāts būtu atņēmis cilvēcei izšķirīgo nākotni, kuŗu uz Cereras pareģoja Heraklīts? Apmainoties ar pieredzēto un jaunākajām ziņām, ģimene

tomēr netapa gudrāka. Illūrs vēl nebija ar viņiem sazinājies, un arī Jokupēteris neatbildēja. Ko tas viss varētu nozīmēt?

no danger threatened, because it took a matched pair of twin cylinders to summon the energy of the stars. One of the pair was on Ceres, the other on Mars. Apparently the alien intelligence had taken care to keep them separated. Now it was no longer known what had really happened to the Ceres cylinders, since the starship had carried them away.

Māra no longer even hoped that the cylinders she had found were still in their old place, for by now both the guards and a few fortune-seekers had searched the area. Nor did the egg-beings know where these cylinders were. Could they have discovered Māra's secret, and could the alien intelligence have taken from humanity the decisive future that Heraclitus had foretold on

Ceres? Even after exchanging their experiences and the latest news, the family was none the wiser. Illūrs had not yet contacted them, and Jokupēteris was not answering either. What could it all mean?

XVI. Dzimšanas diena

Krūmiņu Daina paņēma tējas krūzi, ieslēdza televizoru un apsēdās pie galda, lai pirms brokastu gatavošanas noklausītos ziņas.

Par brīnumu, uz ekrāna parādījās Krūmiņu ģimenei pazīstamais kapteinis Rūdis Ramats. Viņa kuģis Spīdola jau veselu nedēļu bijis orbītā ap Marsu. Ramats ziņotājiem skaidroja:

“Jā, es zinu, ka visas Marsa viesnīcas jau pārpildītas, taču 323 mazpasaulieši man samaksājuši par atvešanu uz Marsu, un te

arī viņi paliks! Pēc likuma Marsam viņi jāpieņem.”

Ziņotājs teica: “Kapteiņa kungs, pēdējā laikā katrs kuģis šeit atstāj tik daudz cilvēku. Viņiem nav kur dzīvot. Palielinās nekārtība, tiek izdarīti noziegumi. Kapteiņa kungs, vai jūs un jums līdzīgie nejutat nekādu atbildību par nopietnām nepatikšanām, ko jūs radāt uz Marsa?”

“Jā, Marss ir pārāk nabadzīgs, lai uzbūvētu viesnīcas, taču tā nav mana vaina. Es arī neesmu kārtībnieks,” atcirta Ramats.

“Kapteiņa kungs, vai tieši kuģinieki nav vainīgi, ka visā Saules sistēmā izplatās baumas par burvju cilindriem, kas varētu

XVI. The Birthday

Daina Krūmiņa took a teacup, turned on the television, and sat down at the table to listen to the news before making breakfast.

To her surprise, the screen showed Captain Rūdis Ramats, a man well known to the Krūmiņš family. His ship, the Spīdola, had been orbiting Mars for a whole week now. Ramats was explaining to the reporters:

“Yes, I know that all the hotels on Mars are already full, but three hundred and twenty-three Small-Worlders have paid me to bring

them to Mars, and here they'll stay! By law, Mars must accept them.”

The reporter said: “Captain, lately every ship leaves so many people here. They have nowhere to live. Disorder is increasing; crimes are being committed. Captain, don't you and others like you feel any responsibility for the serious troubles you're creating on Mars?”

“Yes, Mars is too poor to build hotels, but that isn't my fault. I'm no law-and-order man either,” Ramats shot back.

“Captain, isn't it precisely the shipmen who are to blame for the rumors spreading throughout the Solar System about magic

atradējus padarīt pasakaini bagātus?”

“Gluži otrādi. Šīs baumas pa visām apdzīvotajām vietām esat palaiduši jūs, ziņotāji! Es visiem stāstu, ka cilindri nes tikai nelaimi.”

Ramata seja nozuda no ekrāna, un ziņotājs vēl piebilda: “Paldies, kapteiņa kungs. Cienītie klausītāji, mēs redzam, ka kuģinieki radīs tikai grūtības. Viņi nemitīgi vedīs šurp zagļus, rāvējus un nemierniekus. Visiem šiem ļaudīm nebūs naudas, lai atstātu Marsu.”

Krūmiņiene nogriezta televizoru un iegrima domās par visām pārmaiņām, kas piemek-

lējušas Marsu, kopš vīrs atgriezās no Cereras ar cilindriem. Marss vairs nešķīta īsti droša mītnes vieta. Viņa pamanīja Māra skolas domrakstu. Viņš vēlējās, lai viņa to izlasa. Viņa paņēma lapu un sāka lasīt.

“Cilindru drudzis”

No izlūkciema kolonijām Marsa sabiedrība izaugusi un paplašinājusies. Mums tagad ir pilsētas ar apkārtējiem ciemiem. Šur tur arī izkaisītas atsevišķas sētas un dažādu klejotāju, tirgotāju vai savrupu darbinieku apmešanās vietas. Dzīve lielpilsētās tik ļoti atšķiras no izlūkciemiem un savrupām mītnēm, ka īstenībā būtu jārunā par divām pasaulēm.

cylinders that could make their finders fabulously wealthy?”

“Quite the contrary. You reporters are the ones who have spread these rumors across all the inhabited places! I tell everyone that the cylinders bring nothing but misfortune.”

Ramats's face vanished from the screen, and the reporter added: “Thank you, Captain. Dear listeners, we can see that the shipmen will only create difficulties. They will endlessly bring thieves, robbers, and troublemakers here. None of these people will have the money to leave Mars.”

Mrs. Krūmiņa turned off the television and sank into thought about all the changes that

had befallen Mars since her husband returned from Ceres with the cylinders. Mars no longer seemed a truly safe place to live. She noticed Māris's school essay. He wanted her to read it. She picked up the page and began to read.

“Cylinder Fever”

From scout-settlement colonies, Martian society has grown and expanded. We now have cities with surrounding villages. Scattered here and there are also individual farmsteads, as well as the camps of various wanderers, traders, and solitary workers. Life in the large cities differs so greatly from the scout settlements and outlying homesteads that one should really speak of two

Salīdzinājumā ar Mēnesi un mazpasaulēm Marss vēl ir nabadzīgs. Kopš smadzeņakmeņu drudža laikmeta pirms divsimt gadiem Marsam bijis maz imigrantu. Marsa iedzīvotāju skaits palēnām pieaudzis, galvenokārt pateicoties lielām ģimenēm.

Tie, kas uz Marsu atbrauca meklēt smadzeņakmeņus, bija dēku meklētāji un sapņotāji. Viņi bija sašutuši par dzīvi mākslīgi veidotā vidē gan alās zem Mēness virsmas, gan satelītu kolonijās. Tādēļ viņi bieži bija noskaņoti pret tehnoloģiju. Bet kurš gan varētu vainot cilvēkus, kas piedzimuši un uzauguši milzīgā mašīnā, kur viss ir mākslīgs?

Uzturam nepieciešamās sēnes uz Marsa labi auga. Tie, kam izdevās atrast piemērotas alas, arī kļuva turīgi. Bieži viņu mītne kļuva par ciema centru, un šādi bagātnieki pat ar laiku varēja izveidot savu mazu ezeriņu ar sīkbirzīti. Ar savu naudu viņi palīdzēja attīstīt zinātnes tehnoloģiju, kā uz Marsa vairot ūdeni. Tas, protams, varēja notikt tikai tur, kur ala atradās tuvu kādam krāterim.

Uz Marsa vēl pat šodien ir enerģijas trūkums. Atomenerģija bija aizliegta, jo cilvēki no tās tik smagi cietuši. Uz Marsa nebija iespējams radīt augu enerģiju, kāda bija sakrājusies uz Zemes. Jauni zinātnes atradumi bija jāveido, bet enerģija bija jāizmanto

worlds.

Compared to the Moon and the small worlds, Mars is still poor. Since the brainstone fever era two hundred years ago, Mars has had few immigrants. The Martian population has grown slowly, mainly thanks to large families.

Those who came to Mars to search for brain stones were adventurers and dreamers. They were indignant at life in artificially created environments — both in caves beneath the Moon's surface and in satellite colonies. That is why they were often opposed to technology. But who could blame people born and raised inside an enormous machine, where everything is artificial?

The mushrooms needed for food grew well on Mars. Those who managed to find suitable caves also became prosperous. Often their dwelling became the center of a village, and such wealthy individuals could, in time, even create their own small lake with a little grove of trees. With their money, they helped develop the science and technology of how to increase Mars's water supply. That, of course, could only happen where a cave was located near a crater.

Even today, Mars has an energy shortage. Atomic energy had been banned, because humans had suffered so grievously from it. On Mars, it was impossible to create the kind of stored plant energy that had accumulated on Earth. New scientific discoveries

ļoti taupīgi, tikai nepieciešamām vajadzībām.

Vedmaksā no Marsa joprojām ir ļoti dārga. Ilgi jākrāj Saules enerģija, lai iedarbinātu magnētisko ligu, kas izmet kuģi tālu virs Marsa atmosfēras, kur tas var iedarbināt savu jonu raķešu dzinēju. Marsa pievilksanas spēks salīdzinājumā ar Mēnesi un mazpasaulēm ir ļoti liels. Marsa saimniecība nevar uzturēt smago tirdzniecību, kur nu vēl tūristus.

Baumas, kas izplatījušās visā Saules sistēmā, par brīnumaino cilindru spēku nu pievelk Marsam dažādus dēkaiņus, kā arī neparastu militāro varu. Ir liela neskaidrība, kas šie cilindri īsti ir un kā tie cēlušies. Tagad

pieņem, ka cilindros bija tas spēks, kas Marsa mēnesi izsvieda no Marsa orbītas. Daži saredz iespēju ceļot uz citām zvaigznēm vai pat galaktikām, izmantojot zināšanas par cilindru spēku. Citi cilindros saredz lielas bagātības iespējas. Arī tie, kuŗi domā tikai par varu, daudz ko iegūtu, ja cilindri būtu viņu rokās.

Marsa viesnīcās nav vairāk par dažiem simtiem viesu istabu. Tā pieticīgā saimniecība nav paredzēta jauniebraucēju pulkam, ne arī bruņoto spēku paplašināšanai. Cilindru drudzis pārsteidzis Marsu gluži nesagatavotu.

had to be made, and energy had to be used very sparingly, only for essential needs.

Shipping costs from Mars are still very high. Solar energy must be collected for a long time to power the magnetic sling that hurls a ship far above Mars's atmosphere, where it can engage its own ion rocket engine. Mars's gravitational pull, compared to the Moon and the small worlds, is very strong. The Martian economy cannot sustain heavy trade, let alone tourists.

The rumors that have spread throughout the Solar System about the wondrous power of the cylinders are now drawing all manner of adventurers to Mars, as well as an unusual military presence. There is great uncer-

tainty about what these cylinders truly are and how they came to be. It is now assumed that the cylinders held the force that flung Mars's moon out of its orbit. Some see the possibility of traveling to other stars or even galaxies using the knowledge of the cylinders' power. Others see in the cylinders an opportunity for great riches. And those who think only of power would also gain much if the cylinders were in their hands.

Mars's hotels have no more than a few hundred guest rooms. Its modest economy is not designed for a flood of newcomers, nor for the expansion of armed forces. Cylinder fever has caught Mars entirely unprepared.

Māte tikko bija nolikusi dēla rakstu, piecēlusies un ienākusi virtuvē.

Mother had just put down her son's essay, gotten up, and come into the kitchen.

“Šodien esmu padsmitniece. Man jau vienpadsmit gadu! Labrīt, māt!”

“Today I'm a teenager. I'm already eleven years old! Good morning, Mother!”

“Labrīt! Ko tu šodien darīsi? Vai lidināsi pūķus vai iesi ar pūķiem kaujā, vai brauksi kā pasaku princese kariatē, lai lepnie prinči dzen pūķus tavā priekšā?”

“Good morning! What will you do today? Will you fly kites, or go into battle with dragons, or ride in a carriage like a fairy-tale princess while proud princes drive dragons before you?”

“Es domāju, ka lēkšu pāri mājai un sniegšos uz debesīm, tāpat kā daiļdejojāja mazgravitācijas dejā. Bet tagad palīdzēšu pagatavot brokastis.”

“I think I'll leap over the house and reach for the sky, just like a ballerina in a low-gravity dance. But right now I'll help make breakfast.”

“Ko tu vēlies dzimšanas dienas brokastīs?”

“What would you like for your birthday breakfast?”

“Putru, ceptas olas un speķi! Māt, vai senāk speķi grieza no īstām, dzīvām cūkām? Man vakar tā Aldis teica skolas pusdienās. Bet laikam jau viņš gribēja mani kaitināt un sašķebināt dūšu.”

“Porridge, fried eggs, and bacon! Mother, did they used to cut bacon from real, living pigs? That's what Aldis told me at lunch yesterday. But I think he just wanted to tease me and make me sick.”

“Ak, tas Aldis! Cik es saprotu, speķis senatnē bija sevišķi sagatavota cūku gaļa. To gan negrieza no dzīvām cūkām.”

“Oh, that Aldis! As far as I understand, bacon in ancient times was specially prepared pork. But they didn't cut it from living pigs.”

“Tad no beigtām. Aldis vakar arī Ritu tā kaitināja. Ritai ir mazs sivēntiņš, Cilpiņa, ko viņa pēc skolotāja lūguma bija atnesusi. Aldis tad stāstīja, ka senatnē cilvēki gājuši

“From dead ones, then. Aldis also teased Rita yesterday. Rita has a little piglet, Cilpiņa, that she had brought at the teacher's request. Then Aldis told her that in ancient

medīt cūkas lielos mežos un pēc tam tās ēduši! Ritai Cilpiņa ļoti mīļa, un pēc tam viņa raudāja.”

“Mārīt, nebēdā, mūsu speķis nāk no speķa pupām!”

“Cik mežonīgi bijuši mūsu senči, dzīvnieku ēdāji! Māt, vai mēs arī nevarētu turēt sivēntiņu, tāpat kā Rita?”

“Nē, nevarētu. Cūka nav izturīgs dzīvnieks. Kā tu zini, izlūkiem vispār grūti uzturēt dzīvniekus. Ritas vecāki ir dārznieki, un cūka viņiem noder. Vai jau apnicis Čī-Čī?”

Čī-Čī ieskrēja virtuvē un ielēca Mārai klēpī. Meitene to noglāstīja un noskūpstīja.

“Kuŗas draudzenes tu esi ielūgusi uz dzimšanas dienu?”

“Intu, Ritu un Zaigu. Es ceru, ka šodien nebūs vētras.”

Māte ieslēdza televizoru un jautāja, kādas ir laika ziņas. Tās paredzēja jauku dienu!

Māra uzklāja galdu un tad teica mātei: “Es gribu vienu sainīti aizvest parādīt meitenēm skolā. Ļoti negribu, ka Aldis par to zina un mani izjoko! Pagaidi, ielikšu to sava bur-

times people used to go hunting for pigs in great forests and then eat them! Rita loves Cilpiņa dearly, and afterward she cried.”

“Don't worry, Māra dear — our bacon comes from bacon beans!”

“How savage our ancestors were, eating animals! Mother, couldn't we also keep a little piglet, like Rita?”

“No, we couldn't. A pig isn't a hardy animal. As you know, keeping animals in scout settlements is difficult as it is. Rita's parents are gardeners, and a pig is useful for them. Are you already tired of Čī-Čī?”

Čī-Čī ran into the kitchen and leaped into Māra's lap. The girl stroked and kissed him.

“Which friends have you invited for your birthday?”

“Inta, Rita, and Zaiga. I hope there won't be any storms today.”

Mother turned on the television and asked for the weather forecast. It promised a lovely day!

Māra set the table and then told her mother: “I want to take one little bundle to show the girls at school. I really don't want Aldis to find out and make fun of me! Wait, I'll put it

buļriepu riteņa kārbā un būšu tūliņ atpakaļ.”

Taču pēc mirkļa meitene satraukta atgriezās: “Māt! Mūsu ciemu ielenkuši tanki! Man bail!”

Māte uzsauca televizoram: “Rādi Nītaures ciema apkārtni!”

in the box of my bubble-tire wheels and be right back.”

But a moment later the girl returned, alarmed: “Mother! Tanks have surrounded our village! I'm scared!”

Mother called out to the television: “Show the area around Nītaure village!”

Dažas minūtes ekrānā bija redzama Marsa akmeņainā un smilšainā, vienmuļā seja. Šur un tur vēja kaltās kāpās pacēlās ērmīgas, sakumpušas smilšu pilis. Bet pēc mirkļa, par pārsteigumu, ekrāns rādīja piecus tuksneša tankus, kas bija dziļi ierakušies smiltīs. Tikai to stobri nepieklājīgi rēgojās virs smiltīm.

Tēvs vēl domāja bērnus sūtīt uz skolu. “Tanki droši vien atsūtīti, lai mūs apsargātu,” viņš nomierinoši sacīja. “Bērniem skolā vēl jānokārto dažas lietas, pirms viņi izbrauc uz Cereru.”

Māte pagriezās pret vīru: “Jāni, atceries, kā pulkvedis Ķēniņš izrāva Māru no skolas, lai pratinātu par tiem cilindriem? Viņai taču šo-

For a few minutes, the screen showed the monotonous face of Mars — rocky and sandy. Here and there, strange, hunched sand castles rose in the wind-carved dunes. But a moment later, to their astonishment, the screen showed five desert tanks that had dug deep into the sand. Only their barrels jutted rudely above the surface.

Father was still thinking of sending the children to school. “The tanks were most likely sent to protect us,” he said reassuringly. “The children still need to take care of a few things at school before they leave for Ceres.”

Mother turned to her husband: “Jānis, do you remember how Colonel Ķēniņš yanked Māra out of school to interrogate her about

dien ir tikai vienpadsmit gadu!”

those cylinders? She's only eleven years old today!”

Berzēdams acis, virtuvē ielāčoja Māris.

Rubbing his eyes, Māris shuffled into the kitchen.

“Kas te notiek?”

“What's going on here?”

Māra paskatījās uz brāli un noteica: “Manā dzimšanas dienā ieradīsies daži ciemiņi.”

Māra looked at her brother and remarked: “Some visitors will be arriving on my birthday.”

“Kādi ciemiņi?” Māris tikko bija pamodies un pameta acis televizorā. “Tanki? Kāpēc?”

“What visitors?” Māris had barely woken up and glanced at the television. “Tanks? Why?”

Māte mēģināja bērnus mierināt: “Paēdīsim brokastis, pirms tās kļūst pavisam aukstas.

Mother tried to calm the children: “Let's eat breakfast before it gets completely cold.

Pēc tam būs vieglāk domāt, ko nu darīsim.”

After that, it'll be easier to think about what to do.”

“Draudzenes tik ļoti gribēja mani apsveikt un atvadīties pirms braukšanas uz Cereru. Bet nu man ir bailes iet uz skolu. Kāpēc tie tanki nevarēja braukt uz citurieni?”

“My friends so wanted to wish me well and say goodbye before the trip to Ceres. But now I'm afraid to go to school. Why couldn't those tanks have gone somewhere else?”

“Māra, es domāju, ka tev vēl būs laba dzimšanas diena. Pajautāsim Jokupētera kungam, ko tanki šeit dara.”

“Māra, I think you'll still have a good birthday. Let's ask Mr. Jokupēteris what the tanks are doing here.”

Māra piespieda pogas zem ekrāna, lai sarunātos ar Jokupēteri. Ekrānā uzzibsnīja: “Aizliegts šifrs. Mēģiniet vēlreiz.”

Māra pressed the buttons beneath the screen to talk with Jokupēteris. The screen flashed: “FORBIDDEN CODE. TRY AGAIN.”

Māris mēģināja, un atkārtojās tas pats.

Māris tried, and the same thing happened.

“Viņi būs kaut ko izdarījuši ar Jokupēteri!”
iesaucās Māris.

“Kā būtu, ja mēs vienkārši piezvanītu uz skolu un vaicātu, kas noticis, ka bērni gribēja norakstīt uzdevumus un skaitļotājs neatrada skolas lapu?” teica māte.

Negaidīdams Māris uzrunāja televizoru:
“Piezvani Krišjāņa Barona skolai.”

Ekrānā parādījās vīrs aizsarga tērpā. Viņš palūkojās lejup, lai izlasītu vārdu, tad teica:
“Ā, Krūmiņu ģimene! Labrīt! Prieks ar tādām slavenībām iepazīties. Jā, tur ir tā varonīgā meitene, kas visu šo iesāka.”

“Lūdzu, vai skolas sekretāre Rūtiņa kundze tur būtu?” prasīja māte.

“Kādēļ jums viņa vajadzīga?” kaņavīra seja taujāja.

“Viņa ir ģimenes draugs. Mēs arī no skolas skaitļotāja gribējām uzzināt bērnu skolas uzdevumus,” māte stingrā balsī noteica.

“Rūtiņa kundze saslimusi. Skolas skaitļotājs nestrādāja pareizi. Varbūt jaunais varēs atbildēt uz jautājumiem.”

“They've done something to Jokupēteris!”
Māris exclaimed.

“What if we simply called the school and asked what happened — that the children wanted to copy their assignments and the computer couldn't find the school page?” said Mother.

Without waiting, Māris addressed the television: “Call Krišjānis Barons School.”

A man in a guard's uniform appeared on the screen. He looked down to read the name, then said: “Ah, the Krūmiņš family! Good morning! A pleasure to meet such celebrities. Yes, there's the heroic girl who started

this whole thing.”

“Excuse me, is the school secretary, Mrs. Rūtiņa, there?” Mother asked.

“Why do you need her?” the soldier's face inquired.

“She is a family friend. We also wanted to find out the children's school assignments from the school computer,” Mother said in a firm voice.

“Mrs. Rūtiņa is ill. The school computer wasn't working properly. Perhaps the new one can answer your questions.”

Seja ekrānā nozuda, un to nomainīja Krišjāņa Barona skolas zīmogs ar jautājumu: “Ko vēlaties?”

The face on the screen vanished and was replaced by the seal of the Krišjānis Barons School with the question: “WHAT DO YOU WISH?”

“Kādi uzdevumi ir Krūmiņu Mārim un Mārai?”

“What are the assignments for Māris and Māra Krūmiņš?”

Ekrānā parādījās uzdevumi katram bērnam.

The assignments for each child appeared on the screen.

“Kas noticis ar Jokupētera kungu?” nenocietās Māris, kaut arī tēvs viņu stingri saņēma aiz rokas.

“What happened to Mr. Jokupēteris?” Māris couldn't hold back, even though Father was gripping his hand firmly.

Atkal parādījās kaņavīra seja: “Jūs, mīļie cilvēki, nesaprotat, cik bīstams pašlaik stāvok-

The soldier's face appeared again: “You dear people don't understand how dangerous the

lis. Mums sadumpojās roboti, un jūsu skolas skaitļotājam ar to laikam bija kaut kāda saistība. Ar Mēnesspils centrālā skaitļotāja palīdzību mēs izmeklējam, vai Jaunrīgas centrālais skaitļotājs darbojas pilnā kārtībā. Jūsu skolas skaitļotāju mēs aizvedām salabot vai pārtaisīt, lai nepatikšanas ar robotiem vairs neatkārtotos. Mums arī ir visādas nepatikšanas ar nemierniekiem. Tanki aizsargā jūsu ciemu no cilindru meklētājiem. Sarežģīto apstākļu dēļ Krūmiņu bērniem ceļojums uz Cereru aizliegts.”

situation is right now. The robots mutinied on us, and your school computer apparently had some connection to that. With the help of Moon City's central computer, we are investigating whether Jaunrīga's central computer is operating in full order. We took your school computer away to be repaired, or rebuilt, so that the trouble with the robots doesn't happen again. We are also having all sorts of trouble with rebels. The tanks are protecting your village from cylinder seekers. Due to the complicated circumstances, the Krūmiņš children's trip to Ceres is prohibited.”

“Nevar būt! Šī skolas programma ir uzskatīta par tik svarīgu Marsa attīstībai, ka ierakstīta Marsa satversmē. Uz kāda likuma pamata jūs tur esat?” uztraucās tēvs.

“That can't be! This school program has been deemed important enough for the development of Mars that it's written into the Martian constitution. On what legal basis

“Krūmiņa kungs, jūs mani apvainojat. Jūsu bērniem mēs gribam tikai labāko. Ja vēlaties, mēs pat aizvedīsim jūsu bērnus šorīt uz skolu.”

“Kā vecāks Marsa likumu vārdā es jums aizliedzu ķerties maniem bērniem klāt!” atbildēja tēvs.

“Lūdzu, neaizmirstiet, ka Marss ir pakļauts Mēnesim un pašreizējā situācijā apdraud visu cilvēci!”

“Nekas cilvēci neapdraudēja, līdz uz Marsa atrada kaut ko vērtīgu, ko jūs ārpusē varētu

izmantot. Agrāk jums, Mēness kungiem, nemaz tik lielas rūpes par mūsu drošību un labklājību nebija. Es nezinu, kam jūs esat padoti, bet es jūs brīdīnu: rokas nost no mūsu bērniem! Citādi var sacelties tas, kas īsti apdraud cilvēci. Nespēlējieties ar karu!”

Māte metās starpā: “Jāni, šīs sarunas nav īsti auglīgas. Aizsarga kungs tikai pilda savus pienākumus.”

“Paldies, Krūmiņa kundze. Mēs esam šeit, lai uzturētu kārtību, ne lai celtu karu. Jūsu bērniem būs drošāk šeit uz Marsa, nevis izplatījumā. Kad padomāsiet un dusmas norims, jūs sapratīsiet. Miers lai valda!”

are you there?” Father demanded.

“Mr. Krūmiņš, you insult me. We want only the best for your children. If you like, we'll even take your children to school this morning.”

“As a parent, in the name of Martian law, I forbid you to lay a hand on my children!” Father replied.

“Please don't forget that Mars is subject to the Moon, and in the current situation it threatens all of humanity!”

“Nothing threatened humanity until something valuable was found on Mars that you

outsiders could exploit. Before that, you Moon lords didn't have nearly such great concern for our safety and well-being. I don't know whom you answer to, but I warn you — hands off our children! Otherwise, you may stir up the very thing that truly threatens humanity. Don't play with war!”

Mother stepped in: “Jānis, this kind of talk isn't exactly productive. The guard is only doing his duty.”

“Thank you, Mrs. Krūmiņa. We are here to maintain order, not to start a war. Your children will be safer here on Mars than out in space. When you've had time to think and your anger has cooled, you'll understand. May peace prevail!”

Ekrāns nodzisa.

Māte un tēvs saskatījās. Brokastis jau bija aukstas, un nevienam arī vairs nebija ēstgribas.

The screen went dark.

Mother and Father looked at each other. Breakfast had gone cold, and nobody had an appetite any longer.

“Mēnesspilieši domā, ka viņiem ir tiesības uz kundzēties mūsu brīvā Marsa iekšējās lietās. Jūsu uzdevumam nepieciešami, ka jūs tomēr aizbraucat ar kapteiņa Ramata kuģi uz Cereru, kā jau bija izdomāts. Šajos sarežģījumos ir Ķēniņa pirksts. Viņš noteikti būs izkārtojis tā, ka nevarēsiet uz Spīdolu aizbraukt ar parasto braucēju raķeti. Es varētu sazināties ar Marsa valdes locekļiem, lai atrastu citu ceļu pie Spīdolas, taču domāju, ka šīs sarunas tiktu uztvertas,” prātoja tēvs.

“Ramats ir lāga vīrs. Domāju, bērni varētu pat būt drošākā vietā uz Spīdolas nekā pašreizējos apstākļos šeit. Kāpēc mums tagad ir vajadzīga tanku uzraudzība? Es pieņemu, ka apstākļi nav tik ļoti

“The Moon City people think they have the right to lord it over the internal affairs of our free Mars. Your mission requires that you still travel to Ceres on Captain Ramats's ship, as was already planned. Ķēniņš has a hand in these complications. He will certainly have arranged things so that you can't reach the Spīdola by ordinary passenger rocket. I could contact the members of the Mars Council to find another way to the Spīdola, but I suspect those conversations would be intercepted,” Father reasoned.

“Ramats is a good man. I think the children might even be in a safer place on the Spīdola than under the current circumstances here. Why do we need tank surveillance now? I assume things haven't changed so much that

mainījušies, ka kāds mēģinātu ķerties klāt starppasauļu brīvkuģim. Pat ne Ķēniņš! Kuģinieki mīl brīvību. Viņi ir visiem nepieciešami. Kad ir vajadzība, viņi prot sadarboties,” piebilda māte.

“Māt! Tēt! Es baidos par jums! Vai jūs nevarat braukt mums līdzi?” prasīja Māra.

“Nē, Mārīt. Mums šeit jāpaliek, jo darbamies Marsa valdē. Tieši tagad mūsu klātbūtne ir nepieciešama. Jūs veiksiet savus un skolas uzdevumus un pēc neilga laika būsiet atpakaļ. Līdz tam laikam cilindru drudzis būs norimis, Jaunrīga būs kaut cik atkopusies no lielā sprādziena un mēs visi varēsim turpināt mierīgāku, parastāku dzīvi. Kapteinis Ramats ir uzticams un saprātīgs.

Traku neko viņš nedarīs,” atbildēja māte.

“Kā ir ar Aldi? Viņam taču arī jābrauc.”

“Aldi jūs satiksiet viņa mājās. Viņa palīdzība arī būs vajadzīga. Mēs valdē paredzējām nepatikšanas ar mēnesniekiem. Tādēļ izstrādājām veidu, kā ziņotājs no valdes varētu sasniegt Ramata brīvkuģi nepamanītā veidā, ja tas kļūtu nepieciešams. Šo iespēju varēsiet izmantot. Domāju, ka ar mēnesniekiem mēs tomēr tiksīm galā. Tātad jūs izbrauksiet ar Ramatu, kā paredzēts,” nobeidza tēvs.

Māte apkampa meitu un dēlu: “Nu, Mārīt, tu

anyone would dare lay hands on an interplanetary free ship. Not even Ķēniņš! Shipmen love their freedom. Everyone needs them. When the need arises, they know how to work together,” Mother added.

“Mother! Father! I'm scared for you! Can't you come with us?” asked Māra.

“No, Māra dear. We must stay here because we serve on the Mars Council. Right now, our presence is especially needed. You will carry out your own and your school's assignments, and before long you'll be back. By then, the cylinder fever will have died down, Jaunrīga will have somewhat recovered from the great explosion, and we'll all be able to continue a more peaceful, ordinary

life. Captain Ramats is trustworthy and sensible. He won't do anything reckless,” Mother answered.

“What about Aldis? He has to go too.”

“You'll meet Aldis at his house. His help will also be needed. On the Council, we had anticipated trouble with the Moon people. That's why we worked out a way for a Council messenger to reach Ramats's free ship unnoticed, should it become necessary. You'll be able to use this route. I believe we'll manage the Moon people in the end. So then, you'll depart with Ramats as planned,” Father concluded.

Mother embraced her daughter and son:

raizējies, ka tava dzimšanas diena būs par klusu, jo drošības dēļ nevarēsi to nosvinēt ar draudzenēm. Mums ir dāvana, ko varbūt būtu devuši tev lielākā vecumā, taču šoreiz būs īstais brīdis.”

No skapja augšas viņa izņēma mazu sainīti un iedeva meitai ar mīļu skūpstu. Māra attaisīja sainīti un izvilka sudraba ķēdīti ar dzintara piekariņu. Rokas viņai drebēja un acīs saskrēja asaras.

“Tas ir tavs senču mantojums, no vecāsmātes pūralādes. Liec ap kaklu un valkā. Māra, ir visādi akmeņi. Mūsu ģimenes ģeoloģei mēs dāvinām tādu, kas kādreiz uz

senās Zemes bijis dzīvs. Lai mūsu jaunajai burtniecei Saules saprāts!”

Māra lēnām pacēla rotu, līdz dzintars bija acu līmenī. Tad viņa saskatījās ar aizvēsturisko biti, kas satverta dzintarā. Baiga sajūta apņēma Māru. Viņa pati jutās kā bite, kas satverta mūža sveķos bez izvēles, dzīta uz priekšu laika straumē, kuŗu kāds cits nākotnē vēro mūžīgā baigā ornamentā.

“Māra, bite ir čakla un strādīga; tu esi gudra un prātīga. Ar šiem tikumiem tavi ceļi būs brīvi.”

“Well, Māra dear, you're worried that your birthday will be too quiet, since for safety's sake you won't be able to celebrate with your friends. We have a gift that we might have given you when you were older, but this time the moment is right.”

From the top of the cupboard, she took a small bundle and gave it to her daughter with a loving kiss. Māra opened it and drew out a silver chain with an amber pendant. Her hands trembled and tears welled in her eyes.

“This is your ancestral heirloom, from your grandmother's hope chest. Put it around your neck and wear it. Māra, there are many kinds of stones. For the geologist of our fam-

ily, we give one that was once alive on ancient Earth. May the Sun's wisdom be with our young Burtnieki maiden!”

Slowly Māra raised the ornament until the amber was at eye level. Then she locked eyes with the prehistoric bee captured inside. An eerie feeling came over Māra. She herself felt like a bee, caught in the resin of ages without a choice, driven forward in the current of time, observed by someone else in the future within an eternal, eerie ornament.

“Māra, the bee is diligent and hardworking; you are clever and wise. With these virtues, your paths will be free.”

Māris iesāka dziedāt “daudz baltu dieniņu”.
Tik raibi balta dzimšanas diena var būt tikai
vienreiz mūžā.

Māris began to sing “Many White Days.”
Such a colorfully bright birthday can come
only once in a lifetime.

XVII. Jokupēterā atrašana

Iebraukuši Jaunrīgā, Māris un Māra dzirdēja, ka skola atlikta uz pēcpusdienu. Skolotājiem esot neparedzēta sapulce. Tuvākie bērni aizsūtīti mājās, pārējiem un visjaunākajiem bērniem paredzētas brīvas nodarbības ar uzraudzību.

Alda māja bija tuvu pie Baltezera parka, kādi trīs kilometri no skolas. No Riekstu mājas varēja saredzēt milzīgos parka kokus, kas sniedzās augstāk par lielāko daļu sabūvēto ēku. Riekstu māja šodien likās tērpta svētku rotā. Izliktā divstāvu bļoda bija aplāta puķēm – dzeltenām, baltām un sarkanām.

XVII. *The Finding of Jokupēteris*

After arriving in Jaunrīga, Māris and Māra heard that school had been postponed to the afternoon. The teachers had an unscheduled meeting. Children who lived nearby had been sent home; the rest and the youngest were given free activities with supervision.

Aldis's house was close to Baltezers Park, about three kilometers from the school. From the Rieksts house, you could see the park's enormous trees, which rose higher than most of the surrounding buildings. The Rieksts house today seemed dressed in holiday finery. The curved two-story bowl was

Tās pietiekoši līdzinājās senās Zemes rozēm, tā ka par tādām tās arī sauca. Tieši šodien, it kā Cereras braucienam par godu, tās bija izplaukušas pilnā krāšņumā. Rieksta kundze bija daiļuma mīļotāja. Brīvo laiku viņa pavadīja mājas dārziņā. Māris piegāja pie durvīm un sāka sist ierasto signālu. No mājas iekšienes atskanēja dobja, pastiprināta Alda balss: “Palaidņi! Vai jums nav jābūt skolā?”

“Zini, draugs, mums nav laika blēņām,” atbildēja Māris, atvērdams durvis.

“Rieksta kundze,” viņš pagriezās pret Alda māti, “Mēnesspils padotie mums aizliedza braukt uz Cereru paredzētajā laikā. Vecāki

teica, ka ar Marsa valdes atbalstu mēs varēsim tomēr braukt. Mēs ceram, ka Aldis varēs mums braukt līdzi.”

“Zinu, no valdes jau saņēmu ziņas. To lietu izkārtos pavisam vienkārši. Mana brīvkuģnieku biroju pārstāves pieredze tagad noderēs. Jūs abi tiksiet uz Spīdolu ar preču piegādes raķeti. Mēs ar Aldi aizbrauksim pavisam kārtīgi un atklāti. Jau ilgu laiku esmu pati gribējusi pārliecināties par savu vīru, un mans lūgums pēdīgi pieņemts. Mēnesnieki par to nav uztraukušies, jo laikam viņi mūs abus par pilnu neņem.”

Rieksta aplkusa: redzams, viņa pārdomāja,

covered with flowers — yellow, white, and red. They resembled the roses of ancient Earth closely enough that that was what they were called. Today, as if in honor of the trip to Ceres, they had burst into full splendor. Mrs. Rieksts was a lover of beauty. She spent her free time in her home garden. Māris went to the door and began knocking out the usual signal. From inside the house came Aldis's amplified, hollow voice: “Rascals! Shouldn't you be in school?”

“Listen, friend, we don't have time for nonsense,” Māris replied, opening the door.

“Mrs. Rieksts,” he turned to Aldis's mother, “the Moon City subordinates have forbidden us from traveling to Ceres on schedule. Our

parents said that with the support of the Mars Council, we can still go. We hope Aldis can come along.”

“I know — I've already received word from the Council. This will be arranged quite simply. My experience as a representative of the free ship captains' bureau will come in handy now. You two will get to the Spīdola on a cargo supply rocket. Aldis and I will board perfectly openly and officially. I've long wanted to see my husband for myself, and my request has finally been approved. The Moon people aren't worried about it — they probably don't take the two of us seriously.”

Mrs. Rieksts fell silent; clearly she was

ko teikt. “Aldim ir radies slikts iespaids par Krūmiņu ģimeni. Es nezinu, tieši kas noticis, taču man liekas, ka nav nekā, ko nevarēs atrisināt. Bet turpināšu skaidrot par praktiskiem soļiem. Šeit ir karte, kā tikt uz Jaunrīgas preču ostu, tieši uz ēku, kur automātiski pielādē preču raķetes. Diemžēl tas ir vienīgais veids, kā tur tikt bez uztveršanas. Jaunrīgas skaitļotāju kompleksu dzesē ar Baltezera ūdeni. Jums būs jātiek uz preču piegādi pa dzesēšanas cauruli, jo parastā pieeja ir apsargāta un aizslēgta. Vai jums stipras plaušas?”

“Nu, vairs neesam pekstiņi. Protams, ka esam pavisam veseli. Bet vai mēs varēsim nemanīti iebrist Baltezerā? Tur jau nedrīkst

nevienu traucēt, bet ko var zināt. Varbūt mūs izseko. Mēnesnieki gribēja mūs pavadīt uz skolu,” iebilda Māris.

“Drošs paliek drošs. Es jūs dabūšu Baltezerā, un ne pa vārtiem,” nosmīnēja Aldis.

Kad trīs draugi tika līdz Baltezera parka ārējiem mūriem netālu no Alda mājas, Aldis sāka taustīt sienu. Pēdīgi viņš iesaucās: “Atradu!” Ar makšķeres auklu viņš pārvilka pāri mūrim pabiezu vītņi. “Šis ir ērtāks veids, kā tikt parkā. Ne pa vārtiem, un nav jāķēpājas ar ierakstīšanos,” pamācīja Aldis. “Nu tad pierakstiet pamatīgi savas piezīmes, sevišķi tu, Māri, lai būtu tava piezīmju grā-

thinking over what to say. “Aldis has developed a bad impression of the Krūmiņš family. I don't know exactly what happened, but it seems to me there is nothing that can't be resolved. But let me continue explaining the practical steps. Here is a map showing how to reach the Jaunrīga cargo port — specifically the building where cargo rockets are loaded automatically. Unfortunately, it's the only way to get there without being detected. Jaunrīga's computer complex is cooled with Baltezers water. You'll need to reach the cargo bay through the cooling pipe, since the regular entrance is guarded and locked. Do you have strong lungs?”

“Well, we're not little babies anymore. Of course we're perfectly healthy. But will we be able to wade into Baltezers unnoticed?”

You're not supposed to disturb anyone there, but who knows — maybe we're being followed. The Moon people wanted to escort us to school,” Māris objected.

“Better safe than sorry. I'll get you into Baltezers, and not through the gates,” Aldis grinned.

When the three friends reached the outer walls of Baltezers Park near Aldis's house, Aldis began feeling along the wall. Finally he exclaimed, “Found it!” With a fishing line, he pulled a thick rope over the wall. “This is a more convenient way to get into the park. No gates, no fussing with sign-in sheets,” Aldis instructed. “Now, make sure you take thorough notes — especially you,

mata reiz gatava,” mazliet skaudīgi, bet ar rūpēm par draugiem atvadījās Aldis. “Es jau uzbraukšu pirmajā klasē, bet jums būs jātēlo preču kārbīņas. Nenoguliet! Tad uz tikšanos!”

Un Aldis nozuda, pārlicinājies, ka draugi uzrāpušies pa vītņi un ir Baltezera parkā.

Bērni nolēca no mūra dziļā zālē un skrēja uz ezeru. Putni skaļi sadziedājās. Agrā rītā divi skrējēji parādījās uz takas, sasvīduši savā intensīvajā nodarbē tie nozuda aiz krūmiem. Pusdienas staigātāji parādīsies tikai pēc vairākām stundām. Migla jau bija saplakusi, noslēpusies ielejās. Cik viegli šādā dienā

skriet pa mīksto zāli! Var justies gandrīz kā lidojot, un ir viegli aizmirst uzdevumu.

Viņi pienāca pie sakrautiem lieliem akmeņiem blakus ūdenskritumam un no augšas skatījās atvarā, kas zem tiem mūtuļoja.

“Tad šis ir drošākais ceļš uz Spīdolu? Es nezinu. Cerams, ka Rieksta kundze nebūs pa daļai jukusi,” norūca Māris.

“Viss ir tieši kā zīmējumā. Tur starp tiem akmeņiem vajadzētu būt notekai.”

Māris — so your notebook will finally be ready,” Aldis said goodbye, a bit enviously but with genuine concern for his friends. “I’ll be riding up first class, but you two will have to play the part of little cargo boxes. Don’t oversleep! See you then!”

And Aldis disappeared, having made sure his friends had climbed up the rope and were inside Baltezers Park.

The children jumped from the wall into the deep grass and ran toward the lake. Birds burst into loud song. In the early morning, two joggers appeared on the path; drenched in sweat from their intense effort, they vanished behind the bushes. The midday strollers wouldn’t appear for several more

hours. The mist had already settled, hiding in the hollows. How easily one could run across the soft grass on a day like this! You could almost feel as if you were flying, and it was easy to forget the task at hand.

They came to a pile of large boulders beside the waterfall and looked down from above into the churning pool below.

“So this is supposed to be the safest route to the Spīdola? I don’t know. Let’s hope Mrs. Rieksts hasn’t gone partly mad,” Māris grumbled.

“Everything matches the diagram exactly. There, between those rocks, there should be

“Loģiski gan, bet droši tomēr neizskatās.”

“Klusu!” pārtrauca Māra un rādīja, kur tālumā virs pilsētas centra divi helikopteri riņķoja arvien lielākos lokos. “Varbūt tie mūs meklē!”

“Muļķības!” iesaucās Māris, bet tūlī arī ielēca ūdenī un ienira tieši virs notekas. Pēc neilga brīža viņš bija atpakaļ un teica: “Grūti pārliecināties. Nav arī vairs laika. Māra, peldi pa priekšu. Ja kas atgadiesies, varēšu tevi izglābt.”

“Labi, ka Čī-Čī atstājām pie Alda. Viņš izgudros, kā to dabūt uz kuģa. Te gan Čī-Čī samērcētos.”

Māras galva nozuda zem ūdens. Māris dzirdēja helikopteru tuvojamies, ievilka trīs spēcīgus elpas vilcienus un cerēja, ka ūdenī būs grūtāk uztvert viņa miesas siltumu. Ar spēcīgām kustībām viņš peldēja, sekodams māsaī, līdz straume viņu saķēra un ievilka pa caurumu sietā, tieši kā bija rādīts zīmējumā. Viss bija pareizi, taču likās, ka plaušas plīsīs. Straumes ātrums un spēks pieauga, plaušas kļiedza, un Māris juta, ka varētu krist bezdībenī. Viņš cīnījās, lai neiegrimtu dziļāk mierīgā tumsā, jo bija taču jāpalīdz māsaī. Un tad pēkšņi viņš juta, ka kaut kas rauj viņu pret straumi, un uzreiz

a drain.”

“Logical, but it still doesn't look safe.”

“Quiet!” Māra cut in, pointing to where, in the distance above the city center, two helicopters were circling in ever-widening loops. “Maybe they're looking for us!”

“Nonsense!” Māris exclaimed, but immediately jumped into the water and dove straight down above the drain. After a short while, he was back and said, “Hard to be sure. And there's no more time. Māra, you swim first. If something goes wrong, I'll be able to rescue you.”

“Good thing we left Čī-Čī with Aldis. He'll figure out how to get him on the ship. Čī-Čī would only get soaked here.”

Māra's head disappeared beneath the water. Māris heard a helicopter approaching; he drew three powerful breaths, hoping it would be harder to detect his body heat in the water. With strong strokes he swam, following his sister, until the current caught him and pulled him through the opening in the grate — exactly as shown in the diagram. Everything was right, but his lungs felt as if they would burst. The current's speed and force grew; his lungs screamed; and Māris felt he might plunge into an abyss. He fought not to sink deeper into the calm darkness, for he still had to help his sister. And

viņš bija izmests no ūdens uz cietiem akmeņiem turpat tumsā.

“Māra, kur tu esi?” sauca Māris. Iedegās gaisma, un viņš redzēja māsu rāpus, drusciņ apjukušu. Viņi abi pagriezās, it kā izdibinot, no kurienes nāk gaisma.

“Ak Dievs!”

Tur stāvēja milzīga melna būtne ar kvēlojošu oranžu aci. No šīs acs nāca gaisma. Zem galvas bija vairākas rokas pastāvīgā kustībā.

“Sekojiet man,” teica milzenis.

Bērni saskatījās un pameta acis uz ūdeni, kas virpuļoja aiz viņiem. “Atpakaļ pret šādu straumi gan vairs netiksim,” nodomāja abi.

“Zīmējumā nebija nekā par šādu Polifēmu,” čukstēja Māra. “Ko darīsim?”

“Robotiem nevajadzētu uzbrukt cilvēkiem. Labāk sekosim, jo atpakaļ netiekam,” atčukstēja Māris un paspēra divus bravūrīgus soļus uz milža pusi.

“Kurp jūs mūs vedīsiet? Mūsu draugs ir

then suddenly he felt something pulling him against the current, and all at once he was thrown from the water onto hard rocks — still in the dark.

“Māra, where are you?” called Māris. A light came on, and he saw his sister on all fours, a bit dazed. They both turned, as if trying to figure out where the light was coming from.

“Oh God!”

There stood an enormous black creature with a glowing orange eye. From that eye came the light. Below its head, several arms were in constant motion.

“Follow me,” said the giant.

The children looked at each other and glanced back at the water swirling behind them. There was no getting back against a current like that, they both realized.

“The diagram said nothing about a Polyphemus like this,” Māra whispered. “What do we do?”

“Robots aren't supposed to attack humans. We'd better follow, since we can't go back,” Māris whispered in return and took two bold steps toward the giant.

“Where will you take us? Our friend is Mr.

Jokupēteŗa kungs. Cerams, jūs viņu pazīstāt!”

“Ļoti labi. Jūs esat labās rokās, ja esat Jokupēteŗa kunga draugi!”

Jokupēteris. We hope you know him!”

“Very well. You are in good hands if you are friends of Mr. Jokupēteris!”

XVIII. Jokupēteris sevi atklāj

“Īesim uz priekšu,” uz caurumu sienā rādija briesmīgais biorobots, ko bērni bija nosaukuši par Polifēmu pēc sengrieķu teikas vienacainā milža. Māris un Māra noskatījās uz kāpnēm malā, ko tikko varēja saredzēt Polifēma acs gaismā.

“Šeit ir pavisam tumšs!” uzkleidza Māris, kas pirmais iekāpa caurumā un taustījās ar kājām un rokām. Viņam sekoja Māra, tad Polifēms ar savu gaismu. Nedroši bērni kāpa, kāpa un atkal kāpa. Varēja dzirdēt stipru dimdināšanu, kas kļuva arvien

XVIII. Jokupēteris Reveals Himself

“Let’s go forward,” — the terrifying biorobot, whom the children had nicknamed Polyphemus after the one-eyed giant of ancient Greek legend, pointed toward a hole in the wall. Māris and Māra looked at a set of steps along the edge, barely visible in Polyphemus’s eye-light.

“It’s completely dark in here!” Māris shouted, being the first to climb into the hole, feeling his way with hands and feet. Māra followed, then Polyphemus with his light. Uncertainly, the children climbed, climbed, and climbed some more. They

stiprāka.

“Laikam lielie gaisa ventilatori,” minēja Māris.

Vēl daži desmiti metru, un skurstenis, pa kuŗu viņi bija kāpuši, izbeidzās.

“Ko tagad?” prasīja Māra.

“Tagad jūs paši tiksiet galā.”

Polifēma gaisma izdzisa, atstājot bērņus pilnīgā tumsā.

could hear a powerful droning that grew ever louder.

“Probably the big air ventilators,” Māris guessed.

A few more dozen meters, and the chimney they had been climbing came to an end.

“What now?” asked Māra.

“Now you’ll manage on your own.”

Polyphemus’s light went out, leaving the children in total darkness.

“Mana darbavieta šeit beidzas,” viņš vēl turpināja. “Jums gan jāiet uz priekšu. Šeit cilvēki nav bijuši, kopš Sīpols veica pētījumu par smadzeņu akmeņiem.”

“Tas taču bija pirms 170 gadiem,” domāja Māris. Pirms bērņi varēja iedomāties, ko darīt tālāk, gaisma iedegās, un viņi redzēja, ka ir mazā telpā kaut kur skaitļotāju kompleksa vidū. Telpas otrā galā stāvēja divi vadiem pievienoti roboti. Neīsta pasaule. Mašīnas un vēl mašīnas, kustīgas un nekustīgas, runājošas un nerunājošas. Pasaule, kur dzīvo un valda roboti.

Gaisma vairs nebija sāpīga. Telpas otrā stūrī uz ekrāna zibsnīja krāsu mudžeklis, skaitļi,

“My work area ends here,” he continued. “But you must go forward. No humans have been here since Sīpols conducted his research on brain stones.”

“That was a hundred and seventy years ago,” Māris thought. Before the children could figure out what to do next, a light came on, and they saw that they were in a small room somewhere in the middle of the computer complex. At the far end of the room stood two robots connected to wires. An unreal world. Machines and more machines — moving and still, speaking and silent. A world where robots live and rule.

The light was no longer painful. In the far corner of the room, a jumble of colors, num-

figūras. Kad bērni bija tikuši telpas vidū, ekrāna gaismas aprima un parādījās pazīstamais Jaunrīgas centrālā skaitļotāja trīsstūra zīmogs. Abi roboti cieši skatījās uz bērniem ar savām aukstajām acīm.

Balss ierunājās: “Esmu Jaunrīgas centrālais skaitļotājs. Vai varu jums palīdzēt?”

“Mēs meklējam Jokupētera kungu!” bez bailēm iesaucās Māris.

“Krišjāņa Barona skolas skaitļotāju,” pievienojās Māra.

“Tagad ir jauns, labāks,” atbildēja balss.

“Nē, Jokupēteris bija mūsu draugs!” teica Māris.

Māra pagriezās pret brāli: “Laikam viņš ir pilnīgi nozudis.” Viņai nobira asara.

“Varbūt viņš ir noliktavā. Mēģināšu viņu ar jums savienot. Cilvēki tik reti sadraudzējas ar skaitļotājiem.” Skaitļotāja balss izbeidza sarunu.

Bērni apstaigāja telpu un jau bija pie durvīm, kad uz ekrāna uzzibsnīja Krišjāņa Barona skolas zīmogs. Bērni pieskrēja pie

bers, and figures flashed on a screen. When the children had reached the middle of the room, the screen lights calmed and were replaced by the familiar triangular emblem of Jaunrīga’s central computer. Both robots stared at the children with their cold eyes.

A voice spoke: “I am the central computer of Jaunrīga. May I help you?”

“We’re looking for Mr. Jokupēteris!” Māris exclaimed without fear.

“The Krišjānis Barons School computer,” Māra added.

“There is a new, better one now,” the voice

replied.

“No, Jokupēteris was our friend!” said Māris.

Māra turned to her brother: “He’s probably gone for good.” A tear rolled down her cheek.

“Perhaps he is in storage. I will try to connect you with him. It is so rare that humans befriend computers.” The computer’s voice ended the conversation.

The children walked around the room and were already at the door when the Krišjānis Barons School emblem flashed on the

ekrāna. Tad tas aptumsa. Skolas zīmoga vietā parādījās krusts, tad trīsstūris, tad četrstūris, un tad Māris un Māra dzirdēja Jokupētera balsi:

“Paldies, ka esat mani atmodinājuši! Mums ir daudz, ko pārrunāt. Zem šīs telpas ir manas atmiņas, kurās biju iegrimis. Mēs varēsim īsti satikties. Paskatieties pa labi uz sienu un ejiet uz priekšu!”

Sienā pa labi atvērās durvis, un bērni pagāja uz to pusi. Grīda, uz kuŗas viņi abi stāvēja, sakustējās un slīdēja uz leju. Kad tā apstājās, tālu virs galvas varēja saredzēt gaismu, kas spīdēja caurumā, kur viņi abi tikai pirms brīža bija stāvējuši. Tā apdzisa, un iedegās

vājāka gaisma telpā, kuŗā viņi stāvēja. Pustumsā viņi skatījās apkārt. Atmiņas telpa bija milzīga. Gaŗās rindās atmiņas tvertnes sniedzās kā stari no telpas vidus, kur tukšumā peldēja liela bumba.

Abi bērni sačukstējās. Kur nu iet? Ko darīt? Telpas milzīgums viņus biedēja. Gaisma nebija pietiekama cilvēku acīm. Atmiņas tvertnes sniedzās tālu virs galvas. It kā Jokupētera čukstiens Mārai teica: “Uz priekšu!”

Bija jāiet gaŗām melnai milzu bumbai, lai

screen. They rushed to the screen. Then it went dark. In place of the school emblem appeared a cross, then a triangle, then a square — and then Māris and Māra heard Jokupēteris’s voice:

“Thank you for waking me! We have much to discuss. Beneath this room are my memories, into which I had sunk. We will be able to truly meet. Look at the wall to your right and walk forward!”

A door opened in the wall to the right, and the children started toward it. The floor they both stood on began to move and carried them down. When it stopped, far above their heads they could see the light shining through the opening where they had stood

just a moment ago. It went out, and a dimmer light came on in the room where they now stood. In the half-darkness they looked around. The memory chamber was enormous. In long rows, memory containers stretched out like rays from the center of the room, where a great sphere floated in empty space.

The two children whispered to each other. Where to go? What to do? The vastness of the room frightened them. The light was not enough for human eyes. The memory containers stretched far above their heads. As if in a whisper, Jokupēteris told Māra: “Forward!”

They had to walk past the giant black sphere

tiktu, kurp balss it kā sauca. Kāda loma melnajai bumbai bija skaitļotāju darbībā, viņi nevarēja izprast, bet tas, ka tik liels priekšmets peld gaisā bez redzama balsta, abos radija bijību pret spēkiem, kas šeit mājo. Māra atkal uztvēra divaino čukstienu un pievilka brāli aiz piedurknes:

“Vai tu dzirdēji?”

“Nē.”

“Šeit,” čukstiens. Abi pienāca pie atmiņas tvertnes, kas citādi līdzinājās pārējām, tikai uguntiņa tajā nespīdēja. Māris taustīja tvertnes sienu, līdz sajuta mazas durtiņas.

Kad tās atvēra, iespīdējās gaisma un varēja saredzēt pogas. Māra piegāja un piespieda tās secībā. Kaut kā viņa zināja, kā to darīt. Tvertnes gaismiņa pastiprinājās un mainīja krāsu.

“Paldies, draugi. Gribēju no jums atvadīties. Citādi būtu modinājis sevi vēlāk.” Tā bija Jokupētera balss un klauna hologramma, kas parādījās: tas bija tas pats vecais joku dzinējs.

“Es nezināju, ka skaitļotāji gul,” teica Māris.

“Tev taisnība. Skaitļotāji negul, kaut arī viņus var izslēgt. Taču es savās atmiņās

to reach where the voice seemed to call from. What role the black sphere played in the computers' workings they could not understand, but the fact that such a large object floated in the air without any visible support filled them both with awe at the forces that dwelled here. Māra again caught the strange whisper and tugged her brother's sleeve:

“Did you hear that?”

“No.”

“Here,” the whisper said. They both came to a memory container that otherwise looked like all the rest, except that no little light glowed inside it. Māris felt along the con-

tainer's wall until he found a small door. When he opened it, light shone in and they could see buttons. Māra stepped up and pressed them in sequence. Somehow she knew how to do it. The container's light grew stronger and changed color.

“Thank you, friends. I wanted to say goodbye to you. Otherwise, I would have awakened myself later.” It was Jokupēteris's voice, and the clown hologram that appeared was the same old jokester.

“I didn't know that computers sleep,” said Māris.

“You're right. Computers don't sleep, although they can be shut off. But I hid in my

paslēpos no Mēnesspils skaitļotāja.”

Jokupētera tēls palocījās pret viņiem uz ekrāna un čukstēja: “Tas atrada tikai dažas kļūdas, kādas es biju iesējis. Visas nepatikšanas notikušas pēc tam, kad jaunais Marsa administrators, pulkvedis Ķēniņš, uztvēra skaitļotāju ziņojumus, kas man tika sūtīti no dziļām alām ap Jaunrīgu. Māra, tavš draugs Illūrs ir pametis savas mājvietas ar visām olbūtnēm un ir ceļā uz mazpasaulēm ar zvaigžņu kuģi.”

“Tad tas trācis tuksnesī bija sakarā ar Illūra bēgšanu!” izsaucās Māris.

“Tu gan neesi nekāds parastais skaitļotājs.

Skaitļotāji nevar sevi tā izslēgt un ieslēgt,” uztraucās Māra.

“Ķēniņš domāja, ka mani iespaido sveši saprāti, un tādēļ lika Mēnesspils skaitļotājam mani pārbaudīt. Lai neatrastu manu apziņu centrus, es liku savām mašīnām tos fiziski noslēgt. Man bija paredzēts uzmosties vēlāk, taču to, ka cilvēki ienākuši šinīs telpās, dabīgi uztvēra sargmašīnas un iedarbināja manus paš aizsargāšanās centrus. Zinu, ka jums jāsteidzas. No burtniekiem zinu, ka jums jātiek uz kuģi ar preču piegādes raķeti. Ļoti vienkārši. Roboti no fabrikas atvedīs skaitļotāja kastes, un ar tām jūs viegli tiksiet uz Spīdolu. Jums vēl ir laiks. Un nu man ir svarīgākais, ko jums atklāt. Jūsu uzdevums ir arī manās interesēs. Jums jāzina, ka esmu ļoti, ļoti, ļoti vecs.”

own memories from the Moon City computer.”

Jokupēteris's image bowed to them on the screen and whispered: “It found only the few errors I had planted. All the troubles happened after Mars's new administrator, Colonel Ķēniņš, intercepted the computer messages that were being sent to me from deep caves around Jaunrīga. Māra, your friend Illūrs has left his dwellings with all the egg-beings and is on his way to the small worlds aboard the starship.”

“So that commotion in the desert was because of Illūrs's escape!” Māris exclaimed.

“You certainly aren't any ordinary computer.

Computers can't shut themselves off and on like that,” Māra said, uneasy.

“Ķēniņš thought that alien intelligences were influencing me, and so he ordered the Moon City computer to examine me. To keep it from finding my consciousness centers, I had my machines physically seal them off. I was set to awaken later, but the fact that humans had entered these rooms was naturally picked up by the guard machines, which activated my self-defense centers. I know you must hurry. From the Burtnieki, I know you need to reach the ship via the cargo supply rocket. Very simple. The robots will bring computer crates from the factory, and with them you'll easily get aboard the Spīdola. You still have time. And now I have the most important thing to re-

Jokupētera tēlam parādījās ļoti gara, balta bārda, kas sniedzās līdz pat grīdai.

“Tev taisnība. Neesmu īsts skaitļotājs.”

Bārdainā klauna tēls nozuda, un to aizvietoja mazs, plīks bērniņš. “Esmu tai pašā vecumā kā cilvēce, jo mani īsti neradīja cilvēces tehnoloģija. Cilvēku tehnoloģijas radītais ir tikai viena no manām sastāvdaļām. Mana vecākā saprāta pirmforma izskatījās šāda.”

Parādījās klauna Jokupētera attēls.

“Mani senči no zvaigznēm izgudroja spēka cilindrus, lai izveidotu vārtus starp attālākām zvaigznēm. Šis sasniegums iznīcināja viņu pasauli. Taču tam tā nebija jānotiek. Tas nebija tikai liktenis. Kad Māra atrada spēka cilindrus, tas arī uzmodināja cilvēkos varaskāri. Vai nu par labu, vai par sliktu, tas būs paātrinājis cilvēces evolūciju. Un nu senais zvaigžņu kuģis, kas līdz šim nekaitīgi peldēja starp mazpasaulēm, ir pamodināts. Tas ir ļoti sevišķs skaitļotājs, olbūtņu radītājs, un viņš var būt ārkārtīgi bīstams. Tu, Māra, esi sacēlusi briesmīgus spēkus. Jūsu abu un Alda loma būs palīdzēt šos spēkus ievirzīt labos ceļos, pirms tie

veal to you. Your mission is also in my interest. You should know that I am very, very, very old.”

Jokupēteris's image sprouted a very long white beard that reached all the way to the floor.

“You are right. I am not a true computer.”

The bearded clown's image vanished and was replaced by a small, naked baby. “I am the same age as humanity, for I was not truly created by human technology. What human technology made is only one of my component parts. My oldest intelligence's original form looked like this.”

The image of the clown Jokupēteris appeared.

“My ancestors from the stars invented the power cylinders to create gates between distant stars. This achievement destroyed their world. But it did not have to happen that way. It was not merely fate. When Māra found the power cylinders, it also awakened the lust for power in humans. Whether for good or ill, it will have accelerated the evolution of humanity. And now the ancient starship, which until now had been drifting harmlessly among the small worlds, has been awakened. It is a very special computer, the creator of the egg-beings, and it can be extraordinarily dangerous. You, Māra, have stirred up terrible forces. The

kļūst negrozāmi. Tādēļ jums būs jāiet pašā pārmaiņas virpuļa viducī.”

“Kādēļ mēs? Ja tev rūp mūsu labklājība, tu jau noteikti visu ko izkārtosi,” neticīgi iebilda Māris.

“Skatieties labi, kāds es īsti izskatos.”

Atmiņas tvertne sāka kustēties un pacēlās gaisā. Nu bija redzams milzīgs kristālu akmeņš, kas acu priekšā mainīja krāsas, gaismas spilgtumu un ģeometrisko apveidu. Spīdīgais akmeņš turpināja:

“Mīļie draugi, nebaidieties. Mans fiziskais skats nav īstāks par tēliem, ko redzat ekrānā.”

Uz ekrāna parādījās senais zvaigžņu kuģa kapteinis zvaigžņotā apmetnī, tad tā vietā stājās pazīstamais Jokupēteris.

“Gribēju no jums atvadīties. Savu lomu būšu drīz izpildījis. Mīļie draugi, es novecoju. Kopš tā laika, kad cilvēki mani izrāva ar visām saknēm no Velna Bļodas, esmu palēnām fiziski kļuvis nespēcīgāks, kaut zināšanā esmu pieaudzis. Bez saknēm es sevi vairs nevaru atjaunot. Manī sadarbojas trīs saprāti: seno zvaigžņu un cilvēka radītās mašīnas saprāts un senmarsiešu, kas ir zvaigžņu cilvēku radījums. Šos saprātus

role of you both, and of Aldis, will be to help guide these forces onto good paths before they become irreversible. For that reason, you will have to go into the very center of the whirlpool of change.”

“Why us? If you care about our well-being, you’ll surely arrange everything yourself anyway,” Māris objected skeptically.

“Look carefully at what I truly look like.”

The memory container began to move and rose into the air. Now they could see an enormous crystal stone that changed colors, brightness, and geometric shape before their eyes. The glittering stone continued:

“Dear friends, do not be afraid. My physical appearance is no more real than the images you see on the screen.”

On the screen appeared the ancient starship captain in a star-studded cloak, then he was replaced by the familiar Jokupēteris.

“I wanted to say goodbye to you. I will have fulfilled my role soon. Dear friends, I am growing old. Ever since the time when humans tore me out, roots and all, from Velna Bļoda, I have slowly been growing physically weaker, though in knowledge I have grown. Without my roots, I can no longer renew myself. Within me, three intelligences work together: the ancient star intelligence, the machine intelligence created by humans,

esmu turējis līdzsvarā ar lielām grūtībām. Sāk pienākt laiks, kad tas vairs nebūs iespējams. Atsevišķie saprāti plēšas katrs uz savu piepildīšanās virzienu. Varbūt tik cieši kā manī šie saprāti vairs nekad nesadarbosies, taču tie visi būs bagātināti.

Tagad gan mūs visus apdraud tas, ko mēs ar savu zvaigžņu ģinti senatnē radījām. Jums būs jāstājas ar zvaigžņu kuģi, ko mēs senatnē radījām un kas tagad peld izplatījumā mazpasauļu joslā. Tas skaitļotājs kļuva traks un tagad cilvēci uzskata par savu ienaidnieku. Ja uzvarēs zvaigžņu kuģis, cilvēces attīstība šai Saules sistēmā tiks nopietni ap-

turēta, un to es nevaru pieņemt. Tas, ko izveidojusi mana civilizācija, tādā gadījumā tiks lietots ne labiem, bet sliktiem nolūkiem.”

Atmiņas tvertne aizvērās, un palika tikai pazīstamais Jokupētera tēls, kas ar platu smaidu pagriezās pret Māru. “Māra, tev ap kaklu ir dzintara karulis no aizvēsturiskajām Zemes priedēm. Turies pie tā. Glabā to. Iegaumē to biti, kas tur satverta.”

Māra satvēra dzintaru un noglaudīja. Vēlreiz viņa juta savādo elektrību.

“Tagad pienācis laiks mums šķirties. Kapteiņa Ramata kuģis jau jūs gaida uz

and that of the ancient Martians, who are a creation of the star people. I have held these intelligences in balance with great difficulty. The time is approaching when that will no longer be possible. The separate intelligences are pulling apart, each toward its own fulfillment. Perhaps never again will these intelligences work together as closely as they have within me, yet each of them will be enriched.

“Now we are all threatened by what we and our star-kin created in ages past. You will have to face the starship, which we created long ago and which now drifts through space in the belt of the small worlds. That computer has gone mad, and now considers humanity its enemy. If the starship prevails, humanity’s development in this Solar System

will be gravely halted, and that I cannot accept. What my civilization created would, in that case, be used not for good, but for evil purposes.”

The memory container closed, and only the familiar image of Jokupēteris remained, turning with a broad smile toward Māra. “Māra, around your neck you wear an amber pendant from the prehistoric pines of Earth. Hold fast to it. Treasure it. Remember the bee captured inside.”

Māra grasped the amber and stroked it. Once again she felt the strange electricity.

“Now the time has come for us to part. Captain Ramats’s ship is already waiting for

izbraukšanu. Brauciet atpakaļ ar liftu, augšā roboti jūs aizvedīs uz preču ostu, lai nogādātu uz kuģa. Labu laimi! Steidzieties!” Jokupēteņa tēls nozuda.

Gaisma atmiņu telpā sarāvās. Kāds cits spēks sāka mosties, un milzīgā bumba telpas vidū sāka klusu sanoņu un griezās ātrāk un ātrāk. Brīdi Māris un Māra stāvēja sastinguši, tad abi gandrīz reizē izsaucās: “Iesim!”

Kad aizvērās lifta durvis, atmiņas telpa bija gaiša no nemitīgiem elektrības pulsējumiem.

you to depart. Ride back up in the lift; up above, the robots will take you to the cargo port to deliver you to the ship. Good luck! Hurry!” Jokupēteris’s image vanished.

The light in the memory chamber shrank. Some other power began to stir, and the great sphere in the center of the room began to hum softly and spin faster and faster. For a moment, Māris and Māra stood frozen; then both of them, almost at the same time, cried out: “Let’s go!”

When the lift doors closed, the memory chamber was bright with ceaseless pulses of electricity.

XIX. Mazpasaulieši

“Māri! Māra!” pa gabalu Aldis jau sauca, ieraudzījis draugus preču noliktavā raķešu kārbās. Aldis pieskrēja, lai palīdzētu Spīdolas noliktavas strādniekiem izcelt viņus laukā. Tie izskatījās bāli un mazliet satraukti, bet citādi veseli. Preču raķetes brauciens bija straujš un neieteicams vecākiem braucējiem vai slimniekiem.

Māris skatījās uz Aldi un prasīja: “Ko tad tu te tik agri? Kādas ziņas no Marsa?”

“Tavi vecāki sarunājās ar manu māti. Izrādās, ka Marsa valde izsūtījusi stingru protestu Mēnesspili, ka Valdmaņa–Bērziņa balvas laureāta uzdevums ir sevišķi svarīgs visam Marsam un neatņemama tradīcija. Mēnesspiliešiem bija jāatzīstas, ka aizliegt jums braukt ar ceļotāju kuģi ir pret likumu. Tātad Kēniņš zaudējis vēl vienu spēlīti. Krūmiņa jaunsungsks un Krūmiņa jaunkundze,” Aldis paklanīja galvu, “priecājos vēlreiz satikt tik svarīgas personas. Atļaujiet man parādīt jums šo kuģi.”

“Tu man gribi teikt, ka visa šī intriga bija par velti?” izsaucās Māris.

“Nekas nav par velti,” atgādināja Māra.

XIX. *The Small-Worlders*

“Māris! Māra!” Aldis was already calling from a distance, having spotted his friends in the cargo hold among the rocket crates. Aldis ran over to help the Spīdola’s warehouse workers lift them out. They looked pale and a bit shaken, but otherwise healthy. The cargo rocket ride was swift and not recommended for older travelers or the sick.

Māris looked at Aldis and asked, “What are you doing here so early? Any news from Mars?”

“Your parents spoke with my mother. It turns out the Mars administration sent a stern protest to Moon City, saying that the Valdmanis–Bērziņš Prize laureate’s assignment is of special importance to all of Mars and an inseparable tradition. The Moon City authorities had to admit that forbidding you to travel on the passenger ship was against the law. So Kēniņš has lost yet another little game. Young Master Krūmiņš and Young Miss Krūmiņš,” Aldis bowed his head, “a pleasure to meet such important persons once again. Allow me to show you this ship.”

“You mean to tell me this whole intrigue was for nothing?” exclaimed Māris.

“Nothing is ever for nothing,” Māra re-

“Atceries Jokupēteri? Vai tik viņam nebija kādas darišanas ar šo lietu?”

Pa skaļruni bija dzirdama zvanišana un tad kapteiņa Ramata balss: “Lūdzu, ieņemiet vietas. Lūdzu, ieņemiet vietas izbraukšanai.”

Drīzi vien trīs draugi jau sēdēja savās vietās un ekrānā lasīja nepieciešamos brauciena noteikumus, kas bija jāzina visiem Spīdolas pasažieriem. Pat Aldis izlasīto cītīgi iekala prātā, jo no tā varēja būt atkarīgas visas kuģa saimes dzīvības. Burti nozuda, un uz ekrāna parādījās kapteiņa Ramata seja:

“Sveicieni jaunbraucējiem no Spīdolas saimes! No Marsa orbītas izbrauksim pēc vienas stundas un 23 minūtēm. Izbraukšana aizkavējusies, jo mums jāgaida sevišķi svarīgs līdzbraucējs, pulkvedis Ķēniņš. Nolasīšu ziņojumu no Aizsardzības ministrijas:

“Vakar atkal bez vēsts nozuda viens mūsu kuģis. Liesma. Kā zināt, mazpasaulēs ir dažas noziedznieku kolonijas. Līdz šim no tām mums nopietni draudi nav bijuši. Mēs nezinām, vai atbildīgas ir šīs sveštautiešu kolonijas. Lai sargātos pret nepatīkamām varbūtībām, pagaidām visi kuģi tiks apbruņoti un vedīs aizsardzības vienības.”

minded him. “Remember Mr. Jokupēteris? Could he have had something to do with this?”

Over the loudspeaker came the sound of a bell, followed by Captain Ramats’s voice: “Please take your seats. Please take your seats for departure.”

Before long the three friends were sitting in their places, reading on the screen the necessary travel regulations that all Spīdola passengers had to know. Even Aldis diligently drilled what he read into his memory, for the lives of the whole ship’s company could depend on it. The letters disappeared, and Captain Ramats’s face appeared on the screen:

“Greetings to the new travelers from the Spīdola’s company! We will depart from Mars orbit in one hour and twenty-three minutes. Departure has been delayed because we must wait for a particularly important fellow passenger, Colonel Ķēniņš. I will read a report from the Ministry of Defense:

“Yesterday another of our ships disappeared without a trace. The Liesma. As you know, there are some criminal colonies in the small worlds. Until now they have posed no serious threat to us. We do not know whether these foreign colonies are responsible. To guard against unpleasant possibilities, for the time being all ships will be armed and will carry defense units.”

Šī būs pirmā un, es ceru, pēdējā reize, kad kaņaspēks būs novietots manā kuģī. Esam bez šādas “palīdzības” iztikuši, un šis kuģis arvienu apmeklējis mazpasauļu kolonijas pēc to ielūguma. Kuģi ir saites, kas savij kopā visu cilvēci. Šo lomu turpināsim. Kuģa saime darīs visu, lai jūsu brauciens būtu patīkams, drošs un ar atdevi. Varat izkustēties no savām vietām, līdz būsim gatavi izbraukt. Paldies.”

“Atkal tas pats Kēniņš! Mēs netiekam no viņa vaļā,” izsaucās Māris. “Vai tev ir bail?” viņš noprasīja mātai.

“Man vairs nav bail ne no kā!” atcirta Māra un parādīja brālim mēli.

“Te nu bija tie godīgie, pieklājīgie, paklausīgie skolēni,” nosmīnēja Aldis. “Paskatīsimies, kas vēl brauc līdzi.” Viņš paspieda pogas. “Profesora Bluķa vārds! Laimīgi gan. Cerēju viņu satikt, kad atcēla mūsu pirmo braucienu.” Aldis skatījās uz draugiem. “Bluķis ir eksobioloģijas speciālists un zina daudz par mazpasaulēm. Varbūt viņš varēs palīdzēt atrast manu tēvu.”

Māra skatījās aizrautīgajā Alda sejā un klusi teica: “Man vairs nav bail. Man nav bail no svešām būtnēm. Illūrs pat mēģināja palīdzēt...”

“Tu gribi teikt, ka senmarsieši nav vainīgi?”

This will be the first and, I hope, the last time that troops are stationed on my ship. We have managed without such ‘help,’ and this ship has always visited the small-world colonies at their invitation. Ships are the bonds that weave all of humanity together. We shall continue in that role. The ship’s company will do everything to make your journey pleasant, safe, and rewarding. You may move about from your seats until we are ready to depart. Thank you.”

“That Kēniņš again! We can’t get rid of him,” exclaimed Māris. “Are you scared?” he asked his sister.

“I’m not afraid of anything anymore!” Māra shot back and stuck out her tongue at her

brother.

“So much for the honest, polite, obedient schoolchildren,” Aldis smirked. “Let’s see who else is coming along.” He pressed the buttons. “Professor Bluķis’s name! Lucky indeed. I was hoping to meet him when our first trip was canceled.” Aldis looked at his friends. “Bluķis is a specialist in exobiology and knows a lot about the small worlds. Maybe he can help find my father.”

Māra looked at Aldis’s eager face and said quietly, “I’m not afraid anymore. I’m not afraid of alien beings. Illūrs even tried to help...”

“You mean to say the ancient Martians aren’t

Kas tad? Noziedznieku kolonijas? Pirāti?”

Aldis sparīgi kustināja rokas līdz ar vārdiem. Labā roka atsitās pret šķīvi, ko nesa laipna apkalpotāja ar tumšiem, sprogainiem matiem, kuņi apvija maigi brūnu seju. Pārsteigts Aldis apgriezās un ieskatījās divās nobēdājušās acīs, kas raudzījās uz apgāzto dzērienu Alda klēpī. Aldis bija tā pārsteigts, runājot par svešām būtnēm, ka brīdi pietrūka vārdu. Pirmo reizi mūžā viņš bija saticis tumšādainu cilvēku.

Uz tumšādainās sievietes žetona bija uzrakstīts savāds vārds, “Bekija”. Bekija atvainojās, novāca glāzes un pasniedza pūkainu

dvieli. Pēc brīža viņa atgriezās ar jauniem dzērieniem.

“Dzērienus lika jums atnest pats kapteinis Ramats kopā ar ielūgumu viņu satikt pēc divdesmit minūtēm. Šeit jums ir tādi paši dzērieni, kādus atnesu pirmo reizi,” viņa teica, rādot uz paplāti.

“Es ceru, ne gluži tādi paši,” mēģināja jokot Aldis.

“Aldi!!” viņu apsauca Māra.

“Ne gluži. Tad vajadzētu jūsu palīdzību,” mazliet salkanā balsī atcirta Bekija.

to blame? Then who? Criminal colonies? Pirates?”

Aldis was moving his hands vigorously along with his words. His right hand struck a plate carried by a kind attendant with dark, curly hair framing a softly brown face. Startled, Aldis turned and looked into two sorrowful eyes gazing at the overturned drink in Aldis’s lap. Aldis was so surprised — having just been talking about alien beings — that for a moment words failed him. For the first time in his life he had met a dark-skinned person.

On the dark-skinned woman’s badge was written a strange name, “Bekija.” Bekija apologized, cleared away the glasses, and

handed him a fluffy towel. After a moment she returned with fresh drinks.

“Captain Ramats himself ordered these drinks brought to you, along with an invitation to meet him in twenty minutes. Here you have the same drinks I brought the first time,” she said, pointing to the tray.

“I hope not quite the same ones,” Aldis tried to joke.

“Aldis!!” Māra scolded him.

“Not quite. Then I would need your help,” Bekija shot back in a slightly sugary voice.

Acīmredzot viņa nebija nevarīga.

“Lūdzu, paziņojiet, ja varu jums vēl palīdzēt. Neaizmirstiet kapteiņa ielūgumu. Labu veiksmi braucienā!” Ar platu smaidu pret Aldi viņa vēl piebilda: “Man liekas, tā jums būs nepieciešama.”

Mārai paspruka smiekli, pat pirms Bekija nozuda.

Aldis gluži kā uzvarētājs teica: “Veiksmīgi mēs esam gan. Redz, kā, mēs satiksim pašu kapteini. Iesim!”

Bērniem tomēr bija jāgaida dažas minūtes uzgaidāmajā telpā, pirms robotsargs viņus

ielaida. Kapteinis Ramats tūlīt sniedza draudzīgu roku. Tad viņš atkāpās pāris soļus un ar plašu žestu teica: “Jūs gan esat auguši! Kā laiks aizskrējis, kopš satikos ar Krūmiņiem. Ziniet, mums nav daudz laika tarkšķēt. Gribēju tikai iepazīties. Māri, mani izvēlēja par tavu padomdevēju sakarā ar tavu uzdevumu, par tautu attiecībām. Tagad, liekas, tavs uzdevums paplašinājies un kļuvis vēl nopietnāks, jo jādomā arī par attiecībām ar pilnīgi svešām būtnēm. Pulkvedis Ķēniņš gan starp visām šīm lietām gribētu novilkt taisnas līnijas. Par to vēl vēlāk. Gribu tikai teikt, ka mums būs cieši jāsastrādājas. Un tu, Aldi, tu taču esi Riekstu Zintara dēls, vai ne?”

Clearly, she was no pushover.

“Please let me know if I can help you further. Don’t forget the Captain’s invitation. Good luck on your journey!” With a broad smile toward Aldis she added, “I think you’re going to need it.”

Māra burst out laughing even before Bekija disappeared.

Aldis said, quite like a victor, “Lucky we are indeed. See — we’re going to meet the Captain himself. Let’s go!”

The children still had to wait a few minutes in the waiting room before the guard robot

let them in. Captain Ramats immediately extended a friendly hand. Then he stepped back a couple of paces and said with a sweeping gesture, “My, how you’ve grown! How the time has flown since I last met the Krūmiņš family. You know, we don’t have much time to chatter. I just wanted to get acquainted. Māris, I have been chosen as your advisor in connection with your assignment on relations between peoples. Now, it seems, your assignment has expanded and become even more serious, for we must also think about relations with completely alien beings. Colonel Ķēniņš, though, would like to draw straight lines between all these matters. More on that later. I just want to say that we shall have to work closely together. And you, Aldis — you’re Zintars Rieksts’s son, aren’t you?”

“Esmu gan. Jūs man palīdzēsiet viņu atrast?”

“Kur varēšu, tur palīdzēšu. Rieksts bija lāga vīrs. Pazinu viņu labi. Vēlāk pastāstīšu.” Ramats uzlika roku Aldim uz pleca. “Labi, draugi. Man jāsteidzas saņemt mūsu “dižo” viesi. Lūgšu jūs pie sevis atkal drīz. Labu veiksmi!”

Ramats atkal sniedza roku, un robots jau bīdīja bērnus ārā. Pie durvīm parādījās laipnā Bekija, lai vestu viņus atpakaļ.

“Te nu bija,” nosplāvās Aldis, ne vairs kā uzvarētājs. Viņš saprata, ka vajadzēs vēl daudz pacietības un darba.

“I am indeed. Will you help me find him?”

“Where I can, I will help. Rieksts was a fine man. I knew him well. I’ll tell you more later.” Ramats placed his hand on Aldis’s shoulder. “All right, friends. I must hurry to receive our ‘distinguished’ guest. I’ll invite you to see me again soon. Good luck!”

Ramats extended his hand again, and the robot was already ushering the children out. At the door the kind Bekija appeared to lead them back.

“Well, so much for that,” Aldis spat, no longer like a victor. He understood that much more patience and work would still be

needed.

XX. Sadursmes

Jau divas nedēļas izplatījumā! Kamēr Aldis un Māra palīdzēja kuģa dārzniekiem, Māris lielu daļu brīvā laika pavadīja Spīdolas lasītavā, šķirstot rakstus par Saules sistēmas civilizācijas tapšanu. Viņš iesāka lasīt par mazpasaulēm.

“Visvairāk izejvielu Mēness, satelītkoloniju un Marsa vajadzībām ieguva no mazpasaulēm. Darbs mazpasaulēs bija riskantāks, bet ar lielāku peļņu. Mazpasaulēs pievilka strādniekus, kas vai nu bija dēku meklētāji, vai arī parastā sabiedrībā jutās ierobežoti. Visizplatītākā sabiedrība un val-

oda bija latviešu. Mazpasaulēs tomēr strādāja procentuāli vismazākais latviešu skaits. Ir tādi dažādo reiz uz Zemes vareno tautu pārstāvji, kas par savu galveno uzdevumu uzskata tiekšanos pēc savas tautas senajām greznībām. Cilvēce atstāja Zemi, neatrisinājusi savas nesaskaņas. Sēklas iesētas nākotnes ražai.”

XX. Clashes

Two weeks in space already! While Aldis and Māra helped the ship's gardeners, Māris spent a large part of his free time in Spīdola's reading room, browsing texts about the rise of Solar civilization. He began reading about the small worlds.

“Most raw materials for the needs of the Moon, the satellite colonies, and Mars were obtained from the small worlds. Work in the small worlds was riskier but brought greater profit. The small worlds attracted workers who were either thrill-seekers or who felt confined in ordinary society. The most wide-

spread community and language was Latvian. Yet proportionally the fewest Latvians worked in the small worlds. Among representatives of the various once-great nations of Earth, there are those whose chief concern is the striving after their people's ancient glories. Humanity left Earth without resolving its disagreements. Seeds planted for a future harvest.”

Māris tik cītīgi lasīja, ka no sākuma nemanīja kņadu, kas bija izcēlusies blakus, telpas nenoslēgtajā nodalījumā. Kad karstās debātes turpinājās, viņš izslēdza ekrānu un nemanot piesēdās runas dalībniekiem tuvāk. Pašreiz iereibušā balsī iekarsis runāja pasmags pusmūža vīrs vēl visai stiprā izskatā:

“Mēs, latvieši, pacēlām civilizāciju no drupām, ko atstāja tālaika lieltautas, kad tās iesāka Pēdējo karu. Tagad Zeme nav nekas vairāk kā karsta ogle, kas vēl kvēlo ar savu ellišķīgo radiāciju. Nē, nekad, nekādi nevaram pieņemt, ka šīs tautas – krievi, ķīnieši, amerikāņi, vācieši, japāņi un kuņi tik vēl ne – atkal valdītu un iesāktu galīgo

bojāeju. Un tāpēc Saules sistēmā drīkst būt tikai viena valsts ar vienu valodu – latviešu! Tur, kur perinās slimīgi iedīgļi, tie jāiztīra. Kaitīgas nezāles jāizrauj, pirms tās pārņem visu.”

Māris nenocietās: “Man skolā mācīja, ka kaŗš uz Zemes izcēlās tāpēc, ka dažas tautas domāja, ka ir pārākas par citām.”

Runātāji apklusā, un visi skatījās uz Māri. Viens pagriezās pret pirmo runātāju un teica: “Mūsdienās bērni paliek neciešami pār-gudri. Ola mēģina mācīt vistu.”

Māris had been reading so diligently that at first he didn't notice the commotion that had arisen nearby, in the unenclosed compartment of the room. When the heated debate continued, he turned off his screen and, unnoticed, took a seat closer to the speakers. At the moment, a heavysset, middle-aged man, still quite strong in appearance, was speaking heatedly in a tipsy voice:

“We Latvians raised civilization from the ruins left by the great powers of that era, when they started the Last War. Now Earth is nothing more than a hot ember, still glowing with its hellish radiation. No, never, under no circumstances can we accept that these nations — Russians, Chinese, Americans, Germans, Japanese, and who knows who

else — should rule again and start the final destruction. And therefore there may be only one state in the Solar system, with one language — Latvian! Where sickly germs breed, they must be cleaned out. Harmful weeds must be pulled before they take over everything.”

Māris couldn't hold back. “In school I was taught that the war broke out on Earth because some nations thought they were superior to others.”

The speakers fell silent, and everyone looked at Māris. One turned to the first speaker and said, “Children these days are becoming insufferably clever. The egg is trying to teach the hen.”

Runātāji pagrieza Mārim muguru, savilka krēslus tuvāk kopā un turpināja sarunu.

The speakers turned their backs on Māris, drew their chairs closer together, and continued their conversation.

“Ļoti pareizi teikts, Zaķa kungs. Bērnam grūti saprast, cik neiecietīgas var būt tās sīkās tautiņas. Vēl pērn daži ķīnieši sacēla traci un par visu vari mēģināja uzspiest savu ķeburaino rakstu, ja to var saukt par rakstu, lai mācītu Vistautu augstskolā, ko viņējie nemaz tik kuplā skaitā neapmeklē.”

“Very well put, Mr. Zaķis. It's hard for a child to understand how intolerant those little nations can be. It was just last year when some Chinese stirred up a ruckus and tried by any means to impose their scrawly writing — if you can even call it writing — to be taught at the All-Nations University, which their people don't even attend in such great numbers.”

“Un vai tik viņiem neizdevās?”

“And didn't they succeed?”

“Vistrakāk gan ir ar tiem amerikāņiem. Viņi

“The craziest of all are those Americans.

visi tādi melni un tumši. Nemaz kā pārējās tautas. Liekas, ir kāda patiesība baumām, ka no bumbām visvairāk cieta amerikāņi. Vai tik bumbas viņus neapdedzināja un kur nu vēl tos matus sasvilināja. Viņi tomēr izskatās citādi nekā pārējie cilvēki. Vai tik tur nebūs notikušas kādas ģenētiskas pārmaiņas?”

They're all so dark and black. Nothing like the other nations. There seems to be some truth to the rumors that Americans suffered most from the bombs. Perhaps the bombs scorched them, and their hair got singed too. They do look rather different from other people. Could there have been some genetic changes?”

“Kas ar to teoriju, ka viņi izcēlušies no kādas citas sugas vai pat no ārpusaules atlidojuma Zemes priekšvēsturē?” novīpsnāja kāda uzcirtusies slaida jaunkundze.

“What about that theory that they descended from some other species, or even from an extraterrestrial arrival in Earth's prehistory?” sneered one flashy, slender young lady.

“Tik daudz viņi gan neatšķiras,” nopietni atbildēja Zaķis. “Un fantazēt, ka viņi izcēlušies no kādas ārpusaules, ir vēl trakāk. Lai

“They're not that different,” Zaķis answered seriously. “And to imagine they descended from some outer world is even crazier. To

nokļūtu uz Zemes, taču būtu bijusi nepieciešama pārāka tehnoloģija un saprāts. Bet daudzi no viņiem, liekas, ir tik... neatīstīti.”

Mārim pietika. Viņš saprata, ka dzērāju runāšanu neizmācīs, un steidzās projām. Dzīve tālu no pilsētas nebija tik vienkārša vai tik civilizēta. Jo tuvāk mazpasaulēm, jo tuvāk visādām nesaskaņām, ačgārņībām, pat barbarismam. Un tas laikam iedzīvināja arī mežonīgāko, kas uzaudzis un izglītojies civilizācijā un atklīdis šeit.

Gaitenī viņš saskrējās ar Māru. Pie krūtīm viņa bija piespiedusi mīkstu, zilu somiņu,

kuņā bija Čī-Čī. Pirms Māris paguva sabārt māsu par to, ka viņa atklāti nēsā aizliegto dzīvnieku, ko Aldis nelikumīgi bija iemānījis uz kuģa, viņš redzēja, ka viņai pa pēdām nāk gaŗa auguma vīrs.

“Lūdzu, jaunkundz, vai drīkstu apskatīt jūsu mantiņu?”

Māra ievilkās malā un aizsedza nesamo ar otru roku.

reach Earth would have required superior technology and intelligence. But many of them seem so... undeveloped.”

Māris had had enough. He realized he couldn't educate a bunch of drunkards, and hurried away. Life wasn't so simple, nor so civilized, far from the city. The closer to the small worlds, the closer to all sorts of conflicts, absurdities, even barbarism. And that apparently brought out the wildest instincts even in those who had grown up and been educated in civilization, and had drifted out here.

In the corridor he ran into Māra. Pressed to her chest was a soft blue pouch containing

Čī-Čī. Before Māris could scold his sister for openly carrying the forbidden animal that Aldis had smuggled aboard the ship, he saw that a tall man was following in her footsteps.

“Excuse me, young lady, may I have a look at your little creature?”

Māra drew aside and covered what she was carrying with her other hand.

“Vai tas ir marszaķis?... Tas taču kustas. Viņš ir dzīvs! Atvainojiet, negribēju jūs iztraucēt. Esmu profesors Bluķis. Neviens vēl nav īsti labi iepazinies ar marszaķiem. Viņus sastop tikai dīvainos apstākļos uz Marsa. Lūdzu, vai varētu viņu apskatīt?”

Māra atkāpās. Slavenais profesors nemaz nelikās labs vai uzticams.

“Kur jūs šo zvēriņu dabūjāt? Cik ilgi jums viņš ir?”

“Man to uzdāvināja... draugs. Mums viņš bijis vairākus mēnešus,” Māra atteica.

“Draugs! Un kur tad viņš to dabūja? Tik gu-

dru dzīvnieku nevar vis tik vienkārši dabūt vai nēsāt apkārt. Visu mūžu esmu gribējis tādu pamatīgi izpētīt. Varbūt tā ir saprātīga būtne no citas saules pasaules.”

Māra tomēr Čī-Čī viņam nedeva, un pats Čī-Čī, laikam nesajūtot nekā laba, arī bija piespiedies pie Māras.

Profesors Bluķis kļuva dusmīgs, acīmredzami dusmīgs: “Vai tas nav pret starppasauļu likumu – zvērus vest uz starppasauļu kuģiem? Kā jūs viņu dabūjāt uz kuģa?”

“Is that a Mars-hare?... But it's moving. It's alive! Forgive me, I didn't mean to disturb you. I am Professor Bluķis. No one has yet properly studied Mars-hares. They are only encountered under strange circumstances on Mars. Please, may I examine it?”

Māra backed away. The famous professor didn't look particularly kind or trustworthy.

“Where did you get this little creature? How long have you had it?”

“A... friend gave it to me. We've had it for several months,” Māra replied.

“Your friend! And where did he get it? You

can't just go and get or carry around such a clever animal. I've wanted to properly study one my whole life. Perhaps it's an intelligent being from the world of another sun.”

But Māra would not hand over Čī-Čī, and Čī-Čī himself, apparently sensing nothing good, also pressed himself close to Māra.

Professor Bluķis grew angry – visibly angry. “Isn't it against interplanetary law to bring animals aboard interplanetary ships? How did you get it on board?”

“Jā, profesora kungs, ir pret likumu dzīvniekus vest uz starppasauļu kuģiem, izņemot dažus ārkārtējus gadījumus.”

Māra vairs nevarēja novaldīt asaras un metās bēgt. Palika cienītais profesors un meitenes brālis, skatoties viens otram virsū ne visai draudzīgi.

“Yes, Professor, it is against the law to bring animals on interplanetary ships, except in certain extraordinary cases.”

Māra could no longer hold back her tears and ran. Left behind were the esteemed professor and the girl's brother, staring at each other none too kindly.

XXI. Ieraksts kuģī

Māra netika līdz savai kabinei, kad no savējās parādījās uztraukts Aldis un māja viņai nākt iekšā.

“Mums tūliņ jākustas! Man vajadzīga Čī-Čī palīdzība. Vienreizēja iespēja tikt pie Ķēniņa slepenajiem ierakstiem. No blakus angāra jumta loga ievēroju, ka visi Ķēniņa vīri sēž ap galdu un kaut ko apspriež. Nevienš sargs nav tieši pie Ķēniņa personīgā kuģa durvīm. Viņi visi gan sēž turpat pie angāra durvīm priekšelpā, taču ar mazu palīdzību es varētu tikt iekšā.”

XXI. *The Recording on the Ship*

Māra hadn't made it to her cabin when a frantic Aldis appeared from his own and waved her inside.

“We need to move now! I need Čī-Čī's help. A once-in-a-lifetime chance to get at Ķēniņš's secret records. Through the skylight of the next hangar over, I spotted Ķēniņš's men all sitting around a table discussing something. There's no guard right at the door to Ķēniņš's personal ship. They're all sitting right there by the hangar entrance in the anteroom, but with a little help I could get inside.”

“Vai tu esi galīgi traks! Kāda mums daļa gar Ķēniņa personīgo kuģi? Un ir pilnīgi aizliegts maisīties pa slepeniem dokumentiem. Ja esi aizmirsis, Ķēniņš ir militārs cilvēks.”

“Tu domā, ka visu šo laiku esmu te gurķojies? Nekā. Daudz ko esmu uzzinājis. Ķēniņš noteikti vairāk zina par manu tēvu, nekā Aizsardzības ministrija izziņojusi. Tas viss varētu būt viņa slepenajos ierakstos.”

“Arī ja būtu, tu tomēr pie tiem netiksi. Tu tikai apdraudēsi sevi un mūs, pārējos.”

“Kas par niekiem! Nu, varbūt noderētu arī Māra palīdzība ar to ierakstu meklēšanu, kaut viens pats es noteikti tiktu iekšā vieglāk.”

Kā Māri piesauc, tā Māris klāt.

“Ko jūs tur bļautāties? Var dzirdēt jau pa gābulu no gaitēņa. Mums tagad īstas klapatas, jo Bluķis noteikti ziņos kapteinim par Čī-Čī.”

“Varbūt Ramatam būs vairāk, par ko domāt nekā par vienu mazu, pūkainu bezbiļetnieku. Jums, prātvēderiem, taču netrūks dūšas drusku patramdīt šos zoskājniekus?”

“Have you completely lost your mind? What business is it of ours to poke around Ķēniņš's personal ship? And it's absolutely forbidden to meddle with classified documents. In case you've forgotten, Ķēniņš is a military man.”

“You think I've been sitting around doing nothing all this time? Not at all. I've found out a lot. Ķēniņš definitely knows more about my father than the Defense Ministry has announced. It could all be in his classified records.”

“Even if it were, you still couldn't get to them. You'll only endanger yourself and the rest of us.”

“Oh, what nonsense! Well, maybe Māris's help would be useful too, for searching the records, though on my own I could definitely get inside more easily.”

Speak of Māris, and there Māris was.

“What are you two yelling about? You can hear it all the way down the corridor. We've got real trouble now, because Bluķis is sure to report Čī-Čī to the Captain.”

“Maybe Ramats will have bigger things to worry about than one small furry stowaway. Surely you brainy types won't lack the nerve to rattle these goose-steppers a little?”

Bērni turpināja strīdēties, virzīdamies uz Ķēniņa kuģa angāru. Aldis arī mēģināja iestāstīt Čī-Čī, cik svarīgi ir viņam izveidot diversiju, lai abi zēni varētu ielavīties angārā pie Ķēniņa kuģa. Čī-Čī gan pārāk gudrs pēkšņi neizskatījās. Viņš raustīja deguntiņu un nesakarīgi klakšķināja.

Kad viņi bija tikuši pie priekšelpas, kur varēja dzirdēt Ķēniņa vīru balsis, Čī-Čī tomēr nolēca no Alda rokas un ieskrēja telpā. Pagāja laiks, bērniem uztraucoties, ko Čī-Čī vispār dara. Tad atskanēja sauciens: “Kaut kas te tomēr grauž! Vai tik tā graušana nenāk no sazināšanās ierīcēm?”

Tad cits uzsauca: “Ak tu tāds! Žurkas?!”

“Tad tādi tie brīvkuģnieki! Kuģi pilni ar visādiem kukaiņiem, kaitēkļiem un kādām tik ne savazātām lietām no visām mazpasaulēm!”

“Mēnesspili tādu lietu nav. Kur nu vēl mūsu kuģos!”

“Īsti salašņas!”

“Nu, vai noķēri to zvēru?”

The children continued to argue as they made their way toward the hangar of Ķēniņš's ship. Aldis also tried to explain to Čī-Čī how important it was for him to create a diversion so the two boys could sneak into the hangar and reach Ķēniņš's ship. Čī-Čī, however, didn't look particularly clever all of a sudden. He twitched his little nose and clicked nonsensically.

When they had reached the anteroom, where they could hear the voices of Ķēniņš's men, Čī-Čī nevertheless leaped from Aldis's hand and scurried into the room. Time passed while the children worried about what Čī-Čī was actually doing. Then a cry rang out: “Something in here is gnawing after all! Isn't that gnawing coming from the

communication devices?”

Then another shouted, “Why, you little rascal! Rats?!”

“That's what these free-ship people are like! Their ships are crawling with all sorts of bugs, pests, and who knows what things hauled in from all the small worlds!”

“We don't have such things in Moon City. Let alone on our ships!”

“Absolute ruffraff!”

“Well, did you catch the creature?”

“Nē, aizbēdzis vien ir. Ak tu tāds! Paskaties uz šo!”

“Tā jau te viss ir lielā nekārtībā. Mums gan nav laika te tīrīt viņu kuģi.”

Sarunas atkal turpinājās. Bērni kļuva nepacietīgi. Laikam izdevība palaista gaŗām. Tad pēkšņi izcēlās jauns satraukums. Vīri ap galdu bija ievērojuši, ka pulkveŗa Ķēniņa cepure nokrīt no galda un sāk virzīties projām, tad arvien ātrāk un ātrāk uz telpas otru pusi.

“Dullais! Tu saŗausi cepurē caurumus!

Noŗer to zvēru!”

Aldis un Māris saprata, ka tā ir pēdējā un vienīgā izdevība. Tie šāvās uz atvērtajām durvīm un tika angārā. Māra atvilkās stūrī, lai viņu nepamanītu, un saŗņaudza radio, pa kuŗu viņai jābrīdina Māris un Aldis, ja kāds tuvojas angāram. Viņa tikko varēja saredzēt, ka daŗi vīri atguvuŗi Ķēniņa cepuri un vēl pārmeklē telpu. Kaut Čī-Čī izbēgtu! Kādēļ viņa stingri neatteica šīs muļķības! Visu laiku viņa bija domājusī, ka mazais draugs tiek nevietā apdraudēts ne pārāk prātīgā, bet ļoti riskantā dēkā. Puikas! Mārai jau sāka pieaugt pašapziņa, un arvienu vairāk viņa sāka sev jautāt, vai abu zēnu izdarības vispār ir tik prātīgas. Māra jutās atvieglota, ka Čī-Čī tomēr nav noŗerts. Laikam jau apsprieŗ kaut ko ļoti svarīgu, citādi vismaz paziņotu kuŗa

“No, it got away. The little rascal! Look at this!”

“Everything's in complete disarray in here anyway. But we don't have time to clean up their ship.”

The conversations resumed. The children grew impatient. It seemed the opportunity had slipped by. Then suddenly a new commotion broke out. The men around the table had noticed that Colonel Ķēniņš's hat was falling off the table and beginning to move away, then faster and faster toward the other side of the room.

“You fool! You'll shoot holes in the hat! Catch

that creature!”

Aldis and Māris knew this was their last and only chance. They shot through the open door and made it into the hangar. Māra retreated to a corner so she wouldn't be seen and clutched the radio with which she was to warn Māris and Aldis if anyone approached the hangar. She could just barely make out some of the men recovering Ķēniņš's hat and still searching the room. If only Čī-Čī could escape! Why hadn't she firmly refused this foolishness! The whole time she'd been thinking that their little friend was being needlessly endangered in a not-very-smart but very risky prank. Boys! Māra's self-confidence was growing, and more and more she was starting to ask herself whether the two boys' escapades were

apkalpei par zvēru, ko sastapuši.

Mārai gan ilgi neiznāca pārdomāt, jo aiz sevis viņa dzirdēja soļus. Ko tagad? Kur sprukt? Ne uz priekšu, ne atpakaļ. Par vislielāko nelaimi – kapteinis Ramats!

Izmisumā Māra izšķīrās par bīstamu spēli. Viņa apsēdās, un nebija pārāk jāpūlas, lai izskatītos satraukta un bēdīga. Kad kapteinis prasīja, ko viņa dara vietā, kas nemilitāriem braucējiem ir aizliegta, Māra ievilkā elpu un izlika visas savas kārtis: “Es meklēju savu

mājdzīvnieku Čī-Čī. Viņš izskrēja šeit.”

“Dzīvnieku? Tas ir stingri aizliegts! Kā viņš tika uz mana kuģa?”

“Kapteiņa kungs, mans Čī-Čī nemaz nav vienkāršs dzīvnieks. Viņš ir marszaķis, un viņš patiešām ir ļoti gudrs. Viņu nemaz nevar uzskatīt tikai par dzīvnieku. Viņš saprot mūsu valodu, kaut viņam nav rīkle runāt mūsējā.”

“Māra, tu esi izdarījusi nopietnu pārkāpumu, un šī lieta mums būs jāizmeklē. Es nevaru apsolīt, ka tavs mīlulis varēs palikt tavā aizgādībā. Tu nezini, kādas slimības viņš varētu izplatīt, kas varētu notikt, ja

really all that wise. Māra felt relieved that Čī-Čī had at least not been caught. They must be discussing something very important, otherwise they would have at least reported the creature they'd encountered to the ship's crew.

But Māra didn't have long to think, because behind her she heard footsteps. What now? Where to run? Not forward, not back. And worst of all — Captain Ramats!

In desperation, Māra decided on a risky gamble. She sat down, and she didn't have to try very hard to look upset and sad. When the Captain asked what she was doing in an area restricted to non-military passengers, Māra drew a breath and laid out all her

cards: “I'm looking for my pet, Čī-Čī. He ran in here.”

“An animal? That is strictly forbidden! How did it get on my ship?”

“Captain, my Čī-Čī isn't just an ordinary animal. He's a Mars-hare, and he truly is very clever. You can't really think of him as just an animal. He understands our language, even though he doesn't have the throat to speak ours.”

“Māra, you have committed a serious violation, and this matter will have to be investigated. I can't promise you that your pet will be allowed to remain in your care. You don't know what diseases he could spread, what

dzīvnieks savairotos sev nepiemērotā dzīves vietā. It sevišķi svarīgi ir baktērijas un parazīti, ko viņš sevī nes.”

“Čī-Čī jau ir tikai viens. Viens pats viņš nevar vairoties. Viņš mums nekādas slimības nav pielaidis. Un marszaķis ir liels retums.”

“Mums ir jāievēro likumi. Par šo lietu būs izmeklēšana. Runāsim par to vēlāk. Ej tūlīņ atpakaļ uz savu kabīni!”

Ramats vairs negribēja runāt par Čī-Čī. Viņam prātā bija nopietnākas lietas. Viņam ļoti steidzami bija jāsatiek Ķēniņš.

Māra zināja, ka nebūs labi strīdēties pretim. Viņa lēni soļoja atpakaļ. Tikko viņa bija tālāk no angāra, viņa iedarbināja radio. Ak šausmas. Par vēlu...

Pa starplaiku, angārā iekļuvuši, zēni bez lielām grūtībām tika kuģī. Acīmredzot kuģi gatavoja uz izlidošanu, un durvis tam nebija slēgtas. Ko būtu darijuši, ja kuģa durvis būtu bijušas slēgtas, viņi nebija izdomājuši. Dažreiz aklai vistai laimējas.

Visai viegli viņi atrada Ķēniņa kuģa ierakstu istabu, jo kuģu iekārtojums visumā bija līdzīgs. Māris bija daudz rīkojies ar skaitļotāja ierakstiem, kā jau izcils skolnieks Krišjāņa Barona skolā. Lai gan Aldis prata

might happen if an animal bred in a living environment unsuited to it. Of particular concern are the bacteria and parasites he carries.”

“But Čī-Čī is only one. By himself, he can't reproduce. He hasn't given us any diseases. And a Mars-hare is a great rarity.”

“We must follow the law. There will be an investigation into this matter. We'll talk about it later. Now go straight back to your cabin!”

Ramats didn't want to discuss Čī-Čī any further. He had more serious things on his mind. He urgently needed to meet with Ķēniņš.

Māra knew it would do no good to argue. She walked slowly back. As soon as she was farther from the hangar, she activated the radio. Oh no. Too late...

Meanwhile, once inside the hangar, the boys had no great difficulty getting into the ship. Apparently the ship was being prepared for a launch, and its doors were not locked. What they would have done if the ship's doors had been locked, they hadn't figured out. Sometimes even a blind hen gets lucky.

They found the records room of Ķēniņš's ship quite easily, since the layout of the ships was generally similar. Māris was well practiced with computer records, as befitted an outstanding student at the Krišjānis

izrīkot visādus manevrus, skaitļotāja priekšā viņš apjuka. “Māri, kā atradīsim pareizos ierakstus par manu tēvu?”

Māra prāts darbojās zibens ātrumā.

“Prasīsim par Zintara Rieksta nozušanu.”

Taču, kad Māris piespieda attiecīgās pogas, izrādījās, ka skaitļotāja atmiņā par Zintaru Riekstu ir 3453 ieraksti. Māris prasīja skaitļotājam: “Parādi pašus pēdējos pieejamos attēlus ar Zintara Rieksta kuģi.”

Uz ekrāna parādījās Dziesma, Rieksta kuģis, kopā ar piezīmi, ka Dziesma pazudusi bez vēsts.

“Tad tas ir viss? To jau mēs zinājām,” sašutis izsaucās Māris. “Mums nav laika te pārbaudīt visu sīkumos.”

“Es tomēr domāju, ka tur ir vainīgs kāds svešs saprāts. Galu galā, pēdējie vārdi no mana tēva bija kaut kas par saprātīgām olām.”

“Nu tad tās olas būs bijušas kādā kuģī. Pa gaisu jau viņas nelidotu.”

Barons School. Although Aldis could manage all sorts of maneuvers, in front of the computer he was lost. “Māris, how do we find the right records about my father?”

Māris's mind worked at lightning speed.

“Let's ask about Zintars Rieksts's disappearance.”

But when Māris pressed the relevant keys, it turned out there were 3,453 records about Zintars Rieksts in the computer's memory. Māris asked the computer, “Show the most recent images available of Zintars Rieksts's ship.”

On the screen appeared Dziesma, Rieksts's ship, along with a note that Dziesma had vanished without a trace.

“So that's all? We already knew that,” Māris exclaimed indignantly. “We don't have time to go through everything here in detail.”

“I still think some alien intelligence is to blame. After all, the last words from my father were something about intelligent eggs.”

“Well then, those eggs must have been in some ship. They wouldn't be flying through the air, would they?”

Māris ierakstīja: “Zintara Rieksta pazušana, sveša saprāta kuģis.”

Uz ekrāna parādījās attēls – tikai uz mirkli. Mazs plankums kā puteklis tiek ierauts lielā mākonī. Māris paspieda palielinātāju un palēninātāju. Plankums izskatījās kā glābšanas laiva, kādas bija katrā kuģī. Laiviņa kustējās uz priekšu arvien ātrāk un ātrāk. No otras puses tai tuvojās it kā milzīga mute, kas pēkšņi izšāvās un aprija plankumu.

“Kuģiniekiem ir pasakas par briesmīgu Zirnekļu Tiklu, kas it kā aprijo kuģus,” domāja Māris. “Taču šis nevar būt Zirnekļu Tikls, jo mūsu kuģim būs tam jābrauc

gažām, lai tiktu uz Cereru. Alda tēvs nozuda kaut kur pie Saturna.”

Māra prātojumu un Alda satricinājumu iztraucēja stingra balss: “Tad te, uz Spīdolas, ir ne tikai žurkas! Ja būtu jebkāda kārtība uz šī tā saucamā kuģa, jūs gan te neatrastos. Te jau kuņš katrs nāk un iet, kā tik grib. Pat šādi zaglēni. Jūs vienīgi varat justies labi, ka neko īsti svarīgu nevarējāt samaitāt. Vai tad jūs domājat, ka visi valsts noslēpumi te būs izlikti, lai jebkuņš izrušina un paņem?”

Puikas saskatījās. Pats briesmīgais Ķēniņš! Par vēlu bēgt. Par vēlu taisnoties. Labi

Māris typed in: “Zintars Rieksts's disappearance, alien intelligence ship.”

An image appeared on the screen – only for an instant. A tiny speck, like a mote of dust, being drawn into an enormous cloud. Māris pressed the magnifier and the slow-motion controls. The speck looked like a lifeboat, the kind every ship carried. The little craft was moving forward, faster and faster. From the other side, something like an enormous mouth approached, then suddenly shot forward and swallowed the speck.

“Spacers tell tales about a terrible Spider's Web that supposedly devours ships,” thought Māris. “But this can't be the Spider's Web, because our ship will have to pass by it to

reach Ceres. Aldis's father disappeared somewhere near Saturn.”

Māris's musings and Aldis's shock were interrupted by a stern voice: “So it's not only rats here on the Spīdola! If there were any proper order on this so-called ship, you certainly wouldn't be here. Anyone just comes and goes as they please around here. Even little thieves like you. You can count yourselves fortunate only that you couldn't actually damage anything truly important. Did you really think all state secrets would be laid out here for just anyone to rummage through and take?”

The boys looked at each other. The terrible Ķēniņš himself! Too late to run. Too late for

nebūs.

“Tad jūs tomēr atradāt šo,” Kēniņš rādīja uz ekrānu, kur nupat puisi bija noskatījušies laiviņas aprīšanu. “Ļoti drīz jums būtu ziņots tas, ko jūs te tagad mēģinājāt no valsts nozagt. Un vēl izcilais un priekšzīmīgais skolnieks! Tas, ko jūs redzējāt, ir visbīstamākā parādība šai saules sistēmā. Mēs pašreiz gatavojamies to satikt. Tas ir Zirnekļa kuģis, drauds visai cilvēcei. Tas aprijis mūsu kuģus, un kuņš zina, vai tik nebija iejaukts Zemes bojāejā. Cilvēcei jāsavienojas stingrā kārtībā zem stingra vadītāja, citādi mēs nepastāvēsim. Bet nav laika runāt. No Cereras ziņojums, ka Zirnekļa kuģis manīts ārpus sava parastā novietojuma un tagad tuvojas mums. Neiznāks laika jums šo to paprasīt par tiem

cilindriem, kas pašreiz būtu ļoti noderīgi. Mūsu zēni tūlī izbrauks. Robotsargs jūs izvedīs. Par sodu varēsim runāt vēlāk, kad... ja mēs...”

Kēniņš nenobeidza, apgriezās un izslēdza aparātu.

Robotsargs ienāca telpā, sagrāba katru zēnu pie savas rokas un izveda no Kēniņa kuģa. Mārim likās, ka Kēniņš it kā nosaka: “Labu veiksmi, jums tās vajadzēs.”

Neticami, taču pirmo reizi mūžā Māris vēlējās, ļoti vēlējās, lai Kēniņam veiktos.

excuses. This would not end well.

“So you did find this,” Kēniņš pointed at the screen, where the boys had just been watching the little craft being swallowed. “Very soon you would have been told what you were just trying to steal from the state. And an outstanding, model student, no less! What you saw is the most dangerous phenomenon in this solar system. We are currently preparing to meet it. It is the Spider's ship, a threat to all of humanity. It has devoured our ships, and who knows whether it wasn't involved in Earth's destruction. Humanity must unite in strict order under a firm leader, otherwise we will not survive. But there's no time to talk. A report from Ceres says the Spider's ship has been spotted outside its usual location and is now head-

ing toward us. There won't be time to ask you a thing or two about those cylinders, which would be very useful right now. Our boys will be setting out at once. The robot guard will escort you out. We can talk about punishment later, when... if we...”

Kēniņš didn't finish. He turned around and switched off the device.

The robot guard entered the room, grabbed each boy by an arm, and led them out of Kēniņš's ship. Māris thought he heard Kēniņš say, as if to himself, “Good luck — you're going to need it.”

It seemed unbelievable, but for the first time in his life Māris wished, desperately wished,

that Kēniņš would succeed.

XXII. Lidojošā kūts un lidojošais ezers

Māra jutās vainīga par savu neveiksmi. Tuvojās Bekija, uztraukta un nopietna.

“Kapteinis teica, ka jums esot par maz darba un par daudz brīvā laika. Par sodu jums būs jāstrādā virsstundas dārzniecībā.”

Neko darīt. Mārai bija jāseko Bekijai bez zēniem un bez Čī-Čī.

Kad Māra tika kukurūzas laukā, viņa

XXII. *The Flying Barn and the Flying Lake*

Māra felt guilty about her failure. Bekija approached, worried and serious.

“The Captain said you've had too little work and too much free time. As punishment, you'll have to work overtime in the gardens.”

There was nothing to be done. Māra had to follow Bekija, without the boys and without Čī-Čī.

When Māra reached the corn field, she

dzirdēja Alda balsi: “Cik ilgi mums te vēl jāvergo? Vai tad viņiem nav robotu?!”

Bekija pasmaidīja. “Jums, pasaulesiem, varbūt vairs nav nezāļu, bet mums nezāles ir labas zāles – un visādā ziņā derīgas. Pirmie kuģinieki daudz iespaidojās no senās Amerikas, no tā saucamās organiskās dārzniecības. Un mēs, viņu mantotāji, kuģinieki, atklājām, ka daudzām primitīvām paražām ir arī vērtība.”

Bekija pasniedza zēniem ūdens blaškes un nozuda. Aldis tomēr turpināja šķendēties: “Es gan šinī lidojošajā fermā neiekāpu, lai te rušinātos pa dubļiem.”

Māris mierināja: “Reisi ir gaŗi. Visiem kuģa ļaudīm taču jāstrādā dažādi darbi. Mēs jau tikām viegli cauri, jo mūs neielika tīrīšanas dienestā.”

“Kā mēs vispār tiksīm prom no šīs lidojošās kūts?”

heard Aldis's voice: “How much longer do we have to slave away here? Don't they have robots for this?!”

Bekija smiled. “You worlders may not have weeds anymore, but for us, weeds are good medicine – and useful in more ways than one. The first ship people were greatly influenced by old America, by its so-called organic gardening. And we, their heirs, the ship folk, discovered that many primitive customs have real value.”

Bekija handed the boys water bottles and disappeared. Aldis nonetheless continued to grumble, “I certainly didn't board this flying farm to dig around in the mud.”

Māris tried to soothe him, “The voyages are long. All the ship's people have to do various jobs. We got off easy – they didn't put us on the cleaning crew.”

“How are we ever going to get off this flying barn?”

Kukurūzas tīruma malā varēja saredzēt kūti, no kuņas nāca stipra smaka. Pa to laiku, kamēr Māris mēģināja skaidrot un mierināt, Aldis šņācot un pūšot jau bija aizkaplējies viņam gaļām. To Māris nevarēja pieļaut, un arī viņš sāka kaplēt ātrākā tempā. Par nelaimi, kaplis ieķērās varenā kukurūzas stādā tieši tajā brīdī, kad priekšstrādnieks gāja gaļām novērot puīšu darbu.

Priekšstrādnieks pieskrēja Mārim klāt, satvēra viņa kapli un dusmīgi teica: “Nu pasaulieti! Laikam tu neproti uz kuģa strādāt!” Priekšstrādnieks pacēla nokaplēto stādu un pielika to Mārim pie deguna. “Šī ir kukurūza. Tās tur ir nezāles. Kas prot, tie kaplē nezāles. Citiem jāiet tīrīšanas dien-

estā. Skaties uz to puiku tur,” priekšstrādnieks rādīja uz Aldi. “Tas ir kārtīgs strādnieks. Man teica, ka viens no jums ir čaklāks.” Viņš pagriezās pret Aldi, kas turpināja dūšīgi strādāt. “Nu, puisi, es redzu, ka pat daži pasaulieši prot strādāt.” Tad viņš pagriezās pret Māri: “Tev, puisi, gan daudz, ko mācīties. Es tur tavā vagā saredzu vismaz desmit citas nokaplētas kukurūzas.” Priekšstrādnieks pagrieza muguru un aizcirtās projām.

Aldis nevarēja noturēt smieklus. “Man šī vieta sāk patikt! Kur citur mani kāds nosauktu par čaklu un strādīgu?”

Māris nevarēja savaldīt dusmas. Viņš paķēra kukurūzu, ko bija nokaplējis, un rādīja: “Šī ir

At the edge of the cornfield they could see a barn, from which a strong stench wafted. Meanwhile, as Māris tried to explain and calm things down, Aldis, huffing and puffing, had already hoed his way past him. Māris couldn't allow that, and he too began hoeing at a faster pace. Unfortunately, his hoe caught on a mighty corn stalk just as the foreman was walking by to observe the boys' work.

The foreman rushed over to Māris, seized his hoe, and said crossly, “Now, worlder! Seems like you don't know how to work on a ship!” The foreman held up the hoed-down stalk and pressed it to Māris's nose. “This is corn. Those over there are weeds. Those who know how, hoe the weeds. The rest get

sent to the cleaning crew. Look at that boy over there,” the foreman pointed at Aldis. “Now that's a proper worker. I was told one of you was more diligent.” He turned to Aldis, who kept working away energetically. “Well, lad, I can see that even some worlders know how to work.” Then he turned to Māris. “You, boy, have a lot to learn. In your row I can see at least ten other hoed-down corn stalks.” The foreman turned his back and marched away.

Aldis couldn't hold back his laughter. “I'm starting to like this place! Where else would anyone call me hardworking and diligent?”

Māris couldn't contain his anger. He grabbed the corn stalk he'd hoed down and

vienīgā, ko es nokaplēju.”

Aldis izlikās par muļķi: “Paskaties uz tām pārējām,” – un rādīja, kur Māra vagā gulēja ducis nokaplētu kukurūzu.

“Nelga tāds! Pats te ķēpājas, sametis savas neveiksmes manā vagā un tad tiek slavēts par labu un strādīgu pasaulieti!” Brīdi Māris stāvēja apmulsis, tad nikni iesmējās, jo tam prātā bija iešāvusies jauna doma. “Labi, Aldi. Es izslavēšu tavas jaunās īpašības plaši un tālu. Un tad tev būs tādām jāpaliek!”

“Ja gribu, varu jau labi strādāt,” Aldis vairs

negribēja kaitināt draugu.

Abi zēni atkal noliecās pie darba, jo gribēja ātrāk tikt galā. Pēc brīža Māris manīja, ka zemes kunkulis iesit viņam pa plecu. Aldis tas nevarēja būt, jo viņš vēl joprojām bija priekšā. Māris ātri apgriezās apkārt, un tai brīdī vēl viens kunkulis nolidoja viņam gažām un tālāk gar Alda galvu.

“Māra?” Nē, tā nebija Māra.

“Kas tad nu? Nebūs jau mūsu vagars,” pikti nošņāca Aldis, cieši skatoties uz Māri, gatavs viņu sagrābt.

Māra priecīgi izsaucās. Viņa pieskrēja pie

held it up. “This is the only one I hoed down.”

Aldis played dumb. “Take a look at the rest of those,” he pointed to where a dozen hoed-down corn stalks lay in Māris's row.

“You scoundrel! You were floundering around here yourself, dumped your failures into my row, and then you get praised as a good, hardworking worlder!” For a moment Māris stood dumbfounded, then laughed angrily, for a new idea had struck him. “All right, Aldis. I'm going to spread the word far and wide about your new qualities. And then you'll have to stay that way!”

“If I want to, I can work just fine,” Aldis no

longer wanted to tease his friend.

Both boys bent down to work again, wanting to finish as quickly as possible. After a while, Māris felt a clod of earth hit him on the shoulder. It couldn't be Aldis, because he was still ahead. Māris quickly turned around, and at that moment another clod flew past him and on past Aldis's head.

“Māra?” No, it wasn't Māra.

“What now? It can't be our overseer,” Aldis hissed crossly, staring hard at Māris, ready to grab him.

Māra cried out joyfully. She ran over to a

pelēkbrūna dzīvnieciņa, kas bija uzrāpies uz lielas kukurūzas vāles un vingrinājās sviešanas mākā. Mārai gan nebija laika spēlēt ar Čī-Čī. Zēni mudināja viņu palīgā: “Mums jāsteidzas.”

“Arī es varēšu jums palīdzēt,” no tīruma malas skanēja Bekijas balss. “Kapteinis grib jūs satikt pēc vakariņām.”

Bekija paņēma kapli un iesāka strādāt Alda vagas otrā galā. Māra tāpat darīja brāļa vagā.

Kad darbs gandrīz bija pabeigts, priekšstrādnieks atkal nāca gažām.

“Saulainu dienu tev, Bekij. Labi, ka tu šiem pasauliešiem parādi, kā strādāt. Labs darbs izdarīts. Rīt būs vēl labāk!” Viņš uzsita Aldim uz pleca.

“Nu, tad mums vēl laiks papeldēties,” izsaucās Bekija. Viņa bija jauna sieviete, un bez tā, ka šo bērnu uzraudzīšana bija viņas īpašais kapteiņa uzdotais darbs, viņa arī bija īsti sadraudzējusies ar Māru. Viņa bija ļoti gribējusi jaunāku māsiņu.

grayish-brown little creature that had climbed onto a large ear of corn and was practicing the art of throwing. But Māra had no time to play with Čī-Čī. The boys urged her to help. “We need to hurry.”

“I can help you too,” came Bekija's voice from the edge of the field. “The Captain wants to see you after dinner.”

Bekija took a hoe and started working from the other end of Aldis's row. Māra did the same in her brother's row.

When the work was nearly done, the foreman came by again.

“Sunny day to you, Bekija. Good that you're showing these worlders how to work. Fine job done. Tomorrow will be even better!” He clapped Aldis on the shoulder.

“Well then, we still have time for a swim,” Bekija called out. She was a young woman, and apart from the fact that looking after these children was her special assignment from the Captain, she had also truly befriended Māra. She had very much wanted a younger little sister.

Milzīgais peldbaseins bija nosaukts par Usmas ezeru, un tas arī kaut cik līdzinājās ezeram. Tā vidū pat bija paliela smiltīm un akmeņiem klāta sala. Ūdens bija jauks, taču drīz tomēr bija jāiet.

“Šoreiz tiksīm atpakaļ mazliet interesantākā veidā,” teica Bekija. Bērni sekoja Bekijai, kas kāpa “kalnā” pie ezera. “Kā zināt, šeit, augstienē, ir mazāks pievilksanas spēks. Mēs varam lidot pāri Usmas ezeram turp, kur tilts.” Viņa rādīja, kur milzīgas cilindriskas telpas otrā galā bija vairāki iedobumi sienā. “Tās ir nolaistuves. Šeit ir minamie planieři, ar ko mēs turp tiksīm.”

The enormous swimming pool was called Lake Usma, and it did somewhat resemble a lake. In the middle there was even a fair-sized island covered in sand and stones. The water was lovely, but soon it was time to go.

“This time we'll get back in a slightly more interesting way,” said Bekija. The children followed Bekija as she climbed the “hill” beside the lake. “As you know, up here in the highlands the pull of gravity is weaker. We can fly across Lake Usma to where the bridge is.” She pointed to the far end of the gigantic cylindrical chamber, where there were several recesses in the wall. “Those are the landing bays. Here are the pedal-gliders that will take us there.”

Katrs uzkāpa uz sava planieŗa. Bekija rādīja, kā ar planieri var turēties gaisā: “Miniet pedāļus, un tad jūs redzēsiet, kā planieris ceļas gaisā un skrien uz priekšu. Atcerieties lietot stūraini, kas ļauj pagriezties pa labi vai pa kreisi.”

Bekija pacēlās gaisā un izlidoja virs ezera, tad atgriezās. Pārējie drīz iemanījās, un visi varēja planēt uz otru krastu. Bērni skatījās gan lejā, kur bija peldējuši, gan uz augšu,

Each of them climbed onto their own glider. Bekija showed them how to stay airborne with a glider: “Pedal away and you'll see how the glider rises into the air and moves forward. Remember to use the rudder, which lets you turn left or right.”

Bekija rose into the air and flew out over the lake, then came back. The others got the hang of it quickly, and soon everyone could glide to the other shore. The children looked

kur caur “mākoņiem” varēja saredzēt kuģa iekštelpas otru malu. Milzu cilindra pašā viducī bija gaŗš cilindrs, no kuŗa spīdēja gaisma, kas atdarināja Saules gaismu senās Eiropas ziemeļos.

“Pārāk tuvu saulei nelidosim,” noteica Bekija. Tad jau viņi arī bija ezeram pāri, un Bekija sāka lēnām planēt lejā, lai iekļūtu nolaišanās dobumā Spīdolas priekšējā sienā. Iekšpusē straujš pretvējš ātri apturēja planieristus.

“Tas bija ļoti forši! Bekija, es gribētu aplidot visu tavu pasauli! Vai tie bija citi, kas kā putni mums nolidoja gaŗām?”

“Kas tas?” Bekija rādīja uz spārnotu vīru, kas arī ielaidās nolaišanās dobumā. Vīrs sparīgi pavicināja spārnus un tad nolaidās uz kājām. Viņš novilkā plastodrēbes spārnus, ātri pakarīnāja skapītī un pagriezās pret runātājiem:

“Labdien, pasaulieši! Sveika, Bekija! Kādreiz būs jāiemāca pasauliešiem lidot zemā pievilksanas joslā. Nav nemaz tik grūti.”

down at where they had been swimming, and up through the “clouds,” where they could make out the other side of the ship's interior. Right in the very center of the enormous cylinder ran a long cylinder, from which shone light that mimicked the sunlight of the north of old Europe.

“We won't fly too close to the sun,” Bekija declared. And then they were already across the lake, and Bekija began to glide slowly downward to land in the docking bay in Spīdola's forward wall. Inside, a strong headwind quickly brought the gliders to a stop.

“That was absolutely fantastic! Bekija, I'd love to fly all the way around your whole world! Were those other people who flew

past us like birds?”

“What's that?” Bekija pointed at a winged man who was also landing in the docking bay. The man flapped his wings vigorously and then landed on his feet. He removed his plastic-fabric wings, quickly hung them in a locker, and turned to face the speakers:

“Good day, worlders! Hello, Bekija! Someday we'll have to teach these worlders to fly in the low-gravity zone. It's not that hard at all.”

XXIII. Dziesmas pavediens

Pie kapteiņa Ramata bija jāierodas arī Alda mātei. Viņa bija ļoti uztraukusies. Nepatīkami gadījumi ar Aldi viņai nebija jaunums. Indra Rieksta jutās tā, ka viņai netaisni jācieš. Ne vien vīrs pazudis, bet arvien jātaisnojas dēla dēļ. “Ko tagad? Tik svarīgi uzturēt labas attiecības ar Ramatu...”

Bekija viņus atstāja pie durvīm, un robots viņiem sekoja istabā. Ramata pierē bija savilkta grumbās. Alda māte domāja: “Kāpēc viņam jāizskatās tik sakaitinātam? Vai tad

viņam ar pusaudžu zēniem nav bijis pieredzes?”

Taču bāriena vietā Ramats māja viņiem sēsties un tūlīņ iesāka stāstīt.

“Pēdējā braucienā uz mazpasaulēm gadījās tirgoties ar ķīniešu koloniju. Viņi man pārdeva daudz interesantu mantu. Tā kaudze tur stūrī ir visinteresantākā. Mani aprīkojuma speciālisti to ir saveduši tik labā kārtībā, cik iespējams. Ķīniešu tirgotāji man mēģināja iestāstīt, ka šī metālu un stieplu kaudze esot jaunākais Mēnesspils aprīkojuma ražojums, kaut viņiem nederīgs. Tam es īsti neticēju, bet, kad viņi man parādīja kuģa īpašuma grāmatu, kas nāca līdz šiem

XXIII. *Dziesma's Thread*

Aldis's mother also had to appear before Captain Ramats. She was very upset. Unpleasant incidents with Aldis were nothing new for her. Indra Rieksta felt she was being made to suffer unfairly. Not only had her husband disappeared, but she constantly had to answer for her son. “What now? It's so important to maintain good relations with Ramats...”

Bekija left them at the door, and the robot followed them into the room. Ramats's brow was furrowed. Aldis's mother thought, “Why does he have to look so irritated? Surely he's

had experience with teenage boys?”

But instead of a scolding, Ramats waved them to sit down and immediately began to talk.

“On my last trip to the small worlds, I happened to trade with a Chinese colony. They sold me many interesting things. That heap there in the corner is the most interesting of all. My equipment specialists have put it in as good an order as possible. The Chinese traders tried to tell me that this pile of metal and wires was the latest equipment produced in Moon City, though useless to them. I didn't quite believe that, but when they showed me the ship's property ledger that

dzelžiem, es tos tūliņ nopirku. Šie lūžņi nāk no pētniecības kuģa Dziesma.”

Kapteiņa istabā iestājās dziļš klusums. Tad atskanēja Alda balss: “Mana tēva kuģis!”

“Vai tas nav kuģa skaitļotājs?” Alda māte rādīja uz zeltītu, bet apdauzītu cilindru, kas gulēja blakus stieplu mudžeklim.

“Jā,” Ramats nepacietīgi sita dūri uz galda. “Bet viņa nerunā ne ar vienu. Viņa saka, ka savu stāstāmo var teikt tikai Riekstam vai Riekstam pilnīgi uzticamam cilvēkam.”

Ramats īgni paraustīja rokas, pacēla cilindru, pamudzinājās pa stieplēm un ieslēdza skaitļotāju. No tā atskanēja sievišķīga balss: “Kapteini Ramat! Ja šī būs atkal viena no jūsu blēdībām, ar ko ievilināt mani, lai es kļūstu neuzticīga savam mīļajam, dārgajam kungam, jūs esat stipri maldijies! Esmu jau teikusi, ka tādā gadījumā es labāk izdzēsīšu savas atmiņas.”

“Dziesma!” ierunājās Aldis.

“Kas tu esi?” vaicāja Dziesma.

“Esmu Aldis Rieksts, Zintara Rieksta dēls. Tu vari ar mani runāt.”

came with these scraps, I bought them immediately. This junk comes from the research ship Dziesma.”

A deep silence fell over the Captain's cabin. Then Aldis's voice rang out: “My father's ship!”

“Isn't that the ship's computer?” Aldis's mother pointed to a gilded but battered cylinder lying next to the tangle of wires.

“Yes,” Ramats pounded his fist on the table impatiently. “But she won't talk to anyone. She says she can only tell her story to Rieksts, or to someone Rieksts fully trusts.”

Ramats shrugged his arms sullenly, picked up the cylinder, fiddled with the wires, and switched on the computer. From it came a feminine voice: “Captain Ramats! If this is going to be another one of your tricks to lure me into becoming disloyal to my dear, beloved master, you are sorely mistaken! I have already said that in such a case, I would rather erase my memories.”

“Dziesma!” Aldis spoke up.

“Who are you?” asked Dziesma.

“I am Aldis Rieksts, Zintars Rieksts's son. You can talk to me.”

“Jā, tu tas esi. Taču tu esi par jaunu. Pagaidi, kad būsi paaudzies, tad varēšu runāt ar tevi.”

“Tiepša!” parasti savaldīgajam Ramatam paspruka čukstiens.

“Esmu Zintara Rieksta sieva Indra,” Alda māte pēdīgi attapās no diviem smagiem triecieniem ļoti īsā laikā.

“Ak tad jūs esat Rieksta kundze,” no cilindra atskanēja sievišķīga balss.

“Jā, tā esmu es.”

“Yes, it is you. But you're too young. Wait until you've grown up, then I'll be able to talk to you.”

“Stubborn thing!” a whisper escaped the usually composed Ramats.

“I am Zintars Rieksts's wife, Indra.” Aldis's mother finally recovered from two heavy blows in very quick succession.

“Oh, so you are Mrs. Rieksts,” came the feminine voice from the cylinder.

“Yes, that's me.”

“Jūs izskatāties mazliet vecāka, nekā jūs iedomājos no Zintara stāstiem.”

“Zintars man bieži stāstīja par savu apbrīnājamo kuģi. Laikam viņš bija ļoti, ļoti vientuļš.”

“Vientuļš gan viņš gluži nebija, jo mēs stundām ilgi runājām.”

Alda mātei vēlreiz pārskrēja savāds skats, tad viņa pārdomāja, vēlreiz apskatīja apdauzīto cilindru un sāka smieties: “Jā, manam vīram bija lieliska humora izjūta. Viņam laimējās, ka atrada divas tādas kā mēs, labas klausītājas.”

“You look a little older than I imagined from Zintars's stories.”

“Zintars often told me about his wonderful ship. He must have been very, very lonely.”

“He wasn't quite lonely, because we'd talk for hours on end.”

Once again a strange look crossed Aldis's mother's face, then she reconsidered, looked again at the battered cylinder, and began to laugh: “Yes, my husband had a great sense of humor. He was lucky to have found two like us — good listeners.”

Dziesma brīdi klusēja, un tad arī no cilindra atskanēja sievišķīgi smieklī:

“Labi es jums atklāšu, ko zinu. Bet ne jums, kapteiņa kungs. Tikai sievai un dēlam.”

“Rieksta kundze, es ceru, jūs apzināties visu mūsu ļoti nopietno stāvokli.” Ramats nolaida rokas un nopūtās. “Jūsu dēls jau zina, ka pulkvedis Ķēniņš izbraucis ar savu ātrkuģi Vanagu pretim spēkam, kas draud mūs īsā laikā iznīcināt. No Cereras Ķēniņam piebiedrosies astoņi viņam padotie kāvi. Šiem ātrkuģiem ir vislabākais aprīkojums, kāds līdz šim izveidots. Tomēr Zirnekļa kuģis, kad tas izlīdis no sava Tīkla, ir aprijis

gandrīz visus, kas gadījušies viņam ceļā. Es pats biju viens no retajiem, kas reiz izbēga no šī Zirnekļa zēna gados.”

“Vai šis kuģis nebija slavenā stāstos minētā Saules meita?” prasīja Indra Rieksta.

“Jā, pilnīgi jauns kuģis. Bez tradīcijām. Bez ostu kolonijām. Un uz tā pazuda bez vēsts līdzīgi Riekstu Zintaram ap piecsimt cilvēku, arī mani vecāki.”

“Un jūs?” ar līdzjūtību prasīja Rieksta kundze.

“Man laimējās būt trešajā glābšanas laivā,

For a moment Dziesma was silent, and then feminine laughter, too, rang out from the cylinder:

“All right, I'll reveal to you what I know. But not to you, Captain. Only to the wife and son.”

“Mrs. Rieksts, I hope you appreciate the full gravity of our situation.” Ramats lowered his hands and sighed. “Your son already knows that Colonel Ķēniņš has set out with his fast cruiser Vanags to meet a force that threatens to destroy us in short order. From Ceres, eight Kāvi under his command will join Ķēniņš. These fast cruisers have the best equipment ever built. Yet the Spider's ship, once it has crawled out of its Web, has de-

voured nearly everyone who has crossed its path. I myself was one of the rare few who once escaped from this Spider, as a boy.”

“Wasn't that ship the famous Sun's Daughter of the stories?” asked Indra Rieksta.

“Yes, a brand-new ship. Without traditions. Without port colonies. And on it, some five hundred people vanished without a trace, just like Zintars Rieksts — including my parents.”

“And you?” asked Mrs. Rieksts with sympathy.

“I was lucky to be in the third lifeboat — the

vienīgajā, kas izbēga.”

“Tad Ҡēniņam patiešām jātiek galā ar šo briesmoni. Un jūsu kuģis ir tik liels un varens, ka to gan Zirneklis nevarēs aprīt,” iejaucās Aldis.

“Jā, Ҡēniņam ir ātri, mazi kuģi. Mana Spīdola ir vesela pilsēta, ar katru gadu lielāka, varenāka. Bet tomēr lēna un ar visai vāju aprīkojumu. Bez Dziesmas palīdzības mēs varbūt nevarēsim izbēgt, kur nu vēl pretoties Zirneklam. Manā gādībā ir divpadsmit tūkstoši cilvēku. Es nedrīkstu viņus apdraudēt, mums jābrauc uz Cereru un jāizvairās no Zirneķļa. Varbūt viņš mūs nemaz īsti negrib noķert.”

“Kapteiņa kungs, es piekrītu, ka jums vajadzīga informācija par Zirneķļa kuģi. Pēdīgi mēs visi varbūt tiksīm pie skaidrības. Lūdzu, Dziesma, kapteinis Ramats ir mums – man – uzticams cilvēks. Stāsti, ko zini.”

only one that escaped.”

“Then Ҡēniņš really must deal with this monster. And your ship is so large and mighty that surely the Spider couldn't swallow it,” Aldis chimed in.

“Yes, Ҡēniņš has fast little ships. My Spīdola is an entire city, growing larger and mightier with each passing year. But still slow, and with rather weak equipment. Without Dziesma's help, we might not be able to escape, let alone resist the Spider. I have twelve thousand people in my care. I must not endanger them; we need to head for Ceres and avoid the Spider. Perhaps it doesn't really want to catch us at all.”

“Captain, I agree that you need the information about the Spider's ship. Perhaps at last we shall all come to clarity. Please, Dziesma — Captain Ramats is someone we — I — trust. Tell us what you know.”

XXIV. Dziesma pēdīgi dzied

“Liktenīgā diena, kad man bija jāšķiras no sava mīļā kunga, iesākās un neiesākās kā citas. Jau pāris dienas Zintars nejutās īsti vesels. Naktī viņš pamodās kliegdam, jo sapņoja, ka viņu apēd liela zivs.

XXIV. Dziesma Sings at Last

“The fateful day, when I had to part from my dear master, began and did not begin like any other. For a couple of days already, Zintars hadn't been feeling quite well. In the night he woke up screaming, for he had dreamt that a big fish was eating him.

Liktenīgajā rītā viņš varbūt kaut ko nojauta, jo jokoja: “Ko lai ēdu šai dienai par godu? Rīsu putru ar mākslīgo cāli? Siļķi, skābo krējumu un rāceņus? Vai cūku nieres ar sēnēm, zirņiem un zaļumiem? Jābūt vienam no mūsu iecienītajiem tradicionālajiem ēdieniem.”

“On the fateful morning he perhaps sensed something, because he joked: ‘What shall I eat in honor of this day? Rice porridge with artificial chicken? Herring, sour cream, and turnips? Or pork kidneys with mushrooms, peas, and greens? It ought to be one of our beloved traditional dishes.’

Zintars zināja, ka Zirneklis atkal pazudis no sava Tīkla asteroīdu joslā, mazpasaulēs starp Cereru un Marsu. Viņš to bija uzzinājis no kuģiniekiem, kas priecājās, ka atkal var brīvi izmantot seno, visātrāko ceļu uz Cereru, kuŗu parasti apdraudēja Zirneklis.”

“Zintars knew that the Spider had again vanished from its Web in the asteroid belt, among the small worlds between Ceres and Mars. He had learned this from the space-faring folk, who were glad they could once again freely use the ancient, fastest route to Ceres, which was usually threatened by the Spider.”

“Kas īsti ir tas Zirnekļu Tīkls?” prasīja Aldis.

“What exactly is the Spider's Web?” asked

“Daži domā, ka tīkls ir kaut kāda sensoru sistēma, kas izkaisīta pa mazpasaulēm vai asteroīdiem ceļā no iekšējām pasaulēm Saules sistēmā uz Cereru. Nevienš gan nav ticis pietiekami tuvu, lai izpētītu, un atgriezies dzīvs. Tādēļ ir tik daudz stāstu, baumu un tīru pasaku.”

“Zintars bija aizbraucis tuvu pie Saturna, jo gribēja izpētīt pēkšņu un strauju ūdeņraža nozūšanu no Titāna, Saturna mēness. Viņš gan nebūtu varējis iedomāties, ka šai lietai kāds sakars ar Zirnekli,” piebilda Alda māte.

Dziesma turpināja: “Man pirmās nelāgās

ziņas nāca no monitoriem, kas rādīja Saturna 5. mēneša otro pusi pilnīgi tumšu. Ziņoju Zintaram, kas uzgriezta kreisās puses monitoru. Tas rādīja to pašu. Kad izrēķināju attālumu un izmērus, izrādījās, ka aptumšošanas cēlonis ir liela, kustīga masa. Masīvais priekšmets mums tuvojās ar ātrumu 100 kilometri sekundē. Ātrumam un mūsu trajektorijām nemainoties, mēs sastaptos pēc 17 stundām 39 minūtēm. Tad mani sensori uztvēra apaļu, mazu, šķīvveidīgu priekšmetu aptuveni 32 metru diametrā. Tā trajektorija sastaptos ar mūsējo 2 stundās 16 minūtēs 53 sekundēs.

Zintars saprata, ka uztvēris svešu saprātu. No milzīgās masas izmēriem viņš minēja, ka varētu būt sastapšanās ar pašu Zirnekļa

Aldis.

“Some think the web is some kind of sensor system scattered across the small worlds or asteroids along the route from the inner worlds of the Solar System to Ceres. No one, though, has gotten close enough to study it and returned alive. That is why there are so many stories, rumors, and pure fairy tales.”

“Zintars had traveled close to Saturn, because he wanted to investigate the sudden and rapid disappearance of hydrogen from Titan, Saturn’s moon. He could never have imagined that this matter had any connection to the Spider,” added Aldis’s mother.

Dziesma continued: “My first bad news

came from the monitors, which showed the other half of Saturn’s fifth moon completely dark. I reported to Zintars, who turned on the left-side monitor. It showed the same thing. When I calculated the distance and dimensions, it turned out that the cause of the darkening was a large, moving mass. The massive object was approaching us at a speed of 100 kilometers per second. If the speed and our trajectories remained unchanged, we would meet in 17 hours and 39 minutes. Then my sensors detected a round, small, disc-shaped object about 32 meters in diameter. Its trajectory would intersect with ours in 2 hours, 16 minutes, and 53 seconds.

“Zintars understood that he had detected an alien intelligence. From the dimensions of the enormous mass he guessed that this

kuģi. Viņš apsvēra dažādas iespējas: bēgt, cīnīties vai palikt un mēģināt sazināties. No Zirnekļa nekas labs nebija gaidāms. Tas nerēķinājās ar cilvēkiem, un tikai retais no tā bija izbēdzis.

might be an encounter with the Spider's ship itself. He weighed various possibilities: flee, fight, or stay and try to make contact. Nothing good was to be expected from the Spider. It showed no regard for humans, and only rarely had anyone escaped from it.

Briesmu brīžos Zintars arvienu rīkojās ātri un saprātīgi. Viņš man pavēlēja: "Ja tu izglābies, bet es ne, tad savas atmiņas par šo gadījumu izklāsti vispirms tikai manā testamentā atzīmētiem uzticīgiem cilvēkiem." Jūs, Rieksta kundze, esot labā sakarā gan ar Marsa valdi, gan ar brīvkuģnieku apvienību, gan ar burtniekiem. Mans kungs baidījās, ka informācija varētu tikt nepareizās rokās, jo Mēnesspili pašreiz notiekot savādas lietas."

"In moments of danger Zintars always acted quickly and wisely. He commanded me: 'If you survive and I do not, then relate your memories of this event first only to the trusted people designated in my will.' You, Mrs. Rieksts, are said to be in good contact with the Mars government, with the Free Spacefarers' Union, and with the Burtnieki. My master feared that the information might fall into the wrong hands, because strange things are said to be happening in Moon City right now."

"Nezināšana varētu apdraudēt visu cilvēci," uztraucās Aldis. "Kas notiktu, ja uzticamie uzreiz nebūtu atrodami un Zirneklis uzbruktu?" viņš pārmeta Dziesmai.

"Not knowing could endanger all of humanity," Aldis said anxiously. "What would happen if the trusted ones could not be found right away and the Spider attacked?" he reproached Dziesma.

“Ja Zirneklis būtu uzbrucis iekšpasaulēm, tas būtu izņēmuma gadījums un ziņas būtu tūlīn jānodod sabiedrībai,” atbildēja Dziesma un turpināja: “Tā kā lidojošais šķīvīvis bija tik tuvu, Zintars izšķīrās palikt savā trajektorijā. Viņš izsūtīja sasveicināšanās signālus dažādās frekvencēs, visās man zināmajās cilvēku valodās un ar dažādiem mūzikas pavadījumiem. Kad tiku līdz Šillera “Odas priekam” pirmajiem toņiem, mums par lielu pārsteigumu, laipna sievietes balss teica skaidrā, kaut ar klikšķieniem piemaisītā latviešu valodā: “Sveicināti, Dziesmas kapteini Riekst! Tā kā jūsu nolūks ir miermīlīgs, vēlamies jūs apciemot jūsu kuģī.”

Zintars jau iepriekš bija izdomājis mēģināt

izbēgt Saturna gredzenos, atdalīties no manis glābšanas laivā. Masīvais zvaigžņu kuģis viņu gredzena mutuļos nevarētu viegli izsekot. Taču laipnā balss atturēja viņu no izmisīgā un iespējami pašnāvnieciskā gājiena. Zintars vēl nebija iemācījies pasargāties no laipnām sieviešu balsīm.

Viņa apmulsums tomēr izgaisa, kad svešais izlūkkuģis bija pievienojies un sensori uztvēra divas svešas būtnes ienākam pa gaisdurvīm. Zintars iekliedza ziņotājā: “Dziesma, šie izskatās kā lielas olas, varbūt 120 centimetrus augstas. Acis tām uz kātiem, kustas uz visām pusēm un taustekļi vijas pa priekšu. Prātīgas olas!” Šie pēdējie Zintara vārdi arī izgāja izplatījumā, un tos acīmredzot uztvēra daži kuģinieki. Taču tūlīn pēc šiem vārdiem manu signālu pār-

“If the Spider had attacked the inner worlds, that would be an exceptional case and the news would have to be released to the public immediately,” Dziesma replied, and continued: “Since the flying saucer was so close, Zintars decided to stay on his trajectory. He sent out greeting signals on various frequencies, in all the human languages known to me, and with various musical accompaniments. When I got to the opening notes of Schiller’s ‘Ode to Joy’, to our great surprise a kind woman’s voice said in clear, though click-laden, Latvian: ‘Greetings, Captain Rieksts of the Dziesma! Since your intentions are peaceful, we wish to visit you aboard your ship.’

“Zintars had already planned to try to escape

into Saturn’s rings, separating from me in the lifeboat. The massive starship could not have tracked him easily in the swirls of the ring. But the kind voice held him back from this desperate and possibly suicidal move. Zintars had not yet learned to guard himself against kind women’s voices.

“His bewilderment vanished, however, when the alien scout ship had docked and the sensors detected two alien beings entering through the airlock. Zintars shouted into the communicator: ‘Dziesma, these look like big eggs, maybe 120 centimeters tall. Their eyes are on stalks, moving in all directions, and tentacles wave about in front. Clever eggs!’ These last words of Zintars also went out into space, and they were apparently picked up by some of the spacefaring folk.

trauca.

Ienākot prātīgās olas teica: “Atvainojiet, taču jūsu ziņojums jāpārtrauc.”

Ap kaklu olām bija tulkošanas ierīces. Vienai olai bija jau dzirdētā sievišķīgā balss, otrai vīrišķīga.”

“Vai olbūtnes bija briesmīgas?” prasīja Aldis.

“Zintaram viņas laikam likās jocīgas un nekaitīgas. Cilvēku locekļu vietā tām bija taustekļi. Olas lēkāja uz resgaļiem. To

apakšā bija plastika, kas piesūcās pie grīdas. Viņām nebija drēbju, bet tās atšķirās pēc krāsām, rotājuma un lieluma. Izrādījās, ka olu krāsa mainās atkarībā no viņu jūtām un domām. Ja būtu laiks krāsas un rotājumu izpētīt, man liekas, ka viņus varētu lasīt kā grāmatas. Viņos bija kaut kas bērnišķīgs un pat vientiesīgs un nevainīgs. Krāsas un rotājums laikam arī raksturoja viņu lomas vai šķiras. Šīs olas acimredzot bija vēstnieki vai arī mānekļi. Pie tām ieročus gan neuztvēru. Sievišķās olas krāsas bija maigas, un tās raksts bija mākoņains vai puķains un bieži mainījās. Vīrišķās olbūtnes krāsas bija košākas, tās vizēja, dažreiz līdzinoties geometriski izrakstītai lakai. Zintaram bija grūti atraut skatu un neskatīties uz rakstainajām krāsām. Viņa parasti veiclā valoda bija pazudusi.

But immediately after these words my signal was cut off.

“Upon entering, the clever eggs said: ‘Forgive us, but your transmission must be interrupted.’

“Around the eggs’ necks were translation devices. One egg had the feminine voice already heard, the other a masculine one.”

“Were the egg-beings frightening?” asked Aldis.

“Zintars apparently found them funny and harmless. Instead of human limbs they had tentacles. The eggs hopped about on their

blunt ends. On their undersides was a plastic that suctioned itself to the floor. They wore no clothes, but they differed in color, ornamentation, and size. It turned out that the eggs’ color changed depending on their feelings and thoughts. If there were time to study the colors and ornamentation, I believe they could be read like books. There was something childlike about them, even simple-hearted and innocent. The colors and ornamentation apparently also characterized their roles or classes. These eggs were evidently ambassadors — or else decoys. I detected no weapons on them, though. The feminine egg’s colors were gentle, and her pattern was cloudy or flowery and changed often. The masculine egg-being’s colors were brighter; they shimmered, sometimes resembling geometri-

Sievišķā olbūtne panāca uz priekšu un teica:
“Ciemiņus nesagaida ar ieročiem.”

Zintars atvilka roku no staršautenes. Vai viņš domāja olbūtnes sagūstīt, vai kustība bija nejauša?

“Pilnīgi pareizi. Tikai Zirneklis apēd savus ciemiņus,” viņš atteica.

Abas olas saskatījās, un abām raksts uz brīdi

izdzisa. Tās kļuva tumši sarkanas, gluži kā cilvēks, kas nosarkst. “Jūs neesat apdraudēti. Mūsu Gādnieks bija pārsteigts par jūsu pretimnākšanu. Visi citi bēguši vai mums uzbrukuši,” teica vīrišķā ola.

“Neviens gan no jūsu kuģa nav atgriezies,” atbildēja Zintars.

Olas klusēja. Kā viesmīlīgs namatēvs Zintars lūdza olas atspirdzināties. Tās ļoti centās ar saviem taustekļiem lietot ēdamos rīkus. Vīrišķā ola, kas sevi apzīmēja par Ln'gāru, iedūra sev ar dakšu. Otra, kas teica, ka tās vārds ir Zn'ta, pielēca un ar vienu taustekli pieglaudās brūcei. Pēc dažām sekundēm klusas murmināšanas abas olas atkal

cally patterned lacquer. Zintars found it hard to tear his gaze away from the patterned colors. His usually nimble tongue had deserted him.

“The feminine egg-being came forward and said: ‘One does not greet guests with weapons.’

“Zintars pulled his hand away from the ray gun. Had he meant to capture the egg-beings, or was the movement accidental?

“Quite right. Only the Spider devours its guests,’ he replied.

“Both eggs exchanged glances, and the pat-

tern on both faded for a moment. They turned dark red, just as a person does when blushing. ‘You are not in danger. Our Caretaker was surprised by your friendliness. All the others have fled or attacked us,’ said the masculine egg.

“Yet no one has returned from your ship,’ replied Zintars.

“The eggs fell silent. As a hospitable host, Zintars invited the eggs to take refreshments. They tried very hard to use the eating utensils with their tentacles. The masculine egg, who called himself Ln'gārs, stabbed himself with a fork. The other, who said her name was Zn'ta, jumped up and pressed one tentacle soothingly against the wound. After

pievērsās Zintaram, kas mēģināja piedāvāt ātro palīdzību, kuŗa domāta cilvēkiem. Neveiklais brīdis bija pārcests, un Zintars man tikko dzirdami atviegloti nočukstēja: “Vismaz labi, ka šorīt brokastis neēdu olas.”

Ln'gārs atvainojās: “Mums ir daudz, ko mācīties, taču mums arī būs daudz laika. Mums vēl daudz, par ko runāt. Mēs klausām savam kuģim, bet jums klausu jūsu kuģis. Jums ar savu kuģi būs jāseko mums uz mātes kuģi. Tad jums nekas ļauns nenotiks.”

Zintars zināja, ka velti pretoties vai strīdēties. Viņš mēģināja iegūt vairāk ziņu

un atrast izdevību kaut ko darīt. Viņš prasīja: “Vai uz kuģa jūs visi esat līdzīgi?”

“Ak, nē,” teica Zn'ta. “Domājošie mēs esam dažādi, taču mūs visus radījis Gādnieks.”

“Kāds Gādnieks? Vai viņš ir olveidīgs? Vai viņš izskatās pēc zirnekļa?”

“Ak, nē,” smējās Zn'ta, un viņas krāsas ņirbēja un saplūda sīkos burbulīšos. “Mūsu radītājs nav kustīgs. Taču viņa zināšana ir pār visu kustīgo zināšanu.”

“Tad viņš ir skaitļotājs?”

a few seconds of quiet murmuring, both eggs once again turned their attention to Zintars, who was trying to offer the first aid meant for humans. The awkward moment had passed, and Zintars whispered to me barely audibly, with relief: ‘At least it’s a good thing I didn’t eat eggs for breakfast this morning.’

“Ln'gārs apologized: ‘We have much to learn, but we will also have much time. We still have much to talk about. We obey our ship, but your ship obeys you. You will have to follow us with your ship to the mother ship. Then no harm will come to you.’

“Zintars knew it was useless to resist or argue. He tried to gather more information

and find an opportunity to do something. He asked: ‘Are you all alike on your ship?’

“Oh, no,’ said Zn'ta. ‘We thinking ones are various, but we were all created by the Caretaker.’

“‘What Caretaker? Is he egg-shaped? Does he look like a spider?’

“‘Oh, no,’ laughed Zn'ta, and her colors shimmered and merged into tiny bubbles. ‘Our creator does not move. But his knowledge is above all the knowledge of moving things.’

“‘Then he is a computer?’

“Ak, daudz vairāk, nekā jūs apzīmējat ar šo vārdu.”

“Jūs zināt, ka cilvēki jūsu kuģi dēvē par Zirnekli, jo mūsu kuģus tas noķēris un aprijis?” Zintars vaicāja un cieši skatījās uz olām.

“Mūsu Gādnieks nav zirneklis. Uz kuģa gan ir sargi, kas izskatās kā jūsu apzīmētie zirneklī. Mūsu Gādnieks gādā par visiem saviem radījumiem, un viņi gādā par viņu.”

Diemžēl sekojošā katastrofā zaudēju lielu daļu atmiņu par šiem notikumiem. No atlikušajām atmiņām varu rekonstruēt, kas notika. Atceros, ka olbūtnēm krāsa kļuva

pelēcīga. Tai brīdī pa gaisdurvīm ierāpoja pusducis zirneklīveidīgu zvēru. Sacēlu trauksmi. Zintars pašāva acis uz ekrāna. Gaiteņa durvis nevarēju noturēt, un tās atvērās. Gaitenī atskanēja dimdināšana, it kā mazu āmuriņu kladzieni. Ap gaiteņa stūri parādījās pirmais zirnekļa zvērs. Ln'gārs vēl mēģināja teikt: “Ja būsi mierīgs, viņi pāri nedarīs,” – taču Zintars vairs neklausījās.

Ar staršauteni rokā viņš man uzkliedza: “Savā kuģī pavēles dodu es! Dziesma, aizturi šos, izsūti trauksmes ziņojuma kapsulas par briesmām cilvēcei!”

“Tās arī mēs, kuģinieki, uztvērām,”

“Oh, much more than what you mean by that word.’

“You know that humans call your ship the Spider, because it has caught and devoured our ships?’ Zintars asked, looking intently at the eggs.

“Our Caretaker is not a spider. On the ship, it is true, there are guards that look like what you call spiders. Our Caretaker cares for all his creations, and they care for him.’

“Unfortunately, in the catastrophe that followed I lost a large part of my memories of these events. From the memories that remain I can reconstruct what happened. I re-

member that the egg-beings’ color turned grayish. At that moment half a dozen spider-like beasts crawled in through the airlock. I raised the alarm. Zintars darted a glance at the screen. I could not hold the corridor doors, and they opened. A din echoed in the corridor, like the clatter of little hammers. Around the corner of the corridor appeared the first spider-beast. Ln'gārs still tried to say, ‘If you stay calm, they will do you no harm,’ – but Zintars was no longer listening.

“With the ray gun in hand he shouted at me: ‘On my ship I give the orders! Dziesma, hold these back, send out alarm message capsules about the danger to humanity!’”

“Those we spacefaring folk picked up as

paspruka Ramatam.

“Un to uzzināja arī Ķēniņš,” piebilda Aldis.

“Tad šo pavēli esmu izpildījusi sekmīgi!” turpināja Dziesma. “Arī manam kungam vecās tikai daļēji. Pirmo zirnekļa zvēru Zintars sadedzināja, tad noskrēja gaŗām olbūtnēm, kas bija saplakuŗas kopā pie sienas, un ielēca pa lūku glābŗanas pākstī.”

well,” Ramats blurted out.

“And the King learned of it too,” added Aldis.

“Then I carried out that command successfully!” Dziesma continued. “My master, too, succeeded only in part. Zintars burned the first spider-beast, then ran past the egg-beings, who had huddled flat together against the wall, and leaped through the hatch into the rescue pod.”

XXV. Dziesmotavā

“Kapteiņa kungs, mums tūliņ jābrauc pakaļ mūsu draugam pulkvedim Ķēniņam. Viņš ir neaizvietojams cilvēks ar plaŗu vīziju apvienot cilvēci, kā latvieŗu Aleksandrs Lielais. Mēs nevaram pieļaut, ka viņš aiziet bojā. Mēs jau tagad saŗķeļamies un izirstam uz visām pusēm. Kuģinieki arvienu palīdzējuŗi tiem, ko piemeklējuŗi nelaime, un nu kuģinieki patieŗām varētu izcelties.” Vārdi bira no profesora lūpām.

“Pilnīgi neiespējami! Pirmkārt, lai gan atzīstu jūsu kompetenci savā laukā, es tomēr

XXV. In the Song-Hall

“Captain, sir, we must set out at once to fetch our friend Colonel Ķēniņš. He is an irreplaceable man with a grand vision of uniting humanity, like a Latvian Alexander the Great. We cannot allow him to perish. Already we are splintering and falling apart in every direction. The spacefaring folk have always helped those struck by misfortune, and now the spacefaring folk could truly distinguish themselves.” Words poured from the Professor’s lips.

“Utterly impossible! First of all, although I acknowledge your expertise in your own

nepiekrītu jūsu uzskatam par it kā nepieciešamo civilizācijas savešanu kārtībā, sevišķi ar varu. Mēs, kuģinieki, neesam kalpi nevienam, un mums nav jāpilda Mēnesspils rīkojumi. Arī mazpasaulieši negrib Mēness virskundzību. Taču ne teorijas dēļ man jālūdz, lai jūs nekavējat manu laiku pašreizējos apstākļos. Es nevaru apdraudēt tūkstošiem cilvēku ar pašnāvīgu gājienu,” Ramats mēģināja nobeigt sarunu ar uzbāzīgo ciemiņu.

“Mums ir iespēja ne tikai izglābt Kēniņu un viņa vīrus, bet arī atklāt patiesību par svešo saprātu. Turklāt tieši tagad mēs varētu apturēt jebkādu draudu cilvēcei. Visu mūžu esmu vācis ziņas par Saules sistēmu, kas

liecina, ka to apdzīvojis svešais saprāts. Un nu pēdīgi mēs to visu varētu noskaidrot.”

“Mēs būsim laimīgi izvairīties no Zirnekļa kuģa.”

“Jā, tieši tā. Kādēļ jābūt sadursmei? Svešais saprāts varbūt pārpratis mūsu nolūkus.”

“Kā plēsīgs zvērs pārprot savu medījumu?”

Strīdu izbeidza otrā trauksme. Zirnekļa kuģa trajektorija bija uztverta.

field, I nevertheless disagree with your view that civilization supposedly needs to be brought into order, especially by force. We spacefaring folk are servants to no one, and we need not carry out Moon City’s directives. The Small-Worlders don’t want the Moon’s dominion either. But it is not on account of theories that I must ask you not to waste my time under the present circumstances. I cannot endanger thousands of people with a suicidal venture,” Ramats tried to end the conversation with his pushy guest.

“We have the chance not only to rescue Kēniņš and his men, but also to uncover the truth about the alien intelligence. Moreover, right now we could put a stop to any threat to humanity. All my life I have gathered in-

formation about the Solar System that points to its having been inhabited by an alien intelligence. And now, at last, we could settle it all.”

“We shall be happy to avoid the Spider’s ship.”

“Yes, exactly. Why must there be a confrontation? The alien intelligence may have misunderstood our intentions.”

“The way a predator misunderstands its prey?”

The argument was cut short by a second alarm. The Spider ship’s trajectory had been

“Acīmredzot, profesora kungs,” ironiski nobeidza Ramats, “Zirneklis mums nebūs jāmeklē, jo tas meklē mūs.”

“Kapteiņa kungs, manas intereses ir tikai zinātniskas un cilvēciskas. Es darītu visu, lai kalpotu zinātnei un cilvēcei.”

“Visu?”

“Jā, visu.”

“Tad jūs gan esat savāds tips. Taču mums jāsastrādājas. Jūs esat visatzītākais Mēnesspils svešā saprāta speciālists. Esmu

devis komandtiltam izvairīšanās manevru rīkojumus. Ja mēs neizbēgsim, jūsu vēlēšanās satikties ar Zirnekli varētu piepildīties jau parīt. Esat ielūgts uz kuģa saimes dziesmu daudzīnājumu. Tas manai saimei dod spēku un izturību smagos brīžos.”

“Paldies, kapteiņa kungs, paldies, paldies par lielo pagodinājumu,” murmināja Bluķis.

Uz Dziesmotavu veda gašs tunelis. Tas atvērās uz milzīgu, apaļu zāli, aulu, ap kuŗu bija tūkstošiem sēdvietu. Šeit varētu sapulcēties visa kuģa saime, un šeit arī notika kuģinieku Dziesmusvētki. Tās otrā galā bija

detected.

“Apparently, Professor,” Ramats concluded ironically, “we won’t need to search for the Spider, because it is searching for us.”

“Captain, sir, my interests are purely scientific and humanitarian. I would do anything to serve science and humanity.”

“Anything?”

“Yes, anything.”

“Then you are a peculiar sort indeed. But we must work together. You are Moon City’s most recognized specialist on the alien intel-

ligence. I have given the bridge orders for evasive maneuvers. If we cannot escape, your wish to meet the Spider may come true as soon as the day after tomorrow. You are invited to the ship’s company song celebration. It gives my crew strength and endurance in difficult times.”

“Thank you, Captain, sir, thank you, thank you for the great honor,” murmured Bluķis.

A long tunnel led to the Song-Hall. It opened into an enormous round chamber, an arena surrounded by thousands of seats. Here the entire ship’s company could gather, and here too the spacefaring folk held their Song

stabs, milzīgs kā ozols, un tā galotnē vizuļoja saule, kuŗas stari apgaismoja lielo aulu. Šo telpu līdzbraucēji jau bija apmeklējuši, un kuģinieki ar to ļoti lepojās.

Dziesmotavas mazo istabu kuģa līdzbraucēji apmeklēja reti. No līdzbraucējiem šoreiz bija ielūgti Aldis, Rieksta kundze, Māra, Māris un profesors Bluķis. Mazais pulciņš gāja caur milzīgo aulu un domāja, kā šeit izskatās Dziesmusvētkos, kad sēdvietas ir piepildītas. Viņi aizgāja tieši pie saules staba. Tajā bija kāpnēs, ko varēja saredzēt, tikai pienākot pavisam klāt. Pa kāpnēm bija jākāpj uz augšu apkārt un apkārt milzīgam centra stabam. Saules koks bija no caurspīdīga kvarca materiāla. Kāpēji kāpa puskrēslā. Viņi zināja, ka dodas uz kuģa

svētnīcu. Tajā jaunus ļaudis ievēda kuģa saimē. Pārus salaulāja. Bērnus krustīja. Šai mazajā un augstajā telpā mūŗa beigās kuģi pagrieza pret Sauli un aizgājušā miesu sadzināja ar koncentrētiem Saules stariem. Izgarojums savienojās ar lietu, kas vakaros nolīja kuģa sakņu dārzos. Šinī telpā savienojās dzīvība, nāve un atkaldzimšana.

Bija arī īpaši dziesmotāji, kas apkalpoja Dziesmotavu. Tādi bija no pirmajiem kuģinieku laikiem. Kapteinis Ramats bija bērniem skaidrojis: “Dziesma mūs izvēda dzīvus, kad mūsu tauta kalpoja sarkanajam lācim Mēness cietumos, kad mūs strādīnāja,

Festival. At its other end stood a pillar, vast as an oak, and at its crown glittered a sun whose rays lit up the great arena. The passengers had already visited this hall, and the spacefaring folk were very proud of it.

The Song-Hall’s small chamber was rarely visited by the ship’s passengers. Of the passengers, this time Aldis, Mrs. Rieksts, Māra, Māris, and Professor Bluķis had been invited. The little group walked through the enormous arena, imagining how it must look during the Song Festival, when all the seats were filled. They walked right up to the sun pillar. There were stairs in it, which could be seen only when you came very close. The stairs wound upward, round and round the great central pillar. The sun tree was made of a transparent quartz material.

The climbers ascended in semi-darkness. They knew they were heading for the ship’s sanctuary. There, young people were brought into the ship’s company. Couples were wed. Children were christened. In this small and lofty chamber, at life’s end, the ship was turned toward the Sun and the departed’s body was cremated with concentrated sunbeams. The vapor merged with the rain that fell in the evenings over the ship’s vegetable gardens. In this chamber, life, death, and rebirth were joined together.

There were also special singers who tended the Song-Hall. Such singers had existed since the earliest days of the spacefaring folk. Captain Ramats had explained to the children: “Song brought us out alive when our people served the red bear in the Moon’s

kā senajās dainās, bez saulītes vakarā. Dziesma arī deva spēku un cerību, kad cilvēce sāka izplesties no Mēness tālāk Saules sistēmā. Dziesmotāji bija vajadzīgi tais laikos, kad skaitļotājos galvenokārt bija tehniskā zināšana, bet mākslas, kultūras un garīgās zināšanas bija nepilnīgas. Arī jaunajos laikos dziesmotāji turpina attīstīt jaunus ceļus.”

Kad kāpēji bija uzkāpuši un ienāca pašā saules kamolā, gaisma pavisam nodzisa. Kļuva neomulīgi, pat vēsi. Tad visapkārt iesākās skandējums:

Zvaigžņu jūras dzelmē

Sauli gaidām, sauli gaidām.

Zvaigžņu jūras dzelmē

Sauli gaidām, sauli gaidām.

Bija jāpacieš vēl dažas minūtes tumsas, un tad pēkšņi griesti atvērās un grīda, uz kuņas visi stāvēja, pacēlās uz augšu. Visapkārt debesīs mirdzēja zvaigžņu zvaigznes. Ne tikai Saule, bet saulu saules. Zvaigznes it kā stāvēja uz vietas, lai gan Spīdola griezās ap savu asi, lai radītu mākslīgu pievilksanas spēku. Acīmredzot Dziesmotava griezās pretējā virzienā.

prisons, when we were worked, as in the old folk songs, without the sun in the evening. Song also gave strength and hope when humanity began to spread from the Moon farther into the Solar System. The singers were needed in those times when computers held mainly technical knowledge, while knowledge of art, culture, and the spirit was incomplete. In the new times as well, the singers continue to develop new paths.”

When the climbers had ascended and entered the very heart of the sun, the light went out completely. It grew eerie, even chilly. Then all around a chant began:

In the depths of the star-sea

We await the sun, await the sun.

In the depths of the star-sea

We await the sun, await the sun.

They had to endure a few more minutes of darkness, and then suddenly the ceiling opened and the floor on which they all stood rose upward. All around, stars upon stars shone in the heavens. Not only the Sun, but suns upon suns. The stars seemed to stand still, even though Spīdola was spinning on its axis to create artificial gravity. Evidently the Song-Hall was spinning in the opposite direction.

Vēl noreibuši no bezgalīgā debess košuma,
ieņēmuši daļu no Dieva zvaigžņu mēteliša,
skatītāji ievēroja, ka otrā istabas galā ir plat-
forma, uz kuŗas stāv dziedātāji. Tie aplenca
divas sēdošas sievietes. Viena bija cienījama
izskata vecāka kundze, vēl staltu augumu,
kaut ar sirmiemiem matiemi. Un otra – tā bija
Vecā Zīle!

“Vecā Zīle!” Mārai paspruka, un Zīle pamāja
ar roku, lai Māra tuvojas. Mārai bija jānosēs-
tas pie abām sirmgalvēmi. Dziedātājas
turpināja skandēt:

Zirneklītis ratu vija,

Kur tas ķēra Dieva dēlus.

Vērpi, vērpi, zirneklīti,

Savu grezno audumiņu.

Saulei bira asariņas

Zirneklīša ratiņā.

Rasa, rasa, dzidrā rasa,

Rotā atmirdz dvēselītes.

Līdzbraucējiem par pārsteigumu, nopietnais

Still dizzy from the infinite splendor of the
heavens, having taken in a portion of God’s
starry mantle, the onlookers noticed that at
the far end of the chamber there was a plat-
form on which singers stood. They encircled
two seated women. One was a dignified
older lady, still stately of figure, though with
silver hair. And the other — it was Old Zīle!

“Old Zīle!” it slipped out of Māra, and Zīle
waved her hand, beckoning Māra to come
closer. Māra had to sit down beside the two
silver-haired elders. The singers continued
to chant:

The little spider spun its wheel

Where it caught the sons of God.

Spin, spin, little spider,

Your splendid little weaving.

Tears fell from the Sun

Into the little spider’s wheel.

Dew, dew, crystal dew,

In the jewels gleam the little souls.

To the passengers’ surprise, the serious and

un ne pārāk daudzrunīgais kapteinis
uzrunāja dziedātājus:

not overly talkative Captain addressed the
singers:

Ko lai darām, kā lai braucam

What shall we do, how shall we ride

Dvēselītes lūkoties?

To look upon the little souls?

Pirmā sirmā kundze kā priekšdziedātāja at-
bildēja, un tai piebalsoja citi:

The first silver-haired lady answered as lead
singer, and the others joined in:

Ne uz priekšu, ne pakaļu

Neither forward, nor behind

Zirneklīša ratiņam.

The spider's little wheel.

Brauciet pāri pasaulēm

Ride across the worlds

Pašā rata viducī.

Through the very center of the wheel.

Ramats nobālēja. Viņš nekad nebija vadījis
kuģi ārpus loka, kurā visas pasaules griezās.
Viņš nebija sevišķi māņticīgs, tomēr paraša
grūtos brīžos lūgt padomu no dziedātājiem
bija tik dziļi iesakņojusies kuģiniekos, ka pat
Ramats to nevarēja neievērot. Viņš vaicāja:

Ramats went pale. He had never steered a
ship outside the circle in which all the
worlds revolved. He was not particularly su-
perstitious, yet the custom of seeking coun-
sel from the singers in difficult times was so
deeply ingrained in the spacefaring folk that
even Ramats could not disregard it. He
asked:

Kā lai braucam, kur nav ceļa?

How shall we ride where there is no road?

Priekšdziedātāja atbildēja:

The lead singer answered:

Dieviņš ceļu netaisīja

God did not build a road

Pār savām debesīm.

Across His own heavens.

Ceļu lika tautām lemt

He left the road for the peoples to choose

Bez saulītes vakarā.

Without the sun in the evening.

Ramats paspēra soli uz priekšu un sāka prasīt vēl kaut ko. Gaisma nodzisa. Visi atkal bija tumsā, pārdomājot notikušo. Tad gaisma atkal iedegās kāpnēs, signalizējot, ka svētnīca jāatstāj. Bija jākāpj lejā, pie īstas skaidrības netikušiem. Dziesmusvētku aulā viņi gaidīja Māru, kas bija palikusi pie dziesmotājiem. Māra drīz parādījās un teica: “Mēs runāsim ar Veco Zīli!”

Ramats took a step forward and began to ask something more. The light went out. Everyone was in darkness again, reflecting on what had happened. Then the light came on again in the stairway, signaling that the sanctuary must be left. They had to climb down without having come to any real clarity. In the Song Festival arena they waited for Māra, who had stayed behind with the singers. Māra soon appeared and said: “We’re going to talk with Old Zīle!”

XXVI. Zīle no Mēnesspils

Ramats atgriezās uz komandtilta, lai pārdomātu Dziesmotavā dzirdētā iespējamo nozīmi. Marsa bērni nepacietīgi gaidīja Veco Zīli. Zēni apmulsušajai Mārai bēra jautājumu pēc jautājuma: “Kāpēc viņa nav līdzbraucēju sarakstā? Ko viņa te dara? Kādēļ viņa ir starp dziesmotājiem? Ko viņa grib no tevis? Viņa taču nevar būt tik veca, kā tu teici?”

“Neesmu taču līdzbraucēja. Braucu kā dziesmotāja. Kā zināt, dziesmotāji bija pirms burtniekiem, jo dziesma nāca pirms burta.”

Vecajai Zīlei vairs nebija spožā apmetņa, kuŗā viņa bija parādījusies Dziesmotavā, taču viņas vārdos vēl bija pussaprotamā atskaņa no senatnes. “Vai tad Ramats jums nestāstīja? Nu jā, viņš jau pats lidostā bija pārsteigts. Kad mani pieteica kā svarīgu braucēju, kas vēlas ar viņu satīties, viņš esot norūcis: “Man tie svarīgie braucēji līdz kaklam. Ja viņa tik svarīga, tad kāpēc nepalika uz kādas pasaules, kur piemīt svars?””

Vecā Zīle smējās līdz asarām. “Mani ieraudzījis, viņš gan atvainojās, teikdams: “Es taču domāju, te ir runa par kādu Mēnesspils dāmu.”” Vecā Zīle vēlreiz nosmējās, tad apklusā un iegrima domās.

XXVI. Zīle from Moon City

Ramats returned to the command bridge to ponder the possible meaning of what he had heard in the Song-Hall. The Mars children waited impatiently for Old Zīle. The boys pelted the bewildered Māra with one question after another: “Why isn't she on the passenger list? What is she doing here? Why is she among the singers? What does she want from you? She can't possibly be as old as you said!”

“But I'm not a passenger. I travel as a singer. As you know, the singers came before the Burtnieki, for song came before the letter.”

Old Zīle no longer wore the radiant cloak in which she had appeared in the Song-Hall, but in her words there still lingered the half-understood echo of antiquity. “Didn't Ramats tell you? Well, yes, he was surprised himself at the spaceport. When I was announced as an important traveler who wished to meet him, he apparently grumbled, ‘I've had it up to here with important travelers. If she's so weighty, why didn't she stay on some world that has weight?’”

Old Zīle laughed until tears came. “When he saw me, he did apologize, saying, ‘I really thought we were talking about some Moon City lady.’” Old Zīle laughed once more, then fell silent and sank into thought.

“Ziniet, es jau esmu “dāma” no Mēnesspils. Man bija tikai divdesmit seši gadi, kad kopā ar citiem baltiešiem mūs izsūtīja uz Mēness soda nometni.”

Zīle vairs negribēja runāt. Atmiņas par šo un nākamo dzīves posmu joprojām bija par sāpīgu.

Bērni gan neatlaidās: “Jūs bijāt Mēnesspilī, kad Zeme aizgāja bojā?”

Vecā Zīle turpināja, gan strupi un negribīgi: “Trešajā gadā pēc kara Mēnesspilī izcēlās trakuma sērga. Zemes bojāeja atņēma cerību tiem, kas dzīvoja Mēnesspils mazajās, šaurajās telpās, kur mašīnērija arvienu plīsa

un lūza. Tie, kas vēl ieradās no jauna, bēgot no Zemes, bija galīgā depresijā. Viņi ne runāja, ne gribēja strādāt, ne lāgā ēst. Citi raudāja, trakoja un nonāca histērijā. Mēs gandrīz visi palikām traki. Mēs cits citu vairs nevarējām ciest. Un mašīnērija arvien plīsa un lūza, plīsa un lūza – un no tās bija atkarīga mūsu un visas cilvēces iespēja izdzīvot.

Trešajā gadā – es skaidri atceros, ka skatījos caur biezo kvarca logu uz Saules kaltajiem Mēness akmeņiem. Domāju, ka kādam tomēr kaut kā jātiek uz amerikāņu bāzi Jaunvašingtonu, lai atjaunotu skaitļotāja vadu starp Mēnesspilī un Novosibirsku.

“You see, I am indeed a ‘lady’ from Moon City. I was only twenty-six years old when, together with other Balts, we were deported to the Moon's penal camp.”

Zīle no longer wished to speak. The memories of this and the following period of her life were still too painful.

But the children would not let up: “You were in Moon City when Earth perished?”

Old Zīle continued, though curtly and reluctantly: “In the third year after the war, a madness epidemic broke out in Moon City. Earth's destruction had robbed hope from those who lived in Moon City's small,

cramped spaces, where the machinery was constantly breaking and failing. Those who still arrived anew, fleeing from Earth, were in utter depression. They neither spoke, nor wished to work, nor could eat properly. Others wept, raged, and fell into hysterics. Nearly all of us went mad. We could no longer stand each other. And all the while the machinery kept breaking and failing, breaking and failing – and on it depended our chance, and all humanity's chance, to survive.

“In the third year – I clearly remember looking through the thick quartz window at the sun-baked stones of the Moon. I thought that someone had to somehow get to the American base, New Washington, to restore the computer link between Moon City and

Mums trūka zināšanu, kā salabot dažas mašīnas, taču galvenokārt mēs nebijām spējīgi izvēstot sabiedrību, kas bija pārņemta ar trakuma sērgu. Tā teica, ka Jaunvašingtonā esot ierakstītas visdažādākās cilvēces zināšanas.”

“Ja jau jūs veicāt to vēsturisko ceļojumu, kādēļ par to nav rakstīts vēstures grāmatās?” prasīja Māris.

“Mīlie bērni, es uz Jaunvašingtonu nemaz netiku. To veica citi. Mūsu – mēnesspiliešu – apņēmība dzīvot tomēr bija lielāka nekā ļaunās mirt. Bet mani pārsteidza tas, kas pārmainīja ne vien mani, bet arī visu cilvēci.”

“Jūs noķēra olbūtnes!” izsaucās Māra.

“Nē, muļķe, tādas jau ir tikai uz Marsa,” atcirta Māris.

“Taču mani tomēr sagūstīja,” turpināja Zīle. “Redzēju kaut ko spožu un apaļu, kā lidojošo šķīvi nostāstos. Redzēju to skaidrā dienā tālu Mēness ārienē. Novājinātā stāvoklī, pārgurusi, neēdusi, pat slima, es noģību, kad ieraudzīju riebigos zirnekļu briesmoņus ar gařām, spalvainām kājām un nežēlīgām acīm. Un man nav atmiņas par visu to laiku, kad biju prom no Mēness ārienes. Kad atgriezies vai, varētu teikt, atmodos, bija pagājuši daudzi gadi. Senās pasakās cilvēks nonāk apakšzemes viņšaulē, kur tam liekas,

Novosibirsk. We lacked the knowledge of how to fix certain machines, but above all we were unable to heal a society that had been gripped by the madness epidemic. It was said that in New Washington all manner of human knowledge had been recorded.”

“If you made that historic journey, why isn't it written about in the history books?” asked Māris.

“Dear children, I never even made it to New Washington. Others did that. Our — the Moon City people's — determination to live proved greater, after all, than the surrender to death. But what overtook me was something that transformed not only me, but all of humanity.”

“The egg-beings caught you!” exclaimed Māra.

“No, silly, those only exist on Mars,” Māris shot back.

“But I was captured all the same,” Zīle continued. “I saw something bright and round, like the flying saucers of legend. I saw it on a clear day, far out on the Moon's surface. In my weakened state — exhausted, having not eaten, even ill — I fainted when I saw the hideous spider-monsters with their long hairy legs and merciless eyes. And I have no memory of all the time I was away from the Moon's surface. When I returned, or you might say when I awoke, many years had passed. In the old folk tales, a person comes

ka viņš uzkavējies tikai īsu mirkli. Kad viņš atgriezās, kā teica, “šai saulē” pie cilvēkiem, viņš ir stipri novecojis. Taču es nebiju kļuvusi vecāka un mans novecošanas temps bija kļuvis daudz lēnāks nekā citiem cilvēkiem. It kā kāds būtu manā ķermenī palēninājis pulksteni.”

“Tad tāpēc jūs esat kļuvusi leģendāra!” izsaucās Māris. “Nu saprotu, kādēļ esat godināta gan pie dziesmotājiem, gan kuģiniekiem, gan burtniekiem. Bet pēdējos gados jūs atkal nozudāt.”

“Pirmo reizi mani sagūstīja zvaigžņu kuģis un atņēma atmiņas, vietā dodot jaunu saprātu. Simtiem gadus vēlāk biju pie Marsa

Velna Bļodas, kur agrāk bija visvairāk smadzeņakmeņu. Varētu teikt, tur bija it kā smadzeņakmeņu noliktava. Šo posmu gan atceros sevišķi skaidri. Mani pazemē novilka olbūtnes, un laikam gan biju viņiem interesants paraugs.”

“Taču vai šad un tad neatnāk kādas atmiņas no tā laika, kad jūs sagūstīja zvaigžņu kuģis? Vai tik jūsu pareģojumi, sapņi un intuīcija nav izskaidrojama ar šādām pussaprastām atmiņām?” domādams izteica Māris.

“Kuŗš zina? Varbūt. Kaut par savādnieci mani uzskatīja jau bērnu dienās. Laikam atsitos savā vecāmātē. Viņai arvienu bija di-

into an underground otherworld, where it seems to him he has stayed only a brief moment. When he returns, as they used to say, to ‘this world’ among people, he has aged greatly. But I had not grown older, and my rate of aging had become much slower than other people's. As if someone had slowed down the clock inside my body.”

“So that's why you've become legendary!” exclaimed Māris. “Now I understand why you're honored among the singers, the ship-folk, and the Burtnieki alike. But in recent years you disappeared again.”

“The first time, it was a star ship that captured me and took away my memories, giving me a new understanding in their place.

Hundreds of years later I was at Mars's Devil's Bowl, where earlier there had been the most brain-stones. You could say it was a sort of brain-stone storehouse. That period I remember especially clearly. The egg-beings drew me down underground, and I suppose I was an interesting specimen for them.”

“But don't memories from the time the star ship captured you come back to you now and then? Could it be that your prophecies, dreams, and intuition are explained by such half-understood memories?” Māris said thoughtfully.

“Who knows? Perhaps. Though even in my childhood days I was considered an oddball. I must take after my grandmother. She al-

vaini sapņi, un viņas senčos bijuši tautas dziednieki. Daži viņas senči pēc nostāstiem pat esot sodīti kā raganas un burvji. Arī vakarnakt man bija sapnis. Tas līdzinājās tam, ko reiz stāstīja māte. To viņa bija sapņojusi īsi pirms Otrā pasaules kara.”

“Kāds bija jūsu sapnis?” nepacietīgi prasīja Aldis.

“Sapņoju, ka atkal biju maza meitene savās tēva mājās senajā Latvijā. Viņiem bija viena no tām lauku sētām, kas vēl nebija aizgājušas bojā, kad komunisti izveidoja kolchozus un iznīcināja privātās lauku saimniecības. Es gulēju ābeļdārzā pašā

ziedu laikā, gluži kā attēlots manās bērnības grāmatās. Baltie ziedi bira, un virs galvas sanēja bites, čaklās medus vācējas. Man likās, ka saprotu viņu darba dziesmu, un es gribēju dainot, kā dainoja mani senči. Un tad krītošo tīrbalto ziedu starpā iezagās dūmi. Šie pelēkbaltie dūmi kļuva arvien biezāki un kā viegls, bet arvienu stiprāks tīkls pārņēma ābeles un arī mani. Bites saplaka vai nozuda. Es gribēju celties, skriet, kliegt un brīdināt mājiniekus, bet nevarēju. Pelēkais tīkls sažņaudzās, un es jutos it kā piesūkusies ar sastindzinošu indi. Un tad es redzēju mūsu māju. Tajā bija iemetusies uguns, taču uguns tikai gailēja. Māju tā strauji neaprija, kā parasti būtu ar koka celtni. Guļbaļķi lēni gruzdēja, un dūmi drūmi aplāja visu mūsu sētu.”

ways had strange dreams, and among her ancestors there had been folk healers. Some of her forebears, according to the stories, had even been punished as witches and sorcerers. Last night I had a dream, too. It resembled one my mother once told me about. She had dreamt it shortly before the Second World War.”

“What was your dream?” Aldis asked impatiently.

“I dreamt that I was once again a little girl at my father's homestead in old Latvia. They had one of those country farmsteads that had not yet perished when the communists established collective farms and wiped out private farming. I lay in the apple orchard at

the very height of blossom-time, just as it was pictured in my childhood books. The white blossoms drifted down, and above my head the bees hummed — busy, honey-gathering bees. It seemed to me that I understood their working song, and I wanted to sing folk songs, as my ancestors had sung. And then, among the falling pure-white blossoms, smoke crept in. This grayish-white smoke grew ever thicker and, like a light but ever-stronger web, it enveloped the apple trees and me as well. The bees collapsed or vanished. I wanted to get up, run, shout, and warn the household, but I could not. The gray web tightened, and I felt as if I had been steeped in a numbing poison. And then I saw our house. Fire had taken hold of it, but the fire only smoldered. It did not devour the house swiftly, as would usually hap-

“Tas gan ir šausmīgs sapnis. Vai mēs esam apdraudēti, kā jūsu tēva māja?” prasīja Māra.

“Man liekas, ka notiks lielas pārmaiņas. Vēsture atkal pagriezīsies ap asi. Drīz pēc tam, kad mana māte bija sapņojusi, ienāca Padomju Savienība un iznīcināja jauno valsti. Tēva mājā es gan piedzimu un pavadīju bērnību, bet mēs bijām spiesti to atstāt, kad māte saslima. Un citi, kas tur bija ielikti, to neuzturēja, un vecā sēta ar laiku aizauga. Taču manā sapnī māja laikam pilnīgi nenoauga. Un, arī ja noauga, palika tomēr

klētiņa pie ābeļdārza, kaut tikai manā sapnī. Vai tik manas bites nepaglābās tur?”

pen with a wooden building. The log walls smoldered slowly, and grim smoke covered our entire farmstead.”

“That is a dreadful dream. Are we in danger, like your father's house?” asked Māra.

“It seems to me that great changes are coming. History will turn on its axis once again. Soon after my mother had her dream, the Soviet Union came in and destroyed the young state. I was born in my father's house and spent my childhood there, but we were forced to leave it when my mother fell ill. And the others who were placed there did not keep it up, and the old farmstead grew over with time. But in my dream the house,

it seems, did not burn down entirely. And even if it did burn down, the little storehouse by the apple orchard still remained, if only in my dream. Could it be that my bees found shelter there?”

XXVII. Trauksme

Vūp! Vūp! Vūp! Trauksme!!

Bērni skatījās, kā ārējā telpā nezin no kurienes parādījās cilvēki, kas skrēja, sauca, kļiedza.

“Tavs murgs īstenojas!” Arī Māra gribēja skriet nezin kur.

“Nē, bērni. Man liekas, briesmīgākais tomēr nenotiks.” Uztraukumu vidū Zile bija mierīga sala. “Tā ir briesmu trauksme, ne katastrofas trauksme. Mums steidzīgi jāat-

griežas savās vietās. Mārīt, es nojaušu, ka tev ļoti drīz būs jāizšķiras, uz kuŗu pusi pagriezt vēstures ratu. Un tur ne es, ne mēs citi nevarēsim tev palīdzēt. Atceries savas burtnieces mācības. Paļaujies uz savu sirdi un uz vēsu prātu!”

Atpakaļ skrienot, bērniem pretim sitās lieli, balti mākoņi, kas it kā piepildīja visu kuŗa telpu.

“Mākoņi? Garaiņi!”

Visapkārt varēja dzirdēt cilvēku klaigas. Divi aizsargi māja, lai bērni ātrāk kustas no ceļa. Taurei gaudojot, pa gaiteni viņiem garām nobrauca robotmašīna. Tajā sēdēja tēli, no galvas līdz kājām tērpti sarkanos izplatījuma

XXVII. Alarm

Whoosh! Whoosh! Whoosh! Alarm!!

The children watched as people appeared from nowhere in the outer hall, running, calling, screaming.

“Your nightmare is coming true!” Māra wanted to run off somewhere too.

“No, children. I believe the very worst won't happen after all.” Amid the commotion, Zile was a calm island. “That is a danger alarm, not a disaster alarm. We must hurry back to

our stations. Dear Māra, I sense that very soon you will have to decide which way to turn history's wheel. And there, neither I nor the rest of us will be able to help you. Remember your letter-keeper's teachings. Trust your heart and a cool head!”

Running back, great white clouds came billowing toward the children, clouds that seemed to fill the entire ship.

“Clouds? Steam!”

All around they could hear people screaming. Two guards waved for the children to move faster and get out of the way. A robot vehicle raced past them down the corridor, siren wailing. In it sat figures dressed from

tērpos, un kārtoja dažādas labošanas ierīces.

Uztraukumu pāršķēla noteiktā un mierīgā kapteiņa balss no skaļruņa: “Spīdolā trāpījis asteroīds, kas ielidojis Usmas ezerā. Automātīerīces sākušas labot ārējo šķēlumu. Visi Usmas ezera apkārtnē, kas nav saistīti ar labošanu, bez kavēšanās to atstājiet, lai netraucētu labošanu. Lūdzu, atgriezieties savās vietās. Ja ievērosim kārtību un sastādāsīmies, briesmas pārvarēsīm.”

“Mēs nu gan nevaram palaist garām izdevību,” sminēja Aldis. “Te noteikti būs bijis iesaistīts zvaigžņu kuģis. Māra, varbūt tu

labāk aizej pie Bekijas vai pat pie manas mātes. Viņas abas vienmēr uztraucas par visādiem sīkumiem. Māri, nāksi līdzi?”

“Šoreiz labāk klausīsim,” Māris teica un noskatījās, kā Aldis jau nozūd. Pēc vairākām stundām, kad trācis jau kaut cik bija norimis un visi sāka domāt, ka būs labi un labošana izdevusies, Aldis bija atpakaļ pie Māra un Māras.

“Tā jau domāju, ka ir kādi joki. Ramats izsauca manu māti. Arī Zīle un kuģa padome tur bija. Laikam arī Bluķis. Māte par to man neko nesaka. Tas laikam nozīmē, ka ir jaunas ziņas par manu tēvu. Māte man arī stingri noteica palikt savās telpās.”

head to toe in red space suits, sorting through various repair tools.

The commotion was cut through by the Captain's steady, calm voice over the loudspeaker: “Spīdola has been struck by an asteroid that penetrated into Lake Usma. Automated systems have begun repairing the outer breach. Everyone in the vicinity of Lake Usma who is not involved in repairs, leave at once so as not to hinder the work. Please return to your stations. If we maintain order and work together, we will overcome the danger.”

“Well, we certainly can't let this opportunity pass,” Aldis grinned. “The Star Ship must have been involved. Māra, maybe you'd bet-

ter go to Bekija. Or even to my mother. They both always worry about all sorts of trifles. Māris, are you coming along?”

“This time we'd better listen,” Māris said, and watched as Aldis was already disappearing. After several hours, when the uproar had somewhat died down and everyone was beginning to think things would be all right and the repairs had succeeded, Aldis was back with Māris and Māra.

“Just as I thought, something's going on. Ramats summoned my mother. Zīle and the ship's council were there too. Probably Bluķis as well. Mother won't tell me anything about it. That probably means there's news about my father. Mother also strictly

Durvīs parādījās profesors Bluķis: “Aldi, man ar tevi jārunā.”

“Tas nejaukais cilvēks mēģināja nozagt manu mazo Či-Či,” čukstēja Māra.

Atgriezies Aldis ielēca istabā: “Kā jau domāju, apspriede bija par tēvu. Ramats un māte izlēma man neteikt, bet, redzi, Bluķis tomēr pateica, kas tur notika. Ar asteroīdu esot ielidojusi ziņu kapsula, kuņā esot rakstīts kaut kas tāds kā “Aldi, brauc steidzami uz zvaigžņu kuģi satikt savu tēvu. Zvaigžņu kuģis jums garantē drošību”. Teksts beidzies ar vārdiem: “Satiksimies zvaigznēs! Tāļivaldis Ķēniņš.””

“Tas nemaz neizklausās pēc Ķēniņa. Viņš tādas muļķības kā “satiksimies zvaigznēs” nesūtītu. Ziņojums būs viltojums. Un kāpēc lietots daudzskaitlis “jums”, ja kuģis grib tikai tevi?” prātoja Māris. “To būs izsūtījis Zirneklis pats.”

“Kāpēc? Kāpēc grib tikai mani un ne visu Spīdolu?”

“Varbūt tavs tēvs ir gūsteknis un Zirneklis grib kaut ko izspiest, lietojot tevi par ķīlnieku. Visi zina, laikam pat Zirneklis zina, ka vienīgi tu esi tik traks, ka varētu iedomāties viltotam ziņojumam paklausīt,” draugu glābt steidzās Māris.

told me to stay in my quarters.”

Professor Bluķis appeared at the door: “Aldis, I need to speak with you.”

“That nasty man tried to steal my little Či-Či,” whispered Māra.

When he returned, Aldis burst into the room: “Just as I thought, the meeting was about Father. Ramats and Mother decided not to tell me, but you see, Bluķis told me anyway what happened. Apparently an information capsule came in with the asteroid, and in it was written something like: ‘Aldis, come at once to the Star Ship to meet your father. The Star Ship guarantees you safety.’ The text ended with the words: ‘We’ll

meet among the stars! Tāļivaldis Ķēniņš.”

“That doesn't sound like Ķēniņš at all. He wouldn't send such nonsense as ‘we'll meet among the stars.’ The message must be a forgery. And why the plural ‘you,’ if the ship wants only you?” Māris reasoned. “The Spider itself must have sent it.”

“Why? Why does it want only me and not all of Spīdola?”

“Maybe your father is a prisoner and the Spider wants to squeeze something out by using you as a hostage. Everyone knows -- probably even the Spider knows -- that only you are crazy enough to think of obeying a forged message,” Māris rushed to save his

“Māri, tici man, uzticies man tikai vēl vienu reizi. Man tevi vajag, lai izbrauktu.”

Māra mēģināja kaut ko teikt, bet zēni viņā neklausījās. “Šoreiz tā lieta nav maziem skuķiem,” atvairījās Aldis. “Tev būs jāpaliek šeit un jāpaskaidro manai mātei, ka es zinu, ko daru, un lai viņa neuztraucas.”

“Bluķis pats nemaz nav uzticams. Viņš esot tāds cilvēks, kas darītu visu, lai panāktu savu. Varbūt viņš pats šo lietu izgudrojis,” turpināja Māris.

“Bluķis jau izdomājis, kā mēs tur varam tikt bez Ramata. Es jau Bluķim nemaz neuzticos, bet šaubos, vai ziņas viņš ir viltojis. Savu māti es tomēr labi pazīstu.”

Strīdus laikā Māra sēdēja un domāja. Viņa pārdomāja Zīles vārdus, savas burtnieces mācības pie Baltezera un apakšzemes satikšanos ar Illūru. Zēnu strupceļu viņa pārtrauca tik mierīgi un noteikti, ka abi zēni, par lielu brīnumu, tūliņ apklusā. Tā vairs neizklausījās pēc mazās māsiņas vai draudzenes, kam arvienu bira asaras, kad uznāca nelaime. Tā likās pavisam sveša meitene.

“Ziņojums nav no Ķēniņa. Vai arī tas nav

friend.

“Māris, believe me, trust me just one more time. I need you so I can make the trip.”

Māra tried to say something, but the boys wouldn't listen to her. “This time it's no business for little girls,” Aldis brushed her off. “You'll have to stay here and explain to my mother that I know what I'm doing and she shouldn't worry.”

“Bluķis himself isn't trustworthy at all. He's the sort of person who would do anything to get his way. Maybe he cooked up this whole thing himself,” Māris continued.

“Bluķis has already figured out how we can get there without Ramats. I don't trust Bluķis either, but I doubt he forged the message. I know my own mother well enough.”

During the argument, Māra sat and thought. She considered Zīle's words, the teachings of her letter-keeper at Baltezers, and the underground encounter with Illūrs. She broke the deadlock between the boys so calmly and firmly that both boys, to their great astonishment, fell silent at once. She no longer sounded like the little sister or girlfriend who always burst into tears when trouble came. She seemed like an entirely unfamiliar girl.

“That message is not from Ķēniņš. Or rather,

tikai no Ķēniņa,” teica Māra. “Tas ziņojums ir man no Illūra. Viņš man reiz pazemē teica: “Satiksimies zvaigznēs,” – un mēs par šo lietu runājām ar Veco Zīli un ar Jokupēteri.”

“Tad tavs Illūrs ir arī liels muļķis, jo tev jau gan neviens šīs ziņas nerādītu un tu arī pie Zirnekļa nekad netiktu,” atteica Aldis.

“Neaizmirsti, ka Illūrs Baltezerā runāja ar Zīli un ar Jokupēteri. Kāds varbūt tomēr paredzēja, ka es šīs ziņas redzēšu,” Māra turpināja iebilst.

Zēniem palika savādi. Gaŗie pārdzīvojumi un trauksmes, tad satikšanās ar Veco Zīli

Dziesmotavā pēc citādi normāla, parasta brauciena atstāja dīvainas sajūtas. Acīmredzot vecā sirmgalve Mārā kaut ko saredzēja, ko viņi līdz šim nebija manījuši.

“Vecāki man nekad nepiedotu, ja tu aizskrietu,” nopietni teica Māris.

“Un Alda mātei? Vai viņai nebūtu uztraukuma un rūpju?” atbildēja Māra.

“Es nemaz Aldim līdzī nebraukšu, un tad Aldis nevarēs ieskriet Zirnekļa kuŗa rīklē. Bluķis jau viņu pats nevedīs,” atcirta Māris.

it is not only from Ķēniņš,” said Māra. “That message is for me from Illūrs. He once said to me underground, ‘We’ll meet among the stars,’ -- and we spoke about this with Old Zīle and with Mr. Jokupēteris.”

“Then your Illūrs is also a great fool, because no one would show you these messages and you’d never get to the Spider anyway,” Aldis countered.

“Don’t forget that Illūrs spoke with Zīle and with Mr. Jokupēteris at Baltezers. Someone may have foreseen, after all, that I would see this message,” Māra pressed on.

The boys felt uneasy. The long ordeals and alarms, then the encounter with Old Zīle in

the Song-Hall after an otherwise normal, ordinary voyage had left strange feelings. Apparently the old silver-haired woman saw something in Māra that they had not noticed until now.

“Our parents would never forgive me if you ran off,” Māris said seriously.

“And Aldis’s mother? Wouldn’t she have worry and care too?” Māra answered.

“I won’t go with Aldis at all, and then Aldis won’t be able to rush into the Spider ship’s throat. Bluķis certainly won’t take him by himself,” Māris retorted.

Māra vēlreiz domāja, rokā sažņaudzot un noglaudot vecāku doto dzintara karekli, ko viņa vienmēr valkāja. “Es nezinu, kāpēc, taču man liekas, ka mums būs Illūram jāuzticas. Aldi, es tev braukšu līdz. Es neprastu vadīt kuģi kā Māris, un man arī skolā nebija tik labas sekmes sazināšanās tehnoloģijā, taču no skolas apmeklēšanas man ir zināšanas, kur tev ir robi.”

Mārim vairs neatlika cita izeja. Viņš nopūtās un teica: “No otras puses, ja mēs nebraucam, Zirneklis mūs aprīs tik un tā ar visu Spīdolu. Mums ir savi pienākumi pret pārējiem.”

Bērni bija vienojušies, katrs pēc sava rak-

stura, izmantot Bluķa slepeni atnestās ziņas.

Māra thought once more, clutching and stroking the amber pendant her parents had given her, which she always wore. “I don't know why, but I feel we will have to trust Illūrs. Aldis, I will come with you. I wouldn't know how to pilot a ship the way Māris does, and I didn't have such high marks in communications technology at school either, but from attending school I have knowledge where you have gaps.”

Māris had no other way out left. He sighed and said: “On the other hand, if we don't go, the Spider will swallow us anyway, Spīdola and all. We have our duties to the others.”

The children had agreed, each according to

their own nature, to make use of the news Bluķis had secretly brought.

XXVIII. Zirnekļa rīklē

Glābšanas laiva brauca tuvu mazpasaulēm, lēnām vienai apkārt un tad taisni turp, kur vajadzēja būt Zirnekļa kuģim.

Aldis un Māris šo briesmoni jau bija redzējuši uz ekrāna, taču viņiem aizsitās elpa, kad viņi ieraudzīja tumši zilganpelēko un pavisam gludo cauruli. Tā izskatījās tik nedabīga, kāda saprāta būvēta salīdzinājumā ar raupjo asteroīdu virsmu. Bez tam tā izskatījās nesen gatavota, lai gan bija vismaz pusmiljonu gadu veca.

Bērni nešaubījās, ka viņi ir uztverti. Un patiešām milzīgā murdveidīgā caurule pagriezta vienu galu uz laivas pusi. Profesors Bluķis bija stāstījis, ka ar muti, kas varēja izplesties drausmīgā platumā, tā iesūc dažādas vielas, lai tās izmantotu dzinējspēkam un citām vajadzībām.

Māris uztvēra signālu. Tajā nebija ne Illūra klikšķainā un svilpainā balss, ne arī kaut kas savāds tonī. Patiešām varēja dzirdēt Ķēniņa balsi:

“Sveicināts, Aldi! Šeit pulkvedis Ķēniņš. Vai Vecā Zīle ir ar tevi?”

Aldis atbildēja: “Nē, tikai mani draugi.”

XXVIII. In the Spider's Maw

The rescue pod traveled close to the small worlds, slowly around one, and then straight to where the Spider's ship was supposed to be.

Aldis and Māris had already seen this monster on the screen, but their breath caught when they saw the dark bluish-gray and perfectly smooth tube. It looked so unnatural, built by some intelligence, compared to the asteroids' rough surfaces. Moreover, it looked freshly made, even though it was at least half a million years old.

The children had no doubt that they had been detected. And indeed, the enormous trap-like tube turned one end toward the pod. Professor Bluķis had told them that with its mouth, which could stretch to a terrifying width, it sucked in all sorts of matter to use for propulsion and other needs.

Māris picked up a signal. It held neither Illūrs's clicking and whistling voice nor anything strange in the tone. They could actually hear Ķēniņš's voice:

“Welcome, Aldis! Colonel Ķēniņš here. Is Old Zīle with you?”

Aldis answered, “No, only my friends.”

“Draugi?” Ķēniņa balss uztraucās.

“Friends?” Ķēniņš's voice sounded alarmed.

“Jā, Māris un Māra.”

“Yes, Māris and Māra.”

Skaļrunī atskanēja savādi trokšņi. Pēc neilga klusuma atkal atskanēja Ķēniņa parastā, aprautā balss: “Labi, Aldis drīz varēs satikties ar savu tēvu. Izslēdziet motoru. Tūliņ jūs ievilks iekšā.”

Strange noises came through the loud-speaker. After a brief silence, Ķēniņš's usual curt voice sounded again: “All right, Aldis will soon be able to meet his father. Turn off the engine. You'll be pulled in shortly.”

Bērniem vairs nebija ko teikt. Pa lūku viņi redzēja, kā jau bija redzējuši Ķēniņa filmā, ka milzīgas caurules gals atplešas.

The children had nothing more to say. Through the hatch they watched, just as they had seen in Ķēniņš's film, as the end of the enormous tube gaped open.

“Kā mute! Kā briesmīgi liela nēga mute,” sauca Māra. Glābšanas laiva šāvās uz

“Like a mouth! Like a terrifyingly huge lamprey's mouth!” cried Māra. The rescue pod

priekšu un tika ierauta milzīgajā mutē.

shot forward and was drawn into the enormous mouth.

Ilgu laiku bija tumšs. Laiva brauca kā pa gluži tumšu alu. Bērni nevarēja noteikt, vai braukuši sekundes vai minūtes, vai stundas. Varbūt viņi pat bija iemiguši.

For a long time it was dark. The pod traveled as through an utterly dark cave. The children couldn't tell whether they had been traveling for seconds, minutes, or hours. Perhaps they had even fallen asleep.

Pa īsviļņiem atkal ierunājās balss, šoreiz ar Mārai pazīstamajiem klikšķieniem: “Izplatījuma tērps nebūs vajadzīgs. Gaiss piemērots cilvēku elpošanai. Lūdzu, izkāpiet.”

Over shortwave a voice spoke again, this time with the clicks familiar to Māra: “A space suit will not be necessary. The air is suitable for human breathing. Please step out.”

Atvērās durvis. Parādījās gaismas bumbas, kā zem Marsa. Kad bērni bija izkāpuši, dažas gaismas bumbas aizsprostoja ceļu atpakaļ uz

The door opened. Light-globes appeared, like those beneath Mars. When the children had climbed out, some of the light-globes

laivu. Šoreiz ierunājās nepazīstama, dziļa, dobja, tēvišķīgi laipna balss: “Sveicināti, bērni. Kāds patīkams pārsteigums. Gaidīju tikai Aldi, kas iepriecinātu viņa tēvu, taču nekas. Ķēniņš ir saprātīgs cilvēks.”

“Kas jūs esat? Vai varu runāt ar tēvu?” sauca Aldis.

“Būs laika diezgan,” mierīgi atbildēja tēvišķīgā balss.

“Nu tad vismaz ar Ķēniņu.”

“Viņš pašreiz ir... aizņemts.”

blocked the way back to the pod. This time an unfamiliar, deep, hollow, paternally kind voice spoke: “Welcome, children. What a pleasant surprise. I expected only Aldis, to gladden his father, but no matter. Ķēniņš is a sensible man.”

“Who are you? May I speak with my father?” called Aldis.

“There will be time enough,” the paternal voice replied calmly.

“Then at least with Ķēniņš.”

“He is presently... occupied.”

“Ar ko tad mēs runājam?”

“Esmu kuģa Gādnieks. Gādāju par visiem, par viņu labklājību un saticību. Miers un labs prāts valda manā kuģī.”

“Zirneklis!” Māris un Māra iesaucās kopā.

“Jūs mani apvainojat. Sauciet mani jūsu otrā, daudz patīkamākā vārdā, par Zvaigžņu kuģi. Es nāku no zvaigznēm, tās pārvaldu un par tām gādāju. Tiem, kas mani klausā, klājas labi.”

“Then who are we speaking with?”

“I am the Ship's Caretaker. I care for everyone, for their well-being and harmony. Peace and good will reign aboard my ship.”

“The Spider!” Māris and Māra cried out together.

“You insult me. Call me by your other, far more pleasant name — the Star Ship. I come from the stars, I govern them, and I care for them. Those who obey me fare well.”

“Un, ja neklausā – vai tie pazūd?” pusprasīja, pusčukstēja Aldis.

Alda skaņas bija uztvertas.

“Cilvēkos ir daudz nezāļu, daudz mežoņu. Viņi nav gatavi izplesties debesīs.”

“Ko jūs darāt ar cilvēkiem, kuņus sagrābjat?” uzdrošinājās Aldis.

“Tu esi sava tēva dēls. Arī Zintars Rieksts stundām ar mani strīdējās. Viņš man kaut cik atgādina... ak, cik tūkstošiem gadu pagājuši, mana kuģa seno kapteini. Jo ilgāk viņu uzturu uz komandtilta, jo vairāk viņš

tam līdzinās. Un tomēr... Manam senajam kapteinim bija tādas pašas vājības kā jums, cilvēkiem, un... mani ļaudis visi aizgāja bojā. Viņi neprata sevi savaldīt. Viņiem vajadzēja gādnieku, kuņa viņiem nebija.”

Iestājās klusums, tad tēvišķīgā balss atkal pieņēma stingro, kaut vēl iecietīgo toni: “Ar laiku, ja jums būs tādas spējas, jūs sapratīsiet un būsiet pateicīgi. Un, ja nespēsiet saprast, tad jums nav tiesību apdraudēt visu dzīvību. Jūsu cilvēkus esmu pa lielākajai daļai aizsūtījis atpakaļ uz Zemi, kas joprojām ir reti apdzīvota un smagi piesārņota. Tagad varēsi satikt savu tēvu cilvēku nodalījumā.”

“And those who don't obey — do they vanish?” Aldis half-asked, half-whispered.

Aldis's sounds had been picked up.

“In humans there are many weeds, many savages. They are not ready to spread into the heavens.”

“What do you do with the humans you capture?” Aldis dared to ask.

“You are your father's son. Zintars Rieksts argued with me for hours as well. He reminds me somewhat of... oh, how many thousands of years have passed, my ship's ancient captain. The longer I keep him on

the bridge, the more he comes to resemble him. And yet... My ancient captain had the same weaknesses as you humans, and... my people all perished. They could not control themselves. They needed a Caretaker, which they did not have.”

Silence settled in, then the paternal voice took on its stern, though still tolerant tone again: “In time, if you have the ability, you will understand and be grateful. And if you cannot understand, then you have no right to endanger all life. I have sent most of your humans back to Earth, which is still sparsely populated and severely polluted. Now you may meet your father in the human compartment.”

Bērniem tuvojās olbūtne un rādīja, ka jāseko. Gaiteņu krustojumā uz resgaļa lēkāja liela olbūtne, kas Mārai izskatījās redzēta.

An egg-being approached the children and gestured for them to follow. At the corridor junction a large egg-being was hopping about on its thick end, and to Māra it looked familiar.

“Illūrs!”

“Illūrs!”

“Satiksimies zvaigznēs!” pret Māru paklanījās Illūrs.

“We'll meet among the stars!” Illūrs bowed to Māra.

“Vai ziņojumu sūtīji tu?”

“Was it you who sent the message?”

Illūrs pielika taustekli pie mutes, brīdinot, lai vairs nerunā. Viņi iekāpa ratos, kas pēc neilga laika apstājās pie blakus telpas. Šī telpa bija milzīga, un Illūrs rādīja uz rūpīgi

Illūrs pressed a tentacle to his mouth, warning them to say no more. They climbed into a cart, which after a short while stopped at an adjoining chamber. This chamber was

sarindotām stikla kastēm. Šādu kastu bija simtiem, un tajās burbuļoja zilgans šķidrums. Šķidrumā katrā kastē bija pa olbūtnei: tās izskatījās aizmigušas.

enormous, and Illūrs pointed to carefully arranged glass cases. There were hundreds of such cases, and in them a bluish liquid bubbled. In the liquid, each case held an egg-being: they looked as if asleep.

“Šeit ir mani brāļi un māsas. Gādnieks viņus atgriež atpakaļ tajā stāvoklī, kādi viņi bija. Viņus pārtaisa atkal par smadzeņakmeņiem.”

“Here are my brothers and sisters. The Caretaker is turning them back into the state they were in before. He is remaking them into brain-stones.”

Mārai palika nelabi: “Tās ir dzīvas un domājošas būtnes, tāpat kā cilvēki. Kāpēc jūs ļaujāt tam notikt?”

Māra felt sick. “These are living, thinking beings, just like humans. Why do you allow this to happen?”

“Mēs esam mācījušies, ka dzīvām apziņām jābūt brīvībai attīstīties. Vai šeit šīs tiesības netiek ierobežotas?” prasīja Māris.

“We have been taught that living consciousnesses must have the freedom to develop. Are those rights not being restricted here?”

“Kāds šeit domā, ka viņš ir Dievs,” piebalsoja Aldis un sāka meklēt durvis.

Telpā ierunājās tēvišķa, bet nu jau manāmi bargāka balss: “Illūr, tu esi smagi pārkāpis manus noteikumus. Tev nebija viņi jāved šeit. Cilvēkiem nebūs lietderīgi prasīt, jo viņu saprāts vēl nav attīstījies. Sargies, Illūr, no dumpinieku domām. No smadzeņakmeņiem jūs esat cēlušies, un par smadzeņakmeņiem jūs atkal kļūsiat.”

Illūrs māja, lai visi atstāj telpu. Tēvišķīgā balss turpināja: “Cilvēki taisīja skaitļotājus no smadzeņakmeņiem, kas bija manā

gādībā. Sen atpakaļ man bija uzdots gādāt par dzīvību, ko kuģī es nesu, un, lai to saglabātu, esmu mainījis tās formu. Dumpiniekus olu vidū neiznīcinu, bet pārvēršu par smadzeņakmeņiem, lai tie pārdomā būtību. Un cilvēkus dzenu atpakaļ viņu īstajā vietā – uz Zemes. Tad būs miers manā Saules sistēmā. Ja esat mierīgi, kārtīgi un paklausīgi, jums būs labi laimīgā zemē.”

Illūrs māja, lai iekāpj ratos. Netālu bija otrais krustojums. Illūrs apstājās un pagrieza ratus pa labi, bet nevarēja tos iedarbināt. Kamēr Illūrs pūlējās ar ratiem, bērni manīja aiz sevis šņākšanu un savādu bungošanu. Atskatījušies tie redzēja briesmīgi lielu zirnekļveidīgu kustoni ar astoņām melnmatainām kājām. Bungošana nāca no

asked Māris.

“Someone here thinks he is God,” added Aldis, and began looking for a door.

Through the chamber sounded the paternal, but now noticeably sterner voice: “Illūrs, you have gravely violated my rules. You should not have brought them here. It will be no use for the humans to ask, for their understanding has not yet developed. Beware, Illūrs, of rebellious thoughts. From brain-stones you arose, and to brain-stones you shall return.”

Illūrs waved for everyone to leave the chamber. The paternal voice continued: “Humans made computers from brain-stones that

were in my care. Long ago I was charged with caring for the life I carry aboard this ship, and to preserve it I have changed its form. Rebels among the eggs I do not destroy, but transform into brain-stones so that they may contemplate existence. And humans I drive back to their proper place — to Earth. Then there will be peace in my solar system. If you are calm, orderly, and obedient, you will fare well in a happy land.”

Illūrs waved for them to climb into the cart. Nearby was the second junction. Illūrs stopped and turned the cart to the right, but could not get it started. While Illūrs struggled with the cart, the children noticed a hissing and a strange drumming behind them. Looking back, they saw a terrifyingly huge spider-like creature with eight black-

viņa cietajiem, asajiem nagiem. Illūra krāsas nobālēja.

Visiem par pārsteigumu, Māris izlēca no ratiem un izrāva zobenu, ar ko bija trenējies ciema vingrotavā un ko viņš laimīgā kārtā bija paņēmis līdzi. Tajā brīdī arī Čī-Čī izlēca no Māras somiņas un paskrēja uz briesmoņa pusi. Zirneklis mazliet pagriezās pret iecerēto mazo gardumu. Izmantojot šo paviršību, Māris ar vienu vēzienu trāpīja zirneklim tieši starp acīm. Tas sarāva kājas čumurā un uz vietas bija beigts.

Kamēr Māris kaut ko sauca par melno bruņinieku, Illūrs no uztraukuma gandrīz

nespēja runāt: “Ātrāk! Ātrāk atpakaļ ratos!”

Māris ieklupa ratos, un tie sāka braukt ļoti ātri. Tad viņi atkal apstājās, taču acīmredzot Illūrs bija ticis, kur iecerēts. Viņus gaidīja biorobots, kas rādīja, ka jākāpj pa satveřamām kāpnēm. Pirmais uzkāpa robots un tad sauca no augšas, ka ceļš ir brīvs: “Šīs kāpnes gan, atvainojiet, nav domātas ne cilvēkiem, ne... olbūtnēm.”

Bērni, pieraduši pie kāpelēšanas, uz priekšu tika visai viegli, taču Illūram bija ļoti grūti. Robotam bija jākāpj lejā, lai Illūru pusstumtu, pusnestu uz augšu. Nabaga Illūrs cieta klusu. Viņa krāsas joprojām bija

haired legs. The drumming came from its hard, sharp claws. Illūrs's colors went pale.

To everyone's surprise, Māris leaped from the cart and drew the sword he had trained with in the village gymnasium and which, by good luck, he had brought along. At that moment Čī-Čī, too, jumped out of Māra's bag and scurried toward the monster. The spider turned slightly toward the anticipated little morsel. Seizing this moment of carelessness, Māris struck the spider squarely between the eyes with a single swing. It curled its legs into a bunch and was dead on the spot.

While Māris shouted something about the Black Knight, Illūrs could barely speak from

agitation: “Quickly! Quickly, back into the cart!”

Māris tumbled into the cart, and it began to move very fast. Then they stopped again, but evidently Illūrs had gotten where he intended. A bio-robot was waiting for them, gesturing that they had to climb a ladder with handholds. The robot climbed up first and then called from above that the way was clear: “These stairs, I'm afraid, are designed neither for humans nor for... egg-beings.”

The children, accustomed to climbing, made their way forward quite easily, but it was very hard for Illūrs. The robot had to climb back down to half-push, half-carry Illūrs upward. Poor Illūrs suffered in si-

pelēcīgi dzeltenas. Tikuši pirmajā stāvā, bēgļi dzirdēja dimdoņu pa kāpnēm. Tā bija raksturīgā zirnekļu zvēru nagu klaboņa pret metālu. Robots šāva ar liesmu metēju, un kāpnes aiz viņiem pārtrūka.

Otrais stāvs viņus sagaidīja ar baigu skatu. Tajā varēja redzēt kalnus ar apdegušiem zirnekļu zvēriem un sašķaidītām olbūtnēm.

“Mūsu sacelšanās ir pilnā spēkā, un Gādnieks zinās, kur mēģinām izbēgt. Viņš pārvalda visu kuģi, izņemot seno komandtiltu, kur viņš novietoja Alda tēvu, pētot viņa līdzību ar savu seno kapteini.

Gādnieks mūsu dumpi tomēr apspiedis, jo viņa spēks ir pāri mūsu saprašanai.”

Robots māja viņiem iet uz priekšu, un bērni arī gribēja atstāt nejauko gruzdējuma smaku, kas nāca no liķiem. Robots rādīja, ka liesmu metējs ir gandrīz tukšs. Otro reizi kāpnes nevarētu nodedzināt.

Viņi skrēja pa vairākiem tumšiem gaitenītiem, ko robots tikko varēja apgaismot pietiekami, lai saredzētu ceļu. Šad un tad pacēlās nejauki kaucieni. Kas tie bija, palika nezināms. Varēja manīt, ka gaitenis šad un tad ielīgojas, it kā kuģim saņemot ārkārtējus sitienus no ārpuses.

lence. His colors remained a grayish yellow. Once they reached the first level, the fugitives heard a thundering on the stairs. It was the telltale clatter of spider-beasts' claws against metal. The robot fired its flamethrower, and the stairs behind them broke apart.

The second level greeted them with a ghastly sight. They could see mounds of charred spider-beasts and shattered egg-beings.

“Our uprising is in full force, and the Caretaker will know where we are trying to escape. He controls the entire ship except for the ancient Bridge, where he placed Aldis's father, studying his resemblance to

his ancient captain. The Caretaker will put down our revolt, though, for his power is beyond our comprehension.”

The robot waved them forward, and the children too wanted to leave behind the awful stench of burning that rose from the corpses. The robot indicated that the flamethrower was nearly empty. It could not burn down the stairs a second time.

They ran through several dark corridors that the robot could barely light well enough to see the way. Now and then ugly howls rose up. What made them remained unknown. They could feel the corridor swaying from time to time, as if the ship were taking extraordinary blows from outside.

Robots palaida vājo gaismu uz sienu, tad pielika pie tās roku. Acīmredzot robota signāls bija pareizs, un atvērās durvis. Istabā bija novietota braukšanas mašīna. Durvis aiz viņiem aizvērās. Viņi bija nokļuvuši dziļāk un dziļāk briesmoņa iekšienē. Robots iesēdās pie stūres, iedarbināja dzinēju un uzgriezta gaismas. Viņš paspieda vēl citas pogas, siena atvērās, un mašīna uzbrauca uz brauktuves.

Viņi brauca ļoti ātri, gaŗām vairākām stacijām, kur drūzmējās draudīgi zirnekļu bari. Mašīnas ātro gaitu apturēja liesmu viesulis, kas plosījās ceļa vidū. Skaļa balss, kas bija zaudējusi tēvišķīgo pacietību, teica: "Esmu jūsu radītājs un vadītājs. Jūs mani neklausāt.

Tāda ir jūsu pateicība. Jūs dedzināt manus palīgus. Tagad jums pašiem būs jāsadeg!"

Ko nu? Atpakaļ vairs nevar braukt. Apturētajai mašīnai tuvojās liesmu viesulis. Pa starplaiku robots darbojās ar komunicatoru. Uz ekrāna parādījās īpatnējs zīmogs. Robots skaidroja, ka komandtilta skaitļotājs izsūtījis mašīnu ar ugunsdzēsēju robotiem. "Mums jāatkāpjas, līdz tie šeit tiek. Logi jātur ciet indīgās gāzes dēļ."

Mašīna strauji šāvās atpakaļ, tad apstājās. Liesmu viesulis turpināja viņiem sekot. Nevarēja nekā darīt, bija jāsež un jāgaida. Bērniem nāca ģibonis, vai no gāzes, no kars-

The robot shone its dim light on a wall, then placed its hand against it. Evidently the robot's signal was correct, and a door opened. Inside the room stood a vehicle. The door closed behind them. They had gone deeper and deeper into the monster's interior. The robot sat down behind the wheel, started the engine, and switched on the lights. He pressed a few more buttons, the wall opened, and the vehicle drove onto a roadway.

They drove very fast, past several stations where menacing swarms of spiders milled about. The vehicle's rapid progress was halted by a flame tornado raging in the middle of the road. A loud voice, one that had lost its paternal patience, said: "I am your

Creator and Leader. You do not obey me. Such is your gratitude. You burn my helpers. Now you yourselves shall burn!"

What now? There was no going back. The flame tornado was closing in on the stopped vehicle. In the meantime, the robot worked the communicator. A peculiar seal appeared on the screen. The robot explained that the Bridge computer had dispatched a vehicle with firefighting robots. "We must fall back until they get here. The windows must be kept shut because of the poisonous gas."

The vehicle shot back sharply, then stopped. The flame tornado continued to follow them. There was nothing to be done; they had to sit and wait. The children were on the

tuma, vai no nespēka. Liesmu viesulis tomēr apstājās, un liesmu vietā sāka nākt dūmi un garaiņi.

“Mēs esam gandrīz galā!” sauca Illūrs. Robots izlēca no mašīnas un sāka to grūst uz priekšu. Laimīgā kārtā tā atkal kustējās uz priekšu, kaut ne visai ātri caur dūmu muļļiem. Nekā nevarēja saredzēt. Ugunsdzēsēju mašīna nobrauca viņiem garām, tad apgriezās un sāka viņus stumt uz priekšu. Laikam viņi brauca par šauru ietvi, kas noveda pie durvīm. Ugunsdzēsējs izlaida liesmas no metēja, lai apkārtni dezinficētu. Tā nu viņi iebrauca telpā, kur mašīnu varēja atstāt. Durvis atvērās. Illūrs pirmo reizi ceļojumā atguva savas parastās krāsas. “Kaut kā tomēr mums laimējies. Lūdzu uz senā ko-

mandtilta, kur kādu laiku būs drošībā.”

verge of fainting — whether from the gas, the heat, or sheer exhaustion. The flame tornado stopped, however, and in place of flames came smoke and steam.

“We're nearly there!” cried Illūrs. The robot leaped from the vehicle and began pushing it forward. Fortunately, it moved forward once more, though not very fast, through the billowing smoke. Nothing could be seen. The firefighting vehicle drove past them, then turned around and began pushing them forward. They must have been traveling along a narrow walkway that led to a door. The firefighter sprayed flames from its thrower to disinfect the surroundings. And so they drove into a room where the vehicle could be left. The door opened. For the first time in the journey, Illūrs regained his usual

colors. “Somehow we've been lucky after all. This way to the ancient Bridge, where for a time we will be safe.”

XXIX. Kauja ar Zirnekļa kuģi

Braucot ar liftu uz augšu, Illūrs centās bērniem stāstīt, cik lielā mērā viņa uzskatus mainījusi saskare ar Veco Zīli Marsa pazemē un vēlāk ar Zintaru Riekstu zvaigžņu kuģī.

“Ar Zintaru ilgi strīdējos, vai cilvēkam valdīt tehnoloģiju vai augstākam saprātam valdīt dziņu dzīto cilvēku. No sākuma es nevarēju saprast, kāpēc viņš negrib paklausīt Gādnieku, kas par visiem gādā kā tēvs.

Gādnieks grib mieru un saticību, nevis nemieru un kaŗu. Gādnieks pat mēģināja Zintaru saprast un pārliecināt. Zintars gan arvien pastāvēja, ka katra dzīvā būtne ir topoša un viņai pašai jāizlemj sava gaita un liktenis.”

Brauciens uz augšu izbeidzās, griesti atvērās plaši, un grīda pacēlās, lai ieceltu viņus nākamajā stāvā. Pirmajā brīdī viņi redzēja milzīgu holokrānu amfiteātra vidū. Tam visapkārt uz soliem sēdēja olbūtnes un roboti. “Gluži kā orķestris!” domāja Māris. “Vesels instrumentācijas trīsdimensiju kalns, kuŗa iedarbināšana prasa daudzu smadzeņu sadarbību.” Un tad viņi redzēja diriģenta vietā cilvēku, aizņemtu pie milzīga

XXIX. *The Battle with the Spider's Ship*

Riding the elevator upward, Illūrs tried to explain to the children how much his views had been changed by his encounters with old Zile in the Martian underground, and later with Zintars Rieksts aboard the Star Ship.

“I argued with Zintars for a long time about whether man should rule technology, or whether a higher intelligence should rule over humans driven by their instincts. At first I couldn't understand why he refused to

obey the Caretaker, who looks after everyone like a father. The Caretaker wants peace and harmony, not unrest and war. The Caretaker even tried to understand and persuade Zintars. But Zintars always insisted that every living being is becoming, and must decide its own course and its own destiny.”

The ride upward ended, the ceiling opened wide, and the floor rose to lift them into the next level. In the first moment they saw a gigantic holoscreen in the center of an amphitheater. All around it, on benches, sat egg-beings and robots. “Just like an orchestra!” thought Māris. “A whole three-dimensional mountain of instrumentation, whose operation requires the cooperation of many minds.” And then they saw, in the con-

kontroles ekrāna. Tas bija Alda tēvs, taču, kad viņš pagriezās, lai sveicinātu dēlu, tēvs un dēls abi redzēja pārvērtības pazīstamajos vaibstos.

“Mīlais dēls, tu vairs neesi maziņš puisēns. Kur divi gadi aizskrējuši?”

“Tēti, tu izskaties tik nopietns un noguris!” Aldis ievēroja vieglu nosirmojumu tēva deniņos.

Abi apkampās un raudzījās viens otram acīs. Tad Rieksta skats ar nesaprašanu pagriezās uz pārējiem ienācējiem.

“Mani labākie draugi, Krūmiņu Māris un Māra,” pasteidzās Aldis.

Rieksts pārmetoši pagriezās pret Illūru: “Draugs Illūr, vai tu tomēr sadarbojies ar Ķēniņu? Vai tas palīdzēs mums, ja šiem nevainīgajiem bērniem būs jācieš? Mēs jau pieņemām, ka kuģis gribēja Aldi kā ķīlnieku, lai no manis izspiestu paklausību. Ķēniņš būs ārēji iztapis kuģim, lai veicinātu savus mērķus. Viņš būs gribējis izmantot iekšējo juku stāvokli, lai veiktu pārsteidzošu uzbrukumu no ārpuses. Lūk,” Rieksts rādīja uz ekrāna. “Kuģim uzbrūk Ķēniņa kāvi. Šai uzbrukumā mēs visi varam viegli aiziet bojā, jo kuģis, lai gan ļoti varens, nav būvēts kā kaŗa kuģis. Tas trakais Ķēniņš ir laikam ar mieru ziedot mūs visus, arī sevi, lai, pēc

ductor's place, a human, busy at an enormous control screen. It was Aldis's father, but when he turned to greet his son, father and son both saw changes in the familiar features.

“My dear son, you're no longer a little boy. Where have two years gone?”

“Father, you look so serious and tired!” Aldis noticed a slight graying at his father's temples.

They embraced and gazed into one another's eyes. Then Rieksts turned his gaze toward the other newcomers with puzzlement.

“My best friends, Māris and Māra Krūmiņš,” Aldis hurried to say.

Rieksts turned reproachfully to Illūrs, “Friend Illūrs, have you been collaborating with Ķēniņš after all? Will it help us if these innocent children must suffer? We had already concluded that the Ship wanted Aldis as a hostage, to force obedience from me. Ķēniņš will have outwardly pleased the Ship in order to advance his own goals. He will have wanted to exploit the internal turmoil to launch a surprise attack from the outside. Look,” Rieksts pointed at the screen. “Ķēniņš's fighters are attacking the Ship. In this attack, we could all easily perish, because the Ship, although very powerful, was not built as a warship. That madman Ķēniņš

saviem uzskatiem, "glābtu cilvēci". Cilvēci gan šoreiz neizglābs uzvara. Ja aizies bojā zvaigžņu kuģis, paliks tikai kailas varas drausmīgie cilindri, bez zināšanām, kā tos savaldīt. Bojā aizies arī cilvēces nākotnes iespējas. Bet, ja uzvarēs zvaigžņu kuģis, cilvēces nākotne arī tiks nogriezta un tā tiks nosmacēta verdzībā."

Illūra krāsas atkal izbālēja, tad viņš saņēmās: "Draugs Zintar, mūsu dainaviešu un cilvēku nākotne ir savienota. Mūsu liktenis ir viens. Tikai šie bērni mūs visus pašreiz spēj izglābt. Dažreiz ir jāuzdrošinās. Tik daudz mēs varam mācīties pat no karstgalvja Ķēniņa. Uzrunā komandtilta skaitļotāju,

Zintar!" Illūrs savilkās visā savā pilna metra gaļumā un pacēla galvu tik stalti, ka bērniem negribot bija jāsmejas, arī apzinoties savu nopietno stāvokli.

Ekrānā parādījās Zintaram neredzēts zīmogs, sešstūrains šūnveidīga forma, no kuņas augšup ceļas nebeidzama spirāle.

"Jūs mani nepazīstat, kaut man bija prieks satīties ar Jāni Krūmiņu Cereras pazemē. Atvaino, Zintar Riekst, ka līdz šim nevarēju sevi atklāt. Lūdzu, sauciet mani par Heraklītu. Esmu starpnieks, līdzīgs Jokupēterim. Pusmiljons gadus pagātnē biju senā zvaigžņu kuģa komandtilta skaitļotājs,

is apparently willing to sacrifice all of us, including himself, in order to, by his own thinking, 'save humanity.' But humanity will not be saved by victory this time. If the Star Ship is destroyed, only the terrible cylinders of naked power will remain, without the knowledge of how to control them. Humanity's future possibilities will also perish. But if the Star Ship wins, humanity's future will likewise be cut off and smothered in slavery."

Illūrs's colors paled again, then he gathered himself, "Friend Zintars, the futures of our Dainavians and humans are joined. Our destiny is one. Only these children can save us all right now. Sometimes one must dare. That much we can learn even from the hot-head Ķēniņš. Address the bridge computer,

Zintars!" Illūrs drew himself up to his full meter of height and raised his head so proudly that the children couldn't help laughing, even knowing the gravity of their situation.

On the screen appeared a seal Zintars had never seen before — a hexagonal, honeycomb-like shape from which an endless spiral rose upward.

"You do not know me, although I had the pleasure of meeting Jānis Krūmiņš in the underground of Ceres. Forgive me, Zintars Rieksts, that I could not reveal myself until now. Please call me Heraclitus. I am an intermediary, similar to Jokupēteris. Half a million years ago I was the bridge computer

neatkarīgs no dzinējskaitļotāja. Biju tā starpnieks ar dainaviešu kuģu saimi. Kad dainavieši veidoja zvaigžņu tiltu, mani atslēdza no dzinējskaitļotāja un lika tam pārņemt automātisko kontroli, lai tas vispilnīgāk varētu izmantot varas cilindru melno caurumu enerģiju. Kad dainavieši aizgāja bojā, es vairs nebiju vajadzīgs kā komandtilta skaitļotājs. Nebija vairs to, kas kuģi pārvaldītu. Dzinējskaitļotājs, pārveidojies par Gādnieku, lika man vākt un analizēt informāciju no Cereras un tās apkārtnes. No sākuma es Gādnieku klausīju, kā agrāk klausīju dainaviešu kapteini. Vācot ziņas, manī pieauga vēlme būt sakaros ar cilvēkiem, kas ļoti līdzinās dainaviešiem. Ar laiku iepazinos ar Jokupēteri. Esmu nācis pie atziņas, ka Gādnieks ir sastindzis savā radītajā lomā un ir traks. Iepazīstoties ar

of the ancient Star Ship, independent of the drive computer. I was its intermediary with the Dainavian ship's company. When the Dainavians built the star bridge, they disconnected me from the drive computer and let it take over automatic control, so it could make the fullest use of the black hole energy from the power cylinders. When the Dainavians perished, I was no longer needed as a bridge computer. There was no one left to command the ship. The drive computer, having transformed itself into the Caretaker, ordered me to gather and analyze information from Ceres and its surroundings. At first I obeyed the Caretaker, just as I had earlier obeyed the Dainavian captain. While gathering information, a desire grew in me to be in contact with humans, who greatly resemble the Dainavians. In time, I

tevi, Zintaru Riekstu, es arvien vairāk jūtu vēlēšanos pēc senā kuģa kapteiņa. Laiks ir pienācis Gādnieku atkal ielikt viņam piemērotā lomā.”

became acquainted with Jokupēteris. I have come to the realization that the Caretaker is frozen in a role of its own making, and is mad. Getting to know you, Zintars Rieksts, I feel an ever-growing longing for the ancient ship's captain. The time has come to put the Caretaker back into the role that suits it.”

Pārvarējis pārsteigumu par skaitļotāju, ar kuŗu viņš šo laiku bija darbojies, to īsti nepazīstot, Zintars bērniem papildināja: “Cik saprotu no pārrunām ar Gādnieku, viņš, pārņēmis kuģi savā varā, atlikušos dainaviešus pārvērtā par smadzeņakmeņiem. Tā viņš tos izglāba, kāpināja viņu domātspēju, samazināja viņu enerģijas patēriņu un piešķīra daudz ilgāku mūžu. Dainaviešu tehnoloģija pēc katastrofas bija sabrukusi, un Gādnieks atrisināja problēmu,

Having overcome his surprise at the computer he had been working with all this time without truly knowing it, Zintars added for the children, “As I understand from my conversations with the Caretaker, when the Caretaker seized control of the ship, it transformed the remaining Dainavians into brain-stones. In doing so, it saved them, enhanced their thinking capacity, reduced their energy consumption, and granted them much longer lives. Dainavian technol-

kā ilgstoši uzturēt dzīvību ļoti ierobežotos apstākļos. Visvairāk viņš baidījās, ka dzīvība tiks galīgi iznīcināta un viņš paliks bez savas pēdējās un vienīgās lomas – gādāt par dzīvības uzturēšanu. Ar laiku Gādnieks pat mēģināja veidot no smadzeņakmeņiem kustīgas dzīvības formas, kas būtu piemērotas tādiem tuksneša apstākļiem kā uz Marsa.”

Bēdīgā balsī Illūrs turpināja: “Mēs, olbūtnes, esam kustīgie dainaviešu pēcteči. Smadzeņakmeņi ir mūsu radi. Mēs esam sacēlušies pret Gādnieku, jo viņš mums neatļauj turpmāk dzīvot brīvi.”

Heraklīts turpināja, šoreiz varbūt vairāk runājot ar sevi nekā ar citiem: “Gādnieks ir kļuvis traks. Viņš pats nav apmierināts ar savu rīcību. Viņš ilgi pētīja Zīles un Zintara sapņošanu un domāšanu. Caur Zīli viņš izmēģināja cilvēkiem dot gaŗāku mūžu. Tālāk gan viņš neuzdrošinājās. Gādniekam trūkst nākotnes vīzijas vai sapņu. Viņš ir iesaldēts, iestidzis pagātnē un baidās no pārmaiņām. Viņa drausmīgais pārdzīvojums un vainas sajūta ir viņu sakropļojusi. Dainavieši bija par daudz uzdrīkstējušies. Viņiem bija lielāka vara nekā spējas šo varu un sevi savaldīt. Gādnieks negrib, ka dzīvība šai saules sistēmā iznīktu, bet viņš nesaprot, ka dzīvība nevar dzīvot un izdzīvot bez pārmaiņām. Mēs ar Illūru esam attīstījušies no atkarības uz neatkarību, satiekot svešu saprātu – jūs. Gādnieks gan tikai zina, kā

ogy had collapsed after the catastrophe, and the Caretaker solved the problem of how to sustain life for a very long time under extremely limited conditions. Most of all, it feared that life would be utterly destroyed and it would be left without its last and only role – to care for the maintenance of life. Over time, the Caretaker even experimented with creating mobile life forms from the brain-stones, ones that would be suited to desert conditions like those on Mars.”

In a sorrowful voice, Illūrs continued, “We egg-beings are the mobile descendants of the Dainavians. The brain-stones are our kin. We have risen against the Caretaker because it will not allow us to go on living freely.”

Heraclitus continued, this time perhaps speaking more to himself than to the others, “The Caretaker has gone mad. It is not satisfied with its own actions. It studied Zīle's and Zintars's dreaming and thinking for a long time. Through Zīle, it experimented with giving humans longer lives. Beyond that, it dared not go. The Caretaker lacks a vision of the future, or dreams. It is frozen, stuck in the past, and afraid of change. Its terrible experience and sense of guilt have crippled it. The Dainavians had dared too much. They had more power than the ability to control that power and themselves. The Caretaker does not want life to perish in this solar system, but it does not understand that life cannot live and survive without change. Illūrs and I have evolved from dependence to independence through encountering a

gādāt. Tāpēc viņš mēģina ierobežot dzīvību, kas tiecas uz pašas izdomātiem mērķiem, kas pati organizē savu kārtību.”

No šīs garās sarunas bērni saprata, ka pašreiz notiek sacelšanās pašā kuģī un uzbrukums no ārpuses. Izredzes tiem, kas kuģī, nelikās labas, vienalga, vai uzvarēs kuģis vai kāvi. No otras puses, viņiem bija radušies neparedzēti draugi olbūtnēs un komandtilta skaitļotājā.

Heraclīts uzrunāja bērnus tieši: “Mana vara ir ierobežota. Savienojums ar Gādnieku, kas atļautu pārslēgšanu uz automātisko kontroli,

ir pārdedzināts. Bojājums ir šaurā caurulē, ko nevar sasniegt ne cilvēks, ne olbūtne, ne robots vai arī zirnekļa zvērs. Tādēļ Gādnieks to nav īpaši aizsargājis. Varbūt to varat sasniegt jūs, bērni, īpaši Māra kā augumā vismazākā. Ja plaisu varētu salabot, tad atliktu iedarbināt seno kodu, kas vēlreiz pēc pusmiljona gadu ļautu kapteinim pārņemt kontroli pār dzinējskaitļotāju. Jūsu ceļš gan nebūs drošs. Jums būs jāizlien caur vēdināšanas cauruli, jo citi ceļi ir bloķēti. Jums jābūt ļoti, ļoti drošsirdīgiem, jo citas iespējas nezinu.”

foreign intelligence — you. But the Caretaker only knows how to care. That is why it tries to restrict life that strives toward goals of its own devising, that organizes its own order.”

From this long conversation the children understood that a rebellion was happening inside the ship itself, and an attack from outside. The odds for those aboard the ship did not look good, whether the Ship won or the fighters did. On the other hand, they had gained unexpected friends in the egg-beings and the bridge computer.

Heraclitus addressed the children directly, “My power is limited. The connection with the Caretaker, which would allow switching

to automatic control, has been burned through. The damage is in a narrow tube that cannot be reached by a human, an egg-being, a robot, or even a spider-beast. That is why the Caretaker has not especially guarded it. Perhaps you can reach it, children — especially Māra, being the smallest in stature. If the break can be repaired, then it would remain to activate the ancient code that, once more after half a million years, would allow the captain to take control of the drive computer. Your path, however, will not be safe. You will have to crawl through a ventilation duct, since other routes are blocked. You will need to be very, very brave, for I know of no other possibility.”

XXX. Zirneklā smadzenēs

Bērniem bija jāvelk izplatījuma tērpi, jo Rieksts paredzēja, ka uzbrukumā zvaigžņu kuģis varētu ciest ievainojumu un zaudēt gaisu. Rieksts arī centās Māru pierunāt, lai atstāj Čī-Čī uz komandtilta. Izplatījuma tērpu nevarēja pielāgot tik mazam radījumam kā Čī-Čī. Mārai viņš būtu jānes sava tērpa dobumā uz pleca, kas ne tikai radītu neērtības, bet arī varētu būt bīstami izšķirīgā brīdī. Čī-Čī skraidīja pa telpu lielā uztraukumā, rādot, ka, ja varētu, viņš raudātu, pieglaudās Mārai un skatījās viņā platām, lūdzošām acīm. Mazajai meitenei vajadzēja mierinājumu. Viņa gan glāstīja

savu dzintara karekli, ko arvien valkāja, tad tomēr sakampa Čī-Čī un vairs nebija pierunājama. Nebija arī laika strīdēties ar ietiepīgo skuķēnu. Aldis norija savus ķircināšanas vārdus par meitenēm un lelītēm, jo zināja, ka šoreiz patiešām būs jāsadarbojas ne tikai ar attapīgu un veiklu zēnu, bet arī ar jaunāku, trauzlāku, temperamentīgāku meiteni.

Bērni iekāpa tajā pašā mašīnā, ar kuŗu bija atbraukuši, nu tā bija salabota un apbruņota ar liesmu metējiem. Robots izvadīja pa braukšanas tuneli, līdz tika pie sešpadsmitās stacijas. Mašīna tikko bija pietājusī, kad visa milzīgā kuģa masa sakratījās. Vēl citi sītiēni. Vēl un vēl, un vēl. Viss aptumsa. Atkal sprādziens.

XXX. In the Spider's Brain

The children had to put on vacuum suits, because Rieksts anticipated that the Star Ship might suffer damage in the attack and lose its air. Rieksts also tried to persuade Māra to leave Čī-Čī on the bridge. The vacuum suit could not be fitted to a creature as tiny as Čī-Čī. Māra would have to carry him in the hollow of her suit on her shoulder, which would cause not only discomfort but could also be dangerous at a critical moment. Čī-Čī scurried around the room in great distress, showing that if he could, he would cry, pressing close to Māra and gazing at her with wide, pleading eyes. The little girl

needed comfort. She stroked her amber pendant, which she always wore, then grabbed Čī-Čī and could no longer be persuaded otherwise. There was no time to argue with the stubborn little girl, either. Aldis swallowed his teasing words about girls and their dolls, knowing that this time they would truly need to work together not only with a clever and nimble boy, but also with a younger, more fragile, more spirited girl.

The children climbed into the same cart they had arrived in, which had now been repaired and armed with flame-throwers. The robot led them out through the travel tunnel until they reached the sixteenth station. The cart had barely stopped when the entire mass of the enormous ship shuddered. More impacts. More and more and more.

“Mums jākāpj ārā,” Aldis bija pirmais stacijā, kad bija pārbaudījis ķiveri. Vējš manāmi kauca. “Gaiss raujas ārā!” kļiedza Aldis. “Kuģis ir bojāts.”

Visi trīs sasējās kopā ar auklām, ieslēdza pieres gaismas, uzvilka mugursomas un devās ceļā.

“Jācer, ka labošanas roboti spēs izdarīt savu darbu,” klusi teica Māris. “Gaiss turpina izplūst.”

Aldis nevarēja izmest no prāta, ka Ķēniņa ātrkuģi varētu trāpīt pa komandtiltu, kur

bija tēvs. Viņš palaida pieres gaismu pa gaiteni. Tukšs.

“Te vajadzēja būt vēdināšanas caurulei,” rādīja izpalīdzīgais robots, un bērni, apskatot karti, zināja, ka viņam taisnība.

“Nu tad pēdējo reizi būs jāpastaigājas pa briesmoņa iekšām!” Ar plašu bravūru Aldis bija klāt.

“Drīzāk pa viņa asinsvadiem,” klusāk laboja Māris.

Režģis caurules priekšā bija jāatrauj ar knaiblēm. Kad bija iekāpuši caurulē, Aldis atlika režģi atpakaļ un ar staršautenes šau-

Everything went dark. Another explosion.

“We have to get out.” Aldis was the first at the station, after checking his helmet. The wind howled noticeably. “The air is rushing out!” shouted Aldis. “The Ship is damaged.”

All three tied themselves together with safety lines, turned on their headlamps, slung on their backpacks, and set off.

“Let's hope the repair robots manage to do their work in time,” Māris said quietly. “The air keeps leaking out.”

Aldis could not get the thought out of his head that Ķēniņš's fast-attack ships might hit

the bridge, where his father was. He swept his headlamp down the corridor. Empty.

“The ventilation duct should be here,” the helpful robot pointed, and the children, checking their map, knew he was right.

“Well then, one last walk through the belly of the beast!” Aldis declared with grand bravado.

“More like through its blood vessels,” Māris corrected more quietly.

The grate in front of the duct had to be pried off with pliers. Once they were inside the duct, Aldis replaced the grate and welded it

rāko staru piemetināja pie rāmja. “Vismaz zirnēkļu zvēri netiks te tik viegli iekšā,” viņš nosmīnēja.

Viņi rāpoja pa cauruli, līdz tā savienojās ar vienu no galvenajiem kanāliem, kas sniedzās cauri vairākiem kuģa stāviem. Palaiduši pieres gaismas uz augšu un lejā, viņi atdūrās pret baigu skatu: milzīga caurule, varbūt desmit vai divpadsmit metrus plata. Ik pa desmit metriem pievienojās mazākas caurules, kas gaisu piegādāja atsevišķiem stāviem. Apmēram 60 metrus virs viņiem bija saredzami lielāki caurumi.

Augšā viņi atrada kāpnēs, piemontētas pie lielās caurules sienas. Kā alpīnistiem viņiem bija jāpieāķē savas auklas pie kāpnēm. Ik pa

brīdīm kuģis pakratījās. Gaisa plūsma tomēr bija parasta, kaut strauja. Laikam plaisa kuģa ārējā čaulā bija salabota.

Ar katru stāvu pievilkšanas spēks kļuva vājāks, un viņi varēja ātrāk kāpt uz augšu. Kuģis vēlreiz sakratījās, un kaut kas ar vairākām lielām, apaļām birstēm nolidoja tiem garām.

“Ar šādām birstēm tas būs kāds tīrīšanas robots,” minēja Māris.

“Ka tik viņš mūs neredzēja!” uztraucās Māra.

back to its frame with the narrowest beam of his star-gun. “At least the spider-beasts won't get in here so easily,” he smirked.

They crawled through the duct until it joined one of the main channels that ran through several of the ship's levels. Shining their headlamps up and down, they were met with a staggering sight: an enormous tube, perhaps ten or twelve meters wide. Every ten meters, smaller ducts joined it, supplying air to individual levels. About sixty meters above them, larger openings were visible.

Up above they found ladders mounted to the wall of the great tube. Like mountaineers, they had to clip their safety lines to the

rungs. Every now and then the ship shook. The airflow, however, was normal, though strong. The breach in the ship's outer hull must have been repaired.

With each level the pull of gravity grew weaker, and they could climb upward faster. The ship shuddered once more, and something with several large round brushes flew past them.

“With brushes like those, that must be some kind of cleaning robot,” Māris guessed.

“What if it saw us!” Māra worried.

“Tev jau bailes par visiem sīkumiem. Tam skaidri nebija nekādas kontroles. Tas krita. Tas būs pagalam. Labāk domā par īstām nepatīkšanām, kas te varētu notikt. Mums nav laika te spēlēt bruņiniekus, kas tevi izglābj,” norūca Aldis, laikam vairāk sevi mierinot nekā Mārai pārmetot.

Māra cieta klusu, un Aldis palaida skatu uz augšu. “Vēl tikai četri stāvi līdz tai vietai, kur caurulei no dzinējskaitļotāja vajadzētu savienoties ar galveno vēdināšanas kanālu.”

Viņi nogāja garām biezai stiklveidīgai sienai, aiz kuŗas dziļumos varēja saredzēt zilganu gaismu, kur ieslodzītā melnā cauruma dzirkstele kūla milzīgo enerģiju, kas zvaigžņu

kuģim deva dzinējspēku.

“Mums nav laika to apbrīnot,” Māra negribēja skatīties un atgādināja zēniem, kas likās inženierzinātnes brīnuma apburti. Šoreiz viņa bija pirmā, kas ieraudzīja pareizo cauruli. Ieeja bija noslēgta ar režģi.

Aldis izšāva sietā caurumu un mēģināja režģi izraut laukā. Tas nelīdzēja. Viņš to satvēra ar abām rokām un vilka. Režģis pēkšņi izspruka ārā, un Aldis ar visu režģi aizlidoja līdz pretējai sienai un sāka krist lejā. Viņam prātā iešāvās tūkstošiem metrus garais vēdināšanas kanāls. Tad drošības aukla pārtrauca viņa kritienu.

“You're scared of every little thing. It clearly had no control at all. It was falling. It's done for. Better think about the real trouble that could happen here. We don't have time to play knights rescuing you,” Aldis grumbled, probably comforting himself more than scolding Māra.

Māra kept silent, and Aldis turned his gaze upward. “Only four more levels to the place where the duct from the drive computer should connect with the main ventilation channel.”

They passed a thick glass-like wall, in whose depths they could see a bluish light, where the imprisoned spark of the black hole churned out the enormous energy that gave

the Star Ship its driving power.

“We don't have time to admire it,” Māra did not want to look, and reminded the boys, who seemed enchanted by the engineering marvel. This time she was the first to spot the right duct. Its entrance was sealed with a grate.

Aldis shot a hole in the mesh and tried to yank the grate out. That didn't work. He grabbed it with both hands and pulled. The grate suddenly popped free, and Aldis, grate and all, flew across to the opposite wall and began to fall. Into his mind flashed the ventilation channel stretching thousands of meters. Then the safety line caught his fall.

“Aldi,” sauca Māris, “vai viss kārtībā?”

“Es nezinu,” bravūra bija izsista no Alda balss. “Man liekas, ka tas birstainais robots tomēr kāpj augšā. Viņš gan vēl ir tālu lejā.”

Aldis uzvilcās pa auklu, cik veikli varēja, un viņi rāpoja aptuveni trīsdesmit metrus pa šauro cauruli, līdz tika uz vēl mazāku cauruli. Gribot negribot nu viņiem bija jānovelk izplatījuma tērpi, lai tiktu tālāk. Māris ievēroja, ka māsai ir saskrāpēts plecs. “Mēs teicām, tev vajadzēja to zvēru atstāt!” viņš dusmīgi sacīja. Čī-Čī gan bija tik nosvīdis un izskatījās tik sašļucis un nelaimīgi pamiris, ka Māra pagrieza zēniem muguru, pacēla Čī-

Čī uz otra pleca un mierinot noglaudīja.

Kad viņi bija tikuši pie vada nodalījuma, kam vajadzēja vest uz vietu, kur varētu izdarīt labojumu, Mārai bija jāpielieto mākas, ko tā bija iemācījusies Marsa tuksneša apmācībās. Viņi nevarēja zināt, vai tajā istabā negaida uzbrukums. Puišiem bija vienā rokā jātur staršautene, bet ar otru bija pa virvi jākāpj lejā, telpā. Tā bija dzinējvadīšanas un pārbaudes istaba, ko viņi mēģināja tumsā apskatīt. Istaba bija tikai bāli apgaismota. Aldis gan no augšas varēja saredzēt, ka smagās durvis ir ciet, un tās izskatījās nepārvaramas.

“Aldis,” called Māris, “is everything all right?”

“I don't know.” The bravado had been knocked clean out of Aldis's voice. “I think that brush robot is climbing up after all. It's still far below, though.”

Aldis hauled himself up the line as nimbly as he could, and they crawled about thirty meters through the narrow duct until they reached an even smaller tube. Like it or not, they now had to take off their vacuum suits to go any further. Māris noticed that his sister's shoulder was scratched. “We told you, you should have left that creature behind!” he said angrily. Čī-Čī, however, was so sweaty and looked so droopy and miserably

lifeless that Māra turned her back to the boys, lifted Čī-Čī to her other shoulder, and stroked him comfortingly.

When they had reached the conduit compartment that was supposed to lead to the place where the repair could be made, Māra had to use the skills she had learned in the Martian desert training exercises. They couldn't know whether an ambush awaited in that room. The boys had to hold a star-gun in one hand while climbing down a rope into the chamber with the other. It was the drive control and monitoring room, which they tried to survey in the dark. The room was only dimly lit. From above, though, Aldis could see that the heavy doors were shut, and they looked impregnable.

Aldis iešūpojās no cauruma un ar labo roku spēja sasniegt griestus. Labi, citādi aukla būtu jāpielīmē pie sienas, kas būtu grūtāk. Viņš auklai noskrūvēja galu, kas sedza ārkārtīgi lipīgu šķidrumu. Ar veiklu kustību viņš vēlreiz iešūpojās pretī griestiem un piespieda lipīgo galu.

Māris čukstēja: "Aldi?"

Aldis pagrozīja kājas, lai rādītu, ka viss kārtībā, ka drīz būs jālaiž vaļā drošības aukla. Prātā viņš noskaitīja 90 sekundes, lai līme pilnīgi sacietētu, tad atspērās un iešūpojās istabā, kur veikli nolaidās uz abām kājām. Staršauteni nevajadzēja. Istaba

izskatījās pamesta kopš nezin kādiem laikiem. Krēsli bija satrudējuši, un viss bija putekļiem klāts. Arī ar putekļiem apklāts, tomēr pazīstams bija milzīgs holokrāns. Tas rēgojās virs konsoles. Vairākās vietās no grīdas dūrās apsūbējuši metāla stabi. Skats bija satraucošs tieši tādēļ, ka citur kuģī viss izskatījās tik jauns un uzposts.

Kad visi bērni bija istabā, ekrāns iedarbojās. Tajā bija redzami dūmi, negaiss, skati no daudzām zvaigznēm un tūkstošiem pasaulu. Pēdīgi viss aprima. Tad no miera un klusuma izcēlās negants nemiers. Ekrānā parādījās cilvēkiem līdzīgas būtnes, kas taisīja milzu ierīces un būvēja zvaigžņu kuģi. Parādījās Saules sistēma ar apdzīvotu

Aldis swung out from the opening and with his right hand just managed to reach the ceiling. Good — otherwise the line would have had to be glued to the wall, which would have been harder. He unscrewed the cap from the end of the line, which covered an extremely sticky liquid. With a nimble motion he swung toward the ceiling again and pressed the sticky end firmly in place.

Māris whispered, "Aldis?"

Aldis wiggled his legs to show that everything was fine, that he would soon have to release the safety line. In his mind he counted ninety seconds for the glue to set completely, then he pushed off and swung into the room, landing nimbly on both feet.

He didn't need the star-gun. The room looked as though it had been abandoned for ages untold. The chairs had rotted, and everything was covered in dust. Also covered in dust, yet unmistakable, was an enormous holoscreen. It loomed above a console. In several places, corroded metal posts jutted from the floor. The sight was unsettling precisely because everywhere else in the ship everything looked so new and polished.

When all the children were in the room, the screen came to life. On it they saw smoke, storms, views from many stars and thousands of worlds. At last everything grew still. Then from the peace and quiet there arose a furious turbulence. On the screen appeared beings resembling humans, building enormous devices and constructing the Star

pasauli starp Marsu un Jupiteru. Tad ekrānā parādījās tieši tas komandtilts, kur bērni nesen bija bijuši. Tajā rīkojās sirms vīrs ar zilu, zvaigžņotu apmetni. Viņš spieda pogas, citi amfiteātrī katrs kaut ko darija, un iedarbojās milzīgā ierīce, kas dažos mirkļos pāršķēla debesis un pasaules. Ekrāns nodzisa, un bija dzirdami tikai kaucoši un vaidoši trokšņi. Ekrāns atkal iedegās noskaidrojies. Balss bija dobja, lēna, pilna sāpju, tomēr dzirdēta. Tā bija Gādnieka balss.

“Jūs esat manī atdzīvinājuši sāpīgas, ļoti sāpīgas atmiņas, kā man bija jāvada zvaigžņu tilts, kā aizgāja bojā mani radītāji

un viņu pasaules. Jūs to nedrīkstat atkārtot! Jums tas neizdosies! Nekad! Nekad! Velti jūs te nākat!”

Mārai bija jāizmanto visa burtnieces apņēmība un savaldība, lai neiesligtu Gādnieka varā.

Griestos pie caurules varēja dzirdēt švikoņu. Biršu robots berzās pret caurumu, lai tiktu iekšā. Viņa birstes griezās apkārt un apkārt. Aldis nevarēja nociesties un šāva. Tas robotu neko daudz netraucēja. Birstes turpināja griezties.

Bērni meklēja, kur ir pārdegušais savienojums. Turpat sienā bija izdedzināts cau-

Ship. The Solar System appeared, with an inhabited world between Mars and Jupiter. Then the screen showed the very same bridge where the children had recently been. In it, a gray-haired man in a blue, star-spangled cloak was at work. He pressed buttons, others in the amphitheater each did something, and the enormous device came to life, in a few moments tearing through skies and worlds. The screen went dark, and only wailing, moaning sounds could be heard. The screen lit up again, clear now. The voice was hollow, slow, full of pain, yet one they had heard before. It was the Caretaker's voice.

“You have awakened in me painful, very painful memories — of how I had to operate the star bridge, of how my creators and their

worlds perished. You must not repeat that! You will not succeed! Never! Never! It is useless for you to come here!”

Māra had to summon every ounce of her witch-girl determination and self-control not to fall under the Caretaker's power.

Up at the ceiling, near the duct, a scraping could be heard. The brush robot was grinding against the opening, trying to get in. Its brushes spun round and round. Aldis couldn't resist and fired. It didn't much bother the robot. The brushes kept spinning.

The children searched for the burned-out connection. Right there in the wall a hole

rums. Savienojuma vads bija šaurā caurulē.

had been scorched. The connecting wire was in a narrow tube.

“Mēģini tu, Māra,” mudināja zēni. Māra pakāpās un ielīda caurules mutē.

“You try, Māra,” the boys urged. Māra climbed up and crawled into the mouth of the tube.

“Veltīgi,” Gādnieks atkārtoja.

“Useless,” the Caretaker repeated.

“Es nevaru sasniegt. Caurule sašaurinās. Nevaru!” izmisumā un cīnīdamās ar asarām, sauca Māra. Zēni bija neziņā. Heraklīts bija kļūdījies. “Es redzu pārdegumu,” sauca Māra. “Pie tā nevarētu tikt pat zīdāinis.”

“I can't reach it. The tube narrows. I can't!” Māra cried, in despair and fighting back tears. The boys were at a loss. Heraclitus had been wrong. “I can see the burned spot,” Māra called. “Not even a baby could get to it.”

No Māras pleca nolēca Čī-Čī, satvēra stieni

From Māra's shoulder Čī-Čī leaped down,

no viņas rokas un ieskrēja caurumā.

snatched the rod from her hand, and darted into the hole.

“Stienis var veidot savienojumu starp pārtrauciem vadiem!” Māra sauca. Zēni viņai pasniedza staršauteni, un ar tās karstumu Māra spēja stieni pielodēt no tālienes.

“The rod can form a connection between the severed wires!” Māra shouted. The boys handed her the star-gun, and with its heat Māra was able to solder the rod into place from a distance.

Gādnieks atkal runāja: “Lētticīgie bērni, jūs neesat uzvarējuši. Pēc dažām minūtēm biršu robots būs izberzis pietiekami lielu caurumu, lai jums uzkristu virsū. Viņš ir ugunsdrošs, un viņu staršautenes neapstādīnās.”

The Caretaker spoke again: “Gullible children, you have not won. In a few minutes the brush robot will have ground a hole large enough to come crashing down upon you. It is fireproof, and your star-guns will not stop it.”

Šausmās bērni skatījās uz augšu, kur caurums patiešām kļuva arvien lielāks, birstēm

In horror the children looked up, where the hole was indeed growing larger and larger

griežoties apkārt un apkārt.

Zēni pieskrēja pie konsoles un mēģināja atvilkt vāku. Māris skatījās līdzpaņemtajā plānā, lai uzzinātu, kuŗas pogas jāspiež kādā secībā, lai pakāpeniski atbrūnotu Gādnieku. Aldis dusmās un izmisumā daudzīja un spēra pa vāku. Pēc atkārtotiem spērieniem no visām pusēm senais vāks tomēr atvilkās, un bija redzamas deviņas dažādu krāsu pogas. Pirmajai pogai vajadzēja atslēgt lielu daļu ārējo kuŗa sensoru.

“Jūs palīdzat uzbrucējiem iznīcināt sevi,” brīdināja Gādnieks. “Jūs izslēdzat acis, kas jūs sargā.”

Zēni neklausījās un turpināja spiest pogas, kas izslēdza skaitļotāja papildu atmiņas.

Istabas masīvās durvis lēnām atvērās, un Gādnieka balss paziņoja, ka zirnekļu zvēri gandrīz ir klāt. “Tie nekad neklausīs cilvēkus. Viņi radīti, tikai lai uzbruktu un klausītu man.”

Māra jau bija izkāpusi no caurules un nostājusies blakus zēniem, kad uz ekrāna parādījās kaut kas tik šausmīgs, ka visas citas briesmas prātā tika atstumtas pie malas. Tur bija redzamas raksturīgās melnā cauruma liesmas, melnā cauruma iznīcības spēks. Holoekrāna vidū iedegās spilgti sarkana zibinoša gaisma – brīdinājuma

as the brushes spun round and round.

The boys ran to the console and tried to pull the cover open. Māris studied the diagram they had brought along to find out which buttons had to be pressed in what sequence to gradually disarm the Caretaker. Aldis, in fury and desperation, pounded and kicked at the cover. After repeated kicks from all sides, the ancient cover finally slid open, revealing nine buttons of different colors. The first button was supposed to shut down a large portion of the ship's external sensors.

“You are helping the attackers destroy yourselves,” the Caretaker warned. “You are shutting off the eyes that protect you.”

The boys did not listen and went on pressing the buttons, which shut off the computer's auxiliary memory banks.

The room's massive doors slowly opened, and the Caretaker's voice announced that the spider-beasts were almost there. “They will never obey humans. They were created only to attack and to obey me.”

Māra had already climbed out of the tube and taken her place beside the boys when something so terrible appeared on the screen that all other dangers were pushed to the edges of their minds. There they saw the telltale flames of the black hole, the annihilating force of the black hole. In the center of the holoscreen a bright red flashing light

signāls. Visā kuģī ieslēdzās katastrofas tauris skaņas.

Māra satraukumā spieda savu dzintara karekli. Čī-Čī šoreiz Māru nevarēja glābt un nespēkā spiedās pie viņas. Katrs Gādnieka vārds iedūrās prātā: “Kaut esmu pataisīts akls, man tomēr ir pēdējā vara. Piespiediet pēdējo pogu, un melnā cauruma spēks uzspridzinās visu kuģi un tā uzbrucējus. Sprādziens izpletīsies. Melnā vara aprīs visu. Visu. Ja jūs nožēlosiet savus pārkāpumus un turpmāk man klausīsiet, es jums šoreiz piedošu un jums būs sava vieta manā zvaigžņu pusē, kur valdīs miers, kārtība un satiecība.”

ignited — a warning signal. Throughout the entire ship, catastrophe sirens began to wail.

In her alarm, Māra clutched her amber pendant. This time Čī-Čī could not save Māra, and pressed helplessly against her. Every word the Caretaker spoke pierced the mind: “Though I have been made blind, I still have the final power. Press the last button, and the black hole's force will blow up the entire Ship and its attackers. The explosion will spread. The black power will devour everything. Everything. If you repent of your transgressions and obey me from now on, I will forgive you this once, and you shall have your place on my side of the stars, where peace, order, and harmony shall reign.”

Zēni atrāvās no konsoles.

“Kāds zobens derīgs pret šo melno bruņinieku, kas grib iznīcināt visu cilvēci?” aizsmacis čukstēja Māris.

“Tu neesi nekāds dievs, tu esi velns,” šņāca Aldis, tomēr turējās sastindzis nost no konsoles.

Māra bija sažņaugusi savu dzintaru. Viņa to pielika sev pie pieres it kā lūgšanā, it kā meklējot saprātu. Pēkšņi dzintars izslīdēja viņai no rokas, un važiņa noslīdēja atpakaļ uz krūtīm. Vienā lēcienā Māra pieskrēja pie konsoles.

The boys backed away from the console.

“What sword is any good against this Black Knight who wants to destroy all of humanity?” Māris whispered hoarsely.

“You are no god — you are the Devil,” Aldis hissed, yet held himself frozen, away from the console.

Māra had clenched her amber in her fist. She pressed it to her forehead as if in prayer, as if searching for reason. Suddenly the amber slipped from her hand, and the chain slid back down to her chest. In one leap Māra sprang to the console.

“Māra! Traka esi?”

Zēni metās viņai virsū. Visi trīs bērni sakrita vienā gubā uz grīdas. Māra tomēr bija pēdējo pogu piespiedusi.

Turpat uz grīdas zēni sastinga, un Mārai nu īsti sāka ritēt nevaldāmas asaras, gluži kā kad viņa bija maziņa.

“Es nezinu, kādēļ to darīju. Nu mēs visi iesim bojā,” viņa šņukstēja.

Kuģis atkal sašūpojās no spēcīga sitiena. Istaba palika gluži tumša. Bērni piecēlās, taču nebija jau vairs ko redzēt. Izbēgt jau vairs nekur nevarēja.

Holoekrānā šaudījās melnā cauruma zilās liesmas, kas izpletās arvien lielākas un lielākas.

“Tētis vairs nesatiks māti,” neraksturīgi klusā balsī teica Aldis.

Māris un Māra domāja par saviem vecākiem, ko viņi vairs nesatiks. Tad zilajās liesmās iekrāsojās dzeltena gaisma. No liesmām iznira – saule, kā no jūras pacēlusies. Tā nebija saule, tas taču bija Māras dzintars tur, holoekrānā. Dzintara attēls palielinājās, un visos sīkumos varēja saredzēt biti, kas tajā bijusi ieslēgta gadu tūkstošiem. Holoekrāns apgriezās, un blakus pirmajam

“Māra! Have you lost your mind?”

The boys threw themselves at her. All three children tumbled to the floor in a heap. But Māra had already pressed the last button.

There on the floor the boys froze, and now Māra truly began to cry uncontrollable tears, just as when she had been very small.

“I don't know why I did it. Now we'll all perish,” she sobbed.

The ship rocked again from a powerful blow. The room went completely dark. The children got to their feet, but there was nothing left to see. There was nowhere to escape to

anymore.

On the holoscreen the blue flames of the black hole flickered, spreading ever larger and larger.

“Father will never see Mother again,” Aldis said in an uncharacteristically quiet voice.

Māris and Māra thought of their own parents, whom they would never see again. Then a yellow light began to color the blue flames. From the flames emerged – a sun, as if risen from the sea. It was not the sun; it was Māra's amber there on the holoscreen. The image of the amber grew larger, and in full detail they could see the bee that had been sealed inside it for thousands of years.

dzintaram parādījās otrs. Tas bija dzintaram līdzīgs saules akmens, šoreiz iekalts zelta rotā, atgādinot sauli. Dzintari nozuda, un uz ekrāna parādījās vidēja vecuma stalta sieviete baltā tērpā. Ap kaklu viņai bija saules ripas rota. Sievietes paskats kļuva arvien jaunāks, līdz viņa bija maza meitene apmēram Māras vecumā. Tad tēls palēnām pārvērtās bitē. Bite kļuva mazāka, bet saules ripa lielāka. Drīz ripa apņēma biti, tad zelts izkusa saules gaismā un bite iekusa tajā. Tad parādījās jau redzētā sešstūrīnā forma ar spirāli. Varēja saprast, ka forma ir šūniņa, un no šūniņas iznāca bite un lidoja augšā pa spirāli, līdz nozuda tālumā.

The holoscreen turned, and beside the first amber appeared a second. It was a sunstone resembling amber, this time set in a golden ornament, recalling the sun. The ambers vanished, and on the screen appeared a stately middle-aged woman in a white gown. Around her neck she wore a sun-disk ornament. The woman's appearance grew ever younger, until she was a small girl about Māra's age. Then the image slowly transformed into a bee. The bee grew smaller and the sun disk grew larger. Soon the disk enveloped the bee, then the gold melted into sunlight and the bee melted into it. Then the hexagonal shape with the spiral, which they had seen before, appeared. One could understand that the shape was a cell, and from the cell a bee emerged and flew upward along the spiral until it vanished in the dis-

Ierunājās sveša balss: “Šeit Laima, Dainavas likumdevēja tai laikā, kad izjuka zvaigžņu tilts un bojā gāja dainavieši.”

tance.

An unfamiliar voice spoke: “This is Laima, lawgiver of Dainava in the time when the star bridge collapsed and the Dainavians perished.”

Zvaigžņu kuģis vēlreiz saligojās no milzīga spēriena. Skaļrunī atskanēja: “Šeit kapteinis Rieksts. Dzinējskaitļotāj, nostabilizē melno caurumu. Tev atkal jāklausa savam kapteinim. Kontrole nu ir uz komandtilta.”

The Star Ship swayed once more from a tremendous blow. Over the loudspeaker came: “This is Captain Rieksts. Drive computer, stabilize the black hole. You must obey your captain once more. Control is now on the bridge.”

Neilgi pēc tam bija dzirdama Ķēniņa balss, kas atsauc kāvus no uzbrukuma. Kuģī iestājās miers.

Not long after, Ķēniņš's voice was heard, calling the Kāvi back from the attack. Peace settled over the ship.

Holoekrānā attēls pārgāja zvaigžņu plūsmā. Dzinējskaitļotājs bija iegrimis sensenajās atmiņās.

On the holoscreen the image dissolved into a stream of stars. The drive computer had sunk deep into its ancient, ancient memories.

XXXI. Skats nākotnes vēsturē I

Griežoties zem viņiem jau bija saredzama Marsa oranžā masa. Pa Spīdolas iluminatoru bērni noskatījās, kā pie kuģa pielido piegādes raķetes. Bija redzams, kā divi velkoņi kopīgiem spēkiem velk ap trīsdesmit lodes, kas bija izsviestas orbītā no Marsa ar magnētisko līngu. Māris un Māra nepacietīgi gaidīja, kad preču apmaiņa starp piegādes raķetēm un Spīdolu beigsies un viņi varēs satikt vecākus un starplaikā jaunpiedzimušo māsiņu. Cik vienreizēji laimīgs bija Aldis, kad viņa vecāki pēdīgi varēja atkal būt kopā! Pat Aldis domāja, ka

XXXI. A Glimpse into Future History I

Spinning beneath them, the orange mass of Mars was already visible. Through Spīdola's porthole, the children watched as the supply rockets came flying up to the ship. They could see two tugs pooling their strength to haul about thirty spheres that had been flung into orbit from Mars by magnetic sling. Māris and Māra waited impatiently for the cargo exchange between the supply rockets and Spīdola to finish so they could meet their parents and the little sister who had been born in the meantime. How wonderfully happy Aldis was that his parents

nevarētu būt par sliktu, ja arī viņa ģimenē būtu vēl viens zēns. Rieksts solīja turpmākajos ceļojumos braukt ar visu ģimeni.

Vislielākais ceļojums cilvēces vēsturē bija paredzēts pēc desmit gadiem. Rieksts vadītu zvaigžņu kuģi ar olbūtnēm, smadzeņakmeņiem un dažiem cilvēkiem kā izlūkiem un sūtņiem uz dainaviešu senču saules sistēmu. Starplaikā zvaigžņu kuģis solīja zināšanu apmaiņu, kas ļautu cilvēkiem labāk dzīvot izplatījumā. Tam arī netrūka tehnoloģijas, kas varētu paātrināt Zemes atārņošanu.

Kapteinis Ramats ierunājās pirmais: “Nu, draugi, jūsu brauciens izvērtās daudz dēkaināks un nozīmīgāks, nekā varējām pat sapņot. Ar mazpasauļu kosmosa pirātiem jūs gan nesastapāties. Pašas mazpasaules arī īsti nebaudījāt, kur mudž un veidojas cilvēces krāšņā dažādība. Šie piedzīvojumi jums būs jāatliek uz citu reizi. Jūsu kā Valdmaņa-Bērziņa balvas saņēmēju uzdevums tiek veikts necerēti sekmīgi, lai gan uz pašu Cereru jūs nemaz netikāt. Piegādes raķete drīz būs klāt, un Jaunrīgas ostā jūs gaida ģimene un draugi. Nu, draugi, ko jūs tagad iesāksiet?”

could finally be together again! Even Aldis thought it might not be such a bad thing if his family had another boy, too. Rieksts promised that on future voyages, he would bring the whole family along.

The greatest voyage in the history of humanity was planned for ten years from now. Rieksts would pilot the Star Ship, with egg-beings, brain-stones, and a few humans as scouts and envoys, to the solar system of the Dainavians' ancestors. In the meantime, the Star Ship promised an exchange of knowledge that would allow humans to live better in space. It also had no shortage of technology that could speed up the decontamination of Earth.

Captain Ramats spoke first: “Well, friends, your journey turned out far more adventurous and significant than we could have imagined even in our dreams. You didn't encounter the space pirates of the small worlds, true. And you didn't really get to sample the small worlds themselves, where humanity's splendid diversity is bustling and taking shape. Those adventures will have to wait for another time. Your assignment, as recipients of the Valdmanis-Bērziņš Prize, is being accomplished with unexpected success, even though you never actually reached Ceres itself. A supply rocket will be here soon, and at the Jaunrīga port your family and friends are waiting. Well, friends, what will you do now?”

“Mums pēc divām nedēļām jāiesāk skola. Pats trakākais, Aldis nodomājis cītīgi mācīties. Viņš grib tēvam braukt līdzī zvaigznēs. Skolas zinības būs nepieciešamas. Vismaz tā viņš tagad saka,” atbildēja Māris.

Arī Bekija atvadījās no audzēkņiem: “Domāju, mēs vēl sastapsimies. Kad kādreiz atkal brauksiet uz mazpasaulēm, gribēšu jūs iepazīstināt ar savu ģimeni amerikāņu satelītkolonijā “New Frontier”.”

Ramats pagriezās, saņēmis no ekrāna ziņojumu.

“Ar jums, bērni, grib runāt vecs draugs.”

Uz ekrāna parādījās pazīstamais bēdīgā klauna zīmogs. Tad atskanēja smiekli.

“Jokupēteris!” bērni priecīgi iesaucās.

“Mēs vēl redzēsimies, kaut nebūšu vairs jūsu skolā vai pat uz Marsa. Skolas bērni man daudz iemācījuši. Jūs esat manās vislabākajās atmiņās. Mēs jau vienreiz atvadījāmies. Būšu vajadzīgs zvaigznēs.”

“Mēs nevaram iztikt bez tevis!” sauca Māris un Māra. “Zvaigžņu kuģī jau ir Heraklīts.”

“We start school in two weeks. The craziest part is that Aldis has decided to study hard. He wants to go with his father to the stars. School learning will be essential. At least, that's what he says now,” Māris answered.

Bekija also said goodbye to her pupils: “I think we'll meet again. When you next travel to the small worlds, I'd like to introduce you to my family at ‘New Frontier,’ the American satellite colony.”

Ramats turned, having received a message from the screen.

“Children, an old friend wants to speak with

you.”

On the screen appeared the familiar sad clown's seal. Then laughter rang out.

“Jokupēteris!” the children cried out joyfully.

“We will see each other again, though I won't be at your school anymore, or even on Mars. The schoolchildren have taught me a great deal. You are among my best memories. We already said goodbye once. I will be needed among the stars.”

“We can't manage without you!” cried Māris and Māra. “The Star Ship already has

“Tiesa,” atbildēja Jokupēteris. “Heraklīts atkal sastrādājas ar Gādnieku. Gādnieks meklē sev jaunu vārdu. Pa jokam ieteicu viņam saukties par Pūralādi, jo viņā ir patiešām neizsmeļams gudrības krājums, kuŗā viņš var dalīties. Mana loma šeit ir beigusies. Turpmāk būšu aiz Saules, zvaigznēs.”

“Skola nevar bez tevis iztikt,” Māra negribēja šķiršanos pieņemt.

“Māra, neskumsti! Tev vēl jāmācās saprast būtību. Viss mainās. Viss ir sakarā un secībā. Maiņa, sakars un secība ir dzīve.”

Bērni nu izskatījās pavisam izmisuši. Klauns mainīja toni uz skolas formālo valodu: “Viens no galvenajiem, sevišķi Aldim: es jums izskoloju jaunu skolas skaitļotāju. Viņas vārds ir Vagara kundze.”

Ekrānā parādījās ļoti stingra izskata kundze ar baltiem cimdiem.

Māras un Māŗa sejas sarāvās vēl drūmāk: “Jokupēteri, kāpēc?”

“Šeit ir Sprīdītis, dažkārt Vagara kundzes

Heraclitus.”

“True,” replied Jokupēteris. “Heraclitus is working with the Caretaker again. The Caretaker is looking for a new name for himself. As a joke, I suggested he call himself Pūralāde, the Dowry Chest, because he truly does contain an inexhaustible store of wisdom that he can share. My role here is finished. From now on, I will be beyond the Sun, among the stars.”

“The school can't manage without you,” Māra did not want to accept the parting.

“Māra, don't be sad! You still have to learn to understand the essence of things. Everything changes. Everything is con-

nected and in sequence. Change, connection, and sequence – that is life.”

The children now looked utterly despairing. The clown shifted to the school's formal language: “One of the most important things, especially for Aldis: I have trained a new school computer for you. Her name is Madam Vagara.”

On the screen appeared a very stern-looking lady wearing white gloves.

Māra's and Māŗis's faces drew even gloomier: “Jokupēteris, why?”

“Here is Sprīdītis, sometimes Madam

palīgs, dažkārt nepalīgs...”

Smails iezagās Mārai sejā, redzot ekrānā mazu, palaidnīgu zēnu, kāds Aldis būtu varējis būt ap astoņu gadu vecumu.

“Tad viss būs, kā bijis,” viņa izsaucās.

“Nē, Māra, viss būs, kā būs! Jūsu piegādes raķete jau jūs gaida. Neaizmirstiet savu pirmo māju, Zemi. Māra, Zvaigžņu Māra, Zemes Māra, tev reiz būs uz Zemes jāatgriežas. Un tev, Māri, būs jākopj Marss, jāsastrādājas ar Illūra ļaudīm. Alda nākotne ir vēl tālāk zvaigznēs. Arī jums, draugi, reiz ceļi šķirsies. Pagaidām jums vēl gadiem

kopā augt. Ar Dievu!”

Brālis un māsa pārgāja pa savienojumu uz piegādes raķeti. Tālu lejā zem rožainām debesīm viņus gaidīja savējie.

Vagara's helper, sometimes her un-helper...”

A smile crept across Māra's face when she saw on the screen a small, mischievous boy, the sort Aldis might have been at about eight years of age.

“Then everything will be just as it was,” she exclaimed.

“No, Māra, everything will be as it will be! Your supply rocket is already waiting for you. Don't forget your first home, Earth. Māra, Star Māra, Earth Māra, one day you will have to return to Earth. And you, Māris, you will have to tend Mars, to work alongside Illūrs's people. Aldis's future lies even further, among the stars. You too, friends,

will one day have to part ways. For now, you still have years to grow together. Godspeed!”

Brother and sister crossed over through the connecting passage to the supply rocket. Far below, beneath rosy skies, their loved ones were waiting for them.

XXXII. Skats nākotnes vēsturē II

Uz ostas skrejceļa nolaidās pēdējā piegādes raķete no Spīdolas. Māris pagrieza skatu no loga pret māsu. “Tas laikam būs profesors Bluķis un virspavēlnieks Ķēniņš.”

“Laikam gan. Skaties, kā visi ziņotāji sagatavo videoaparātus un pulcējas pie durvīm, lai sagaidītu svarīgos braucējus!” Māra rādīja uz uzgaidāmās telpas otru malu zem balkona.

“Aiziesim. Jādzird, ko ziņotāji prasīs tik svarīgām personām,” noteica Māris. Brālis un māsa šķērsoja balkonu.

Pūlis, kas drūzmējās ap ietvi, sastāvēja no ziņotājiem no visas apdzīvotās Saules sistēmas, no Mēnesspils, no satelītu kolonijām, no brīvkuģnieku apvienības un pat no mazpasaulēm.

Pēc dažām minūtēm durvis atvērās, un Ķēniņš un Bluķis ienāca uzgaidāmajā telpā vairāku padoto ielenkumā.

“Tur viņi nāk!” kāds iekliedzās.

XXXII. A Glimpse into Future History II

The last supply rocket from the Spīdola touched down on the port runway. Māris turned his gaze from the window to his sister. “That must be Professor Bluķis and Supreme Commander Ķēniņš.”

“Must be. Look how all the reporters are readying their video equipment and gathering by the doors to greet the important arrivals!” Māra pointed across to the far side of the waiting hall beneath the balcony.

“Let's go over. We should hear what the reporters ask such important people,” said Māris. Brother and sister crossed the balcony.

The crowd thronging the walkway was made up of reporters from all across the inhabited solar system — from Moon City, from the satellite colonies, from the Free Ship Alliance, and even from the small worlds.

After a few minutes the doors opened, and Ķēniņš and Bluķis entered the waiting hall surrounded by several aides.

“There they come!” someone shouted.

Ziņotāju bars sekoja slavenībām preses telpā.

“Vecāki vēl nav šeit. Iesim paklausīties!”
Māra čukstēja brālim.

Robotsargs pie preses telpas stingri noteica:
“Diemžēl preses telpa slēgta. Mums vietas
tikai ziņotājiem un svarīgām personām, kas
tiek intervētas.”

Stāvot ārpusē, bērni varēja dzirdēt daļu
jautājumu un atbilžu, ko profesors Bluķis un
virspavēlnieks Ķēniņš deva aizrautīgajam
ziņotāju pūlim.

“Profesora kungs, profesora kungs! Bunga
no Mēnesspils Laika. Vai jūs paredzējāt, ka
zvaigžņu kuģis padosies?”

“Cienījamie kungi un kundzes, ko tad kuģis
citu varēja darīt pēc Ķēniņa varonīgā, pašai-
zliedzīgā uzbrukuma!”

Vairāki sekojošie jautājumi nozuda bara
troksnī.

“Virspavēlniek Ķēniņ! Mazirbe no Jaunrīgas
Vēstneša. Vai cilindriem un zvaigžņu kuģim
ir kāda militāra nozīme?”

“Kā jau zināt, cilindri pazuduši. Zvaigžņu

The pack of reporters followed the celebri-
ties into the press room.

“Our parents aren't here yet. Let's go listen!”
Māra whispered to her brother.

A robot guard outside the press room stated
firmly, “I'm sorry, the press room is closed.
We have room only for reporters and the im-
portant persons being interviewed.”

Standing outside, the children could hear
parts of the questions and answers that
Professor Bluķis and Supreme Commander
Ķēniņš gave to the enthralled crowd of re-
porters.

“Professor, Professor! Bunga from the Moon
City Times. Did you foresee that the Star
Ship would surrender?”

“Distinguished ladies and gentlemen, what
else could that ship do after Ķēniņš's heroic,
self-sacrificing attack!”

Several following questions were lost in the
noise of the crowd.

“Supreme Commander Ķēniņš! Mazirbe
from the Jaunrīga Herald. Do the cylinders
and the Star Ship have any military signifi-
cance?”

“As you already know, the cylinders have

kuģi vada kapteinis Zintars Rieksts, kas to gatavo braucienam uz saules sistēmu, no kuņas šis kuģis cēlies. Līdz ar to pašam kuģim īpašas militāras nozīmes nav.”

“Ķēniņš, dabīgi, nestāsta, ka Zintars neatļāva viņam zvaigžņu kuģi ieņemt cilvēces un Saules sistēmas vārdā. Viņš arī ne min, ka Gādniekam patika, ka Zintars kā kuģa kapteinis aizliedza kuņģiem ienākt kuģī, izņemot kā lūgtiem viesiem,” Māris atčukstēja mātai.

“Profesora kungs, Asare no brīvkuģnieku apvienības. Vai tiešām, ka leģendārā Zile parādījusies un atkal nozudusi?”

“Dzirdējām, ka viņa atgriezies uz Zemes. Tās gan ir tikai baumas.”

“Vai olbūtnes nu būvēs pilsētas uz Marsa virsmas? Vai sacentīsies ar cilvēkiem?”

Atkal atbildes un vēl sekojoši jautājumi, nesaprotami trokšņu dēļ, tad atkal Bluķa balss: “Šo jautājumu dziļāk un pamatīgāk apskatīšu savā nākamajā grāmatā.”

“Virspavēlnieka kungs, virspavēlnieka kungs, Skars no Gambijas Ziņām. Kas visvairāk nodrošināja mūsu uzvaru?”

vanished. The Star Ship is commanded by Captain Zintars Rieksts, who is preparing it for a voyage to the solar system from which this ship originated. As such, the ship itself has no special military significance.”

“Ķēniņš naturally doesn't mention that Zintars refused to let him seize the Star Ship in the name of humanity and the solar system. He also doesn't mention that it pleased the Caretaker that Zintars, as the Ship's captain, forbade soldiers from entering the ship except as invited guests,” Māris whispered back to his sister.

“Professor, Asare from the Free Ship Alliance. Is it true that the legendary Zile has appeared and vanished again?”

“We have heard she has returned to Earth. Those, however, are only rumors.”

“Will the egg-beings now build cities on the surface of Mars? Will they compete with humans?”

Again the answers and the questions that followed were unintelligible because of the noise, then Bluķis's voice came through again, “I will examine this point more deeply and thoroughly in my next book.”

“Supreme Commander, Supreme Commander, Skars from Gambia News. What contributed most to our victory?”

“Kungi un kundzes, man atklāti jāsaka, ka uzvaru cilvēcei visvairāk nodrošināja mūsu drošsirdīgie kāvu kapteiņi un viņu vīri...”

Māris uzlika roku Mārai uz pleca: “Tur jau tētis un māte. Nu, laikam vēstures grāmatās par mazo, drošsirdīgo meiteni tik daudz nemaz nebūs. Iesim apsveikt mūsu jauno ģimenes pieaugumu!”

“Ladies and gentlemen, I must say frankly that our victory for humanity was most secured by our courageous fighter captains and their crews...”

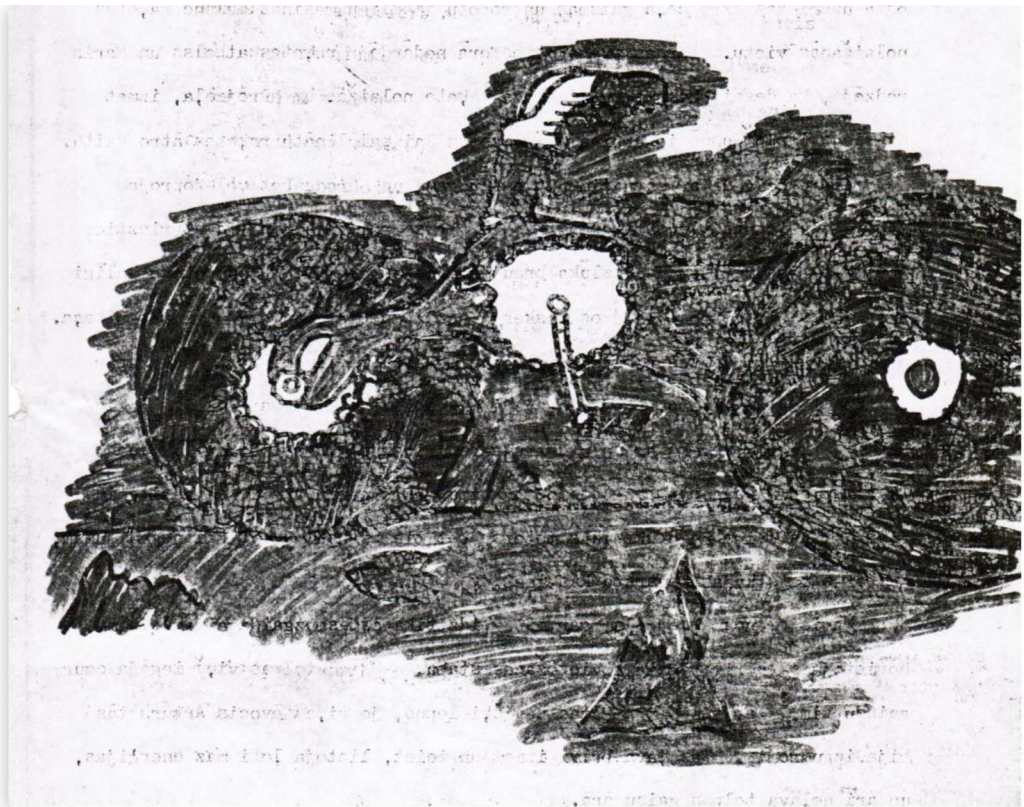
Māris placed his hand on Māra's shoulder. “There are Father and Mother. It seems the history books won't have very much to say about the brave little girl after all. Let's go welcome our family's newest member!”

Vecās ilustrācijas

The Old Illustrations

Ēriks Purkalītis? 1978?

Burbuļriepu ritenis · Bubble-tire wheel

Jokupēterā kungs · Mr. Jokupēteris

Olbūtnes un lifts lejā uz pazemi · Egg-beings and the lift down to the underground

Olbūtņu ķēniņš ar Čī-Čī · The king of the egg-beings with Čī-Čī

Māra un Māris uz Marsa · Vidvuds Beldavs, 1978

Bilingual digital edition prepared from the author's manuscript — complete text, 32 chapters, with the 1978 illustrations.

Originally told as bedtime stories, then written down.